

**УНИВЕРЗИТЕТ „СВ. КИРИЛ И МЕТОДИЈ“
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ „БЛАЖЕ КОНЕСКИ“
СКОПЈЕ**

Ана Илија Арсовска

**АНГЛИСКИТЕ *GET*-КОНСТРУКЦИИ И НИВНИТЕ
ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК**

Докторски труд

Скопје, 2024

Докторанд:
АНА ИЛИЈА АРСОВСКА

Тема:
АНГЛИСКИТЕ *GET*-КОНСТРУКЦИИ И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК

Ментор:
Проф. д-р ЕЛЕНИ БУЖАРОВСКА,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Лектор: м-р Соња Попоска

Комисија за одбрана:
Проф. д-р НАТАША СТОЈАНОВСКА-ИЛИЕВСКА (претседател)
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Проф. д-р ЛИЛЈАНА МИТКОВСКА,
Факултет за странски јазици АУЕ-ФОН – Скопје

Проф. д-р СТАНИСЛАВА ТОФОСКА-ЈАНЕСКА,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Проф. д-р ЗОРИЦА ТРАЈКОВА-СТРЕЗОВСКА,
Филолошки факултет „Блаже Конески“ – Скопје

Научна област:
НАУКА ЗА ЈАЗИКОТ – АНГЛИСКИ ЈАЗИК

Датум на одбрана:

Неизмерна благодарност до мојот ментор проф. д-р Елени Бужаровска и проф. д-р Лилјана Митковска за големата помош и поддршка во изработката на овој труд.

На моите родители

Изјавувам дека докторскиот труд го изработив самостојно, дека уредно ги цитирам сите користени извори и литература и дека трудот не е користен во рамките на други универзитетски студии или за стекнување на друго звање.

Потпис на авторот, с.р.

Изјавувам дека електронската верзија на докторскиот труд е идентична со отпечатениот докторски труд.

Потпис на авторот, с.р.

Апстракт

Во овој труд ги презентираме резултатите од истражувањето за англиските *get*-конструкции и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. Целта на истражувањето е да понуди детална анализа за мрежата од конструкции која ја гради полисемичкиот глагол *get* и за нивните македонски преводни еквиваленти. За потребите на ова истражување создадовме примерок од околу 2000 конструкции со глаголот *get* со превод во двете насоки, англиско-македонски и македонско-англиски. Примерите се ексцерпирани од литературни дела и публицистика. Во трудот употребуваме квалитативна и квантитативна анализа на собраните податоци. Резултатите од истражувањето ни помогнаа да воспоставиме корелација помеѓу англиските *get*-конструкции и нивните македонски еквиваленти преку утврдување на сличностите и разликите меѓу конструкциите во двата јазика на семантичко, синтаксичко и функционално ниво. Овој труд е значаен како од теориска гледна точка за воочување на типолошките разлики меѓу двата јазика, така и за наставата со цел полесно да се усвои многустраната употреба на англиските *get*-конструкции. Освен тоа, сознанијата добиени од ова истражување ќе бидат корисни и за македонските преведувачи од и на англиски јазик.

Клучни зборови: *дијатеза, пасив, медиј, каузалност, контрастивна анализа.*

Abstract

In this dissertation we present the results from the research on the English *get*-constructions and their translation equivalents in Macedonian. The aim of the research is to provide a detailed analysis of the construction network built by the polysemic verb *get* and their Macedonian translation equivalents. For that purpose, we compiled a corpus of approximately 2000 constructions with the verb *get*, translated in both directions, English-Macedonian and Macedonian-English. The examples were excerpted from novels and journalistic texts. In the paper we offer both qualitative and quantitative analysis of the gathered data. The results from the research helped us establish a correlation between the English *get*-constructions and their Macedonian counterparts through determining the similarities and differences between the constructions in both languages on a semantic, syntactic, and functional level. The dissertation is relevant from a theoretical point of view for shedding light on the typological differences between the two languages, but for ELT as well, since it can enable easier acquisition of the multifaceted use of the English *get*-constructions. Moreover, the findings from the research will be useful for Macedonian translators from and into English.

Keywords: *diathesis, passive, middle, causation, contrastive analysis.*

СОДРЖИНА

Листа на табели	8
Листа на графикони	9
1. ВОВЕД	10
2. ОСНОВНИ ТЕОРИСКИ ПОСТАВКИ	14
2.1. Аргументска структура на реченицата	14
2.1.1. Теорија на валентност	14
2.1.2. Конструкции со промена на валентноста	15
2.1.3. Дијатеза и валентност	16
2.1.4. Залог, преодност и аспект	17
2.1.5. Аргументската структура во конструкциска граматика	17
2.2. Когнитивна граматика	18
2.2.1. Конструкции	18
2.2.2. Преодност и залог	18
2.2.3. Каузалност	19
2.3. Конструкциска граматика	20
2.3.1. Идиомите како појдовна точка во конструкциската граматика	20
2.3.2. Дефинирање на терминот конструкција	21
2.3.3. Определување на конструкциите	23
2.3.4. Мрежи на конструкции	25
2.3.5. Основни принципи на конструкциската граматика	26
3. КОНСТРУКЦИИ СО <i>GET</i> + МИНАТ ПАРТИЦИП (past participle)	28
3.1. Пасивен залог	28
3.2. <i>Get</i> -пасив конструкции во англискиот јазик (<i>get</i> + минат партицип)	31
3.2.1. Споредба на <i>be</i> - со <i>get</i> -пасивот	31
3.2.2. Карактеристики на англискиот <i>get</i> -пасив	32
3.2.2.1. Дистрибуција по стилови	32
3.2.2.2. Продуктивност	32
3.2.2.3. Означување резултативна состојба	33
3.2.2.4. Одговорност од страна на субјектниот референт	33
3.2.2.5. Адверсативна и бенефактивна семантика	33
3.3. Медијален залог	34
3.4. Инхоативни медијални конструкции во англискиот јазик (<i>get</i> + минат партицип)	35
3.4.1. Централни инхоативни медијални конструкции	36
3.4.2. Периферни инхоативни медијални конструкции	37
3.5. Пасивните и медијалните конструкции во македонскиот јазик	40
3.6. Анализа на примерокот ексцерпирани примери со пасивен <i>get</i> + минат партицип	43
3.6.1. Опис на англиските пасивни конструкции со <i>get</i> + минат партицип (past participle) во примерокот	43
3.6.2. Анализа на преводните еквиваленти на англиските конструкции со <i>get</i> -пасив во македонскиот јазик	48
3.6.2.1. Актив	49

3.6.2.2. Сум-пасив и се-пасив.....	55
3.6.2.3. Номинализација	58
3.6.2.4. Рефлексивен медиј.....	60
3.6.2.5. Глаголска придавка.....	61
3.6.2.6. Состојбен резултатив.....	61
3.6.2.7. Слободен превод.....	62
3.6.3. Сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите на <i>get</i> -пасивот	64
3.7. Анализа на инхоативните конструкции со <i>get</i> + минат партицип	67
3.7.1. Опис на англиските инхоативни конструкции со <i>get</i> + минат партицип (<i>past participle</i>) во примерокот.....	67
3.7.2. Анализа на македонските преводни еквиваленти на инхоативните конструкции со <i>get</i> + минат партицип.....	74
3.7.2.1. Рефлексивен медиј.....	75
3.7.2.2. Актив.....	78
3.7.2.3. Состојбен резултатив.....	82
3.7.2.4. Номинализација	83
3.7.2.5. Дативен предикатив.....	85
3.7.2.6. Глаголска придавка.....	86
3.7.2.7. Слободен превод.....	86
3.7.3. Сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите на инхоативните <i>get</i> -конструкции	89
3.8. Анализа на неопределените конструкции со <i>get</i> + минат партицип (пасив/медиј).....	91
3.9. Заклучни забелешки за конструкциите со <i>get</i> + пасивен партицип и нивните македонски еквиваленти.....	94
4. КАУЗАТИВНИ КОНСТРУКЦИИ СО ГЛАГОЛОТ <i>GET</i>	97
4.1. Вовед: изразување каузалност	97
4.2. Каузативни конструкции со <i>get</i> во англискиот јазик	101
4.2.1. Инфинитивни и конструкциите со сегашен партицип <i>get smb/smith to do</i> и <i>get smb/smith doing</i> : структурни и семантички особини	105
4.2.1.1. Семантичките својства на инфинитивните <i>get</i> -конструкции.....	106
4.2.1.2. Семантичките својства на конструкциите со сегашен партицип	108
4.2.2. Конструкции со минат партицип <i>get smb/smith done</i> : структурни и семантички својства.....	109
4.2.2.1. Семантичките својства на конструкциите со минат партицип	110
4.2.3. Заклучни забелешки	114
4.3. Преводните еквиваленти на англиските каузативни <i>get</i> -конструкции во македонскиот јазик.....	115
4.3.1. Преводните еквиваленти на инфинитивната конструкција	116
4.3.2. Преводните еквиваленти на <i>get</i> -конструкциите со сегашен партицип	119
4.3.3. Преводните еквиваленти на <i>get</i> -конструкциите со минат партицип.....	122
4.3.4. Сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите	126
4.4. Заклучни забелешки за каузативните конструкции со глаголот <i>get</i> и нивните македонски еквиваленти.....	127
5. ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА.....	131
КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА.....	135
ИЗВОРИ НА ЕКСЦЕРПИРАНИТЕ ПРИМЕРИ.....	139

Листа на табели

- Табела 2.1.** Основна транзитивна дијатеза
Табела 2.2. Промена на дијатеза од активна во пасивна
Табела 3.1. Одушевеност на субјектот во реченицата
Табела 3.2. (Не)присуство на вршителот на дејството во реченицата
Табела 3.3. Тип на глагол во конструкцијата
Табела 3.4. Одговорност на субјектниот референт
Табела 3.5. Имплицирано значење за исходот на дејството врз субјектот
Табела 3.6. Македонските преводни еквиваленти на англиските *get*-пасив конструкции
Табела 3.7. Резултати од типовите на инхоативни конструкции во целокупниот корпус
Табела 3.8. Резултати од типовите на инхоативни конструкции во литературните дела
Табела 3.9. Резултати од типовите на инхоативни конструкции во публицистичкиот стил
Табела 3.10. Одушевеност на субјектниот референт
Табела 3.11. Лексичкиот аспект на конститутивниот глагол во конструкцијата
Табела 3.12. Одговорност од страна на субјектниот референт
Табела 3.13. Имплицирано значење за исходот на дејството врз субјектот
Табела 3.14. Дистрибуција на преводните еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип
Табела 3.15. Дистрибуција на типовите *get* + минат партицип конструкции по стилови
Табела 4.1. Фреквенциската дистрибуција на трите каузативни *get*-конструкции во примерокот
Табела 4.2. Семантичката и синтаксичката структура на неагентивните инфинитивни и конструкции со сегашен партицип (преодни)
Табела 4.3. Семантичката и синтаксичката структура на агентивните инфинитивни и конструкции со сегашен партицип (преодни)
Табела 4.4. Семантичката и синтаксичката структура на конструкцијата со минат партицип
Табела 4.5. Одушевеност на ДО во каузативните конструкции во примерокот
Табела 4.6. Преводните еквиваленти на каузативните *get*-конструкции во испитуваните примероци

Листа на графикони

Графикон 3.1. Дистрибуција на македонските еквивалентни структури на англискиот *get*-пасив во двата типа текстови

Графикон 3.2. Македонски преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив во примерите ексцерпирани од литературни и публицистички текстови

Графикон 3.3. Македонски преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив во примерите ексцерпирани од литературни дела

Графикон 3.4. Македонски преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив во примерите ексцерпирани од публицистички текстови

Графикон 3.5. Споредба на застапеноста на преводните еквиваленти во литературните и во публицистичките текстови

Графикон 3.6. Македонски преводни еквиваленти на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип во примерите ексцерпирани од литературни дела

Графикон 3.7. Македонски преводни еквиваленти на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип во примерите ексцерпирани од публицистичките текстови

Графикон 3.8. Распределба на македонските еквиваленти на англиските *get* + минат партицип конструкции

Графикон 4.1. Фреквенциската дистрибуција на трите каузативни *get*-конструкции во примерокот

Графикон 4.2. Македонски преводни еквиваленти на англиската каузативна конструкција *get smb/smth to do*

Графикон 4.3. Македонски преводни еквиваленти на англиската каузативна конструкција *get smb/smth doing*

Графикон 4.4. Македонски преводни еквиваленти на англиската каузативна конструкција *get smb/smth done*

1. ВОВЕД

Во овој труд ги претставуваме резултатите од истражувањето на англиските конструкции со глаголот *get* + нефинитна глаголска форма и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. Во фокусот на истражувањето се две групи формално различни конструкции:

(а) конструкции со *get* и минат партицип од некој полнозначен глагол (*get done*),

(б) конструкции во кои меѓу *get* и нефинитната форма од полнозначниот глагол стои именска синтагма (*get someone to do/doing something* и *get something done*).

Од семантичка гледна точка, првите конструкции се дијатетички бидејќи претставуваат стратегии за дефокусирање на појдовниот аргумент. Тие и се делат на два вида: пасивни, во кои вршителот на дејството е отстранет од синтаксичката конструкција (*get broken* ‘се скрши’), но секогаш е присутен на семантички план и инхоативни (медијални), во кои вршителот се дефокусира на тој начин што ги губи агентивните особини и е кореферентен со погодениот партиципант (*get lost* ‘се изгуби’). Во втората група на *get*-конструкции се зголемува валентноста на глаголот со тоа што улогите на иницијалниот аргумент се распределува на два партиципанта – иницијатор и вршител: така инфинитивните конструкции и конструкциите со сегашен партицип (*get someone to do/doing something*) се каузативни, додека конструкциите со минат партицип (*get something done*) се пасивни корелати на овие каузативни конструкции.

Сите овие конструкции се разликуваат по функција, но се обединети со присуството на помошниот глагол *get*. Глаголот *get* се одликува со висок степен на полисемија затоа што се употребува во голем број на таканаречени *get*-конструкции со именски или глаголски елементи (Downing, 1996: 179). Како полнозначен, двовалентниот глагол *get* означува добивање кое импликува поседување (*I got a letter* ‘добив писмо’): првиот аргумент е одушевен референт, а вториот аргумент посочува на предмет на поседување. Второто централно значење на *get* е да означува движење кон некоја локација кое импликува промена (*I got home* ‘стигнав дома’).¹ Меѓутоа, во текот на развојот на англискиот јазик од синтетички во аналитички, глаголот *get* се граматикализирал од полнозначен до функционален со неколку граматички функции. Првата е копулативна каде што *get* е блискозначен со инхоативната копула *become* ‘станува’ означувајќи промена на состојба на придавскиот предикат (*get angry* ‘се налути’ наспроти *be angry* ‘се лути’). Овие конструкции не се предмет на анализа во овој труд. Втората граматичка функција на глаголот *get* е да означува промена на дијатеза: тој се граматикализирал во помошен глагол со кој се формираат пасивни (*get stolen* ‘украден е’) и медијални конструкции (*get lost* ‘се губи’). Во третата функција глаголот *get* има функција на аналитичка каузативна морфема со значење *предизвикува, иницира* (*Get him to clean the floor* ‘Натерај го да го избрише подот’).

Во фокусот на овој труд се горенаведените дијатетички и каузативни *get*-конструкции, кои се одликуваат со функционална полисемија, под што подразбираме дека една иста форма има повеќе различни значења зависно од нејзината функција во

---

¹ Ова значење најјасно доаѓа до израз кога се комбинира со прилози за правец или честици како *get up* – станува, *get in* – влегува, *get out* – излегува, итн. (Anderwald, 2017: 4). Овие конструкции не се предмет на ова истражување.

реченицата. Во македонскиот јазик значењата што ги покриваат овие *get*-конструкции се изразуваат со различни граматички средства коишто припаѓаат на категоријата залог, но исто така и со други јазични средства, како лексички така и синтаксички. Токму поради својата полисемија, *get*-конструкциите претставуваат предизвик за истражување, така што нивното проучување ќе донесе нови теориски сознанија за структурните разлики и сличности меѓу двата анализирани јазика и на тој начин ќе придонесе за типолошките проучувања во општата лингвистика.

Овој труд добива дополнителна научна релевантност и заради фактот што досега кај нас не е направена контрастивна анализа на овие конструкции со нивните корелати во македонскиот јазик. Таков труд би бил корисен не само од теориски туку и од практичен аспект. Со оглед на тоа што меѓу наведените англиски конструкции не постои формална сличност со нивни изофункционални македонски корелати, македонските изучувачи се соочуваат со тешкотии при разбирањето и усвојувањето на тие конструкции. Тие две причини послужија како главна мотивација за спроведување на ова истражување. Утврдувањето на преводните еквиваленти во македонскиот јазик треба да помогне во расветлувањето и објаснувањето на различните функции на истата форма на *get*-конструкцијата во англискиот јазик.

Основната цел на ова истражување е да се направи детална анализа на различните типови на *get*-конструкции во англискиот јазик, со што полесно би се разбрале разликите помеѓу одделните типови и покрај нивната формална сличност. Исто така, со ова истражување треба да се утврдат конструкциите во македонскиот јазик што претставуваат функционални еквиваленти на англиските *get*-конструкции. Треба да утврдиме во кој контекст тие се користат и зошто токму тие конструкции одговараат како еквиваленти на *get*-конструкциите.

За да се постигнат поставените цели на истражувањето, за анализа е користен метод на споредбена анализа, при што појдовна точка е формата на конструкциите, а преку анализата на формата се оди кон значењето. Претпоставуваме дека на различните значења на овие конструкции им одговараат други форми во македонскиот јазик, и токму затоа целта е да се најдат соодветните еквиваленти на *get*-конструкциите во македонскиот јазик. Резултатите од истражувањето треба да покажат кои се преводните еквиваленти во македонскиот јазик на различните типови англиски *get*-конструкции, како и во кој контекст е соодветна употребата на одреден еквивалент. Македонските еквиваленти ќе помогнат да ги утврдиме својствата на испитуваните *get*-конструкции и да дојдеме до важни типолошки заклучоци за начините на реализирање на дијатетичките и каузативните структури во двата јазика.

За да ги постигнеме поставените цели на истражувањето, треба да дадеме одговор на следните истражувачки прашања:

1. Кои конструкции во македонскиот јазик се можни преводни еквиваленти на пасивните конструкции со *get* + минат партицип во англискиот јазик и во кој контекст се јавува секоја од нив?

2. Кои конструкции во македонскиот јазик се можни преводни еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип во англискиот јазик и во кој контекст се јавува секоја од нив?

3. Кои конструкции во македонскиот јазик се можни преводни еквиваленти на каузативните конструкции со *get* во англискиот јазик и во кој контекст се јавува секоја од нив?

Имајќи ги предвид типолошките разлики меѓу англискиот и македонскиот јазик, тргнуваме од следните работни хипотези во нашата анализа:

а. Примарен преводен еквивалент на англиската пасивна *get*-конструкција во македонскиот јазик е глагол во активен залог.

б. Примарен преводен еквивалент на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип во македонскиот јазик е рефлексивниот медиј.

в. Изборот на преводните еквиваленти на англиските каузативни конструкции зависи од формата на основниот глагол во конструкцијата.

Со цел да се направи контрастивна анализа на *get*-конструкциите во англискиот јазик со нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик, за истражувањето користени се над 2000 примери преведени од англиски на македонски јазик и обратно. Примерите се поделени во две главни групи: првата група се состои од примери ексцерпирани од литературни дела напишани во 19-тиот, 20-тиот и 21-виот век, а втората група се состои од примери од новинарски и есеистички текстови што спаѓаат во публицистичкиот стил. За ексцерпирањето на примерите користени се електронски бази на податоци (*ParaSol* и *CLARIN.SI*), како и електронски верзии на книгите, но вадењето на примерите и пронаоѓањето на соодветните преводи е направено рачно. Примерите кај кои преводот не соодветствуваше на оригиналот не се вклучени во примерокот и затоа се изземени од анализата. Беа создадени две датабази: едната со примери од литературата, втората со примери од публицистички текстови. До секој пример во двете бази беше даден неговиот преводен еквивалент во склад со методите на контрастивната анализа. Секој пример беше анализиран според неколку параметри: форма и значење на англиската конструкција, формата на преведувачкиот еквивалент, присуство на агенс, референцијалната семантика на партиципантите, како и времето и видот на глаголот во преводот. Креирањето на базите овозможи квантификација на примерите според испитуваните својства. Според добиените квантифицирани податоци се утврди фреквенциската дистрибуција на секоја јазична структура, односно форма што се користеше како преводен еквивалент за секоја англиска *get*-конструкција. Квантифицираните податоци за анализираните својства послужија како основа за понатамошна дискусија на карактеристиките на секоја *get*-конструкција и нејзините преводни еквиваленти.

Сознанијата од ова истражување имаат теориска релевантност бидејќи ќе послужат за откривање на типолошките разлики меѓу двата јазика. Новите сознанија што ќе произлезат од деталната анализа на клучните типови *get*-конструкции во англискиот јазик ќе придонесат за подобро и полесно разбирање на поврзаноста меѓу формата и функцијата на овие конструкции. Покрај тоа, заклучоците од истражувањето ќе дадат свој придонес и во наставната и преведувачката дејност. Бидејќи овие конструкции се сметаат за колоквијални и не се многу застапени во теорискиот и во практичниот наставен материјал, изучувачите често не се свесни за широкиот спектар на нивните функции. Непостоењето на директни македонски корелати претставува дополнителна тешкотија. Поради тоа ова истражување има за цел да им помогне на македонските

изучувачи на англискиот јазик поуспешно да се усвои многустраната употреба на англиските *get*-конструкции. Исто така, истражувањето ќе најде примена и во изработката на учебни помагала од типот на граматика, речници и слично.

Освен тоа, сознанијата добиени од ова истражување ќе бидат корисни и за македонските преведувачи од и на англиски јазик бидејќи во трудот се дадени македонските преводни еквиваленти на различните типови на англиските *get*-конструкции. Забелешките за соодветноста на преводот, отстапувањата од оригиналот и различните можности ќе бидат корисни за поадекватни преводи од англиски на македонски.

Во поглед на структурата, трудот е поделен на пет главни поглавја. Во воведното поглавје ги дефинираме предметот, целта и методологијата на истражувањето. Во втората глава дадена е теориската рамка на истражувањето што се заснова, главно, на поставките на конструкциската граматика како дел од когнитивниот правец, но исто така се дава објаснување за предикатско-аргументската структура на реченицата, со оглед на улогата на аргументите при зголемување, односно намалување на валентноста на глаголот.

Во третото поглавје дадени се резултатите од деталната анализа на англиските конструкции со *get* + минат партицип и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. По објаснувањето на основните теориски поставки за пасивниот залог и неговите карактеристики, следи објаснување за медијалниот залог и како тој се кодира со англиските инхоативни *get*-конструкции. Во следниот, централен дел на поглавјето следат резултатите од анализата на конструкциите во примерокот. Таа се состои од опис на англиските конструкции со глаголот *get* + минат партицип (пасивни и медијални) и споредбената анализа на англиските конструкции со нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. На крај, прикажани се заклучоците изведени врз основа на резултатите од извршената анализа на преводните еквиваленти.

Во четвртото поглавје се презентираат резултатите од анализата на каузативните конструкции во англискиот јазик со глаголот *get* и нефинитната глаголска форма. Во воведниот дел на поглавјето дадени се основните теориски поставки за изразувањето каузалност и каузативните конструкции, по што следуваат резултатите од анализата на структурните и семантичките особини на инфинитивните и конструкциите со сегашен партицип: *get smb/smith to do* и *get smb/smith doing*. Истиот принцип на изложување на резултатите е применет во излагањето на резултатите од семантичко-синтаксичката анализа на конструкциите со минат партицип *get smb/smith done*. Во следниот дел се презентираат резултатите од споредбената анализа на трите англиски каузативни конструкции со нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик и сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите.

Во петтата глава прикажани се заклучните согледувања од истражувањето, ограничувања на темата, предлог за понатамошна работа на темата, како и приказ на придонесот од резултатите добиени од истражувањето. На крајот на трудот додадена е библиографијата во која е прикажан прегледот на користената литература и изворите за анализираниот материјал.

2. ОСНОВНИ ТЕОРИСКИ ПОСТАВКИ

Во втората глава на овој труд се прикажани основните теориски поставки врз чија основа е направено истражувањето. Во ова поглавје се дефинирани и објаснети главните концепти поврзани со истражувањето за англиските *get*-конструкции. Исто така, дадено е објаснување за поврзаноста помеѓу различните концепти, како и нивната поврзаност со предметот на истражување. Поглавјето е поделено на три дела. Во првиот дел се дава објаснување за аргументската структура на реченицата, односно таканаречената валентност во лингвистиката, која е во директна поврзаност со истражувањето во овој труд. Во вториот дел претставени се принципите на когнитивната граматика како лингвистичка теорија, кои се важни за ова истражување. Во последниот, трет дел од ова поглавје, се изложуваат поставките на конструкциската граматика како лингвистичка теорија врз која се базира истражувањето.

2.1. Аргументска структура на реченицата

Еден ист настан може да биде прикажан на повеќе начини, гледано од различни перспективи. Перспективата ја дефинираме во рамки на сфаќањето дека дискурсот е јазична репрезентација на реалноста при што секој глагол се поврзува со една или повеќе слики во „светот“, односно доменот на дискурсот, и стои во одреден ограничен број на рамки на аргументската структура. Понекогаш два или повеќе глаголи ја прикажуваат истата слика, но се разликуваат во рамките во кои е поставена таа слика. Под терминот слика се подразбира концептуализацијата на дадена ситуација.

Во поглед на комуникацијата, рамките на аргументската структура претставуваат начини на кои говорителите им даваат различни перспективи на ситуациите во доменот на дискурсот (Rayne, 2011: 302).

Понатаму, следи објаснувањето за теоријата на валентноста, конструкциите кај кои има промена на валентноста, врската помеѓу дијатезата и валентноста, како и за аргументската структура во конструкциската граматика.

2.1.1. Теорија на валентност

Валентноста во лингвистиката може да се смета како семантички или граматички концепт или, пак, како комбинација од двата.

Семантичката валентност се однесува на бројот на партиципанти на дадениот настан, односно „сцената“ во доменот на дискурсот којшто е одреден од употребениот глагол. Така, на пример, во англискиот јазик глаголот *eat* има семантичка валентност два, бидејќи секој настан на јадење мора да има два партиципанта, односно некој/нешто што јаде (агенс или вршител) и нешто што се јаде (трпител). Доколку некој од овие два партиципанта недостасува од сцената, тогаш таа сцена не го опишува настанот на јадење. Секако, повеќе партиципанти, како на пример тие што укажуваат на локација или инструмент, може да бидат значајни за претставувањето на настанот, меѓутоа овие партиципанти не го дефинираат настанот јадење на истиот начин како и вршителот и предметот на дејството.

Граматичката (синтаксичката) валентност се однесува на бројот на основните аргументи во дадената реченица. Така, англискиот глагол *eat* може да се употреби во реченица и притоа да има граматичка валентност со број еден или два во зависност од тоа како е употребен глаголот. На пример, во реченицата *Calvin is eating* ‘Келвин јаде’ нема директен објект, што значи дека клучниот аргумент на глаголот се однесува на вршителот на дејството. И покрај тоа, во сцената која е претставена со оваа реченица се подразбира дека нешто се јаде, „идентитетот“ на храната не е познат или не е важен за

дадената комуникативна задача (Rayne, 2011: 303). Со дадениот пример се покажува дека семантичката и граматичката валентност на глаголот во една реченица не мора да имаат иста вредност. Во случајов, семантичката валентност на глаголот *eat* има вредност два бидејќи глаголот има два аргумента: агенс и трпител, додека, пак, граматичката валентност на глаголот е еден бидејќи во реченицата глаголот *eat* има еден аргумент (*Calvin*) во позиција на субјект.

Концептот за валентноста е тесно поврзан со преодноста на глаголите. На истиот начин како што постојат семантичка и граматичка валентност, така постои и разлика помеѓу семантичката и граматичката преодност. Семантичката преодност претставува релација помеѓу два учесника во дејството каде што едниот партиципант делува врз другиот. Таа се однесува на својство, состојба или ситуација којашто импликува само еден партиципант. Од друга страна пак, за граматички преодна реченица се смета конструкцијата во која има барем два аргумента и во која првиот делува врз вториот. Исто како и кај валентноста, семантичката преодност се однесува на ситуации во доменот на дискурсот, додека, пак, граматичката преодност се однесува на граматичките конструкции (Rayne, 2011: 305).

Понекогаш непреодните ситуации се нарекуваат моновалентни бидејќи имаат семантичка валентност еден. Преодните ситуации како во реченицата *She read the book* ‘Таа ја прочита книгата’ се нарекуваат бивалентни бидејќи глаголот импликува два партиципанта (*she* и *the book*), додека, пак, тривалентните ситуации се нарекуваат оние каде што има три партиципанта, како во примерот *She gave me the book* ‘Таа ми ја даде книгата’, односно *she*, *me* и *the book*.

Rayne (2011: 305-306) наведува дека лингвистите не прават секогаш разлика помеѓу семантичката преодност и граматичката преодност. Така, на пример, глаголот *eat* според некои лингвисти секогаш е преоден бидејќи не е возможно дејството на јадењето доколку нема нешто што се јаде. Овие лингвисти го користат терминот преодност од семантичка гледна точка. Според други лингвисти, пак, глаголот *eat* во некои случаи е преоден, а во други непреоден. Тие, всушност, гледаат на преодноста на глаголите во граматичка смисла. Освен тоа, постојат и ставови според кои во вокабуларот на англискиот јазик постојат два глагола со иста основа, на пр. *eat* кои се меѓусебно поврзани и од кои едниот е преоден, а другиот не. Rayne (2011) се придржува до ставот дека граматичката валентност (како и преодност) претставува својство на конструкциите, а не на поединечните глаголи. Глаголите евоцираат сцени во кои има одреден број партиципанти (т.е. семантичка валентност), но говорителите ја избираат рамката на аргументската структура во која ќе употребат некој глагол врз основа на перспективата која сакаат да ја прикажат. Во овој труд се застапува ова мислење.

2.1.2. Конструкции со промена на валентноста

Конструкциите што се поврзани со валентноста на глаголите може да бидат распределени во групи според начинот на претставување на сцената евоцирана од глаголот. Постојат конструкции со кои се зголемува валентноста на глаголот, како и конструкции што ја намалуваат валентноста на глаголот. Исто така, постојат конструкции во кои се прилагодува валентноста на глаголот, при што бројот на валентноста на глаголот останува ист, односно бројот на партиципанти не се менува, меѓутоа има промена во распоредување на семантичките улоги на партиципантите во граматичките функции во синтаксичката рамка. Комуникативниот ефект на зголемување на граматичката валентност, генерално, се карактеризира со воведување на нов партиципант, кој вообичаено не би бил дел од таа сцена или, пак, е доведен од маргините до центарот на сцената. Од друга страна, ефектот што е постигнат од намалување на

граматичката валентност се однесува на промена на партиципантот од централното место на сцената до маргините на сцената или, пак, дури и целосно отстранување на партиципантот од сцената.

Rayne (2011: 307) прави функционално-типолошка поделба на конструкциите кои ја менуваат валентноста на глаголот. Конструкциите кои ја намалуваат валентноста на глаголот ги дели во три групи: оние во кои се комбинираат контролниот (агенсот) и погодениот партиципант (трпителот) во еден ист партиципант, оние во кои се намалува улогата на контролниот партиципант и оние во кои се намалува улогата на погодениот партиципант. Во првата група спаѓаат рефлексивните, заемно-повратните и медијалните конструкции, во втората група се пасивните и безличните конструкции, додека, пак, во третата група спаѓаат конструкциите во кои предметот се изоставува, се вади од преден план или се инкорпорира. Конструкциите што ја зголемуваат валентноста на глаголите се поделени во две групи: конструкции во кои се додава контролен партиципант на дејството и оние во кои некој периферен партиципант се става во преден план. Во првата група спаѓаат каузативните конструкции, додека, пак, втората група ги опфаќа глаголите во кои субјектот е кодиран со датив наместо со номинатив.

Во овој труд во фокусот на проучување се пасивните, медијалните и каузативните *get*-конструкции како конструкции во кои се менува валентноста на глаголот.

2.1.3. Дијатеза и валентност

Дијатезата и валентноста се два основни концепта во лингвистичката теорија што се однесуваат на структурата на глаголите и нивната аргументација. Со нив подобро може да се разбере врската помеѓу глаголите и нивните аргументи, како и начинот на кој различни синтаксички структури може да изразуваат слични или различни семантички улоги. Куликов (Kulikov, 2011: 370) ја дефинира дијатезата како „вкрстување (односно распределба) на семантичките аргументи по синтаксички функции“. Концептот дијатеза е поврзан со валентноста на глаголите, која, пак, се поврзува со групата на аргументи одредени од глаголот во реченицата. Во табела 2.1. претставена е основната транзитивна дијатеза.

Табела 2.1. Основна транзитивна дијатеза

Семантичка улога	А – агенс	Б - трпител
Синтаксичка функција	С – субјект (номинатив)	ДО – директен објект (акузатив)

Промената во дијатезата повлекува промени во начинот на распределбата на семантичките аргументи по синтаксички функции, но не и во самата семантика на реченицата. Ова се однесува на примери каде што бројот на семантички улоги останува непроменет, односно ниедна улога не е ниту изоставена ниту додадена во основната структура на реченицата. Во табела 2.2. е претставена промената што настанува во распределбата на семантичките аргументи по синтаксички функции при промената од активна во пасивна дијатеза.

Табела 2.2. Промена на дијатеза од активна во пасивна

Дијатеза	Активна		Пасивна	
	А - Агенс	Б - Трпител	А - Агенс	Б - Трпител
Семантичка улога	А - Агенс	Б - Трпител	А - Агенс	Б - Трпител
Синтаксичка функција	С - Субјект	ДО - Директен објект	ПИ - Предлошки израз	С - Субјект

2.1.4. Залог, преодност и аспект

Примарна карактеристика на залогот е тоа што се однесува на начинот на кој партиципантите се вклучени во одреден настан, како и на комуникациската важност или дискурсна релевантност на партиципантите во настанот (Shibatani, 2006: 219). Хаделстон и Палам (2002: 1427) сметаат дека терминот „залог“ се однесува „на систем во кој спротивставените форми се разликуваат во начинот на кој семантичките улоги се распоредуваат по синтаксичките функции, обично со истовремено додавање на некои маркери на глаголот“.² Така, термините „активен“ и „пасивен“ означуваат различно „поврзување на улогите со функциите во реченици што изразуваат дејство“ (ibid.): активниот залог ја изразува „природната“ хиерархија на аргументите, додека во пасивниот залог субјектот не го кодира иницијалниот учесник (агенс), туку погодениот ентитет. Активната и соодветната пасивна реченица изразуваат исто пропозициско значење, но се разликуваат во истакнувањето на различни аспекти на настанот, при што вршат различни дискурсни функции. Во таа смисла, Квирк и др. (Quirk et al. 1985: 159) го дефинира залогот како „граматичка категорија која овозможува дејството на реченицата да се прикаже на еден од двата начина, без промена во исказаните факти“.³

Залогот е тесно поврзан со два други граматички концепти, а тоа се преодноста и Залогот е тесно поврзан со два други граматички концепта, а тоа се преодноста и аспектот. Во лингвистиката, залогот обично се дефинира преку преодноста на глаголот, при што кај преодните глаголи обично има опозиција на актив со пасив. Меѓутоа, Шибатани (ibid.) истакнува дека всушност поважна врска помеѓу преодноста и залогот има во семантичката преодност отколку во глаголската преодност.

Што се однесува на аспектот, тој упатува на тоа *каде* е точката во поглед на временската структура на дејството. Така, кога дејството се гледа целосно, опфаќајќи ги сите негови временски фази, станува збор за перфективен аспект на опишаното дејство. Доколку, пак, фокусот е ставен само на одредени делови од внатрешната временска структура, во тој случај станува збор за имперфективен аспект. За разлика од аспектот, залогот се однесува на *како* тече едно дејство, односно се однесува на почетокот на дејството, начинот на кој се развива и како завршува тоа дејство (Shibatani, 2006: 221).

2.1.5. Аргументската структура во конструкциска граматика

Една од карактеристиките на аргументската структура е нејзината нераскинлива поврзаност со значењето. Тоа може да се забележи по тоа што реченици со различен број аргументи се разликуваат во значењето, но освен тоа и реченици со ист број и ист вид на аргументи, исто така, покажуваат разлики во значењето (Perek, 2015: 3-4). Перек (Perek, 2015: 4) наведува дека, додека голем број лингвисти ги проучуваат семантичките аспекти на аргументската структура (Jackendoff, 1983; Dixon, 1991; Rapoport Novav & Levin, 1998; Pinker, 1989; Goldberg, 1995), многу поретко се поставува прашањето како аргументската структура се поврзува со значење и што го определува тоа значење. Еден став е дека значењето на аргументската структура е изведено од значењето на глаголите кај кои таа често се среќава.

---

² Во оригинал: “The general term ‘voice’ applies to a system where the contrasting forms differ in the way semantic roles are aligned with syntactic functions, normally with some concomitant marking on the verb”. (Huddleston and Pullum, 2002: 1427)

³ Во оригинал: “a grammatical category which makes it possible to view the action of a sentence in either of two ways, without change in the facts reported.” (Quirk et al., 1985: 159)

2.2. Когнитивна граматика

Когнитивната граматика претставува теориска рамка што се појавила кон крајот на 20-иот век, примарно преку трудовите на Лангакер (Langacker, 1991). Во почетоците на развојот на когнитивната граматика теоретичарите на оваа гранка го дефинирале тој модел во спротивност од доминантниот модел во тоа време – генеративната граматика, која е поврзана со Ноам Чомски. Тоа се должи на фактот дека водечките истражувачи во когнитивната граматика на почетокот, всушност, биле претставници на генеративната граматика, но подоцна го развиле когнитивниот правец поаѓајќи од недостатоците на генеративната теорија (Lee, 2001: 1).

Основната карактеристика според која се разликуваат овие правци е поврзана со местото што го зафаќа значењето во лингвистичката теорија. Така, во генеративната граматика се смета дека централното место во структурата на јазичните изрази го зазема формата независно од значењето. Наспроти ваквиот став, когнитивистите сметаат дека јазичната структура претставува директно пресликување на значењето во смисла на тоа што одреден јазичен израз се асоцира на одреден начин со концептуализацијата на дадена ситуација.

Во продолжение на ова потпоглавје претставен е начинот на кој се гледа на граматичките концепти кои се важни за ова истражување од страна на претставниците на когнитивната лингвистика. Прво е дадено објаснување за конструкциите, потоа за преодноста и залогот, а на крај за каузалноста.

2.2.1. Конструкции

Во лингвистиката постои тенденција да се смета дека процесот на формирање една реченична конструкција е, главно, условен од граматичките својства на зборовите што ја составуваат. Во когнитивната граматика се смета дека ваквото гледиште води кон погрешна перцепција на конструкцискиот процес. Когнитивистите укажуваат дека примарниот критериум, според кој се одлучува дали одредени јазични единици може меѓусебно да се комбинираат, е всушност значењето, а не граматиката (Lee, 2001: 70). Когнитивната граматика се преклопува со конструкциската граматика, според која се смета дека конструкциите се основни единици на јазикот. Конструкции може да претставуваат единици од индивидуални зборови до комплексни фрази, вклучително идиоматски изрази. Ваков став ја потенцира идејата дека граматичкото значење е испреплетено со значењето и контекстот.

2.2.2. Преодност и залог

Во когнитивната граматика на преодноста се гледа не само како на синтаксичко својство туку и како на граматички концепт кој влијае на начинот на кој говорителите ги перципираат настаните. Така, нивото на преодност го засегнува претставувањето на агентивноста, одговорноста и природата на дејството. На пример, во активна преодна реченица, агенсот (односно субјектот) е потенциран како вршител на дејството. За разлика од тоа, пасивната конструкција го нагласува реципиентот или самото дејство, а често пати агенсот се дефокусира или, пак, се изостава. Според Лангакер (Langacker, 1991: 282), степенот на преодноста го обликува начинот на кој се разбираат настаните. Така, на пример, повисока преодност (пр. кај дитранзитивните глаголи) означува покомплексна врска помеѓу партиципантите, додека, пак, ниската преодност (пр. кај непреодните глаголи) упатува на поедноставна активност. Ова влијае на тоа како говорителите и слушателите ја интерпретираат динамиката на настанот, вклучувајќи аспекти на агентивноста и каузалноста. Преодноста, исто така, е поврзана и со когнитивните процеси, како внимание и фокус. Со изборот на различни преодни

конструкции говорителите може да избираат кои партиципанти да ги стават во преден план, а кои во заден план на кажаното, и на тој начин го формираат разбирањето на слушателите за настанот за кој станува збор.

2.2.3. Каузалност

Каузалноста е фундаментален концепт во јазикот и когницијата кој игра главна улога во начинот на кој ги изразуваме и разбираме врските помеѓу настаните и партиципанти. Во когнитивната граматика не се гледа на каузалноста само како на синтаксичка особина туку како на когнитивен концепт што го формира начинот на кој ги перципираме дејствата и нивните ефекти. Каузалноста во когнитивната граматика претставува комплексна испреплетеност од лингвистичко изразување и когнитивно претставување. Преку испитување на начинот на кој каузалноста е структурирана во јазикот се добива сознание за когнитивните процеси кои помагаат при разбирање на дејствата и врските. Ваквиот природ нагласува дека јазикот не е само алатка за комуникација туку и одраз на тоа како го концептуализираме светот.

2.3. Конструкциска граматика

Истражувањето на англиските *get*-конструкции во овој труд е направено врз основа на „конструкциската граматика“ (Construction Grammar) како теориска рамка. Конструкциската граматика претставува теорија во лингвистиката според која познавањето на еден јазик се сведува на знаењето на говорителите како да ги користат конструкциите на тој јазик. Една од главните претставници што ја развиле конструкциската граматика како теорија на јазичното знаење е Адел Голдберг, која ја поткрепува оваа дефиниција за конструкциската граматика со следниот исказ: „Севкупното знаење на еден јазик е опфатено од мрежа на конструкции таканаречена *construct-i-con*.“ (Goldberg, 2003: 219). Голдберг и други истражувачи на конструкциската граматика како Филмор, Кеј, О’Конор, Микаелис, Ламбрехт, Лејкоф, Бругман и Фрид гледаат на конструкциите како јазични единици кои ги врзуваат јазичните форми со одредено значење. По аналогија, со оглед на тоа што зборовите по самата природа претставуваат симболични споеви на форма-значење тие можат да се сметаат за конструкции. На тој начин, мрежата од конструкции содржи сè што би било вклучено и во вокабуларот, но дополнително на тоа и голем број на симболични единици кои се поголеми од зборовите (Hilpert, 2014: 2).

Основното тврдење на конструкциската граматика дека знаењето на еден јазик се состои од знаење од голема мрежа на конструкции, всушност упатува на толкувањето дека сè што говорителите на еден јазик знаат за зборовите, за синтаксичките правила, за морфологијата, префиксите и суфиксите, како и за идиомите, може да се објасни како познавање на конструкции. Ваквото тврдење е во спротивност споредено со други лингвистички теории, според кои се смета дека говорителите на еден јазик треба да имаат повеќе различни видови на знаење за јазикот (фонетско, фонолошко, морфолошко, синтаксичко, семантичко, прагматичко) за да можат да го користат јазикот. Гледано од аспект на конструкциската граматика, конструкциите што ги знаат говорителите се директно поврзани со нивните фонолошки, морфолошки и синтаксички карактеристики, но исто така се поврзани со нивните конвенционални значења, можните варијанти и општествените контексти во кои се употребуваат тие конструкции. Со други зборови, знаењето за една конструкција всушност го претставува севкупното искуство на говорителот во употребата на таа конструкција (Hilpert, 2014: 2). Во ова истражување за англиските *get*-конструкции се застапува мислењето дека познавањето на еден јазик се базира на познавање на конструкции и дека употребата на овие конструкции во англискиот јазик не се должи на комбинација на различни типови на знаење, туку на севкупното искуство со начинот на употреба на конструкциите.

Ваквиот начин на објаснување за познавањето на еден јазик може да делува неприфатлив на прв поглед бидејќи директно е во спротивност со концепција за одвоеност на вокабуларот од граматиката (*dictionary-and-grammar model*), која претставува традиционално сфаќање за познавање на јазикот во кое знаењето на вокабуларот на еден јазик е целосно одвоено од познавањето на граматичките правила (Taylor, 2002: 8). Како потврда за ваквото сфаќање за јазикот служи објаснувањето дека децата прво учат зборови, а дури потоа граматички правила, со чија помош ги комбинираат научените зборови во реченици.

2.3.1. Идиомите како појдовна точка во конструкциската граматика

Приврзаниците на конструкциската граматика тврдат дека идиомите се среќаваат во секојдневниот јазик многу почесто отколку што се чини. Според традиционалното гледиште, идиомите претставуваат само периферен феномен во јазикот, меѓутоа доколку

се проучи мал извадок од кој било текст што на прв поглед не содржи идиоми, ќе може да се забележи дека постојат изрази чија употреба тешко се објаснува со приодот што го раздвојува знаењето на вокабуларот од знаењето на граматичките правила.

Покрај нивното значајно присуство во секојдневниот јазик, втора карактеристика на идиомите е тоа што тие претставуваат многу повеќе од фиксни низи на зборови. Доколку идиомите беа само предодредени низи на зборови, во тој случај не би било проблем да се објасни нивната употреба според приодот што го раздвојува знаењето на вокабуларот од знаењето на граматичките правила. Меѓутоа, постојат докази кои покажуваат дека многу идиоми не може да бидат усвојувани како фиксни низи на зборови, што всушност упатува на тоа дека треба да се гледа на идиомите како структури чии конституенти можат да се заменуваат само со одредени лексеми. Ваквата замена во некои идиоми е ограничена од граматички разлики, како на пример разликата помеѓу еднина и множина или, пак, разликата помеѓу определеност и неопределеност на лексичкиот конституент (Hilpert, 2014: 6). Така, на пример, неопределениот член *a* во фразата *too big a shock*, не може да биде заменет со определениот член *the* бидејќи во тој случај би се добила граматички неточна конструкција. Хилперт (Hilpert, 2014: 5) забележува дека оваа карактеристика на идиомите го доведува во прашање концептот на одделно учење на вокабуларот со граматичките правила. Тука се покренува прашањето дали додатокот на речникот кој ги содржи идиомите треба да содржи и некои граматички правила. Доколку на ова прашање се одговори потврдно и одреден дел од граматиката навлезе во вокабуларот, би настанало мешање на овие два аспекта на јазикот, при што самиот процес може да биде објаснет од конструкциски аспект и со тоа би се потврдила оваа лингвистичка теорија за што се подразбира како знаење на еден јазик.

Според Хилперт (Hilpert, 2014: 7), друга карактеристика на идиомите што оди во прилог на објаснувањата на конструкциската граматика е тоа што тие се продуктивни, односно говорителите знаат како да ги користат идиомите и во нови ситуации, што всушност е карактеристично за синтаксичките правила. Тоа е дополнителен доказ дека за познавањето на идиоми потребен е спој на лексичко и граматичко знаење, што е во спротивност со приодот што го раздвојува знаењето на вокабуларот од знаењето на граматичките правила.

2.3.2. Дефинирање на терминот конструкција

Со оглед на тоа што лингвистичката теорија за конструкциската граматика е земена како основна теориска рамка за ова истражување, а и самото истражување се однесува на англиските *get*-конструкции, неизбежно е прво да се дефинира поимот конструкција и да се објасни што се подразбира под овој поим во ова истражување.

Терминот конструкција не се користи само во конструкциската граматика, туку речиси во сите сфери на истражување што се поврзани со јазикот. Обично, во педагошките учебници за јазик, за конструкција се смета некоја комплексна јазична форма која се користи за одредена граматичка функција. Така се дефинираат пасивните конструкции (*The gold medal was stolen*. ‘Златниот медал беше украден’), заповедните (*Clean up this mess right now!* ‘Веднаш среди го нередов!’), како и конструкциите со минат перфект (*I had already written my assignment*. ‘Веќе ја имав напишано домашната задача’). Меѓутоа со оглед на тоа што конструкциската граматика е теорија за познавање на јазикот, според оваа теорија на конструкциите треба да се гледа, пред сè, како дел од знаењето на говорителите на еден јазик, односно попрецизно може да се каже дека конструкцијата претставува генерализација што ја формираат говорителите кога се среќаваат со јазичните форми повеќе пати (Hilpert, 2014: 9).

Голдберг и други лингвисти кои се занимаваат со конструкциската граматика ги гледаат конструкциите како „единици на јазично знаење што ја врзуваат формата со одредено значење“ (Hilpert, 2014: 2). Според оваа дефиниција, може да се каже дека и зборовите може да се сметаат како конструкции (на морфеме) поради нивната карактеристика да имаат форма и значење.

Често цитирана дефиниција за конструкции во конструкциската граматика е дадена од Адел Голдберг (Goldberg, 1995: 4) во која вели дека „К е конструкција доколку К е пар на форма и значење при што некој аспект на формата или некој аспект на значењето не може точно да се предвиди од одделните делови на конструкцијата или од други претходно утврдени конструкции“.⁴ Од оваа дефиниција може да се дојде до заклучок дека постојат три основни карактеристики на конструкциите. Првата се однесува на вкрстувањето на формата со значењето на јазичниот знак, втората се однесува на податокот дека како вкрстување на форма со значење, конструкцијата е единица на знаење. Додека, пак, третата основна карактеристика на конструкциите, е непредвидливоста, односно конструкциите може да бидат дефинирани како вкрстување на форма со значење при што одреден аспект на формата или на значењето е непредвидлив. Во поглед на ова истражување оваа карактеристика може да ја поврземе со непредвидливоста на значењето на *get*-конструкциите бидејќи една иста форма може да има повеќе значења и во согласност со даденото значење конструкцијата се употребува во одредени контексти за одредена цел.

Ваквото дефинирање на терминот конструкција произлегува од повеќе истражувања направени во рамките на конструкциската граматика. Голдберг (Goldberg, 1995: 4) се води од овие истражувања кои покажале дека за конструкција се смета структура чии карактеристики не можат да бидат целосно предвидени од познавањето на други конструкции што постојат во граматиката.

Трот и Трусдејл, поаѓајќи ги истражувањата на Лангакер (Langacker, 1987) и Крофт (Croft, 2005), ги дефинираат конструкциите како „конвенционални симболични единици“ (Traugott & Trousdale, 2013: 1). Тие објаснуваат дека конструкциите се конвенционални поради тоа што се споделуваат меѓу говорителите. Исто така, тие ги нарекуваат симболични бидејќи конструкциите се знаци, односно арбитрарни асоцијации помеѓу форма и значење вкоренети во мозокот на корисникот на јазикот.

Фрид и Остман (Fried & Östman, 2004: 18-21) укажуваат дека во конструкциската граматика концептот „конструкција“ има теориски статус, додека, пак, зборот „конструкција“ се користи како технички термин. Според нив, граматички конструкции се „симболични знаци и претставуваат основен градежен материјал за јазична анализа“, при што напоменуваат дека овие знаци не се ограничени на зборови, туку може да бидат со различна големина (морфема, фраза, реченица, текст). Тие додаваат дека конструкциите може да содржат различни видови на информации: информации за морфосинтаксичките карактеристики (за структурните релации помеѓу конституентите, редоследот на елементите, морфолошката форма на одредени составни делови), за прозодиската или фонетската форма (изговорот), за значењето или функцијата (за семантичките улоги како, на пример, агенс, трпител, локатив) или, пак, информации за контекстот. Овој став е понатаму разработен кај Фрид (Fried, 2015: 1-2), која наведува дека во конструкциската граматика знакот како симболична единка (конвенционална асоцијација помеѓу форма и значење/функција) е наречен конструкција и се однесува на сите видови на јазични единици. Таа додава дека формата на конструкциите може да се

---

⁴ Во оригинал: “C is a CONSTRUCTION iff_{def} C is a form-meaning pair <F_i, S_i> such that some aspect of F_i or some aspect of S_i is not strictly predictable from C’s component parts or from other previously established constructions.”

однесува на која било комбинација од синтаксички, морфолошки или прозодиски карактеристики, додека, пак, во значењето се содржат елементи на лексичка семантика, структура на настан, дијатеза, прагматика и структура на дискурс.

Голдберг (Goldberg, 1995: 2) смета дека важноста на конструкциите за описот на еден јазик може да се докаже доколку се прикаже неопходноста од конструкции во описот на простите реченици. Таа поаѓа од фактот дека постојат систематски разлики во значењето помеѓу реченици со исти лексички елементи комбинирани во мал број различни конструкции. Ваквите систематски разлики помеѓу речениците според конструкциската граматика се должат директно на особините на конкретните конструкции.

Ова својство се потврдува и кај Филмор (Fillmore, 1968: 49), кој забележал дека во следните реченици постои разлика во значењето која се должи на употребата на различната конструкција и покрај тоа што лексичките елементи употребени во двете реченици се исти.

а. Bees are swarming in the garden. ‘Во градината има пој пчели.’

б. The garden is swarming with bees. ‘Градината врие од пчели.’

Разликата во значењето меѓу овие две реченици се состои во тоа што реченицата во (б) означува дека целата градина е преполна со пчели, додека пак во (а) може да биде интерпретирано како да има многу пчели само во еден одреден дел од градината. Овој пример укажува на тоа дека во зависност од тоа што сакаме да биде во фокус на реченицата, односно од која перспектива да биде прикажан настанот, бираме различни конструкции, со што се добива и разлика во значењето.

Друг пример, во кој има различна дијатеза позната во англиските граматика како локативна алтернација (Anderson, 1971):

а. I loaded the hay onto the truck. – Го натоварив сеното во камионот.

б. I loaded the truck with the hay. – Го натоварив камионот со сеното.

Во (б) се имплицира дека камионот е целосно натоварен со сено, додека, пак, во (а) не постои таква импликација и во овој случај постои можност камионот да не е целосно товарен и да има уште празен простор во него.

Голдберг (Goldberg, 1995: 3) истакнува дека слични забелешки од овој тип во врска со нијансите на различни значења го навеле Болингер да утврди дека „разликата во синтаксичката форма секогаш упатува на разлика и во значењето“ (Bolinger, 1968: 127). Голдберг наоѓа потврда за таквите ставови во фактот што оваа иста хипотеза е формулирана и од други лингвисти во текот на 1980-ите. Голдберг (Goldberg, 1995: 3) ја прифаќа оваа хипотеза и ја дефинира како ‘Принцип на несинонимност на граматичките форми’.

Во ова истражување исто така е прифатена оваа хипотеза бидејќи конструкциите што ги гради глаголот *get* може да бидат парафразирани со други конструкции составени од истите лексички елементи. Но, сепак, постои разлика во значењето помеѓу двете конструкции бидејќи глаголот *get* може да има повеќе различни значења (каузално, резултативно) во зависност од концептуализацијата на дадената ситуација.

2.3.3. Определување на конструкциите

По дадената дефиниција за поимот конструкција во рамките на конструкциската граматика се поставува прашањето на кој начин може да се определи дали една секвенца на јазични елементи е конструкција. Хилперт (Hilpert, 2014: 14-22) дава некои корисни стратегии што можат да се применат за утврдување на една конструкција.

Првата стратегија според која може да се определи некоја конструкција е директно поврзана со критериумот на Голдберг за непредвидливост, а тоа се однесува

особено на формалната страна на конструкцијата. Според оваа стратегија доколку некој јазичен израз има формални карактеристики кои отскокнуваат од стандардните граматички правила тогаш постои основа тој израз да биде наречен конструкција (Hilpert, 2014: 14). Како пример за оваа стратегија Хилперт (Hilpert, 2014: 14-15) го дава англискиот израз *by and large*, за кој лесно може да се забележи дека е составен од предлог, сврзник и придавка, што како комбинација на зборови воопшто не е типично за англискиот јазик. Сепак, треба да се има предвид дека оваа стратегија за формална непредвидливост не претставува предуслов, односно потребен критериум, за утврдување на постоењето на една конструкција, туку само насока која може да помогне во нејзиното детектирање. На тој начин, оваа стратегија не функционира за препознавање на *get*-конструкциите бидејќи тие не се карактеризираат со некоја особена непредвидливост, меѓутоа тоа не го исклучува фактот дека сепак станува збор за конструкции.

Втората стратегија се однесува на тоа дали значењето на изразот кажува повеќе од она што означуваат одделните делови кои го сочинуваат изразот. Според оваа стратегија, доколку значењето на изразот е пошироко од вкупното значење на одделните делови, тогаш постои доказ дека станува збор за конструкција (Hilpert, 2014: 16). Англиската резултативна конструкција може да послужи како пример за употребата на оваа стратегија. Така, во реченицата *Frank played the piano to pieces* со употребата на резултативната конструкција се имплицира дека Френк свирел на пијано на толку агресивен начин што на крај се распаднало на парчиња. Значењето на полнозначниот глаголот *play* се однесува на свирење на некој инструмент, меѓутоа тоа не содржи можна промена на состојбата на дадениот инструмент. Од друга страна, морфосинтаксичкиот контекст на резултативната конструкција ја дава оваа опција на поврзување на глаголот *play* со значењето „предизвикување промена на состојбата со свирење“.

Оваа стратегија се однесува на изразите изградени од глаголот *get* и потврдува дека станува збор за структурите со глаголот *get* се конструкции бидејќи тие, сепак, имаат некое посуптилно значење, што не може да се открие од конкретното значење на лексичките елементи кои ја градат конструкцијата. Така, на пример, во реченицата *I got my car fixed*, *get*-конструкцијата има дополнително значење што се однесува на агенсот на дејството, односно субјектот во реченицата не е вршителот на дејството туку конструкцијата имплицира дека постои некој надворешен референт кој е изнајмен/договорен да го изврши дејството со цел субјектот да има корист од извршеното дејство.

Третата стратегија за препознавање на конструкциите е поврзана со присуството на некои карактеристични ограничувања на дадениот израз, како на пример дитранзитивната конструкција (Hilpert, 2014: 19). Така реченицата *I brought John a glass of water* е граматички точна, додека пак **I brought the table a glass of water* се смета за граматички неисправна реченица поради ограничувањето на оваа конструкција индиректниот предмет да биде жив кога станува збор за директен трансфер. Ќе видиме дека каузалните конструкции со *get* покажуваат разлики во интерпретацијата според својството одушевеност на вршителот на дејството.

Четвртата и последна стратегија понудена од Хилперт се однесува на колокациите. Според оваа стратегија, за конструкции се сметаат изрази што често се комбинираат со некој одреден збор. Конструкциите што ги гради глаголот *get* ја потврдуваат оваа стратегија бидејќи корпусните истражувања покажуваат дека глаголот *get* формира конструкции со минати партиципи од некои глаголи многу почесто во споредба со други (на пример конструкциите *get married*, *get paid*, *get caught* се далеку почесто употребувани од *get side-lined*, *get patched*).

Со оглед на тоа што изразите што ги гради глаголот *get* одговараат на три од понудените стратегии за препознавање на конструкции, може да се каже дека според теоријата на конструкциската граматика станува збор за конструкции изградени од глаголот *get*. Тоа претставува уште една потврда дека за ова истражување на англиските *get*-конструкции соодветно е избрана теориската рамка на конструкциската граматика.

2.3.4. Мрежи на конструкции

Помеѓу конструкциите во еден јазик постојат сличности и разлики во формата, значењето и употребата. Врз основа на сличностите на нивните претходно споменати карактеристики конструкциите се организирани во мрежи, додека, пак, според разликите меѓу нив тие дополнително се групираат и се издвојуваат во посебни конструкции.

Според Голдберг, токму „мрежите на конструкции го сочинуваат нашето знаење за јазикот во целост“ (Goldberg, 2003: 223). Голдберг објаснува дека поврзаноста меѓу конструкциите се означува со таканаречени врски на наследност (Goldberg, 2013: 30). Како пример за овие врски Голдберг (2013: 31) ја објаснува поврзаноста на англиската конструкција предлог + именка (пр. *to bed*) со конструкцијата предлошки израз во англискиот јазик. Таа истакнува дека конструкцијата предлог + именка го наследува својот збороред од поопштата, апстрактна конструкција предлошки израз што ги обединува по сличност. Разликата помеѓу овие две конструкции е тоа што во конструкцијата предлог + именка, именката е дополние на предлогот, додека во предлошкиот израз, дополнението е именската синтагма. Голдберг (2013: 32), исто така, дава пример за поврзаноста на непреодната и преодната верзија на резултативната конструкција која е остварена преку врската на наследност „дел од целина“ бидејќи непреодната варијанта на резултативната конструкција всушност претставува дел од преодната верзија на конструкцијата. Тоа го илустрира преку следниов пример: *The nut broke apart* ‘Оревот се скрши’ – непреодна резултативна конструкција, додека *She broke the nut apart* ‘Таа го скрши оревот’ е преодна резултативна конструкција.

Тротот и Трусдејл, следејќи го приодот на Голдберг (Goldberg, 2006) и Лангаскер (Lanagasker, 2008) исто така истакнуваат дека според конструкцискиот приод се смета дека јазикот е составен од „споеви на форма и значење, односно конструкции, организирани во мрежа“ (Traugott & Trousdale, 2013: 1). Тие додаваат дека мрежите, хиерархиската организација и врските на наследност се универзални и важат во сите јазици (Traugott & Trousdale, 2013: 2).

Тротот и Трусдејл укажуваат дека Крофт (Croft, 2007a: 463) наведува два основни принципа на конструкциската граматика од кои првиот се однесува на споевите од комплексна структура со значење, додека, пак, вториот основен принцип се однесува на поврзаноста на овие споеви во мрежа (Traugott & Trousdale, 2013: 9). Според нив, ваквото сфаќање на јазичната структура се совпаѓа со когнитивната психологија каде што други аспекти на знаењето, како на пример долготрајната меморија, се третираат како структури поврзани во мрежи. Исто така, тие додаваат дека идејата за организираност на поимите во мрежи претходно била спомната во семантиката од страна на Лејкоф и Бругман (Lakoff 1987; Brugmann & Lakoff 1988) кои предлагаат дека повеќезначноста на еден збор се должи на семантичкото проширување од централното значење. Така, на пример, „централното значење на *over* ги комбинира елементите од *above* и *across*“ (Lakoff, 1987: 419).

Слично на гореспоменатите лингвисти, и Фрид и Остман (Fried & Östman, 2004: 12) сметаат дека знаењето на јазикот се состои од познавањето на целиот инвентар на конструкции кои се организирани во мрежи со различни степени на комплексност и апстрактност. Тие додаваат дека на ваквите мрежи може да се гледа како на граматички

мапи со структура на мрежа поврзана преку врски на наследност. Врските на наследност укажуваат на сличностите и разликите меѓу одделните конструкции.

Фрид (Fried, 2015: 984), водејќи се од повеќе други истражувања, укажува дека мрежите можат да се формираат на два начина. Првиот тип на мрежи се базира на хиерархиска структура претставена во вид на дрво. Кај овие мрежи на конструкции постои корен кој претставува основен модел чијашто одредена карактеристика се наследува кај сите негови наследници, при што секоја наследена конструкција е помалку општа и потесно применлива од претходната.⁵ Фрид истакнува дека другиот тип на мрежи е потребен за да се долови делумната наследност кај која конструкциите се поврзани преку таканаречени врски на фамилијарна сличност. Ваквиот тип на мрежи од конструкции се однесува на случаите каде што е очигледно дека одредена група на конструкции е поврзана поради заеднички карактеристики, но сличностите помеѓу нив не се должат на ист „корен“ како што е случајот со мрежите на конструкции остварени преку дрвата на хиерархија. Како пример за овој тип на формирање на мрежа на конструкции Фрид споменува група на конструкции за намалување на валентноста, како и група на конструкции за искажување присвојност во чешкиот јазик (Fried, 2015: 985).

Митковска (2021: 61), исто така истакнува дека во конструкциската граматика на јазикот се гледа како на комплексен систем од испреплетени структури кои формираат мрежи со различно ниво на комплексност и кои се поврзани преку наследност. Митковска (2021: 61) додава дека конструкциите се меѓусебно поврзани на различни начини споделувајќи формални и семантички карактеристики.

Фактот дека конструкциите се организираат во мрежи е важен за ова истражување бидејќи и различните *get*-конструкции во англискиот јазик претставуваат една мрежа од конструкции врз основа на нивните формални и семантички карактеристики. Во делот со анализата на конструкциите во ова истражување детално ќе биде објаснета мрежата што тие ја формираат, како и врските помеѓу различните *get*-конструкции.

2.3.5. Основни принципи на конструкциската граматика

Основниот принцип во истражување на јазичните структури во рамките на конструкциската граматика е дека конструкциите претставуваат основни елементи во јазикот (Goldberg, 1995; Fillmore & Kay, 1993; Fillmore, Kay & O'Connor, 1988; Lakoff, 1987; Brugman, 1988; Lambrecht, 1994).

Според Голдберг (Goldberg, 1995: 6), конструкциската граматика се занимава не само со структурите кои се дефинирани како дел од основната граматика туку и со периферните случаи бидејќи тие може да дадат образложение за клучните структури. За основни структури во еден јазик се сметаат оние кои се дел од релативно стабилната состојба на јазикот, додека, пак, во периферните случаи се вбројуваат конструкциите карактеристични за некој конкретен јазик како и исклучоците. Се објаснуваат условите во кои одредена конструкција се употребува бидејќи контекстот се смета за дел од значењето на конструкцијата. Голдберг (Goldberg, 1995: 6) смета дека нијансите во делувањето на семантичките и прагматичките фактори се клучни за разбирањето на ограничувањата на кои подлежат граматичките конструкции.

Ваквиот став во конструкциската граматика е релевантен за ова истражување бидејќи при проучувањето на англиските *get*-конструкции со цел за нивно јасно објаснување ќе бидат земени предвид и семантичките и прагматичките фактори кои влијаат врз употребата на овие конструкции.

---

⁵ Како пример за овој тип на мрежи на конструкции Фрид ја објаснува поврзаноста помеѓу изразите *blue ink*, *blue eyes*, *blue moon* и начинот на кој овие изрази формираат мрежа (Fried, 2015: 984).

Фрид и Остман (Fried & Östman, 2004: 12) истакнуваат дека конструкциската граматика гледа на јазичните единици како на реализација на посебни врски помеѓу формата и значењето. Во конструкциската граматика ни една граматичка единица нема централен статус, туку сите јазични единици (морфолошки единици, зборови, фрази, реченици, текстови) се од еднаква важност во опишувањето на целокупната граматика на јазикот. Ваквиот приод ја разликува конструкциската граматика од други јазични приоди во кои се смета дека одредени форми се основни и имаат поцентрална улога во јазикот.

Фрид и Остман (Fried & Östman, 2004: 12), исто така, ги разгледуваат основните принципи на конструкциската граматика. Според нив, основната цел на конструкциската граматика е да го најде најдобриот начин на претставување на врската помеѓу структурата, значењето и употребата. Како лингвистичка теорија, таа не се разликува од која било теорија за граматиката по својата примарна цел. Меѓутоа, за разлика од многу други теории конструкциската граматика ги гледа функцијата и формата како неразделни една од друга. Концептуалната основа на конструкциската граматика се темели на следниве три хипотези: дека говорителите се потпираат на релативно комплексни модели на значење-форма (таканаречени конструкции) за формирање на јазични изрази; дека јазичните изрази ги отсликуваат резултатите од интеракцијата помеѓу конструкциите и јазичниот материјал (како на пример зборови) што се наоѓа во нив; и дека конструкциите се организирани во мрежи според заедничките карактеристики.

Друг важен принцип на конструкциската граматика е дека не постои строга поделба во јазикот на лексиката и граматиката, ниту меѓу семантиката и прагматиката (Goldberg, 1995: 7). Според Голдберг, и покрај тоа што лексичките и синтаксичките конструкции се разликуваат по нивната внатрешна комплексност, сепак, она што е значајно за конструкциската граматика е дека и двата типа на конструкции, лексички и синтаксички, претставуваат ист тип на информациски структури, односно и во лексичките и синтаксичките конструкции се врзуваат формата со значењето.

Конструкциската граматика се надоврзува на лингвистичките истражувања од повеќе теориски рамки. Голдберг (Goldberg, 1995: 6) истакнува дека ставот за поврзаноста на семантиката и прагматиката со употребата на конструкциите „води назад до генеративната семантика, а исто така се поклопува и со теоријата на когнитивната граматика (Langacker, 1987a, 1991), со теорискиот приод во истражувањата на Вјежбицка (Wierzbicka, 1988), како и со многу функционални приоди на граматиката“.

Голдберг (Goldberg, 1995: 7), исто така, истакнува дека во поглед на поврзаноста со другите лингвистички теории, конструкциската граматика има сличности и со генеративната граматика поради тоа што се обидува да даде објаснување за универзалноста на бесконечен број на изрази што се прифатливи во граматиката, додека истовремено сака да појасни зошто бесконечен број на други изрази не се прифатливи, односно се сметаат за граматички неточни.

По изложените теориски поставки клучни за нашето истражување во следното поглавје следи анализа на конструкциите со *get* + минат партицип во англискиот јазик и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик.

3. КОНСТРУКЦИИ СО *GET* + МИНАТ ПАРТИЦИП (*past participle*)

Во третото поглавје на трудот се обработени англиските конструкции со глаголот *get* по кој директно следи минат партицип и нивните еквиваленти во македонскиот јазик. Во оваа група спаѓаат *get*-пасив конструкциите, како и медијалните конструкции со глаголот *get* проследен од минат партицип. Основната дискурсно-прагматичка карактеристика што ги обединува овие конструкции е дефокусирање на агенсот.⁶ Прво е дадено објаснување за пасивниот залог и неговите карактеристики, по што следи преглед на литературата во поглед на *get*-пасивот во англискиот јазик, негова синтаксичка и семантичка анализа. Потоа е дадено објаснувањето за медијалниот залог и за англиските инхоативни *get*-конструкции, проследено од конструкциите во македонскиот јазик што се употребуваат за изразување на пасивен и медијален залог. По изложување на теориската основа за дијатетичките конструкции, следи анализа на конструкциите во примерокот која се состои од опис на англиските конструкции со глаголот *get* + минат партицип и анализа на можните македонски преводни еквиваленти со цел утврдување на функционалните сличности и разлики меѓу конструкциите во двата јазика. На крајот на поглавјето ги сумираме заклучоците до кои дојдовме преку контрастивната анализа.

3.1. Пасивен залог

Пасивниот залог е еден од најважните видови на маркирана дијатеза (Kazenin, 2001). Повеќето јазици во кои постои промена на залог имаат пасив. Казенин (Kazenin, 2001: 899), следејќи го Хаспелмат (Haspelmath, 1990: 27), ги формулира главните типолошки својства на пасивниот залог. Пасивот се разликува од останатите промени на залог со добро дефинирани морфосинтаксички и дискурсни карактеристики што се сумираат на следен начин:

(а) во еден пар од активна и пасивна реченица што изразуваат иста ситуација, пасивната е маркирана (морфолошки и функционално) и има поограничена употреба, па затоа се смета дека е изведена од активната;

(б) бројот на учесници и нивните улоги во ситуацијата не се менуваат: референтот на активниот субјект секогаш е присутен во семантичката структура на реченицата, но не е изразен во субјектна позиција, а доколку воопшто е изразен се реализира со помалку истакната семантичка улога;

(в) агенсот, или воопшто не е изразен на синтаксичко ниво или е изразен во позиција на прилошки израз. Често се нарекува и агентивна фраза.⁷

Казенин (Kazenin, 2001: 899) додава дека ваквото дефинирање на пасивот подразбира дека морфолошките и синтаксички својства се подеднакво значајни за пасивниот залог, па така пасивот се разликува од категориите време, аспект, модалност, како и од други глаголски категории кои генерално не влијаат врз синтаксичките карактеристики на глаголот. Од друга страна, пак, ваквото дефинирање имплицира дека промената на преодноста, која има слично синтаксичко делување како кај пасивниот

⁶ Во лингвистиката се среќаваат и термините *актер* или *каузатор* за овој поим, но во овој труд го користиме терминот *агенс* следејќи ја литературата за пасивот, каде што често се користи како термин што ги покрива сите семантички улоги на субјектот.

⁷ Постои несогласување за функционалниот статус на т.н. агентивната фраза во реченицата. Семантички, тој е аргумент кој се става на периферијата на јадрото на предикатско-аргументска структура во позиција на прилог. Од друга страна, тој не укажува на околност, туку на партицип на дејството, па затоа може да се смета за дополнение.

залог но нема морфолошко означување, не би се сметало за пасив. Ваквото дефинирање се спротивставува на гледиштето на Драер (Dryer, 1982), кој смета дека само синтаксичките својства на пасивот претставуваат основна и универзална карактеристика.

Употребата на пасивниот залог е мотивирана од дискурсни и прагматички потреби на говорителот, односно писателот. Двата синтаксички процеса во формирањето на пасивот – ставањето на агенсот во заден план како и ставањето на трпителот на дејството во преден план – изразуваат промени во фокусот во однос на активната реченица.

Во предметната литература е прифатено дека со англискиот пасив обично треба да се извршат следниве комуникациски функции (Biber et al., 1999: 477; Schwarz, 2018: 11–12):

(а) да се обезбеди предна позиција на референтот што е тема во дискурсот и да се обезбеди лесно следење на информациите во текстот;

(б) да се стави во заден план или целосно да се изостави агенсот на дејството доколку е непознат, очигледен или пак неважен;

(в) да се стави во преден план или да се нагласи трпителот на дејството. Која од овие функции ќе преовладува зависи од контекстот и комуникациските цели.

Хаделстон и Палам (Huddleston & Pullum, 2002: 1427-1428) го даваат примерот (1) од кои изведуваат неколку заклучоци.

(1) а. *Pat stole my surfboard.*

Пет ми ја украде даската за сурфање.

б. *My surfboard was stolen by Pat.*

Даската за сурфање ми беше украдена од страна на Пет.

Заклучоците се однесуваат на следните структурни карактеристики на активниот и пасивниот залог:

(а) субјектот на активната реченица (*Pat*) во пасивната реченица се јавува како дополние на предлогот *by*;

(б) предметот во активната реченица (*my surfboard*) се јавува како субјект во пасивната;

(в) глаголот од активната реченица во пасивната се наоѓа во форма на минат партицип (*stolen*);

(г) пасивната конструкција содржи дополнителен глагол, односно помошниот глагол *be*. Секоја од овие карактеристики ќе биде подетално објаснета подолу.

За предлошкиот израз *by Pat* во (1) Хаделстон и Палам (Huddleston & Pullum, 2002: 1428) го користат терминот интернализирано дополние (*internalised complement*) бидејќи *Pat* е субјектот во активната реченица и следствено на тоа се наоѓа надвор од глаголската група, меѓутоа во пасивната реченица тоа е дел од предикатскиот израз. Интернализираното дополние најчесто може да се изостави и врз основа на тоа разликуваме „долги“ пасивни конструкции (2а), каде што дополнението е присутно, и „кратки“ (2б), кои не содржат интернализирано дополние.

(2) а. *His plan was rejected by the board.*

Неговиот план беше одбиен од одборот.

б. *His plan was rejected.*

Неговиот план беше одбиен.

(Huddleston & Pullum, 2002: 1428)

За т.н. кратките пасивни конструкции нема прецизна активна конструкција која им одговара. Причината лежи во тоа што активните реченици содржат некоја информација за субјектот која не е експлицитно изразена во краткиот пасив и покрај тоа што дел од неа или пак целата информација може да биде имплицирана.

Хаделстон и Палам (Huddleston & Pullum, 2002: 1428) додаваат дека исто како што надворешното дополнение во активната реченица, односно субјектот, се појавува внатре во глаголскиот израз во пасивната конструкција, така и внатрешното дополнение во активната реченица, односно директниот објект, е надвор од глаголскиот израз во пасивната, т.е. го зазема местото на субјект во реченицата. Оваа карактеристика на пасивот Хаделстон и Палам ја нарекуваат екстернализација на објектот од глаголскиот израз.

3.2. *Get*-пасив конструкции во англискиот јазик (*get* + минат партицип)

Значајно место во овој труд заземаат англиските пасивни конструкции со *get*. Во следниот дел на ова поглавје направена е споредба со англискиот *be*-пасив, фокусирајќи се на главните сличности и разлики помеѓу двата типа на пасивни конструкции. Потоа, даден е опис на карактеристиките на *get*-пасивот, утврдени во претходни истражувања на оваа тема.

3.2.1. Споредба на *be*- со *get*-пасивот

Како што посочуваат Квирк и др. (Quirk et al., 1985: 160), пасивниот залог обично се формира со помошниот глагол *be*, но исто така може да се користи глаголот *get*. Сепак, тие додаваат дека според повеќето синтаксички критериуми *get* воопшто не претставува помошен глагол бидејќи во пасивните конструкции глаголот *get* не ги поминува сите синтаксички тестови за помошни глаголи: не прави инверзија во прашањата, се комбинира со глаголот *do* при формирање на негација и никогаш не се јавува во прашања за потврда (*question tags*) (Fleisher, 2006: 228; Schwarz, 2019: 203). Тоа укажува на неговата непотполна граматикализација во функционален збор од полнозначен.

Двете пасивни конструкции во англиски имаат некои сличности во однос на формата и прагматиката: и двата глагола *be* и *get* може да се употребуваат во различни времиња и се проследени од минат партицип. И двете конструкции се користат за да стават акцент на трпителиот, а не на агенсот на дејството.

Меѓутоа, исто така, постојат и некои значителни разлики помеѓу нив, Хаделстон и Палам (Huddleston & Pullum, 2002: 1442) предлагаат да се сумираат во неколку: (а) тие се избегнуваат во формалниот стил, (б) се употребуваат само со динамични глаголи, (в) нивниот субјект тежнее да се интерпретира агентивно, (г) се користат во реченици со адверсативно или бенефактивно значење.

Овие својства се наведуваат и кај други автори (Collins, 1996; Downing, 1996; Carter and McCarthy, 1999; Alexiadou, 2005), а посебно се истакнуваат две од нив: улогата на стилот за дистрибуцијата на *get*-пасивот и улогата на лексичкиот аспект за нивната продуктивност. Се смета дека *get*-пасивот е карактеристичен за неформалниот јазик и дека се формира од динамични глаголи, а состојбените глаголи се типични за *be*-пасивот.

Освен тоа, *get*-пасивот „овозможува да се избегне пасивот со *be* во случаи каде што постои можност за забуна помеѓу стандардното пасивно толкување и она на состојбен пасив“ (Quirk et al., 1985: 162). Во примери како *The vase was broken – Вазната беше скршена*, глаголот може да се толкува или како состојбен, изразувајќи состојбата во која се наоѓа вазната по кршењето, или како динамичен, односно дека некој/нешто ја скршил вазната при што вазната е погодениот ентитет. Но, доколку истиот пример се замени со *get*-пасив (*The vase got broken – Вазната се скрши*) во тој случај би немало двосмисленост, односно би била правилна само динамичната интерпретација на глаголот.

И други автори укажуваат на динамичното толкување на *get*-пасивот наспроти состојбеното на *be*-пасивот. Хаделстон и Палам (Huddleston & Pullum, 2002: 1441) ја нарекуваат првата „глаголска“ како во примерот *The window got broken* ‘Прозорецот се скрши’ наспроти *The window was broken* ‘Прозорецот се скрши/е скршен’ чија интерпретација осцилира меѓу „глаголска“ и „придавска“.

Сепак, како што посочуваат Флајшер (Fleisher, 2006), Лич и др. (Leech et al., 2009), во многу случаи постои двосмисленост помеѓу *get*-пасивот и инхоативните *get*-конструкции.

3.2.2. Карактеристики на англискиот *get*-пасив

Во овој дел даден е осврт на основните карактеристики на *get*-пасивот опишани во многубројни трудови (како на пр. Lakoff, 1971; Chappell, 1980; Siewierska, 1984; Collins, 1996; Carter and McCarthy, 1999; Hundt, 2001; Alexiadou, 2005; Fleisher, 2006; меѓу другите). Некои од дискутираните својства сè уште се предмет на расправа.

3.2.2.1. Дистрибуција по стилови

Својството на *get*-пасивот за кое лингвистите се согласуваат без полемизирање е неговата поврзаност со неформалниот јазик (Quirk et al., 1985: 161; Huddleston, 1984: 161; Collins, 1996: 43). Истражувајќи го СОСА (Корпус на современиот американски англиски јазик), што претставува корпус со околу 400 милиони збора, Ким (Kim, 2012: 440) доаѓа до заклучок дека *get*-пасивот најчесто се употребува во усна комуникација, поретко во пишаните текстови во литературата, а најретко се употребува во академски текстови. Исто така, Ким (Kim, 2012: 441) забележува дека *get*-пасивот се среќава во текстовите од усна комуникација дури 11 пати повеќе отколку во пишаните текстови во *BNC – WEB corpus* (Британски национален корпус). Овие податоци даваат јасна слика дека *get*-пасивот значително повеќе се употребува во понеформалните стилови и во британскиот и во американскиот англиски јазик. Меѓутоа, во споредба со *be*-пасивот, *get*-пасивот многу помалку се употребува дури и во неформалниот англиски (Quirk et al. 1984: 161).

3.2.2.2. Продуктивност

Голем број лингвисти истакнуваат дека *get*-пасивот се формира само со динамични глаголи за разлика од *be*-пасивот, кој може да се формира и со состојбени и со динамични глаголи (Downing, 1996: 186; Huddleston and Pullum, 2002: 1442; Alexiadou 2005: 16). Тоа мислење се потврдува во корпусното истражување Ким (Kim, 2012: 447), кое покажува дека динамичните глаголи многу често се употребуваат во *get*-пасивот (*get caught, get paid, get hit, get fired, get arrested, get kicked, get turned, get invited, get burned*), наспроти нединамичните состојбени глаголи кои не се среќаваат во *get*-пасивот во СОСА и кои типично се наоѓаат во *be*-пасивот (*be considered, be expected, be remembered, be obtained, be required, be needed, be regarded, be believed*). Следствено, Ким (ibid.) заклучува дека употребата на *get*-пасивот е условена од лексичките својства на главниот глагол. Ова својство исто така е поврзано со ограничувањето на *get*-пасивот да се формира од глаголи што искажуваат погоденост на субјектот (Quirk et al., 1985; Taranto, 2005). И Алексиаду (Alexiadou, 2005: 17) нагласува дека *get*-пасивот не се образува од глаголи со состојбено значење и со „глаголи кои не дозволуваат субјектот во реченицата да биде интерпретиран како погоден“. Ким (Kim, 2012: 448-449) забележува дека ова својство се пројавува во многу примери од корпусот.

Меѓутоа, во корпусите сепак може да се најдат и примери кои не го следат ова правило (*The truth got known - Вистината се дозна; The light got invented – Светлото се откри*) и поради тоа има несогласувања дали тоа својство е задолжително присутно. Ваквите примери се неприфатливи за лингвистите кои сметаат дека ова својство е типично за *get*-пасивот. Сепак, истражувањата покажуваат дека постојат такви употреби и токму затоа оваа проблематика треба да биде дополнително проучувана. Следствено, во направената анализа на примерокот од истражувањето оваа карактеристика се дискутира продлабочено.

Во поглед на агенсот, Хаделстон и Палам (Huddleston and Pullum, 2002: 1441–1443) истакнуваат дека во споредба со *be*-пасив, *get*-пасивот многу поретко се користи со реализиран одушевен агенс. Тоа се потврдува и од Колинс (Collins, 1996) и Картер и МекКарти (Carter and McCarthy, 1999) кои забележале во нивните истражувања дека во

повеќе од 90% од ситуациите каде што е употребен *get*-пасив, глаголот не е проследен од агентивната фраза со *by*. Квирк и др. (Quirk et al., 1985: 161) сметаат дека употребата на агентот во *get*-пасивот е поневообичаена поради тоа што глаголот *get* става акцент на состојбата на субјектниот референт (која често има негативно значење).

3.2.2.3. Означување резултативна состојба

Повеќе автори ја истакнуваат резултативноста на пасивот. Даунинг (Downing, 1996: 184) укажува дека *get*-пасивот го носи значењето „доаѓање до резултативна состојба“, карактеристика која е исто така забележана и од други автори (Vangespaille, 1991; Taranto, 2005). Ким (Kim, 2012: 449) доаѓа до заклучок дека „*get*-пасивот покажува тенденција да означува резултативна состојба“, а податоците од *СОСА* покажуваат дека „главните предикати во *get*-пасивот генерално се телични предикати“, што го потврдува резултативното својство на *get*-пасивот со оглед на тоа што активноста која *get*-пасивот ја опишува има завршна точка.

3.2.2.4. Одговорност од страна на субјектниот референт

Карактеристиката на активна вклученост на субјектот во настанот во *get*-пасивот, како што е забележано од Чапел (Chappell, 1980: 429), често е дискутирана во литературата. Хунд (Hundt, 2001: 53) тврди дека *get*-пасивот обично упатува на одговорност од страна на субјектниот референт. Ким (Kim, 2012: 445) исто така, по направена анализа на примери од *СОСА*, доаѓа до заклучок дека во речениците со *get*-пасив субјектниот референт има одредена одговорност за дејството за кое се зборува. Во прилог на тоа, Колинс (Collins, 1996: 50) наведува неколку дистрибуциски факти што го потврдуваат ова својство на *get*-пасивот:

(а) употребата на *get* се претпочита во однос на *be* во конструкциите кај кои субјектниот референт има улога на агенс како што се конструкции со +партицип: *try to/ get/be, go and get/be, manage to get/be*;

(б) глаголот *get* се среќава многу почесто од *be* во заповедна форма;

(в) *get* не се јавува со глаголи кои имаат нефинитни дополненија каде субјектниот референт нема контрола врз дејството за кое станува збор. Ова својство го поврзува *get*-пасивот со инхоативната/резултативна употреба на конструкциите со *get* + минат партицип.

3.2.2.5. Адверсативна и бенефактивна семантика

Голем број лингвисти се согласуваат дека *get*-пасивот се употребува за изразување на настани и ситуации што изразуваат адверсативно или бенефактивно имплицирано значење (Chappell, 1980; Siewierska, 1984: 161; Fleisher, 2006: 249; Hatcher, 1949: 441). Лејкоф (Lakoff, 1971: 154) укажува дека за разлика од *be*-пасивот, *get*-пасивот во англискиот јазик честопати се користи за да се искаже ставот на говорителот спрема настаните опишани во реченицата. Податоците од корпусни истражувања исто така покажуваат дека адверсативното значење доминира далеку пред бенефактивното. На пример, Колинс (Collins, 1996: 52), наоѓа дека од вкупно 291 примери со *get*-пасив, 196, односно 67 %, имаат адверсативна конотација; 68 или 23,4 % се бенефактивни, додека само 27, односно 9,3 % се неутрални. Картер и МекКарти (Carter and McCarthy, 1999: 50) исто така забележуваат дека „*get* се јавува најчесто, ако не и исклучиво, со глаголи што се однесуваат на дејства со несакан ефект, или настани што се перципираат како негативни барем од гледна точка на говорителот“.

3.3. Медијален залог

Категоријата залог во функционалните граматика (Huddleston, 1984: 438-448; Quirk et al., 1985: 159-171; Bache & Davidsen-Nielsen, 1997: 205-219) се смета за скаларна, што значи дека претставува континуум на значења од актив до пасив со различни степени на „пасивност.“ Свартвик (Svartvik, 1966) и Штајн (Stein, 1979) исто така ја користат оваа теориска поставка во нивните истражувања на залогот во англискиот јазик.

Функционално-типолошките граматика имаат сличен природ – и тие ги сметаат активот и пасивот како структурни категории со скаларен карактер – од прототипните, преку помалку прототипни до непрототипни пасивни конструкции кои се приближуваат до активен залог. За разлика од потрадиционалните описи на залогот, кои се базираат на (остра) бинарна поделба меѓу активен и пасивен залог, тие додаваат дополнителна меѓукаатегорија наречена медиј или медијален залог. Според Крофт (Croft, 1991: 256), медијот „покажува дека субјектот како партиципент истовремено е и иницијатор и крајна точка во каузалниот ланец (...).“ Се истакнува дека медијалниот залог е непрототипна категорија со посебни формални експоненти само во некои јазици (Kemmer, 1992: 150).

Непрототипната природа на медијот е забележана и од Гивон (Givón, 1993: 75), кој вели дека овој тип на залог честопати се претставува со различни конструкции. Во овој случај не станува збор за морфосинтаксичка, туку за семантичка категорија. Арсе-Ареналес и др. (Arce-Arenales et al., 1994: 1) го потврдуваат тоа со нивната изјава дека „реченица од типот на *Manuel got dressed* има активен залог но дијатеза на медиј“. На тој начин, тие се придржуваат до разликувањето меѓу терминот *залог* (*voice*) како формална синтаксичка категорија и семантичката категорија *дијатеза* (*diathesis*). Во предметната литература се смета дека дијатезата претставува распоредување (вкрстување) на семантичките улоги на аргументите (партиципентите) на пропозицијата (агенс, трпител, доживувач, и сл.) по синтаксичките позиции во реченицата (субјект, објект, прилог и сл.). Тоа подразбира дека залог е граматичко реализирање на дијатезата.

Кинан и Драер (Keenan & Dryer, 2007: 352-353) објаснуваат дека медијалните конструкции, генерално, се нарекуваат оние кои наликуваат на пасив но немаат агенс. Тој додава дека во англискиот јазик не се употребува морфолошки маркер, како што има во некои други јазици, како на пример во старогрчкиот каде што во некои времиња има иста форма со пасивот, па одредени конструкции може да бидат толкувани или како пасив или како медиј. Барлоу и Кемер (Barlow & Kemmer, 1994: 34-40) го вбројуваат англискиот јазик меѓу јазиците во кои не постои специјализиран маркер за означување на медијална дијатеза, туку се користат различни морфосинтаксички средства за изразување на медијалната семантика.

3.4. Инхоативни медијални конструкции во англискиот јазик (*get* + минат партицип)

Инхоативните конструкции со *get* + минат партицип во англискиот јазик се нарекуваат со различни термини. Тие спаѓаат во медијалниот домен како лексичко-граматичка категорија. Во овој случај *get* е квазипомошен глагол со кој се искажува промена на состојба. Голем број лингвисти ги нарекуваат инхоативни бидејќи во нив глаголот *get* го означува почетокот на некоја ситуација што резултира со засегнатост односно погоденост на партиципантиот. Флајшер (Fleisher, 2006: 226), повикувајќи се на Чепел (Chappell, 1980: 422-3) и Колинс (Collins, 1996: 48), истакнува дека „синтаксичката низа од *get* + минат партицип што означува промена на состојба, наместо прецизно одреден настан, типично се класифицира како инхоативна конструкција или ‘придавски пасив’.“ Чест критериум за разграничување на инхоативните од пасивните конструкции е тоа што пасивните можат да бидат парафразирани во активен залог, за разлика од инхоативните (Fleisher, *ibid.*). Сепак, со оглед на тоа што од семантичка гледна точка помеѓу нив има големи сличности, во повеќе случаи тешко може да се разграничи дали конструкцијата припаѓа во медијален или пасивен залог, па, така, многу често се преклопуваат (Gronemeyer, 1999: 6; Leech et al., 2009: 154; Mitkovska & Vužarovska, 2012: 7).

Арсе-Ареналес и др. (Arce-Arenales et al., 1994: 14) даваат два главни аргументи за толкување на инхоативните *get*-конструкции како медиј. Првиот е дека глаголот *get* делува детранзитивачки. Тој всушност е типичен за медијалната дијатеза за разлика од пасивниот залог бидејќи медијалната дијатеза само укажува дека субјектот е погоден од дејството, но не ја ограничува агентивноста на субјектот, односно субјектот може да има помалку или повеќе агентивни особини. Тоа не е случај кај пасивот, каде што субјектот е типичен трпител на дејството но не е агенс. Вториот аргумент што се наведува е тоа што во *get*-конструкциите примарна е аспектуалната функција, односно тие „обично имаат инхоативна и/или пунктуална интерпретација“.

Кај медијалните *get*-конструкциите има трпител-субјект одговорен за дејството, а тоа е семантички слично со конструкциите во медијалната дијатеза (Hundt, 2001: 53). Според Брус (Brus, 1992: 200), англискиот *get*-пасив има трпител-субјект кој има контрола, односно според неа „трпителот до некоја мера е одговорен за дејството кое се случува врз него“.

Примерите (3) и (4) семантички гледано спаѓаат во медијални конструкции. Нивната интерпретација се совпаѓа со дефиницијата на Крофт (Croft, 1991) според која иницијаторот на дејството е и крајната точка на каузалниот ланец. Во примерот (3) ‘тој’ истовремено е и агенс односно вршител и е трпител на дејството. Во примерот (4) ‘Стив’ е трпителот, кој има одредена одговорност за дејството, меѓутоа не може да се каже дека станува збор за иницијатива бидејќи чувствата се во трпителот, но не зависат целосно од него. Ваквите конструкции се приближуваат до автономните.

(3) *While he gets dressed in his Hawaiian shirt and his brown pants, I go out.*

Додека тој се облекува во хавајската кошула и кафеавите пантолони јас излегувам надвор. (COCA)

(4) *Maybe after he gets tired of hashtag #WAR, Steve Bannon will move on to something else.*

Можеби откако ќе му се смачи од хаштагот #ВОЈНА, Стив Бенон ќе продолжи со нешто друго. (COCA)

Во ова истражување ги прифаќаме претходно наведените тврдења дека инхоативните *get*-конструкции се медијални (Fleisher, 2006; Chappell, 1980; Collins, 1996; Arce-Arenales et al., 1994). Кај медијалниот залог субјектот истовремено претставува и агенс и трпител на дејството, а значајна карактеристика на инхоативните конструкции е токму тоа што тие се фокусираат на внатрешните особини на субјектот – трпител кој на некој начин или го помага или го спречува даденото дејство искажано со глаголот. Тоа покажува дека инхоативните конструкции имаат особини карактеристични за медијалниот залог.

Митковска и Буџаровска (Mitkovska & Bužarovska, 2012: 8), исто така сметаат дека медијалните конструкции се разликуваат од активните и пасивните во тоа што нивниот субјект има комплексна улога, односно истовремено претставува и погоден партиципant од дејството и контролор на дејството. Според нив, контролата се намалува паралелно со силата на намерата да се изврши дејството и може да се изрази со низа конструкции. Тие се скаларно распоредени меѓу активниот и пасивниот залог а нивното место на континуумот зависи од степенот на губењето на контрола на субјектниот референт. Авторите разликуваат централни и периферни медијални конструкции. Класификација на инхоативните *get*-конструкции, кои ги сметаат за медијални, се базира на класификацијата во Митковска (2011), која, иако се однесува на македонските медијални *se*-конструкции, може да се примени и за англиските конструкции со *get* + минат партицип.

Во овој труд анализата на примери се заснова на класификацијата понудена од Митковска и Буџаровска (Mitkovska & Bužarovska, 2012). Во следниот дел даден е преглед на оваа класификација.

3.4.1. Централни инхоативни медијални конструкции

Со централните инхоативни медијални конструкции се искажуваат активности извршени намерно од страна на субјектниот референт – човек и коишто физички или психички го погодуваат самиот референт. Овие конструкции се непреодни и имаат два поттипа: автокаузални и акциони. Двете конструкции се разликуваат само на семантичко ниво, односно во типот на активност што ја кодираат (Mitkovska & Bužarovska, 2012: 204).

а) Автокаузалните конструкции се рефлексивни со оглед на тоа што во овие конструкции референтот на субјектот „предизвикува некакви промени со своето делување, а тие промени се однесуваат на него самиот. Во најголем број случаи се работи за физички активности врз телото“ (Митковска, 2011: 41). Глаголи кои често се среќаваат во овој тип на конструкции се: *get dressed* – *се облекува*, *get washed* – *се мие*, *get changed* – *се пресоблекува*.

(5) *Yes, I, too, always get dressed before starting work at home.*

Да, и јас секогаш се облекувам пред да почнам да работам дома. (СОСА)

(6) *We've certainly missed seeing your face around here! Now you and Jake go get washed up. Dinner's just about ready.*

Дефинитивно ни недостигавте тука! Сега ти и Џејк одете да се измиете. Вечерата е готова. (СОСА)

б) Со акционите медијални конструкции се искажува однесување на агенсот во различни општествени ситуации. Кај овие конструкции нагласена е активната улога и доброволна вклученост на субјектот во извршувањето на дејството, односно „главниот акцент е врз активноста на референтот на субјектот, а ефектите од таа активност доаѓаат како природна последица.“ (Митковска, 2011: 48). Во следниве реченици дадени се типични примери за овој тип на конструкции.

(7) *This will make it very hard for Canadian entrepreneurs to get involved in this industry.*

Ова многу ќе им отежни на канадските претприемачи да се вмешаат во оваа индустрија. (СОСА)

(8) *The Russians courteously declined, saying they couldn't get mixed up in an issue that didn't concern them.*

Русите учтиво одбија, велејќи дека не може да се мешаат во проблем што нив не ги засега. (СОСА)

Со оваа група на конструкции се искажуваат и заемно-повратни ситуации каде што партиципантите имаат симетрични улоги во еден интегрален настан (Mitkovska & Vuzarovska, 2012: 206). Во англискиот јазик често се среќаваат следниве конструкции од овој тип: *get married* – се мажи/жени, *get engaged* – се свршува, *get acquainted* – се запознава, *get divorced* – се разведува.

(9) *I just have one issue: I feel like we are on different pages when it comes to when we want to get married.*

Имам само еден проблем: Мислам дека немаме исто размислување кога станува збор за тоа кога сакаме да се земеме. (СОСА)

(10) *I'm seeing a trend where younger people are getting divorced earlier in their marriages: two, three, four years in.*

Гледам тренд кај младите да се разведуваат рано во бракот: после две, три, четири години. (СОСА)

3.4.2. Периферни инхоативни медијални конструкции

Наспроти централните инхоативни медијални конструкции постојат и периферни инхоативни конструкции чија главна карактеристика е постепено намалување на агентивноста на референтот на субјектот. Агентивноста на субјектот е намалена бидејќи човекот или одушевениот партиципант не дејствува свесно или намерно. Во оваа група има три поттипа, и тоа: резултативни, емоционални и декаузални (антикаузални)

конструкции. Во секој последователен тип субјектниот референт постепено губи од своите својства на агенс, прво интенционалноста, т.е. намерата да го изврши дејството во резултативните конструкции, а потоа и одговорноста за дејството во декаузалните конструкции (Mitkovska & Vuzarovska, 2012: 207).

а) Во резултативните ситуации активниот аспект од комплексната улога на субјектниот референт субјектот е „потиснат за сметка на ефектите, т.е. резултатите од дејството“ (Митковска, 2011: 54). Во првата фаза во процесот на намалување на активната улога на референтот на субјектот во резултативните ситуации е губењето на интенционалноста. Митковска смета дека „голем број автокаузални дејства (особено од типот делување врз телото) може да биде случаен, ненамерен резултат од некое друго дејство“ (Митковска, 2011: 55). Во англискиот јазик чести конструкции од овој тип се *get hurt – се повредува, get drowned – се дави, get burned – се изгорува, get wet – се водени, get changed – се променува*. Овие активности обично имаат негативен ефект, па затоа човек не ги врши врз себе намерно, односно во случајот нема никаква интенционалност за вршење на дејството од страна на субјектот. Исто така, постојат дејства кои „по својата основна семантика се неинтенционални“ (Митковска, 2011: 55), односно самата семантика на дејството искажано со глаголот не дава можност дејството да биде намерно извршено. Конструкции од овој тип се *get stuck – се заглавува, get suffocated – се гуши, get lost – се губи, get confused – се збунува, get used – се навикнува*. Самото значење на овие глаголи не подразбира интенционалност на субјектот во извршувањето на дејството. Така, на пример, човек не може намерно да се навикне на нешто, некогаш може многу да се труди, а сепак да не успее. Исто така, кога некој ќе се збунува, тој не се збунува намерно, туку постојат други надворешни фактори кои влијаат на него и прават тој да се збунува. Во следните примери дадени се конструкции од овој тип.

(11) *He was better than Joseph Randle all along, and there was no sense babying him, thinking he might get hurt.*

Тој беше подобар од Џозеф Рендал цело време и немаше смисла да се внимава на него мислејќи дека може да настрада. (СОСА)

(12) *With very few houses and tourist amenities it is very easy to get lost in these mountains after dark.*

Со толку малку куќи и туристички локали многу е лесно да се изгубиш во планините по стемнување. (СОСА)

б) Со вториот поттип на периферни инхоативни медијални конструкции се искажуваат емоционални реакции. Во овие конструкции субјектот обично не делува по своја волја, што значи дека интенционалноста е намалена, но за разлика од резултативните конструкции тука субјектот не ја губи целосно активноста. И покрај постоењето на надворешен стимул, со оглед на тоа што субјектот е човек тој, сепак, делува со сопствена енергија до извесен степен да ги контролира своите емоции (Митковска, 2011: 58). Во следниве реченици прикажани се примери од овој поттип на конструкции.

(13) *It is easier to get excited about your own ideas rather than someone else's.*
Полесно е да се возбудиш за сопствените идеи, отколку за идеите на некој друг.
(СОСА)

(14) *Then when I found your car missing and the house the way it was I got scared for you.*

Потоа кога дознав дека ти го нема автомобилот и дека куќата беше во таква состојба се исплашив за тебе. (СОСА)

Во (13) може да се забележи дека идеите се надворешниот фактор што влијае врз извршувањето на дејството, но сепак субјектот има одредена активност бидејќи тој е одговорен до некој степен за контролата на своите емоционални реакции.

в) Декаузалните конструкции се третиот поттип на периферните инхоативни медијални конструкции (15 и 16). Во ситуациите каде што се користат овие конструкции „дејството се набљудува изолирано, како да настанува без никаков надворешен иницијатор“ (Митковска, 2011: 74). Најчесто станува збор за физички процеси кои референтот на субјектот не може да ги предизвика намерно ниту пак да ги спречи, односно тие се одвиваат во/со него и токму затоа тој се претставува како главен партиципant. Во овие конструкции субјектот не е живо суштество, а кога се работи за нежив субјект дејството се сфаќа како автономно бидејќи не може да му се припише одговорност (Митковска, 2011: 75).

(15) *... he was swinging his key-holder round and round until for some reason he let them go. They went straight up into the air and got tangled up in the wires and had been tangled in the wires ever since.*

... го нишаше привезокот за клучеви и од некоја причина ги испушти. Тие летнаа во воздух и се заплеткаа во жиците, и оттогаш се таму заплеткани. (СОСА)

(16) *Your body gets accustomed to the drugs.*

Телото ви се навикнува на лековите. (The Guardian)

3.5. Пасивните и медијалните конструкции во македонскиот јазик

Статусот на двете пасивни конструкции во македонскиот јазик не е целосно утврден. Тополињска (2008: 130) истакнува дека тие „покажуваат тенденција кон граматикализација, иако – поради многуте лексички и контекстуални огради – тешко може да стане збор за строго граматикализирани дијатетички дистинкции“. Според Конески (1981: 382), не постојат посебни глаголски форми за изразување на пасив во македонскиот јазик, „па затоа и нема стварно противставување на два залога актив – пасив“. Категориите што се користат во македонскиот јазик се чисто синтаксички, а не морфолошки. Конески додава дека според тоа, „разгледувањето на овие односи не спаѓа во морфологијата, туку преминува целосно во доменот на синтаксата со оглед на тоа што се работи за разлики во субјектно-предикатните врски што не се изразуваат преку различни морфолошки форми, туку со особената постројка на реченицата“. За разлика од него, Минова-Ѓуркова (1994: 167) посочува дека во македонскиот јазик постојат две пасивни конструкции: перифрастичниот *сум*-пасив и рефлексивниот *се*-пасив, при што им припишува морфосинтаксички статус. Таа забележува дека за разлика од минатото, употребата на *се*-пасивот станува сè почеста со што и двете пасивни конструкции подеднакво се среќаваат во медиумите (1994: 169).

Како што наведува Тополињска (2008: 130-131), првата од споменатите две конструкции „се сведува на замена на активната финитна глаголска форма во конститутивниот предикатски израз со перифрастична конструкција составена од глагол – *corula* + *-н/-т- participium*, по моделот: *Црквата ја изградиле анонимни мајстори во 15 век* > *Црквата е изградена од анонимни мајстори во 15 век*. Вториот начин кој се користи за пасивизација во македонскиот јазик се состои од „промоција на акузативната именска синтагма и блокирање на позицијата на првобитната номинативна именска синтагма со „повратната“ замена *се*, по моделот: *Марија вари супа* > *Супата се вари* (ibid.).

Конструкцијата со копулата *сум* и глаголската придавка на *-н/-т* обично се користи со преодни глаголи и погодениот партицип е промовиран во субјектна позиција усогласувајќи се со глаголот. Сепак, нејзината поизразена функција е да се дефокусира каузаторот на дејството и да се стави акцент на резултатот од дејството, отколку на погодениот партицип. Без контекстуална поддршка оваа конструкција со копулата *сум* во сегашно време и со глаголска придавка од свршен глагол се интерпретира како резултативна конструкција (17а). Динамичната интерпретација зависи од лексичкото значење на глаголот и од посебни контекстуално условени околности, како времето на помошниот глагол и дефинирана временска точка како што е прикажано во (17б). Велковска (1998: 85) тврди дека оваа конструкција е речиси секогаш двосмислена и само во ретки случаи може да се смета категорично за пасив. Ова е поврзано со промените што ги има претрпено стариот словенски пасивен партицип, ширејќи се од преодни на непреодни глаголи и претворајќи се во општ партицип (Конески, 1986: 184-185).

(17) а. *Вработени се 55 работници.*

‘55 workers **have been employed**.’

б. *За резултатите од конкурсот кандидатите ќе бидат писмено известени во рок од 8 дена.*

‘The applicants **will be/get notified** for the results in writing within 8 days.’

(Минова-Ѓуркова, 1994: 167, 169)

Сегашно време со несвршени глаголи се користи во сум-пасив само за изразување на вообичаени и општи настани, додека, пак, ваквата конструкција е невозможна за изразување на актуелна сегашност. Од ваквото правило се исклучуваат само некои состојбени глаголи, како во примерот *изданијата што се претставени на изложбата*. Според Тополињска (2008: 135), оваа карактеристика на сум-пасивот „се чини една од причините за широката застапеност во македонскиот јазик на пасивните се-конструкции“. Таа додава дека ни тие конструкции „не се потполно регуларни и трпат низа лексичко-семантички ограничувања, но сепак во убавата литература и во колоквијалниот стандард тие се повообичаени и пофреквентни“ (ibid).

Рефлексивните конструкции се користат често во сите словенски јазици за изразување на широк опсег на промени на залог означувајќи различни отстапувања од типичната транзитивна ситуација: од активни рефлексивни, преку медиј, па сè до пасивни. Тие означуваат различни степени на ставање во заден план на иницијаторот (односно, појдовниот партиципant) во настанот. Македонскиот јазик избилува со вакви конструкции (Митковска, 2011). Ситуациите каде што субјектниот референт е погоден, но нема имплицирано надворешен каузатор се сметаат за медијална дијатеза. Според Митковска и Бужаровска (Mitkovska & Bužarovska, 2012: 5) медијалниот залог „вклучува само еден партиципant чија семантичка улога содржи карактеристики и на иницијаторот на дејството и на партиципantот кој е погоден од дејството“. Тие опфаќаат дијапазон од рефлексивни конструкции каде што погодениот ентитет е и намерен или ненамерен каузатор (пр. автокаузални: *се мие, се движи*; емоционални: *се радува*; резултативни: *се повреди*), или пак настанот се смета за автономно дејство (пр. антикаузални: *се појави*).

Во пасивниот домен се-конструкциите служат за искажување на ситуации каде што партиципantот иницијатор на дејството не е изразен како аргумент во синтаксичката структура на реченицата, но е секогаш присутен во семантичката структура, имплициран како вршител со општа карактеристика [+човек]. Тој може да биде претставен како агенс со предлошка фраза, иако како што наведува Митковска (2011: 108) „во македонските рефлексивни пасивни конструкции не е обично агенсот да се кодира ни во некој вид на агенсна определба“. Македонскиот рефлексивен пасив се јавува во сите стилови и се чини дека е повеќе граматикализиран отколку во некои други словенски јазици, со тоа што полесно се формира со свршени глаголи (18a) и е подеднаквовозможен и со состојбени и со динамични глаголи. Меѓутоа, овој пасив покажува двосмисленост со други видови на се-конструкции.

Во однос на формата, постојат два типа на се-пасив: првиот тип на се-пасив конструкции што содржат преоден глагол со искажан втор партиципant имаат субјект во синтаксичката структура кој наметнува усогласување со глаголот (18a); ако глаголот е непреоден, субјектната позиција останува празна и глаголот се здобива со нелична форма – трето лице еднина, среден род за партиципи (18б).

(18) а. *Сигурно може да се најде кавал.*

‘Surely a flute **can be found**.’

б. *Секогаш во септември се зборува за дома.*

‘**One always talks** about home in September.’

(Митковска, 2011: 181 и 185)

Врз основа на даденото објаснување во ова поглавје, може да се заклучи дека македонската пасивна сум-конструкција има слични морфолошки карактеристики со англискиот *be*-пасив како и со *get*-пасивот. Сепак, таа се разликува функционално бидејќи повеќе го нагласува резултатот од дејството, а со тоа и ја ограничува

динамичната интерпретација. Со оглед на тоа што *get*-пасивот се користи за да се стави акцент на резултативната состојба (Vanrespaille, 1991; Downing, 1996; Kim, 2012) може да се очекува да биде добар преводен еквивалент на *сум*-пасивот. Меѓутоа, дистрибуцијата и други својства на *get*-пасивот, како и неговата динамична природа не одговараат на *сум*-пасивот.

Од друга страна, македонскиот *се*-пасив повеќе се разликува од англиските пасивни конструкции. Генерално, претставува средство за ставање на настанот во прв план, дефокусирајќи ги партиципантите, особено иницијаторот на дејството, но во неговите граматикализирани употреби наликува на дискурсните функции на англискиот *be*-, а до одреден степен и на *get*-пасивот. Во македонско-англиска контрастивна студија Митковска (2011: 182-188) истакнува дека рефлексивните пасивни конструкции со изразен погоден партиципант се еквивалентни на *be*-пасивот (43 %) и на активните конструкции со генерализиран или неопределен агенс (*one, you, people vs. someone, they*) во субјектна позиција (42 %). За пасивните *се*-конструкции со безлична форма преовладуваат активните конструкции (68 %), додека, пак, *be*-пасивот поретко се употребува (16 %). Во ова истражување не се забележани еквиваленти со *get*-пасив на рефлексивниот *се*-пасив, иако конструкциите со *get* + минат партицип се јавуваат во преводи на одредени медијални рефлексивни конструкции (околу 10%): *се изгуби – get lost, се исплаши – get scared, се скрши – get broken*. Ова го потврдува ставот на некои автори дека некои англиски *get*-конструкции изразуваат значење на медијална дијатеза и дека во многу случаи тие конструкции може да се двосмислени, односно да имаат и пасивна интерпретација (Hundt, 2001: 54-55), како што беше наведено и погоре во 3.4.

Од понудениот теориски осврт на англиските и македонските пасивни конструкции може да се очекува дека македонскиот *сум*-пасив е почест преводен еквивалент од рефлексивниот *се*-пасив на англискиот *get*-пасив. Меѓутоа, очекувано е во голем дел од случаите да има и други видови на преводни еквиваленти. Корубин (1990: 340) наведува дека пасивните конструкции стануваат сè поретки, зашто свесно се одбегнуваат како некарактеристични за современиот македонски јазик и се резултат во голема мера на влијание од други јазици (бугарскиот и рускиот), а на нивно место се користат активните конструкции. Затоа, би можело да се очекува голем број на активни конструкции како преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив. За медијалните, пак, очекувана би била употребата на рефлексивните *се*-конструкции како еквиваленти во македонскиот јазик. Во следниот дел на ова поглавје даден е опис на англиските конструкции во примерокот, а потоа и анализа на македонските преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив направена врз основа на спроведеното истражување.

3.6. Анализа на примерокот ексцерпирани примери со пасивен *get* + минат партицип

По изложената теориска основа за разгледуваните конструкции следува анализата на примерокот ексцерпирани примери со пасивен *get* + минат партицип. Спроведената анализа се состои од опис на англиските пасивни конструкции со *get* + минат партицип (3.6.1.) и анализа на македонските преводни еквиваленти на овие конструкции (3.6.2.).

3.6.1. Опис на англиските пасивни конструкции со *get* + минат партицип (past participle) во примерокот

Во 3.2. дадени се карактеристиките на англиските пасивни конструкции со *get* + минат партицип, а подолу ќе разгледаме како овие својства се застапени во конструкциите од примерокот.

И во литературниот и во публицистичкиот стил значително преовладуваат реченици каде што субјектот е одушевен (19), но има и примери со неодушевен субјект (20). Резултатите со процентуалната застапеност се дадени во табела 3.1.

(19) *She'll get hurt, or you will, trying to protect her.* (Meyer, 2005: 421)

Таа ќе настрада, или ти, додека се обидуваш да ја заштитиш. (Мајер, 2009а: 278)

(20) *Of course she had Phil now, so the bills would probably get paid.* (Meyer, 2005: 4)

Додуша, таа сега го има Фил, така што сметките веројатно ќе бидат платени (Мајер, 2009а: 9)

Табела 3.1. Одушевеност на субјектот во реченицата

Субјект	Литература		Публицистика		Вкупно	
Одушевен	202	86,3%	101	76,5%	303	82,8%
Неодушевен	32	13,7%	31	23,5%	63	17,2%
Вкупно	234	100%	132	100%	366	100%

Друго типично својство за пасивните конструкции е изоставањето на синтаксичкиот субјект бидејќи или се подразбира кој е вршителот на дејството, или пак субјектот треба да се дефокусира бидејќи неговиот идентитет е неважен или непознат (Haspelmath, 1990: 27). Во примерот (21), се подразбира дека агенсот е одреден војник од спротивната страна, па затоа е и изоставен од структурата на реченицата со оглед на тоа што фокусот е ставен на трпителот на дејството. Во пример (22), пак, агенсот е присутен во форма на прилошки израз со *by* за да се појасни кој ја врши експлоатацијата.

(21) *"I got hurt in the war," I said.* (Hemingway, 1926: 9)

„Ранет сум во војната.“ (Хемингвеј, 1979: 25)

(22) *Spending half your pay cheque on rent, not owning any property, getting exploited by your boss, none of it makes you working class, right?* (Rooney, 2021: 83)

Трошењето половина од платата за кирија, немањето имот, експлоатацијата од шефот, ништо од тоа не те прави работничка класа, нели? (Руни, 2022: 88-89)

Во табела 3.2. дадена е процентуалната застапеност на примерите со и без изразен синтаксички субјект во двата разгледувани стила. Податоците добиени од истражувањето ја потврдуваат изјавата на Хаделстон и Палам (Huddleston and Pullum 2002: 1441–1443) дека *get*-пасивот многу поретко се користи со реализиран одушевен агенс. Во 91 % од анализираните примери глаголот не е проследен од фраза со *by*, процент речиси идентичен како кај истражувањата на Колинс (Collins, 1996) и Картер и МекКарти (Carter and McCarthy, 1999) – 90 %.

Табела 3.2. (Не)присуство на вршителот на дејството во реченицата

Вршител на дејството во реченицата	Литература		Публицистика		Вкупно	
Присутен со фраза со <i>by</i>	21	9%	11	8,3%	33	9%
Не е даден во реченицата	213	91%	121	91,7%	333	91%
Вкупно	234	100%	132	100%	366	100%

Во поглед на продуктивноста на *get*-пасивот, како што беше нагласено во 3.2.2.2, многу автори сметаат дека се формира исклучиво со динамични глаголи (23). Алексиаду (Alexiadou, 2005: 17) истакнува дека употребата на состојбените глаголи во оваа конструкција не е дозволена, но и покрај тоа во корпусите може да се најдат примери на *get*-пасив со состојбени глаголи. Во примерокот се забележани вкупно 11 такви примери (24), односно 3 % од вкупниот број на примери). Состојбените глаголи што се јавуваат во примерокот се: *get convinced*, *get named*, *get rejected*, *get forgotten*, *get inspired*, *get caught up*, *get cheated*, *get turned on*, *get included*.

(23) *They came when the shift changed on Saturday when the men **got paid** and worked behind the fences, back of the outhouse.* (Morrison, 1987: 391)

Доаѓаа во сабота, кога на мажите им завршуваше смената и **ги исплаќаа**. (Морисон, 1993: 212)

(24) *I am convinced that the past stereotypes are slowly but steadily **getting forgotten**.*

Убеден сум дека оние стереотипи кои се присутни полека, но сигурно, одат во историски **заборав**. (MaCoCu_en_mk)

Во табелата 3.3. дадени се податоците од примерите што се однесуваат на ова својство. Со оглед на тоа што процентот на состојбените глаголи во публицистичкиот стил е малку поголем од оној во литературните дела, истражувањата покажуваат дека, сепак, постојат примери со таква употреба и ваквите примери не би требало да се сметаат за погрешни, туку како доказ за зголемената продуктивноста на конструкцијата *get*-пасив. Сметаме дека тоа што состојбените глаголи најдени во примерокот се различни лексеми (освен *get convinced* кој се повторува двапати), исто така, ја потврдува зголемената продуктивноста на оваа конструкција (иако во минатото веројатно не се употребувале со состојбените глаголи).

Табела 3.3. Тип на глагол во конструкцијата

Тип на глагол во конструкцијата	Литература		Публицистика		Вкупно	
Состојбен	3	1,3%	8	6,1%	11	3%
Динамичен	231	98,7%	124	93,9%	355	97%
Вкупно	234	100%	132	100%	366	100%

Други карактеристики типични за пасивните конструкции со *get* + минат партицип се одговорноста од страна на субјектниот референт и адверсативната и бенефактивната семантика. За разлика од својствата што ги дискутираваме погоре, каде што објективно може да се одреди присуството/отсуството на одредена карактеристика (субјектот или е одушевен или неодушевен, вршителот на дејството или е даден во реченицата со фраза со *by* или *ne*, глаголот во конструкцијата или е состојбен или динамичен), овие две својства потешко се определуваат објективно бидејќи зависат од интерпретацијата на читателот (т.е. постои одредена субјективност). Токму затоа треба да напоменеме дека резултатите што се дадени во нашата анализа би можело да варираат во одредени граници доколку се поинаку интерпретирани.

Резултатите од двете групи, литературен и публицистички стил, се разликуваат во поглед на одговорноста на субјектниот референт за извршување на дејството. Во литературниот стил, преовладуваат примери каде што нема имплицирана одговорност од страна на субјектот (25), за разлика од публицистичкиот стил каде што во повеќето примери субјектот покажува некаква одговорност за извршеното дејство (26). Генерално гледано, во целокупниот примерок процентот на примерите е приближно ист со блага предност на примерите без одговорност на субјектниот референт. Резултатите од дистрибуцијата на ова својство се дадени во табела 3.4.

Во примерот (25), субјектот не сноси одговорност за извршеното дејство, а во преводот тоа е и експлицитно нагласено (*не е до нас*), и фокусот е ставен на каузаторот (*лифтом*). Од друга страна, во примерот (26), потенцирано е дека субјектот е одговорен за настанатото дејство (*I deserved it – Си го заслужив*).

(25) *But once again, we get distracted while we wait for the elevator.* (Hoover, 2018a: 125)

Но како што веќе кажав, не е до нас, виновен е проклетиот лифт што мора да го чекаме. (Хувер, 2018: 168)

(26) *I got slapped. It's fine. I deserved it.* (Hoover, 2018a: 72)

Добив шамар. Ама нема врска. Си го заслужив. (Хувер, 2018: 95)

Табела 3.4. Одговорност на субјектниот референт

Одговорност на субјектниот референт	Литература		Публицистика		Вкупно	
Имплицитна одговорност на субјектот	92	39,3%	81	61,4%	173	47,3%
Без имплицирана одговорност на субјектот	142	60,7%	51	38,6%	193	52,7%
Вкупно	234	100%	132	100%	366	100%

Како што беше изложено во 3.2.2.5, адверсативната и бенефактивната семантика се сметаат за типични особини на пасивните конструкции со *get* + минат партицип (Chappell 1980; Siewierska 1984: 161; Fleisher 2006: 249; Hatcher 1949: 441). Во табела 3.5, дадени се резултатите од анализата на ова својство. Резултатите од анализираниот примерок се слични со податоците добиени од истражувањето на Колинс (Collins, 1996: 52): 67 % се со адверсативна конотација, 23,4 % бенефактивни и 9,3 % се неутрални. Примерите со неодушевен субјект не се подложни на анализа бидејќи не може да се зборува за позитивен или негативен исход врз субјектот доколку не е жив.

Во литературниот стил, со 80,5 % преовладуваат примерите со адверсативно значење со што се потврдува тврдењето на Картер и МекКарти (Carter and McCarthy, 1999: 50) дека *get* се јавува најчесто со глаголи што се однесуваат на дејства со несакан ефект (27). Меѓутоа, во публицистичкиот стил доминираат примери каде што во конструкцијата *get*-пасив е искористен глагол со позитивно значење (28). Во примерокот се јавуваат и неутрални реченици без имплицирано позитивно или негативно значење (29), но тие се поретко застапени.

Табела 3.5. Имплицирано значење за исходот на дејството врз субјектот

Имплицирано значење за исходот на дејството врз субјектот	Литература		Публицистика		Вкупно	
Адверсативни	165	80,5%	36	36%	201	65,9%
Бенефактивни	29	14,1%	61	61%	90	29,5%
Неутрални	11	5,4%	3	3%	14	4,6%
Вкупно	205	100%	100	100%	305	100%

(27) *“I was hoping he would knock down a waiter,” Mike said, “and get arrested.”* (Hemingway, 1926: 101)

„Чекав да нокаутира и некој келнер“, рече Мајк, „па да го уапсат.“ (Хемингвеј, 1979: 200)

(28) *The government says that they have brought many foreign companies in the country and that many people are getting employed, ...*

Од власта велат дека донеле многу странски фирми во државата и дека многу луѓе се вработуваат, ... (MaCoCu_en_mk)

(29) *Quil’s is a hand-me-down, and I think Embry got named after a soap opera star.* (Meyer, 2006: 139)

Името на Квил се пренесува од генерација на генерација во неговото семејство, а Ембри мислам дека го добил името по некоја ѕвезда од некоја сапунска опера. (Мајер, 2009б: 107)

Од изложениот опис на англиските пасивни конструкции со *get* + минат партицип во примерокот може да се забележи дека кај конструкциите во анализираните примери застапени се својствата што се сметаат за типични за овие конструкции: одушевен синтаксички субјект, изоставање на агенсот од реченицата, употреба на претежно динамични глаголи за формирање на конструкцијата, адверсативно и бенефактивно

значење. Меѓутоа, нашата анализа покажа дека во примерите не преовладува својството на имплицирана одговорност на субјектот.

3.6.2. Анализа на преводните еквиваленти на англиските конструкции со *get*-пасив во македонскиот јазик

Во македонскиот јазик се јавуваат повеќе типови на конструкции како еквиваленти на англиските *get*-пасив конструкции. Во ова поглавје е даден преглед и анализа на забележаните македонски еквиваленти на пасивните *get*-конструкции. Анализата е направена врз основа на примери од преведени литературни и новинарски текстови од англиски на македонски јазик и обратно. Процентуалниот однос на македонските конструкции е приложен во табели, меѓутоа со оглед на тоа што преводот е субјективен, односно условен од личниот избор на преведувачот, не може да се каже дека овие проценти даваат апсолутно реална слика за соодносот на еквивалентите. Сепак, сметаме дека податоците од направеното истражување даваат приближна претстава за честотата на македонските структури што се јавуваат како еквиваленти на *get*-пасив конструкциите во англискиот јазик.

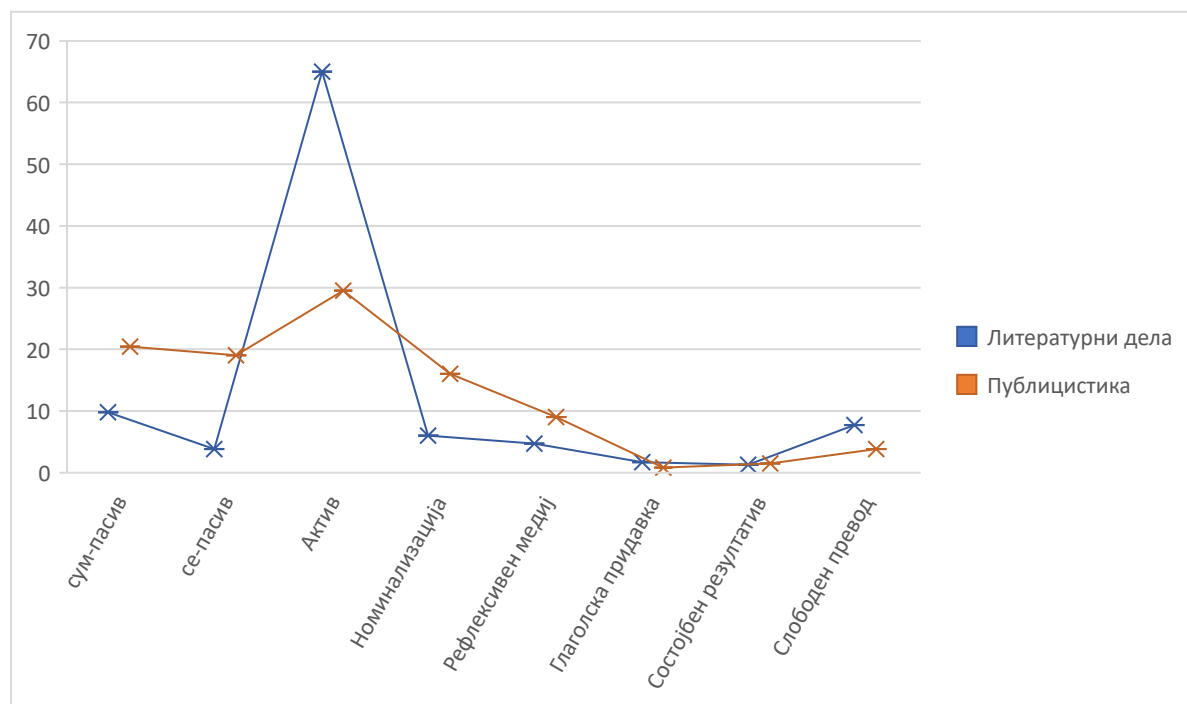
Табела 3.6. Македонските преводни еквиваленти на англиските *get*-пасив конструкции

Македонските еквиваленти на <i>get</i> -пасивот	Литературни дела		Публицистика		Вкупно	
	број	%	број	%	број	%
сум-пасив	23	9,8	27	20,4	50	13,6
се-пасив	9	3,8	25	19	34	9,3
Актив	152	65,0	39	29,5	191	52,2
Номинализација	14	6,0	21	16	35	9,5
Рефлексивен медиј	11	4,7	12	9	23	6,3
Партицип (глаголска придавка)	4	1,7	1	0,8	5	1,4
Состојбен резултатив	3	1,3	2	1,5	5	1,4
Слободен превод	18	7,7	5	3,8	23	6,3
Вкупно	234	100	132	100	366	100

Истражувањето покажа дека во македонскиот јазик на англискиот *get*-пасив се јавуваат следните конструкции како можни преводни еквиваленти: актив, сум-пасив, се-пасив, номинализација, рефлексивен медиј, партицип и состојбен резултатив. Освен тоа, во анализираните примери има и случаи на слободен превод на овие конструкции, додека пак примерите што имаа несоодветен превод се изземени од анализата.

На табела 3.6. е прикажана бројната состојба на сите засведочени конструкции што се јавуваат како еквиваленти на англискиот *get*-пасив во анализираните литературни и публицистички текстови. Македонските пасивни конструкции се јавуваат како еквиваленти, но не доминираат, туку на прво место се појавуваат конструкции со активен залог. Со тоа се потврдува претпоставката дека *get*-пасивот функционално се разликува и од двете македонски пасивни конструкции. Покрај тоа, очекувано беше да се појават повеќе активни еквиваленти и заради тенденцијата за поретка употреба на пасивни конструкции во македонскиот јазик отколку во англискиот. Тоа се должи на разликите во информациската структура на реченицата во двата јазика, за што зборувавме во 3.5. погоре.

Преводните еквиваленти не се подеднакво распределени во двата стила. Ова е сликовито прикажано на Графиконот 3.1. Во примерите од литературата, апсолутно доминираат активни структури, додека во публицистичките текстови распределбата на конструкциите е порамномерна.

Графикон 3.1. Дистрибуција на македонските еквивалентни структури на англискиот *get*-пасив во двата типа текстови

Во продолжение ќе ги разгледаме карактеристиките на секоја од засведочените еквивалентни структури, при што ќе ги истакнеме и разликите што се јавуваат меѓу примерите од двата стила. На крајот, ќе ги сумираме резултатите од анализата на македонските еквиваленти на англискиот *get*-пасив.

3.6.2.1. Актив

Спроведеното истражување покажа дека глагол во активен залог претставува најчест еквивалент на англиските *get*-пасив конструкции во македонскиот јазик. Од вкупно 366 примери со *get*-пасив ексцерпирани од корпусот, во 191, односно 52,2 %, е употребен активен глагол во македонски еквиваленти. Треба да се истакне дека при класификацијата на примерокот во категоријата преводни еквиваленти во активен залог ги вброивме и примерите каде што е употребен блискозначен активен глагол во македонските активни преводни еквиваленти (со т. н. лексичка трансформација).

Со оглед на тоа што повеќе од половината од вкупниот број на примери во нашето истражување се преведени со актив, се потврдува хипотезата дека глаголите во активен залог во македонскиот јазик служат како најчест преводен еквивалент на англиската *get*-пасив конструкција. Овој податок го потврдува и гореспоменатото тврдење на Корубин (1990: 340) дека пасивните конструкции, како некарактеристични за македонскиот јазик, сè поретко се употребуваат, а на нивно место се користат активните конструкции (3.5). Податоците укажуваат на тоа дека во македонскиот јазик активниот залог, како еквивалент на англиската *get*-пасив конструкција, значително почесто се употребува во

литературната во споредба со новинарско-есеистичката проза. Од 191 ексцерпирани примери со активни еквиваленти, 152 се примери извадени од литературата, додека, пак, 39 од новинарски текстови. Гледано процентуално, од вкупниот број на примери од литературата, во 65 % од примерите, македонскиот еквивалент е активен глагол, за разлика од 29,5 % примерите од новинарски текстови. Оваа разлика би можела да се должи на карактеристиката на пасивните конструкции да го дистанцираат говорителот/писателот од дејството за кое зборуваат, што е покарактеристично за поформалните стилови.

Меѓутоа, и покрај големата разлика во честотата на активните еквиваленти во двата стила, карактеристиките на овие конструкции и мотивацијата за нивна употреба не се разликуваат значително. Подолу, следи контрастивната анализа на англиските примери со *get*-пасив и нивните македонски преводни еквиваленти во активен залог. Анализата се спроведува според факторите што влијаат за изборот на активните глаголи во македонскиот превод.

(а) Прагматичко-семантички фактори

Веќе истакнавме дека основната прагматичка особина на македонскиот пасив е апстрахирање на имплицираниот агенс од дејството. Истовремено при пасивизацијата настанува топиализација на трпителот со неговото позиционирање во субјектната позицијата, која не мора да биде на почетокот на реченицата (Siewierska 1984: 247-251). Словенските јазици располагаат и со дополнителна стратегија со која се врши топиализација на објектниот партиципant – употреба на активни глаголи со синтаксички нереализиран субјект (на пр. *Милан го однесоа во болница*). Истовремено, со топиализацијата се одвива и имперсонализација на имплицираниот агенс. Сјевјерска (Siewierska 1984: 251) смета дека честотата на пасивот во англискиот јазик се должи на отсуство на други синтаксички стратегии за топиализацијата и имперсонализација.

Таквите реченици се нарекуваат ‘неопределено-лични’ бидејќи содржат личноглаголка форма во 3 лице еднина или множина и „нулти“ субјект чиј референт посочува на некој неконкретизиран човек. Кога вршителот на дејството е обопштен (некој човек или некои луѓе) и неважен за комуникациската цел на исказот, пасивната конструкција може да се замени со активната. Обично се работи за генерички агенс чиј идентитет се подразбира од контекстот врз основа на заедничкото знаење на говорителите или од енциклопедиското знаење за светот. Синтаксички, таков неопределен агенс може да се реализира со неопределената замена *некој* или со именката *човек/луѓе* ако се работи за некои атемпорални искази синонимни со псевдопасивните конструкции (*Луѓето не ги јадат овие јагоди – Овие јагоди не се јадат*).

Дополнителен фактор што се пројавува при споредбата на пасивните и активните конструкции е тоа што во англискиот пасив во фокусот е трпителот на дејството. Тој е ставен на проминентна субјектна позиција со што добива поголемо значење за настанот. Покрај тоа, *get*-пасивот се одликува со импликатура дека трпителот донекаде е одговорен за дејството. Во македонската верзија, самата објектна позиција на трпителот во активниот залог го прикажува трпителот како еден вид „жртва“ од дејството на обопштениот агенс.

Меѓутоа, во нашиот примерок ние најдовме повеќе примери преведени на македонски со активна конструкција коишто имаат нереализиран агенс, вкупно 76 (во литературниот примерок 69 и само 7 во примерокот со публицистички текстови). Најчесто непознатиот агенс се однесува на вработените во државниот апарат: судството

(30), полицијата (31), управата на претпријатие (32) или институција (33) но може да посочува и на непознати луѓе (34).

(30) *I got charged for the injuries Alec received in the wreck, but wasn't charged in the death of my best friend.* (Hoover, 2018a: 116)

Ме обвинија за повредите на Алек во сообраќајката, но не ме обвинија за смртта на мојот најдобар пријател. (Хувер, 2018: 157)

(31) *We got to leave it, Macon. We can't get caught with no bags of money.* (Morrison, 1977: 156)

Затоа треба да ги оставиме, Макон. Не смеат да **не фатат** со вреќи пари. (Морисон, 2012: 160)

(32) *After I graduated from school I went to work for the Santa Fe railroad, and stayed until the following winter when I got laid off.* (Capote, 1966: 159)

Откако завршив отидов да работам за Санта Фе железницата и останав до следната зима кога **ме отпуштија**. (Капотти, 2013: 262)

(33) *It was her dream to be a patient in a hospital; she was forever trying to get admitted.* (Morrison, 1977: 91)

Сонуваше да биде пациент во болница; постојано се обидуваше да **ја примат** таму. (Морисон, 2012: 91)

(34) *I often got mocked on social media for my mismatched outfits, my ratty shoes.* (Prince Harry, 2023: 269)

На социјалните мрежи често **ми се потсмеваа** за моите нескладно споени комбинации, моите неуредни обувки. (Принц Хари, 2023: 347)

Најдовме и примери во кои агенсот е реализиран со неопределената замена *некој* (35).

(35) *Yeah, we get asked if we're twins every time we're together. We don't really see it, though.* (Hoover, 2018a: 137)

Аха, секогаш кога сме заедно, **некој не прашува** дали сме близначки. Иако нас две не ни изгледа така. (Хувер, 2018: 184)

(б) Дискурсно-прагматички фактори

Употребата на пасивниот залог во македонскиот се избегнува и заради потребите на немаркирана информациска структура кога темата (позната информација) ѝ претходи на ремата (нова информација). Во примерот (36), англиската реченица содржи пасивна *get-* конструкција (*got transferred*) во која трпителот на дејството (*Mr Egg Head*) е ставен во проминентна синтаксичка позиција на субјект и претставува тема. За разлика од тоа, во македонскиот активен еквивалент (*го префрлија*) овој партиципнт останува во позиција на директен објект, кој обично се наоѓа во рематскиот дел, но сега е префрлен во тематска позиција пред глаголот, што не е можно во англискиот, но е карактеристично за македонскиот (Бужаровска, 2021). Меѓутоа, неговата дискурсна функција – а тоа е партиципнт кој е тема на овој дел од текстот – не се менува, затоа што македонскиот збороред бара објектната проклитика да се стави пред глаголот во индикатив. Од друга страна, обопштениот субјект, кој импликува некои луѓе задолжени за тоа, не се

реализира на површината и затоа нема проминентна улога. Тука е можна и пасивна конструкција во македонски (*господин Јајцеглав беше префрлен*), која би звучела сосема природно, но изборот на преведувачот била активна конструкција, што укажува на приматот на активните пред пасивните реченици.

(36) *So, it was only a few days later that Mr Egg Head **got transferred** to another department, and a few weeks after that I started falling asleep at the counter in the afternoon.* (Moriarty, 2020: 305)

И така, само неколку дена подоцна, господин Јајцеглав **го префрлија** на друг оддел во стоковната, а неколку недели потоа, почнав попладне да заспивам на тезга. (Моријарти, 2022: 359)

Во македонскиот јазик информациската структура се задржува во активната конструкција и кога субјектот е нова информација, бидејќи тој може да стои до глаголот и не е потребна синтаксичка трансформација, како во примерот (37). Преведувачот направил добар избор бидејќи пасивна конструкција (*Може на патот кон дома **да бидам удрен** од камион*) би звучела неприродно.

(37) *Maybe I'll **get hit** by a truck on my way back.* (Meyer, 2007: 106)

Може на патот кон дома **да ме удри** камион. (Мајер, 2010а: 137)

Друга причина за употребата на активен еквивалент во македонскиот превод може да се должи на потребата од поексплицитно изразување на анафорските релации меѓу две соседни реченици. Да го илустрираме тоа со составната реченица со две независни реченици (38), каде што агенсот во субјектната позиција во првата реченица станува трпитељ во втората реченица. Во македонскиот превод, трпитељот анафорски се реализира со клитика (кратката акузативна форма од м.р. еднина *го*) во објектната позиција. На тој начин, со експлицитно реализирање на темата, се постигнува поголема јасност за кого станува збор во реченицата и се засилува поврзаноста меѓу двете реченици.

(38) *"I was hoping he would knock down a waiter," Mike said, "and **get arrested**".* (Hemingway, 1926: 101)

„Чекав да нокаутира и некој келнер“, рече Мајк, „па да **го уапсаат**“. (Хемингвеј, 1979: 200)

(в) Структурни фактори

Изборот на преводен еквивалент во пасив може да биде ограничен од синтаксичките својства на пасивот во македонскиот јазик. На пример, *get*-пасив во императив нема македонски пасивен еквивалент. Паралелна пасивна конструкција не е можна затоа што ни перифрастичниот ни рефлексивниот пасив во македонскиот јазик обично не се употребуваат во императив. Така, во (39) македонскиот еквивалент на *get shot* е даден во активна форма со хортативната честица *нека*.

(39) *"I shall not meddle in the matter," I retorted again. "Come in and **get shot**, if you please. I've done my duty."* (Bronte, 1847: 102)

„Јас не сакам да се мешам во тоа,“ одврати. „Влези, па **нека те убие**, ако сакаш! Јас ја извршив својата должност.“ (Бронте, 2004: 182)

Во следниот пример (40), инфинитивното дополние на глаголот *try* ‘обиде’ е во пасивен залог во англискиот оригинал. Во македонскиот превод, на *get*-пасивот му соодветствува *да*-конструкција, која поретко се употребува во пасив. Веројатно, потребата за активен глагол се должи на појаснување на некореферентните релации меѓу различните субјекти на *обиде* и *прима* (*таа се обидуваше (некои луѓе) да ја примат*). Се разбира, тука делува и прагматичкиот фактор за немаркирано потиснување на обопштениот агенс, што во овој случај е управата на болницата.

(40) *It was her dream to be a patient in a hospital; she was forever trying to get admitted, ...* (Morrison, 1977: 91)

Сонуваше да биде пациент во болница; постојано се обидуваше **да ја примат** таму, ... (Морисон, 2012: 91)

Активни личноглаголски форми се употребуваат во македонските преводни еквиваленти и кога англискиот *get*-пасив е во партиципна конструкција со мината темпорална референца (41). Претпоставуваме дека оваа структура, која нема формален корелат во македонскиот јазик, е резултат на синтаксичка кондензација на појдовната активна реченица (*because I got hurt*).

(41) *He thinks Edward had something to do with me getting hurt.* (Meyer, 2005: 529)

Уверен е дека Едвард има некоја врска со тоа **што се повредив**. (Мајер, 2009а: 348)

(г) Лексичко-семантички фактори

Во примерите преведени со актив има и примери каде што е употребен глагол со поинаква аргументска структура од таа на глаголот во оригиналот. Таквите примери ги класификуваме како активни реченици со направена лексичка трансформација. Во примерите извадени од литературни дела во 23 од вкупно 152 примера преведени со актив застапена е лексичка трансформација, додека пак во примерите од публицистичкиот стил лексичката трансформација е забележана во 17 од вкупно 39 примери преведени со актив. Според овие податоци, можеме да заклучиме дека лексичката трансформација во активот процентуално е позастапена во новинарските текстови (44 %) отколку во белетристиката (15 %). Претпоставуваме дека причините за избор на оваа преведувачка стратегија се должат на синтаксичките и лексичките својства на глаголите во *get*-пасив коишто ги разгледуваме во анализата на примерите. Имено, може да се работи за различна аргументска структура или за идиоматизирано значење на англискиот глагол.

Во примерот (42) е употребена лексичка трансформација: во англиската конструкција е искористен преодниот глагол *blow up*, додека пак во македонскиот превод даден е непреодниот глагол *гине*. Причината за избор на *гине* лежи во различната аргументска структура на *blow up* ‘експлодира.’ Англискиот преоден глагол има и различни аргументи. Вториот аргумент може да биде човек или предмет (*to blow up a building/a person*) а македонското *експлодира* секогаш бара неодушевен аргумент (*експлодира нешто*). Преведувачот избрал глагол (*загине*), кој изразува значење импликувано во англискиот глагол, а во субјектна позиција е сепак партиципантот што е субјект во англиската пасивна реченица бидејќи *загине* е непреоден глагол, а изразува ситуација во која единствениот аргумент има улога на трпител. Во преводот се губи информацијата за причината на загнувањето, т.е. експлозијата. Читателот доаѓа до тоа сознание со помош на претходниот контекст.

(42) *The sapper who **got blown up** the other night, what was his name?* (Ondaatje, 2010: 92)

Инженерецот кој **загина** пред некоја вечер, како му беше името? (Ондатје, 1997: 136)

Во примерот (43) во англиската реченица, конструкцијата *get killed* прикажува транзитивна ситуација, за разлика од непреодната ситуација изразена во македонската реченица преку глаголот *ќе загине*. Но *загине* не дава поспецифична информација за причината на смртта на субјектниот референт. Друг можен преводен еквивалент е, пак, во актив – *ќе го отенаат*, каде што се потенцира дека агенсот е непознат, а на објектниот референт му се заканува насилна смрт.

(43) *And he will **get killed**.*

И ќе **загине**. (MaCoCu_en_mk)

Во примерот (44) во македонскиот превод се користи актив со лексичка трансформација, односно искористен е непреодниот глагол *настрада* како превод на англискиот преоден глагол *hurt*. Се чини дека активниот глагол *настрада* е соодветно избран како еквивалент на *get hurt*. Тој го пренесува основното значење – физичка повреда – но дополнително внесува извесна драматичност бидејќи импликува и посериозни последици по трпителот (во субјектната позиција) за разлика од глаголот *повреди*.

(44) *Look, if we try to take him down while she's still around, there's a much better chance that someone will **get hurt**.* (Meyer, 2005: 421)

Слушај, ако се обидеме да го средиме додека таа е уште тука, веројатноста некој **да настрада** е поголема... (Мајер, 2009а: 278)

Во примерокот среќаваме примери каде што англискиот глагол во пасивната конструкција има пошироко значење од македонскиот преводен еквивалент. Така, во (45), колокацијата *convey a parcel* ‘пренесува пакет’ звучи нелогично по претходната употреба на глаголот *send* ‘прати’, па, веројатно, затоа преведувачот се одлучил за глаголот *стигне*. Дополнително, овој глагол повеќе одговара на стилот на разговорот со оглед на блискоста меѓу соговорниците за која можеме да заклучиме од постапката на говорителот (праќа пакет за роднините на соговорникот).

(45) *I could send a little parcel by you that I want to **get conveyed** to your cousins.* (Austen, 1814: 210)

... , а јас можам по тебе да испратам еден пакет што би сакала **да стигне** до твоите роднини. (Остин, 2014: 225-226)

Во некои примери постои идиоматска употреба на англискиот глагол во пасивна конструкција. Во (46) глаголот *make* не значи ‘прави’, туку ‘добие повисок чин во војска’. Сличен случај имаме во (47), каде што глаголот *потпише* добива поспецијализирано значење ‘потпише контракт’, што може да се погоди само од контекстот. Поради тоа преведувачот избира глагол кој го пренесува истото значење иако аргументската структура на тој глагол може да биде различна од структурата на англиската конструкција.

(46) *I begin to think I shall never be a lieutenant, Fanny. Everybody gets made but me.* (Austen, 1814: 214)

Фани, почнувам да мислам дека никогаш нема да бидам поручник. Сите **добиваат чин**, само јас не. (Остин, 2014: 229)

(47) *Phil got signed? I guessed.* (Meyer, 2005: 501)

Фил **потпиша договор**? – претпоставив јас. (Мајер, 2009а: 330)

3.6.2.2. Сум-пасив и се-пасив

По активот, како втор по честота преводен еквивалент на пасивната англиска *get*-конструкција следи перифрастичниот сум-пасив. Како што е претходно наведено во 3.5, перифрастичниот сум-пасив се состои од глаголот *сум* и глаголска придавка на -н/т. И оваа конструкција има слични морфолошки и функционални карактеристики со англискиот *get*-пасив. Од анализата, произлезе дека сум-пасив почесто беше употребен од се-пасив: 13,7 % од вкупниот број на примери со *get*-пасив се преведени со сум-пасив (примери 48-52), наспроти 9,3 % со се-пасив (примери 53-59).

Сепак, не станува збор за голема процентуална разлика помеѓу двата типа на пасивна конструкција во македонскиот јазик. Разликата помеѓу сум- и се-пасивот е понагласена во примерите извадени од литературни дела. Во примерокот од литературата примерите преведени со сум-пасив се трипати побројни од оние со се-пасив (9,8 % наспроти 3,8 %). Во примерите што го претставуваат публицистичкиот стил разликата помеѓу двата типа македонски пасив е речиси незначителна, односно 20,4 % од примерите се преведени со сум-пасив наспроти 19 % со се-пасив. Ваквата несразмерност на употребата на перифрастичниот и рефлексивниот пасив е од стилски причини дополнително го потврдува гореспоменатиот став на Минова-Ѓуркова (1994: 167) дека рефлексивниот се-пасив денес се употребува повеќе во однос на порано и дека двете пасивни конструкции подеднакво се среќаваат во медиумите (3.5).

Во примерот (48) употребена е конструкцијата сум-пасив како преводен еквивалент на англискиот *get*-пасив. И во оригиналот и во преводот, фокусот е ставен на трпителот на дејството, додека, пак, вршителот на дејството не е воопшто спомнат со оглед на тоа што е очигледен.

(48) *I think he got arrested in 1949.* (Capote, 1966: 168)

Мислам дека **беше уапсен** во 1949-тата. (Капотти, 2013: 275)

Во примерот (49) вршителот на дејството е присутен на површината на текстот и синтаксички реализиран со предлошка фраза воведена со предлогот *by* во англискиот и *од* во македонскиот јазик. Интересно е дека кај овој пример наместо помошниот глагол сум искористен е глаголот *бива*, и со тоа се зачувува динамичниот аспект. Меѓутоа, ваквата конструкција се среќава во религиозен контекст и звучи застарено, така што оваа форма не се среќава во секојдневната употреба на јазикот.

(49) *The self-loved man gets easily cheated by the devil...*

Самоволниот лесно **бива прелажан** од ѓаволот... (MaCoCu_en_mk)

Најдовме само неколку такви примери во примерокот со новинарски текстови, а ниеден во примерокот од литературните дела. Агенсот може да посочува на институција

импликувајќи го раководството на фирмата (50) или неодушевен ентитет, како на пример постапките на луѓето во (51).

(50)...*since thus they will have greater security that they will **get paid** by the companies.*
...бидејќи на ваков начин ќе имаат поголема сигурност дека **ќе бидат исплатени**
од страна на фирмите. (MaCoCu_en_mk)

(51) *I **get inspired** by unconventional interventions people do in the public space*
Инспирирана сум од нестандартните интервенции на луѓето во јавниот простор
(MaCoCu_en_mk)

Што се однесува до референтите на трпителот во субјектната позиција, тие доминантно посочуваат на лица во двата примерока, но има петнаесетина примери со неодушевен ентитет (52).

(52) *Of course she had Phil now, so the bills would probably **get paid**.* (Meyer, 2005:4)
Додуша, таа сега го има Фил, така што сметките веројатно **ќе бидат платени**.
(Мајер, 2009а: 9)

Според податоците добиени од истражувањето, рефлексивниот *се*-пасив се користи како еквивалент најчесто за англиската конструкција *get*-пасив во сегашно време. Овој заклучок ја потврдува изјавата на Тополињска (2008) дека *се*-пасивот е единствената пасивна форма за искажување тековни настани во македонскиот јазик, што беше истакнато во 3.5. Најдовме само неколку такви примери во двата примерока (53-54), иако и значењето на вториот пример може да се интерпретира и како омнитемпорално.

(53) *Skopje is **getting cleaned up** quickly, in order to leave a better impression for the tourists.*

Скопје забрзано **се чисти**, за да се остави што поубава слика пред очите на туристите. (MaCoCu_en_mk)

(54) *Information **gets distributed** to the recipient but the document will not move physically across the organization.*

Информацијата **се дистрибуира** до примачот, но оригиналниот документ нема да се движи низ организацијата. (MaCoCu_en_mk)

Меѓутоа, во двата примерока почести се еквивалентите со *се*-пасив што изразуваат т.н. хабитуална сегашност (55 и 56) од примерите што кодираат актуализирани сегашни настани (53). Под хабитуална сегашност подразбираме дека дејството периодично се повторува (Минова-Ѓуркова, 1994: 69).

(55) *It might take a few weeks, but I've seen applications **get approved** due to extenuating circumstances.* (Hoover, 2018b: 64)

Можеби процесот ќе потрае неколку недели, но неретко **се одобруваат** апликации под олеснителни околности. (Хувер, 2019: 106)

(56) *In our country, when a professional retires the position **gets closed**.*

Кај нас кога стручните лица ќе заминат во пензија, работните места **се затвораат**. (MaCoCu_en_mk)

*Се-пасивот се јавува и како преводен еквивалент на *get*-пасивот за изразување неактуализирани потенцијални настани што се извршуваат според определени правила прифатени од заедницата (Mitkovska & Bužarovska, 2012: 10), често присутен во упатства, како во (57).*

(57) *You then place the other thinly rolled crust on top. It all **gets baked** in an oven.*
а потем се положува и другата тенко сукана кора. **Се пече** во рерна. (MaCoCu_en_mk)

Исто така, *се-пасивот* може да биде и преводен еквивалент на *get*-пасивот во инфинитивни реченици по модални глаголи (58). Македонскиот еквивалент на инфинитивот најчесто е *да*-конструкција и кога се работи за сегашно време *се-пасивот* е пообичен од *сум-пасивот*.

(58) *People with these symptoms should stay home and **get tested**, says Spector.*
Затоа треба да **се тестираат** лицата кога имаат такви симптоми и да седат дома, вели Спектор. (MaCoCu_en_mk)

(59) *They also have to adapt, because they need to earn their salary, to **get paid**,*
Истите мораат да се прилагодуваат, затоа што мора на било каков начин да ја заработат платата, односно, да им **се изврши исплата**. (MaCoCu_en_mk)

Анализата на ексцерпираните примери покажа дека *се-пасивот* генерално не се среќава како еквивалент на *get*-пасивот каде што агенсот е изразен во дополние, а со тоа се потврдува и ставот на Митковска (2011: 108) дека примарна прагматичка особина на македонскиот рефлексивен пасив е апстрахирање на агенсот од дејството, кој обично се подразбира и претставува некој неконкретизиран/неспецифичен актер. Сјевјерска (Siewierska, 1988: 260) го објаснува фактот на нереализација на одушевен агенс кај рефлексивните пасивни конструкции во словенските јазици со неговата референциска семантика, имено дека неодреден одушевен агенс е типичен за овие конструкции. Тој се подразбира од контекстот и неговото повторување обично звучи неприродно. Во следниов пример (60) може да се забележи дека употребата на *се-пасив* со конкретен актер не е соодветна и треба да се избегнува. Во овој пример, превод со активен глагол би бил најсоодветен (*ќе имате можност локалниот тим да ве вработи веднаш по испитот*).

(60) *Innotel's emphasis in modelling, design, and on conceptual abilities will provide you with a great flexibility, so that you can be adapted to be qualified to get internship and finally be able to **get hired** by Innotel's local development team after exam.*

"Инотел" посебно ги нагласува во моделирањето, дизајнот и концептуалните способности кои ќе ви овозможат поголема флексибилност, така што ќе бидете квалификувани за практикантската работа и ќе имате можност да **се вработите** од локалниот тим за развој на Инотел веднаш по испитот. (MaCoCu_en_mk)

Што се однесува на природата на синтаксичкиот субјект во рефлексивните пасивни конструкции, резултатите во двете групи се разликуваат. Во 6 примери од

литературните дела субјектот е неодушевен, наспроти 3 примери со одушевен субјект. Во примерите од публицистичкиот стил, пак, преовладува одушевениот синтаксички субјект (22 примера наспроти 7 примери со неодушевен субјект).

3.6.2.3. Номинализација

Друг тип на еквивалент кој се јавува во анализираните примери се различни видови на номинализации што се деривираат од глаголот. Митковска (2006: 36) укажува на тоа дека глаголските именки претставуваат акциони номинализации, еден од трите типа номинализација според поделбата на Тополињска (2003). Тие го изразуваат дејството во номинализираниот глагол и се наоѓаат најблиску до глаголите (*повикување, доаѓање*).

Во 9,6 % од вкупниот број на примери во двете групи еквивалентот во македонската реченица е некаков тип на номинализација, што е малку повеќе од *се-пасивот* (9,3 %). Истражувањето покажа дека номинализацијата како преводен еквивалент е почесто употребувана во публицистиката (16 %) наспроти уметничката литература (6 %). Ваквата тенденција се провлекува и кај инхоативните медијални конструкции (види во 3.9.). Оваа разлика не е изненадувачка, со оглед на тоа што поголемата употреба на именки е карактеристична за публицистичкиот функционален стил. Така, Минова-Ѓуркова (2003: 288) истакнува дека во овој стил „процентот на застапеност на именките е поголем во споредба со оној на глаголите, со што може да се добие т.н. статичен карактер на текстовите“.

Во примерокот се застапени глаголски именки на *-ње* (пример 61) или *-ние* (пример 62). Глаголските именки на *-ње* во македонскиот јазик се образуваат од несвршени глаголи. Конески (1981: 457) укажува на „необично живата и разновидна употреба на глаголската именка во нашиот јазик“ и дека во литературниот јазик „збогатувањето на нејзината употреба се должи на сè поголемо поименчување.“ Според него, тоа произлегува од недоволно изразениот глаголски елемент во нејзината семантика. Номинализациите на *-ние* се прават од свршени основи затоа што се „примени по чисто книжевен пат“ (Конески 1981: 449). Во дадениот пример (62) таа е дела од зацврстен израз *паѓа во искушение*. Се среќаваат и одглаголски (63) и основни именки (64) што служат како преводен еквивалент на конструкцијата *get-пасив*. Ова делумно се должи на карактеристиката на англискиот пасив да се користи во нефинитна форма (инфинитив и герунд/сегашен партицип). Во примерите извадени од литературни дела преовладуваат одглаголските и основните именки наспроти глаголските именки (9 наспрема 5), додека, пак, во примерите од публицистичкиот стил односот е поизедначен, односно во примерокот најден е само еден пример повеќе со глаголска именка (11 наспрема 10).

(61) *It's not like I don't deserve . . . well, much worse than getting yelled at.* (Meyer, 2007: 343)

Не дека не сум заслужила... па, дури и нешто полошо од **викање**. (Мајер, 2010а: 431)

(62) *The poor thing was very ill after it, and so got tempted into cigarettes.* (Forster, 1908: 53)

Кутрата, многу ѝ беше лошо потоа, па затоа **паднала во искушение** со цигарите. (Форстер, 2019: 47)

(63) *Spending half your pay cheque on rent, not owning any property, **getting exploited by your boss**, none of it makes you working class, right?* (Rooney, 2021: 83)

Трошењето половина од платата за кирија, немањето имот, **експлоатацијата од шефот**, ништо од тоа не те прави работничка класа, нели? (Руни, 2022: 88-89)

(64) *One person I don't have to worry about **getting killed** this week.* (Meyer, 2007: 179)

Еден човек помалку, за чија можна **смрт** не ќе морам да се грижам оваа недела. (Мајер, 2010а: 228)

Доколку е употребена именка како еквивалент во македонскиот јазик, тогаш се губат сите синтаксички глаголски својства, но семантички именката е назив на настан (или состојба), кој е крајно стативизиран. Во некои примери даден е и вршителот на дејството во форма на предлошка фраза воведена со предлогот *by* (пример 63) или *with* (пример 65), а во македонскиот превод со предлогот *од*.

Забележавме дека *get*-пасивот се преведува и со перифрастични предикати. Предикатите во примерите (65-67) се составени од комбинација на глаголот *добие* со глаголска или основна именка. Кај таквите глаголски предикати семантичкото тежиште е на именката (глаголска или основна), а глаголот ги носи граматичките својства.

(65) *It's not that he's not interested, we just haven't had any luck in **getting approved** with an agency due to Graham's past.* (Hoover, 2018a: 38)

Не е дека не е заинтересиран, само немавме среќа да **добиеме одобрување** од агенцијата со оглед на минатото на Грахам. (Хувер, 2018: 50-51)

(66) *Well, while I was still in the Army, stationed at Fort Lewis, Washington, I'd bought a motorcycle (murdercycles, they ought to call them), and as soon as I **got discharged** headed for Alaska.* (Capote, 1966: 77)

Епа, уште додека бев во војска, назначен во Форт Луис, Вашингтон, си купив мотоцикл (би требало да ги викаат убицикли), и само што **добив отпуст** тргнав за Алјаска. (Капоти, 2013: 133)

(67) *I **got slapped**. It's fine. I deserved it.* (Hoover, 2018a: 72)

Добив шамар. Ама нема врска. Си го заслужив. (Хувер, 2018: 95)

Најдовме пример во кој перифрастичниот предикат во македонскиот превод е редуциран до именскиот дел. Во (68) инфинитивното дополнение во пасивен залог *get slapped* е преведена со именката *шлаканица* наместо пасивната *да*-конструкција бидејќи во македонски нема глагол деривиран од таа именка. Всушност, се употребува само именката која е објект во *да*-конструкцијата 'да добие шлаканица'.

(68) *Branko Geroski the Editor of "Sloboden Pечат" who received threats to **get slapped** on twitter by Ljupcho Pavlevski...*

Бранко Героски, уредникот на "Слободен печат", кој доби закана за **шлаканица** на Твитер од Љупчо Палевски,... (MaCoCu_en_mk)

3.6.2.4. Рефлективен медиј

Како преводен еквивалент на *get*-пасивот, по номинализацијата следи конструкцијата рефлективен медиј со 6,3 % од вкупниот број на примери (366). Процентуално гледано, рефлективниот медиј е почесто застапен во публицистиката (9%) споредено со литературните дела (4,7 %).

Најголем дел од примерите каде што како еквивалент се јавува глагол во рефлективен медиј претставуваат резултативни конструкции, односно конструкции што опишуваат ситуации во кои резултатите од дејството се повеќе истакнати (69). Овие македонски конструкции се употребуваат за прикажување на настани каде што одушевениот партиципant не делува свесно или намерно и со тоа агентивноста на субјектот е намалена. Ваквите конструкции ја прикажуваат активноста автономно без разлика на тоа дали дејството било предизвикано надворешно или внатрешно (Mitkowska & Vužarovska, 2012: 12). Додека, во англиската конструкција импликацијата на надворешен агенс е поприсутна и наметнува пасивна интерпретација, соодветниот македонски глагол наметнува рефлективно значење, бидејќи лица во субјектна позиција се исклучително ретки во македонскиот *se*-пасив.

(69) *Mrs. Cope was always afraid someone would get hurt on her place and sue her for everything she had.* (O'Connor, 1955: 176)

Г-ѓата Коуп постојано се плашеше дека некој ќе **се повреди** на нејзиниот имот и дека ќе ја тужи за сите пари. (О'Конор, 2021: 159)

Слична ситуација имаме и во примерот (70), но тука контекстот јасно покажува дека се работи за активност на надворешниот агенс, бидејќи во еден претходен разговор за случката се објаснува: „*That man, señor Daga or whatever his name is, didn't mean to hurt him. It was an accident. The knife slipped.*“ (Coetzee, 2013: 48) Македонската конструкција означува ненамерно автокаузално дејство и остава впечаток дека повредениот сам ја нанел повредата на себе. Во овој контекст *сум*-пасив би одговарал повеќе, но *беше исечен/пресечен* би импликувало подрастични последици, но *беше повреден* би бил многу поадекватен превод.

(70) *He tried to protect himself and he got cut.* (Coetzee, 2013: 49)

Се обидуваше да се заштити себеси и **се исече**. (Куци, 2018: 55)

Во примерокот забележана е и рефлективно-каузална конструкција (71). Овие конструкции се употребуваат за „ограничен број специфични ситуации кога човек намерно користи услуги од квалификувани професионалци, најчесто на место посебно наменето за таа цел“ (Митковска, 2011: 62). Ваквите конструкции изразуваат сложени ситуации составени од два настана: каузален настан, каде што субјектниот партиципant е иницијатор и истовремено каузатор на дејството, и извршување на дејството, кое не е направено од страна на иницијаторот туку од друг партиципant – професионалец за дадената активност (доктор во примерот 71). Иницијалната фаза не е импликувана во англиската конструкција, но е изразена во претходниот контекст (*you can go to your doctor* 'можеш да одиш на лекар').

(71) *It's not like anxiety or depression, where you can go to your doctor and get treated and hopefully experience some degree of symptomatic improvement.* (Rooney, 2021: 260)

Тоа не е како анксиозност или депресија, во случај кога можеш да отидеш на лекар и да се лекуваш и, да се надеваме, ќе доживееш одреден степен на симптоматско подобрување. (Руни, 2022: 267)

3.6.2.5. Глаголска придавка

Од вкупно 366 примери, во 5 примери преводниот еквивалент на *get*-пасив е партицип, т.е. глаголска придавка, од кои 4 примери се извадени од литературни дела, наспроти 1 пример забележан во публицистичкиот стил. Употребата на глаголската придавка наместо пасивна конструкција во некои контексти се должи на нивно заедничко својство – резултативност. Конески (1981: 440-441) објаснува дека „Во глаголската придавка е искажан, во вид на признак што може да му биде припишан на еден предмет како моментна или трајна особеност, заправо резултатот од вршењето на глаголското дејство во некаква врска со тој предмет“. Понатаму тој додава дека заради резултативноста признаците на преодност и непреодност отишле на втор план што го овозможило образувањето на глаголски придавки и од непреодни, пред сè, свршени глаголи. Во примерот (72) глаголска придавка *повреден* може да изразува и резултат на дејство од страна на некој друг и на повратно дејство, но контекстот укажува на првото. Таа се наоѓа во предикативната позиција модификувајќи ја заменката *некој* и претставува кондензација на релативна реченица ‘што е повреден’.

(72) *Anybody get hurt?* (Hemingway, 1926: 84)

Имаше ли некој **повреден**? (Хемингвеј, 1979: 169)

Во примерот (73) употребена е *get*-пасив конструкцијата со тоа што е даден и вршителот на дејството во прилошкиот израз реализиран со предлошка фраза.⁸ Во преводниот еквивалент *get*-пасивот се преведува со супстантивизирана, односно „поименчена“ глаголска придавка *згмечениот* формирана од преодниот свршен глагол *згмечи*. Тенденцијата за супстантивизација на глаголските придавки се објаснува со нивната блискост со именките (Конески 1981: 437).⁹ И во македонскиот превод агенсот се реализира во предлошка фраза која следи по супстантивизираната придавка. Како и кај номинализациите, и во аргументската структура на глаголските придавки појдовниот аргумент на глаголот во основата се изразува во предлошко дополние и тоа со истиот предлог (*од*) како во предикатот од тој глагол.

(73) *The one who never looked away, who when a man got stomped to death by a mare right in front of Sawyer's restaurant did not look away.* (Morrison, 1987: 22)

Жена што никогаш не го одвраќала погледот, дури ни од **згмечениот од кобила** пред ресторанот Соер. (Морисон, 1993: 20)

3.6.2.6. Состојбен резултатив

Во преводните еквиваленти на *get*-пасивот се јавува и состојбено-резултативни конструкции. Под овој термин подразбираме конструкција составена од копула (глаголи како *сум, стане, остане*) проследена од глаголска придавка. Со овие конструкции се потенцира резултатот од извршеното дејство, па така тие се поблиски до инхоативните конструкции отколку до пасивните. Во анализираните примери од корпусот само 5

⁸ Предлошки објект според Минова-Ѓуркова (1994).

⁹ Конески (1981: 437) дополнително напоменува: „Близоста до категоријата на имињата се огледува особено во тоа што и глаголските придавки можат да се супстантивизираат: *Непознатиот се фати за раната.*“

реченици, односно само 1,4 % - исто како и партиципот, се преведени со оваа конструкција, од кои 3 во литературните дела и 2 во публицистиката.

Во (74) и (75) конструкција со *get*-пасив е преведена со резултативна конструкција составена од копулата *остане* и глаголска придавка. Сметаме дека полнозначниот глагол *остане* (на пр. во *останав дома*) тука е граматикализиран во копуларен состојбен глагол (*останав сам*) што изразува непроменета состојба на субјектниот референт.¹⁰ Прашањето што се наметнува е зошто преведувачот се одлучил за употреба на резултативна конструкција наместо пасивна. Претпоставуваме дека во примерот (74), таа конструкција повеќе смисловно одговара на продолжувањето на следната координативна реченица (*никогаш да не се вратиш*), односно поексплицитно се наведува причината за невраќањето. Слично објаснување можеме да примениме и за примерот (75), каде што *остане* ја потенцира непроменливоста и трајноста на идната состојба. Овие примери покажуваат дека англискиот *get*-пасив има поширок опсег на употреба за разлика од македонските пасивни конструкции.

(74) *'No, my boy, swimming down into a flooded hold is too dangerous, even for an escape artist. You could get trapped and never come back.* (Coetzee, 2013: 147)
„Не, момче мое, пливањето во поплавено складиште е премногу опасно, дури и за илузионист. **Може да останеш заробен** и никогаш да не се вратиш. (Куци, 2018: 170)

(75) *You'll only get hurt and then the next thing you know your chances of having a family will be gone forever.* (Coetzee, 1983: 179)

Само **повредена ќе останеш**, и веќе во следниот момент засекогаш ќе ти ги снеса шансите да си оформиш семејство. (Куци, 2006: 211)

3.6.2.7. Слободен превод

Во примерите од истражуваниот корпус имаше и такви кај кои беше применет слободен превод. Всушност, од вкупниот број на примери во двете групи 6,3 % од примерите беа слободно преведени, што претставува ист процент како и кај рефлексивниот медиј (3.6.2.4.). Споредено меѓу двете групи од примерокот, кај 18 примери извадени од литературните дела (7,7 %) забележан е слободен превод, наспроти 5 примера од публицистиката (3,8 %). Почестата употреба на слободен превод во литературата секако претставува стилска одлика карактеристична за белетристиката.

Слободните преводни еквиваленти можеме да ги класифицираме според избраната преведувачка стратегија во неколку поткласи: испуштање на пасивната конструкција, слободна парафраза на оригиналот и превод со синонимен збор или израз.

(а) испуштање на пасивната конструкција во преводот

Изоставањето на одредени елементи во реченицата е позната и често употребувана преводна техника. Во примерот (76-77) може да се забележи дека конструкцијата со *get*-пасив во англиската реченица целосно е изоставена во преводот. Со тоа, во (76) се губи конкретната информација, но тоа обично не остава поголеми последици врз целокупното значење на реченицата. Сепак, има и спротивни примери. Така, во примерот (77), кој претставува една составна реченица, испуштен е првиот дел во кој се дава причината за ситуацијата во втората реченица (77). Во поширокиот контекст на настаните во романот изгубената информација делумно се надоместува со

¹⁰ И во англиските граматики 'remain' *остане* се смета за состојбен копуларен глагол (Downing & Locke 2006: 88).

прилогот *очигледно* и динамичната копула *стане*, и јасно е дека оваа забелешка е во врска со претходната, односно, дека бил изневерен. Сепак, со тоа што се избегнува повторување на глаголот од пасивната конструкција се губи драматиката што ја внесува контрастот.

(76) *But once again, we **get distracted** while we wait for the elevator.* (Hoover, 2018a: 125)

Но како што веќе кажав, не е до нас, виновен е проклетиот лифт што мора да го чекаме. (Хувер, 2018: 168)

(77) *Some men get cheated on and they become revengeful. You **get cheated on** and become brutally honest.* (Hoover, 2018a: 89)

Некои мажи стануваат одмаздољубиви откако ќе ги изневери жена. Ти очигледно си станал брутално искрен. (Хувер, 2018: 118)

(б) слободна парафраза на оригиналот

Преведувачите често прибегнуваат кон парафразирање на значењето на реченицата што содржи *get*-пасив за да постигнат поточно и посликовито пренесување на конструкцијата. Во примерот (78), како превод на *get*-пасив е употребена парафраза која на сликовит начин го изразува значењето на дејството изразено со пасивната конструкција. Со тоа не се нарушува смислата на реченицата бидејќи во изразот *работеше палката* се подразбира дека палката удирала по некого. Истата стратегија ја гледаме во (79), каде што успешно се применува изразот *ако му се случи нешто* наместо буквалниот превод на пасивното *get hurt* 'биде повреден'. Во преводот е употребен поопшт термин со кој се импликува нешто непријатно. Во (80), има многу слободно но успешно парафразирање пасивната конструкција со активниот глагол *работевме*. Во македонската реченица е содржано значењето дека она што го добивале за работата било доволно само за храна.

(78) *After a minute of confused fighting, in which **everyone got hit a lot by the Smelting stick**, Uncle Vernon straightened up, gasping for breath, with Harry's letter clutched in his hand.* (Rowling, 1997: 29)

По едноминутната тепачка во која најмногу **работеше палката**, тетинот се исправи без здив, со стутканото писмо в рака. (Роулинг, 2001: 36)

(79) *If anyone **gets hurt**, it will always be my fault.* (Meyer, 2007: 279)

Ако **му се случи нешто на некој**, јас ќе бидам виновна за тоа. (Мајер, 2010а: 349)

(80) *What we **got paid** here was just enough to feed ourselves.* (Alabakov, 2011: 34)

Работевме само за јадењето. (Алабаков, 2011: 34)

(в) превод со синонимен израз

Оваа група примери се одликува со придржување поблиску до значењето на оригиналниот *get*-пасив. Во примерот (81) во македонскиот превод наместо глагол употребен е прилог кој е семантички поврзан со англискиот глагол во *get*-пасив. Слична ситуација имаме во (82), каде што преведувачот успешно го применува глаголот *падне* наместо пасивната конструкција. Со добиеното симетрично поврзување на два различни категоријални поими (*падне во вода и под кола*) се постигнува поголем стилски ефект.

(81) *It's like a school feast; the boys have **got separated** from the girls.* (Forster, 1908: 100)

Како да сме на школска екскурзија. **Момчињата посебно, девојчињата посебно.** (Форстер, 2019: 85)

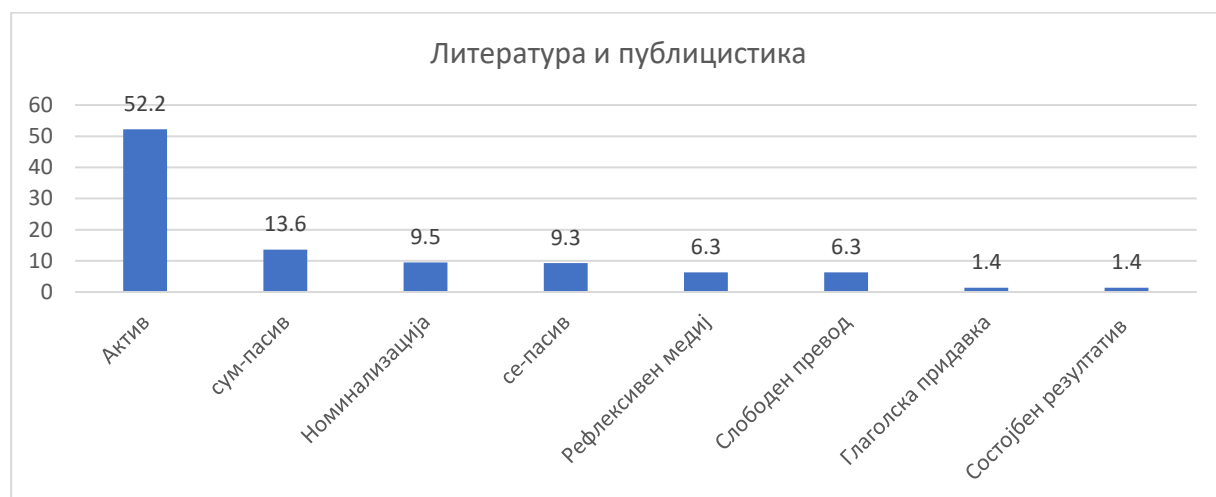
(82) *So... try not to fall into the ocean or **get run over** or anything, all right?* (Meyer, 2005: 117)

Според тоа... обиди се да не паднеш во океан или **под кола**, ниту нешто слично, важи? (Мајер, 2009а: 82)

Во сите овие примери македонската реченица содржи поопшта информација за опишаната ситуација, во која значењето на англиската реченица се подразбира. Тоа значи дека некои конкретни поединости се испуштаат, но тоа не го нарушува целокупното значење бидејќи тие обично се извлекуваат од околниот контекст. Треба да истакнеме дека не забележавме обратни случаи, односно, поголема прецизност во македонската реченица.

3.6.3. Сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите на *get*-пасивот

Направената анализа ја потврди хипотезата дека примарен преводен еквивалент на англиската *get*-пасив конструкција во македонскиот јазик е глагол во активен залог. И во двата испитувани стила, литературни и публицистички текстови, активните глаголи доминираат меѓу различните типови на еквиваленти на овие конструкции (графикон 3.2). Тоа покажува дека активниот залог во македонскиот јазик е поблизок од македонските пасивни конструкции до англискиот *get*-пасив. Сметаме дека прагматичките фактори се пресудни за изборот на активниот залог наместо пасивен во македонскиот јазик.

Графикон 3.2. Македонски преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив во примерите ексцерпирани од литературни и публицистички текстови

По активниот залог, во двете групи следен преводен еквивалент по честота претставува перифрастичниот сум-пасив. Со тоа се потврдува и хипотезата дека перифрастичниот пасив е почест еквивалент на англиските *get*-пасив конструкции отколку рефлексивниот се-пасив. Тоа укажува дека македонскиот сум-пасив е поблизок структурно и функционално до англискиот *get*-пасив отколку се-пасивот.

Како преводни еквиваленти во македонскиот јазик се среќаваат и следните форми: номинализација, рефлексивен медиј, глаголска придавка, состојбен резултатив, како и слободен превод. Редоследот по бројност на овие форми е различен во двете групи и истиот е претставен во графиконите 3.3. и 3.4. Додека во литературниот стил преовладуваат активни еквиваленти (65 %), а другите се многу помалку застапени. Во публицистичкиот стил наоѓаме порамномерна распределба на основните четири типа структури со кои се преведува англискиот *get*-пасив: актив, *сум*-пасив, *се*-пасив и номинализација. Пасивните еквиваленти се повеќе од двојно почести во публицистичките текстови отколку во литературните. Ова е во согласност со забелешката на Минова-Ѓуркова (2003:171) дека „пасивот се среќава често во рамките на публицистичкиот и административниот функционален стил“ иако „се вели дека пасивот не е многу карактеристичен за македонскиот јазик“, став, кој според неа, не е доволно испитан. Номинализацијата е почест преводен еквивалент во публицистичкиот стил, додека пак слободниот превод е позастапен во литературните дела. И овие разлики може да се припишат на стилските карактеристики на двата типа текстови што ги испитуваме, како што беше напоменато погоре во 3.6.2.3. и во 3.6.2.7. Глаголската придавка и состојбениот резултатив не се типични претставници на еквивалентите со оглед на тоа што се најмалубројни и во двете групи, меѓутоа сепак и такви примери се среќаваат во примерокот на истражувањето.

Графикон 3.3. Македонски преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив во примерите ексцерпирани од литературни дела

Графикон 3.4. Македонски преводни еквиваленти на англискиот *get*-пасив во примерите ексцерпирани од публицистички текстови

3.7. Анализа на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип

Во следното потпоглавје дадени се резултатите од анализата на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип. Прво ги опишуваме англиските конструкции, потем ги анализираме нивните македонски преводни еквиваленти, и на крај ги сумираме резултатите.

3.7.1. Опис на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип (*past participle*) во примерокот

Во 3.4. дадена е класификацијата на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип каде што се дефинирани различните типови на ситуации што ги искажуваат. Во корпусот се застапени сите видови на ситуации, но доминираат акционите со повеќе од половина од вкупниот број на примери (56,6 %). По акционите следат резултативните конструкции со околу петтина од вкупниот број на примери (21,4 %), а трети по честота се психичките со 10,9 %. Помалку застапени се декаузалните конструкции со 6,5 %, а најмалку бројни се конструкциите со кои се искажуваат автокаузални ситуации 4,6 %. Деталните податоци за вкупниот број на примери од двете групи се дадени во табела 3.7.

Табела 3.7. Резултати од типовите на инхоативни конструкции во целокупниот корпус

Тип на ситуација	бр.	%
Автокаузални	42	4,6 %
Акциони	520	56,6 %
Резултативни	196	21,4 %
Психички	100	10,9 %
Декаузални	60	6,5 %
Вкупно	918	100 %

Во табела 3.8. даден е приказ на резултатите од примерите ексцерпирани од литературни дела. Во оваа група најзастапени се резултативните конструкции со повеќе од третина од примерите (34,8 %), по што следуваат акционите (29,4 %). На третото место по застапеност се конструкциите со кои се искажуваат емоции (21 %), а поретко се среќаваат автокаузалните (8,1 %) и декаузалните конструкции (6,7 %).

Табела 3.8. Резултати од типовите на инхоативни конструкции во литературните дела

Тип на ситуација	бр.	%
Автокаузални	33	8,1 %
Акциони	119	29,4 %
Резултативни	140	34,8 %
Психички	86	21,0 %
Декаузални	27	6,7 %
Вкупно	405	100 %

Кај примерите од публицистичкиот стил (Табела 3.9.) интересно е тоа што процентот за акционите ситуации е драстично поголем од останатите. Ваквиот резултат веројатно се должи на стилот: во публицистичкиот стил очекувано е да се опишуваат дејства што го претставуваат човечкото однесување во различни општествени ситуации, а тоа е типично токму за акциониот медиј (Mitkovska & Vužaravska, 2012: 205). По

акционите, следуваат резултативните со далеку помал процент (10,9 %). Декаузалните конструкции се јавуваат со слична застапеност како и во литературните текстови (6,4 % кај публицистичкиот стил, 6,7 % во литературата). Поголема разлика во честотата има кај психичките, кои се застапени со 2,7 % од примерите во втората група наспроти 21 % во првата. Оваа разлика во двете групи, исто така, веројатно се должи на стилот, со оглед на тоа што во белетристиката често се зборува за емоции, што не е случај во новинарските текстови кои повеќе се фокусирани на прикажување одредени настани. Кај автокаузалните, исто така, има разлика во честотата, тие поретко се среќаваат во публицистичкиот стил (1,8 % наспроти 8,1 % во литературата).

Табела 3.9. Резултати од типовите на инхоативни конструкции во публицистичкиот стил

Тип на ситуација	бр.	%
Автокаузални	9	1,8 %
Акциони	401	78,2 %
Резултативни	56	10,9 %
Психички	14	2,7 %
Декаузални	33	6,4 %
Вкупно	513	100 %

Автокаузалните конструкции означуваат рефлексивни ситуации каде единствениот партиципant истовремено е и иницијатор и трпитель на дејството. Митковска (2011: 41) истакнува дека најчесто станува збор за „физички активности врз телото или промена на местото, позицијата или положбата на телото“. Во испитуваниот примерок најдени се само случаи со физички активности врз телото, додека, пак, примери за промена на местото, позицијата или положбата на телото немаше во испитуваниот корпус. Најчесто употребувана конструкција од овој тип во анализираниот примерок е *get dressed – се облекува* (83), а други конструкции што се среќаваат многу поретко се: *get undressed – се слекнува*, *get naked – се разголува*, *get shaved – се бричи*, *get fixed – се мести*, *get changed – се пресоблекува*.

(83) '*Get dressed, you've got to work, ' Robert said.* (Coetzee, 1983: 51)
 „Облекувај се, мораш да работиш“, рече Роберт. (Куци, 2016: 94)

(84) *In Skopje I have to pay a studio where I can get changed, says Merko.*
 Во Скопје треба да платам и некоја гарсонiera, каде ќе можам да се преслечам, вели Мерко. (MaCoCu_en_mk)

Кај акционите медијални ситуации намерата за извршување на дејството од страна на субјектниот референт е пропратена со негова погоденост. Овие конструкции кодираат начини на однесување и реагирање на човекот во различни општествени ситуации (Mitkovska & Vužarovska, 2012: 206) Овој тип на медијалност е застапен во испитуваниот корпус со поголема разновидност на глаголи. Најчест пример од овој тип е конструкцијата *get married – се мажи/жени*, а други типични претставници на оваа група се *get started - почнува*, *get acquainted – се запознава* (85) и *get involved – се вклучува* (86). Освен овие глаголи во анализираните примери забележани се следните конструкции: *get caught up – се зафаќа*, *get mixed up – се меша*, *get engrossed – се внесува*, *get steeped – кисне*, *get cleared – закрепнува*, *get divorced – се разведува*, *get engaged – се вери*, *get separated – се разделува*, *get settled – се сместува*, *get busted up – се кара*, *get*

matched up – се спарува. Некои од овие глаголи (*get acquainted – се запознава, get engaged – се вери, get separated – се разделува, get married – се мажу/жени, get divorced – се разведува*) можат да имаат и реципрочна семантика, односно партиципантите имаат симетрични улоги кои проектираат еден настан (Mitkovska & Vužarovska, 2012: 207). Меѓутоа, во многу случаи не е јасно дали станува збор за заемно-повратна ситуација или не, па затоа во овој труд се групирани заедно.

(85) *Elizabeth had the satisfaction of seeing her father taking pains to **get acquainted** with him; and Mr. Bennet soon assured her that he was rising every hour in his esteem.* (Austen, 1813: 266)

Елизабет со задоволство забележа како татко ѝ се труди подобро да **го запознае**; и г-динот Бенет набрзо ја увери дека со секој изминат час, тој сè повеќе го цени. (Остин, 2008: 369)

(86) *You have a family, you are a mayor, became the president of the biggest opposition party; you could have stayed on the sidelines and not **get involved** in all this bother.*

Имаш семејство, градоначалник си, стана претседател на најголемата опозициска партија, можеше да си седиш по страна и да **не се вовлекуваш** во неволји... (MaCoCu_en_mk)

Резултативните ситуации прикажуваат настани во кои одушевениот партиципант делува ненамерно со што се намалува агентивноста на субјектот. Во оваа група ги среќаваме конструкциите со следните глаголи: *get drunk – се опива, get tired – се уморува, get lost – се губи, get soaked – накиснува, get used – се навикнува, get distracted – се занесува, get hurt – се повредува, get chilled – достудува, get nauseated – се слошува, get offended – се навредува*. Примерот (87) илустрира случајна, ненамерна активност со неповолен исход за партиципантот.

(87) *I cry for so long, I **get lost** in the grief.* (Hoover, 2018a: 209)

Толку долго плачам што **сум изгубена** во тагата. (Хувер, 2018: 285)

(88) *And yet I also feared that if I got too clear, **got too drunk** and passed out, Willy and his mates would hold me down and shave me.* (Prince Harry, 2023: 356)

А сепак, се плашев дека ако и премногу се занесам, и **премногу се напијам**, ако изгубам свест, Вили и неговите другари ќе ме фатат во нивни раце и ќе ме избричат. (Принц Хари, 2023: 454)

Психичките ситуации изразуваат емоционални реакции. Емоциите се карактеризираат со висок степен на погоденост на чувствуваачот. Кај овој тип на конструкции „улогата на иницијатор на дејството кај референтот на субјектот е ослабната (тој не ја насочува енергијата кон некој надворешен стимул), но тој е сè уште вршител на дејството“ (Митковска, 2011: 58). Истражувањето покажа дека следните конструкции се застапени во оваа група: *get excited – се возбудува, get carried away – се занесува, get annoyed – се лути, get bored – се досадува, get worried – се загрижува, get embarrassed – се засрамува, get frustrated – се фрустрира, get concerned – се загрижува, get confused – се збунува, get drained – се цеди, get worked up – се вознемирува, get scared – се плаши, get daunted – се обесхрабрува, get animated – се разведрува*.

(89) *Graham has been supportive throughout the entire ordeal, but sometimes I wonder if he **gets as frustrated** as I do with all the questions.* (Hoover, 2018a: 37)

Грахам беше поддршка во целиот процес на искушението, но понекогаш се прашувам дали тој воопшто **се фрустрира** како мене од сите вакви прашања. (Хувер, 2018: 49)

(90) *If I'm cooking, the door is shut, the kids are out, the phone's on the hook, if she comes in, I **get annoyed**.*

Кога јас правам ручек, вратата е затворена, децата се надвор, телефонот е исклучен, ако таа влезе јас **се нервирам**. (MaCoCu_en_mk)

Декаузалните ситуации се сметаат за автономни. Кај нив единствениот партиципant е типично нежив и со оглед на тоа не постои намера за извршување на дејството, што може да се забележи и во пример (91) и (92). Овие ситуации го претставуваат процесот како спонтан, без разлика на тоа што постојат некои внатрешни или надворешни сили што придонесуваат за настанувањето на дејството. Следните глаголи се застапени во анализираните конструкции: *get stuck – се заглавува, get defined – се дефинира, get damaged – се оштетува, get blurred – се заматува, get pinched – се насобира, get complicated – се комплицира, get tangled – се заплеткува, get lost – се губи, get messed up – се збунува, get twisted – се изоначува, get stuck – се заглавува, get turned into – се претвора, get ragged – се испрекинува, get broken – се крши, get wrinkled – се збрчкува.*

(91) *“But . . . ,” suddenly he was whispering so fast the words **got tangled**, “give me a year, bl — Edward.* (Meyer, 2007: 539-540)

- Ама...- одеднаш толку брзо шепотеше што зборовите **се преклопуваа** – дај ми една година, крво... Едвард. (Мајер, 2010а: 365)

(92) *Within few hours the wine **gets spoiled**.*

За неколку часа виното **се расипува**. (MaCoCu_en_mk)

Резултатите добиени од истражувањето на овие конструкции го поткрепуваат согледувањето на Бајбер и др. (Biber et al, 1999: 481) и Хунд (Hundt, 2001: fn. 29) дека и покрај тоа што оваа англиска конструкција често се употребува, сепак нејзината продуктивност е ограничена. Така, во анализираниот примерок беше забележано конзистентно повторување на истите глаголи. За разлика од англискиот, во македонскиот јазик рефлексивниот медијален модел е попродуктивен и опфаќа поголем опсег на ситуации. Во студијата за англиските преводни еквиваленти на македонските *се*-конструкции (Митковска, 2011), само околу 10 % се медијални конструкции со *get* + минат партицип, вклучувајќи резултативни (15 %), декаузални (8 %), емоции (5 %) и акциони (3 %). Авторката покажува дека меѓу еквиваленти доминираат непреодните глаголи: неакузативните (кои имаат само внатрешен аргумент) или неергативни (кои имаат само надворешен аргумент), што упатува на податокот дека ова се најпродуктивните стратегии за медијален залог во англискиот јазик. Состојбениот *be*-пасив исто така се јавува како еквивалент, особено за искажување на емоции (42 %).

Што се однесува на субјектот во инхоативните *get*-конструкции, тој е типично одушевен, што се потврдува и со нашето истражување: само 31 од 405 примери извадени од литературни дела и само 32 од 513 примери од публицистиката имаат нежив субјект (Табела 3.10). Во примерокот се забележани и примери каде што субјектот е дел од жив

ентитет. Сметаме дека во ваквите примери субјектот е недушевен, а конструкциите се декаузални. Во следната табела се прикажува застапеноста на својството одушевеност на субјектниот референт во двата стила.

Табела 3.10. Одушевеност на субјектниот референт

Субјект	Литература		Публицистика		Вкупно	
Одушевен	374	92,3%	481	93,8%	855	93,1%
Нежив	31	7,7%	32	6,2%	63	6,9%
Вкупно	405	100%	513	100%	918	100%

Друга карактеристика испитувана во истражувањето е типот на глагол со кој се формира инхоативната конструкција со *get* + минат партицип, односно дали станува збор за динамичен или состојбен глагол. Како што беше наведено во теорискиот дел, голем број лингвисти истакнуваат дека за оваа конструкција типично се формира со динамични глаголи (Downing, 1996: 186; Huddleston and Pullum, 2002: 1442; Alexiadou, 2005: 16). Од друга страна пак, Ким (Kim, 2012: 448-449) забележува дека освен динамичните глаголи во корпусот може да се најдат и состојбени глаголи во оваа конструкција. Во ова истражување се потврдува забелешката на Ким, со оглед на тоа што иако во анализираните примери доминираат динамичните глаголи, сепак, забележани се и голем број на состојбени глаголи, особено во првата група, односно во примерите извадени од литературни дела. Состојбените глаголи најчесто се среќаваат кај медијалните конструкции за искажување емоции (93) и кај резултативните ситуации (94).

(93) *I'm only writing this down because I can tell you're starting to **get worried**.* (Hoover, 2018a: 198)

Го пишувам ова само затоа што чувствувам дека почнуваш да **се загрижуваш**. (Хувер, 2018: 270)

(94) *He must **get accustomed** to him, and he may as well like him* (Bronte, 1996: 58)

Мора да **се навикне** на него, а би можел и да го засака. (Бронте, 2004: 103)

Резултатите за лексичкиот аспект на конструкцијата се дадени во табела 3.11.

Табела 3.11. Лексичкиот аспект на конститутивниот глагол во конструкцијата

Тип на глагол	Литература		Публицистика		Вкупно	
Состојбен	176	43,5%	49	9,6%	225	24,5%
Динамичен	229	56,5%	464	90,4%	693	75,5%
Вкупно	405	100%	513	100%	918	100%

Покрај претходно споменатите карактеристики што му се припишуваат на *get*-пасивот (изложени во 3.2.2.4), за овие конструкции типична е одговорноста на субјектниот референт и адверсативната/бенефактивната семантика. За разлика од претходните својства кај кои објективно може да се направи анализа (субјектот или е одушевен или не, глаголот или е состојбен или динамичен), овие својства се поподложни на субјективна интерпретацијата на примерот. Затоа, важно е да се напомене дека дадените резултати што се однесуваат на овие две својства се всушност добиени од личната интерпретација на примерите и истите би можело да варираат во одредени граници доколку се интерпретирани на друг начин.

Одговорноста од страна на субјектниот референт како својство на конструкциите со *get* + минат партицип е истакната од повеќе лингвисти (Chappell, 1980: 429; Hundt, 2001: 53; Kim, 2012: 445; Collins, 1996: 50). Оваа карактеристика се забележува и во многу примери од нашето истражување (95). Меѓутоа, треба да се напомене дека има и голем број примери со оваа конструкција каде што не е имплицирана одговорност на субјектот, особено во примерите од литературата, каде што всушност не е карактеристично ова својство за поголем дел од случаите (96).

(95) *Even when they **get involved**, they do not know how to specify their project proposals.*

Дури и кога ќе **се вклучат**, не знаат да ги специфицираат своите предлог проекти. (MaCoCu_en_mk)

Отсуството на одговорност од страна на субјектот особено е забележано во примерите со резултативен медиј и кај медијалните конструкции за искажување емоции. Ова го објаснува податокот зошто во литературата процентот на отсуство на одговорност на субјектот е значително поголем од оној во примерите од публицистичкиот стил. Во втората група, процентуалната разлика е поистакната и тука, кај поголемиот дел од примерите, се забележува ова својство.

(96) *I was **getting tired** of the literary life, if this was the literary life that I was leading, and already I missed not working and I felt the death loneliness that comes at the end of every day that is wasted in your life.* (Hemingway, 1964: 116)

Ми се смачуваше од книжевниот живот, ако овој живот беше книжеен живот, и веќе ми недостигаше работата и ја почувствував смртната осаменост што доаѓаше на крајот од секој ден што бадијала сте го потрошиле во животот. (Хемингвеј, 2021a: 120-121)

Резултатите од анализата на ова својство се дадени во табела 3.12.

Табела 3.12. Одговорност од страна на субјектниот референт

Одговорност на субјектниот референт	Литература		Публицистика		Вкупно	
Имплицирана одговорност на субјектот	192	47,4%	428	83,4%	620	67,5%
Нема имплицирана одговорност на субјектот	213	52,6%	85	16,6%	298	32,5%
Вкупно	405	100%	513	100%	918	100%

Адверсативната и бенефактивната семантика исто така е позната карактеристика типична за конструкциите со *get* + минат партицип (Chappell, 1980; Siewierska, 1984: 161, Fleisher 2006: 249; Hatcher 1949: 441). Споредено со податоците од други истражувања дадени во теорискиот дел (3.2.2.5.), во кои адверсативното значење значително доминира над бенефактивното, во испитуваниот корпус за ова истражување добиени се поинакви резултати, односно во првата група бројот на примери со адверсативно (97) и бенефактивно (98) значење е речиси ист, а додека, пак, во втората група бројот на примери со бенефактивно значење е далеку поголем од оној со адверсативното значење.

(97) *Getting angry is as bad as **getting scared**.* (Hemingway, 1940: 206)

Лутината е исто така лоша како и **стравот**. (Хемингвеј, 2000: 482)

(98) “*We’d better **get cleaned up** for supper.*” (Hemingway, 1926: 77)
„Подобро е да **се дотераме** за вечера.“ (Хемингвеј, 1979: 154)

(99) *Now if you will excuse me, I need to **get started**.* (Brown, 2000: 117)
Сега извинете ме, морам **да одам**. (Браун, 2005: 165)

(100) *That’s the other thing I will say about work, your feelings **get really messed up** in there.* (Rooney, 2021: 180)
Тоа е другото нешто што ќе го кажам за работата, чувствата навистина ти **се мешаат** таму. (Руни, 2022: 185)

Во примерокот исто така има и неутрални примери каде што не може да се забележи ниту бенефактивно ниту адверсативно влијание врз субјектот (99), како и примери во коишто ова својство воопшто не се пројавува. Станува збор за декаузалните конструкции каде што субјектот е нежив, па со оглед на тоа не може да се зборува за позитивен или негативен исход врз субјектот (100). Резултатите за ова својство се дадени во табела 3.13.

Табела 3.13. *Имплицитно значење за исходот на дејството врз субјектот*

Имплицитно значење за исходот на дејството врз субјектот	Литература		Публицистика		Вкупно
Адверсативни	184	49,2%	60	12,4%	244
Бенефактивни	182	48,7%	422	87,4%	604
Неутрални	8	2,1%	1	0,2%	9
Вкупно	374	100%	483	100%	857

3.7.2. Анализа на македонските преводни еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип

Инхоативните конструкции означуваат промена на состојба, односно во овие конструкции глаголот *get* го означува почетокот на некоја ситуација што резултира со засегнатост на партиципантот во позиција на субјект. Во овој труд овие конструкции се наречени инхоативни медијални бидејќи, како и кај медијалниот залог, субјектот е истовремено и агенс и трпитељ на дејството. Теориската основа за овој тип на конструкции е дадена погоре во 3.4. Со цел да се проучат македонските еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип собрани се вкупно 918 примери, поделени во две главни групи. Првата група се состои од 405 примери, кои се извадени од литературни дела (белетристика) напишани од англиски автори во 19-ти, 20-ти и 21-ви век. Македонските преводи на овие примери се извадени со рачно пребарување. Втората група го претставува публицистичкиот стил и таа се состои од 513 примери најдени во електронската база *CLARIN.SI*; таа опфаќа текстови извадени од веб-страни, новинарски написи и статии, биографии, автобиографии, хроники, мемоари, брошури. Примерите во оваа група се исто така рачно извадени, а преводот е во двете насоки (македонско-англиски, англиско-македонски), за разлика од првата група каде оригиналот на сите конструкции е на англиски јазик. Двете групи се паралелно анализирани, со споредба меѓу нив за секоја поткатегија на еквиваленти, по што следат заклучни забелешки. Нејасните и двосмислени примери не се ставени во овие групи, тие дополнително се анализирани како одделна група. Примерите каде што недостигаше превод или преводот не беше соодветен беа исклучени од анализата.

Истражувањето покажа дека постојат повеќе конструкции во македонскиот јазик коишто служат како преводен еквивалент на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип: рефлексивен медиј, актив, состојбен резултатив, номинализација, дативен предикатив, глаголска придавка, како и слободен превод. Резултатите од двата типа текстови се дадени во табела 3.14.

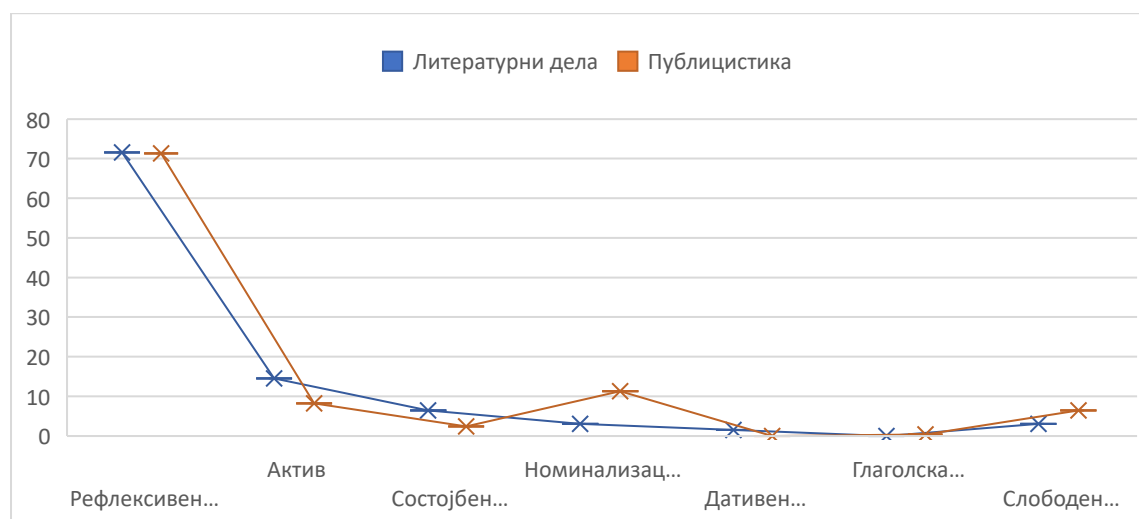
Табела 3.14. Дистрибуција на преводните еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип

Македонски преводни еквиваленти	Литературни дела		Публицистика		Вкупно	
	број	%	број	%	број	%
Рефлексивен медиј	290	71,4	366	71,3	656	71,4
Актив	59	14,5	42	8,2	101	11,0
Состојбен резултатив	26	6,4	12	2,4	38	4,1
Номинализација	12	3,0	58	11,3	70	7,6
Дативен предикатив	7	1,7	/	/	7	0,8
Глаголска придавка	/	/	2	0,4	2	0,2
Слободен превод	12	3,0	33	6,4	45	4,9
Вкупно	405	100	513	100	918	100

Во двата стила беа забележани, главно, истите македонски еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип, со тоа што дополнително во публицистичкиот беа најдени и примери со глаголска придавка како еквивалент, но не се појави дативен предикатив. И во двата примерока рефлексивниот медиј е доминантен македонски еквивалент на овие англиски конструкции, и тоа со приближно иста честота.

Кај другите застапени еквиваленти се забележуваат помали или поголеми разлики, што е покажано на графиконот 3.5. Позабележителна разлика се јавува кај номинализациите.

Графикон 3.5. Споредба на застапеноста на преводните еквиваленти во литературните и во публицистичките текстови

Во понатамошниот текст ќе ги разгледаме поединечно карактеристичните особини на сите еквивалентни структури што се добиени во прегледаниот материјал.

3.7.2.1. Рефлексивен медиј

Како што беше очекувано, најголем број на преводните еквиваленти користат рефлексивен медиј и во двата стила со приближно иста застапеност. Повеќе од две третини англиски примери со инхоативна конструкција со глаголот *get* во македонски јазик се преведени со рефлексивен медиј: 290 од 405 (71,4 %) во литературниот стил и 366 од 513 (71,3 %) во публицистичкиот. Овој податок ја потврдува хипотезата дека најчест преводен еквивалент на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип е всушност рефлексивниот медиј. Тоа го потврдува и тврдењето изнесено во Митковска и Бужаровска (Mitkovska & Bužarovska, 2012) дека англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип претставуваат медијален залог и се споредливи со македонските рефлексивни конструкции со медијална семантика. Рефлексивниот медиј се јавува како еквивалент за сите типови на инхоативни конструкции со *get* + минат партицип, што е илустрирано со примери од литературата (101, 103, 105) и од публицистичкиот стил (102, 104, 106).

Во пример (101) и (102) дадени се конструкции кои претставуваат автокаузална непреодна ситуација каде што има еден партиципант кој е истовремено и вршител и погоден. Агенсот во (101) и (102) со волја и намера извршува активност врз себе, односно агенсот истовремено претставува и трпител на дејството. Како што покажавме во претходното потпоглавје, ваквите конструкции се јавуваат со ограничен број глаголи во нашиот примерок, што укажува на тоа дека тие немаат толку широка употреба во англискиот јазик колку во македонскиот.

(101) *Langdon flashed back to the hotel room... his quick shower, **getting dressed**, the DCPJ agent politely holding out Langdon's tweed coat as they left the room.*
(Brown, 2003: 56)

Ленгдон се сети на миговите во хотелската соба... се истушира набрзина, **се облече**, агентот учтиво му го покажа сакото пред да излезат од собата. (Браун, 2004: 75)

(102) *When the priest **gets dressed** before the normal Divine Liturgy, he says certain prayers, but now, there are no prayers.*

Кога свештеникот пред вообичаената Литургија **се облекува**, тој кажува молитви, но сега, тука ги нема. (MaCoCu_en_mk)

Во примерите (103) и (104) е претставена акциона медијална ситуација каде што активната улога на субјектниот референт е поизразена од погоденоста. Во (104) може да се забележи дека во преводот на конструкцијата *get educated* дадени се два синонимни глагола, од кои едниот е македонската верзија, а другиот е позајмената верзија од англиски јазик, а рефлексивниот маркер *се* е ставен само пред првиот глагол, но се однесува на двата. Оваа појава е карактеристична и за други изрази што се резултат на трансфер од англиски. Во случајот, македонскиот израз не се чувствува како сосема идентичен на англискиот, па има потреба да се дополни.

(103) *But just **got acquainted** with Mrs. Weston, and others! — I hate the recollection.* (Austen, 2010: 181)

Само што почнав да **се запознавам** со госпоѓа Вестон, и другите! Мразам дури и да помислам на тоа. (Остин, 2011: 211)

(104) *It occurs when people do not have the opportunity to earn enough, to **get educated**, to meet basic health needs and to be involved in decisions that affect the community.*

Се појавува кога луѓето немаат можности да заработат доволно, да **се образуваат и едуцираат**, да ги задоволат основните здравствени потреби и да бидат вклучени во одлуките кои ја засегаат заедницата. (MaCoCu_en_mk)

Примерите (105) и (106) илустрираат резултативна ситуација каде што живиот партиципент нема свесна намера да го изврши даденото дејство и поради тоа во овој случај улогата на субјектниот референт е намалена. Овој референт е воедно одговорен за ситуацијата и ги трпи последиците. Ваквата семантика е подеднакво присутна и во конструкцијата во англискиот оригинал и во македонскиот превод.

(105) *They had been up on Montmartre the night before and had quarreled because Scott did not want to **get drunk**.* (Hemingway, 1964: 127)

Сношти биле горе на Монмартр и се скарале оти Скот не сакал да **се опије**. (Хемингвеј, 2021а: 131)

(106) *As the founder of your startup, you can easily **get lost** in everyday decisions, big and small - that waste hours of your future.*

Како основач на вашиот стартап, лесно можете да **се изгубите** во секојдневните одлуки, големи и мали – кои ви трошат часови од вашата иднина. (MaCoCu_en_mk)

Во примерите (107) и (108), инхоативната конструкција со *get* + минат партицип е искористена за искажување на емоционална реакција. Во оваа ситуација има еден партиципент кој доживува одреден психичка, односно ментална реакција. Со оглед на

тоа што емоциите обично не се предизвикаат или контролираат намерно, активната улога на партиципантот во овој случај е уште повеќе намалена во однос на претходните примери. Во ваквиот тип на ситуации има некоја надворешна причина што ги предизвикува емоциите и обично може да се определи од контекстот.

(107) *Suspended between the nastiness of life and the meanness of the dead, she couldn't **get interested** in leaving life or living it, let alone the fright of two creeping-off boys.* (Morrison, 1987:4)

Растргната меѓу гадоста на животот и бедата на смртта, не **се секираше** ни за живеачка ни за умирачка, а камоли за две исплашени деца што наумиле да збришат од дома. (Морисон, 1993: 11-12)

(108) *As I was **getting more and more disappointed**, at one point I decided to move and work in the USA.*

Се разочарував сè повеќе и повеќе, и во еден момент одлучив да заминам да работам во Америка. (MaCoCu_en_mk)

И во англискиот и во македонскиот јазик, конструкциите што изразуваат емоционални реакции се оддалечуваат од активниот пол и гравитираат кон пасивниот, па во некои случаи тешко е да се разграничат од пасивот. Тоа особено се пројавува кога има некоја надворешна причина за настанувањето на таква реакција кај чувствуваачот. Меѓутоа, таа причина не може да се прифати како надворешен каузатор на емоционалната реакција, туку само како стимул, без разлика дали е изразена во некој вид синтагма (како на пример условна реченица во (109a) или со предлошка фраза (109б). Одговорноста за реакцијата останува кај чувствуваачот.

(109a) *If I'm cooking, the door is shut, the kids are out, the phone's on the hook, **if she comes in**, I get annoyed.*

Кога јас правам ручек, вратата е затворена, децата се надвор, телефонот е исклучен, **ако таа влезе** јас се нервирам. (MaCoCu_en_mk)

(109б) *It is white and grey, full and empty, cold and warm, real and false, it is waiting to get excited **by the work of art**.*

Тоа е бело и сиво, полно и празно, ладно и топло, вистинито и лажно, тоа чека да се возбуди **од делото**. (MaCoCu_en_mk)

Во примерите (110) и (111) претставена е декаузална ситуација каде што единствениот партиципант е неодушевен и со тоа е уште подалечен од прототипниот агенс. Во овие примери опишаното дејство претставува спонтан процес чијшто каузатор е целосно изолиран од глаголското дејство.

(110) *I squeeze his leg so hard he winces. "His Twizzlers got stuck in the machine, too."* (Hoover, 2018a: 97)

Толку силно му ја штипам ногата, што прави гримаса. „И неговиот чипс се заглави во апаратот“. (Хувер, 2018: 132)

(111) *"But . . . , " suddenly he was whispering so fast the words got tangled, "give me a year, bl — Edward.* (Meyer, 2007: 539-540)

- Ама...- одеднаш толку брзо шепотеше што зборовите се преклопуваа – дај ми една година, крво... Едвард. (Мајер, 2010а: 365)

(112) *According to the Minister of Finance, the budget condition is **getting improved**.*
Според министерот за финансии, состојбата на Буџетот **се подобрува**.
(MaCoCu_en_mk)

Во некои случаи, како во примерот (113), може да се забележи дека инхоативната компонента во македонскиот превод е експлицитно изразена. Меѓутоа, основниот глагол е рефлексивен медиј.

(113) *If you don't mind my asking, Robert, how did you **get involved** with the Illuminati?*
(Brown, 2000: 79)

Ако прашањето не е премногу лично, како **почнавте да се занимавате** со илуминатите? (Браун, 2005: 113)

Фактот што македонскиот рефлексивен медиј претставува примарен еквивалент на англиските инхоативно медијални конструкции со *get* + минат партицип укажува на сличноста во дистрибуцијата во двата јазика. Од анализираните примери може да се забележи дека рефлексивниот медиј одговара како преводен еквивалент за сите типови на ситуации што се изразуваат со англискиот инхоативен медиј.

3.7.2.2. Актив

Активот е втор по честота преводен еквивалент на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип и во примерите од литературата и кај тие од публицистиката. Во првата група 59 од 405 примери, односно 14,5 % од примерите се преведени со активна глаголска форма. За разлика од литературата, во публицистичките текстови активот како преводен еквивалент е на трето место по застапеност со 8,2 %, односно 42 од 513 примери. Значителна застапеност на активни еквиваленти исто така беше очекувана, земајќи го предвид влијанието на медијалниот залог врз лексичката семантика на дадениот глагол (Shibatani, 2004: 1150) и разликите во концептуализацијата на одредени поими во различни јазици. Поради тоа кај некои македонски еквиваленти се јавуваат мали разлики во значењето во споредба со англиската конструкција.

Слично на рефлексивниот медиј, и активот се користи како преводен еквивалент за различните типови од оваа конструкција, што е илустрирано во анализираните примери. Активот како преводен еквивалент е најзастапен кај акционите (114) и резултативните ситуации (116). Кај примерите од публицистиката, најголем дел од примерите преведени со актив се конструкции со акционен медиј (114), но во корпусот беа забележани и неколку резултативни (116) и декаузални (115).

Глаголите од инхоативните конструкции преведени со активни структури обично имаат паралелен еквивалент во македонскиот јазик, освен во ретки случаи како во примерот (114) со глаголот *start* 'почне, започне' или (115) со *избледи* 'wash out'.

(114) *Follow the four steps below to **get started** with your everyday apps - from gaming, entertainment, social media, maps, banking and many more.*

Следете ги четирите чекори подолу за **да започнете** со вашите секојдневни апликации - од игри, забава, социјални медиуми, мапи, банкарство и многу други. (MaCoCu_en_mk)

(115) *This camera quality expresses rich color data for true-to-life details and hues — that **don't get washed out** in the sun.*

Квалитетот на оваа камера ги изразува богатите бои за реалистични детали и нијанси – кои **не избледуваат** на сонце. (MaCoCu_en_mk)

Изборот на активна наместо медијална конструкција често е мотивиран од различни причини: лексичко-семантички, дискурсни или стилски причини.

Во следните два примера (116 и 117) причината за изборот на активна форма има лексичко-семантичка природа. Соодветните македонски глаголи се употребуваат и како активни и како медијални, со мала разлика во значењето. Тие искажуваат резултативна ситуација каде што агентивноста на субјектот е намалена бидејќи дејството се случува без разлика на тоа дали субјектот има намера да се случи истото. Иако субјектот има одредена одговорност, дејството не зависи целосно од овој партиципant, кој трпи последици од тоа дејство. Во (116) еквивалентот на *get stuck* може да биде ‘се заглави’ или ‘заглави’. Изборот на активната варијанта во овој превод импликува поголема одговорност на субјектот поради настанатата ситуација: на пример, влијание на времето на тргнуваше или изборот рутата кон работното место довеле до заглавување во сообраќајот.

Во примерот (117), промената во однесувањето на субјектот може да зависи од неговата ангажираност, но некогаш и поголем напор да се навикнеме на нешто не значи дека ќе успееме, а постои можност и да се навикнеме на нешто и без да се трудиме. Глаголот соодветен на *get used to* во македонскиот јазик има и медијална и активна форма, т.е. ‘се навикне’ и ‘навикне’. Употребата на активната форма на македонски делува како да имплицира поголема вклученост на субјектот во дејството.

(116) *Personally, when I first encounter the swollen, crumpled version of myself in the mirror in the morning on my way to work, when I **get stuck** in what feels like the longest traffic jam in the world, and when I come home and realize that I've locked myself out, I usually struggle to find something to laugh about.*

Ако наутро прво видам отечена и згужвана верзија од себеси, па на пат кон работа **заглавам** во најдолгата колона на светот, а на враќање дома сфатам дека погрешно сум се исклучил од автопат, за што ли да се смеам? (MaCoCu_en_mk)

(117) *I **got used** to the routine of my classes.* (Meyer, 2005: 38)

Навикнав на својот распоред на часовите. (Мајер, 2009а: 33)

Преведувачот може да го избере преодниот глагол поради некои околности во контекстот што влијаат врз интерпретацијата на ситуацијата кодирана со конструкцијата. Во примерот (118), прикажана е автокаузална ситуација, каде што во преводот е употребен преодниот глагол (*облече*) со директен предмет (фармерки и маица), што не е случај во оригиналот. Превод со рефлексивен глагол би бил сосема во ред (*се облеков* во фармерки и маица), но овој избор на преведувачот звучи поприродно во македонскиот текст.

(118) *I went upstairs and **got dressed** for the day, jeans and a t- shirt, since I was staying indoors.* (Meyer, 2005: 149)

Отидов на катот и **облеков** фармерки и маица, бидејќи планирав да останам дома. (Мајер, 2009а: 103)

Meѓу примерите преведени со актив, има и примери каде што е употребен глагол со поинаква аргументска структура од таа на глаголот во оригиналот, односно, активни реченици со направена **лексичка трансформација**, како што забележавме и кај еквивалентите на *get*-пасивот. Во примерите извадени од литературни дела во 13 од вкупно 59 примери преведени со актив застапена е лексичка трансформација, додека, пак, во примерите од публицистичкиот стил лексичка трансформација е забележана во 2 од вкупно 42 примера преведени со актив. Овие податоци укажуваат дека лексичката трансформација во активот процентуално е позастапена во литературните текстови (22,0 %) отколку во публицистиката (4,8 %). Како кај *get*-пасивот, тоа може да се должи на синтаксички и лексички својства на глаголите во *get*-инхоатив, како и на проценката на преведувачот. Притоа, може да настанат помали или поголеми промени во значењето на реченицата во споредба со оригиналот.

Во повеќето случаи со ваквата промена не се менува перспективата на настанот, односно, истиот партиципant останува во субјектна позиција, како во примерите (119), (120) и (121). Глаголот во преводниот еквивалент во (119) е со различна семантичка структура од тој во оригиналот, односно *останува* е непреоден глагол за разлика од преодниот *lose* 'губи'. Тоа овозможува субјектот од англиската инхоативна конструкција да остане субјект и во македонската активна конструкција и со тоа да не се промени информациската структура. Тука, можело да се употреби декаузален рефлексивен глагол и во македонскиот превод (*се изгуби*), но и со активната конструкција фигуративноста од оригиналот е исто така зачувана.

(119) *Then we were racing across the blacktop so fast that my stomach got lost somewhere behind me.* (Meyer, 2007: 182)

А потоа толку брзо јуревме по асфалтот што мојот стомак **остана** некаде зад мене. (Мајер, 2010а: 127)

Акционата медијална конструкција во примерот (120) е преведена со глагол со друга семантичка структура: *engage* е преоден глагол, за разлика од *присуствува*, кој е непреоден глагол. Покрај тоа, англискиот глагол има пошироко значење и импликува поголема ангажираност отколку само присуство, но преведувачот веројатно сметал дека паралелниот македонски глагол (*се ангажира*) може да импликува многу повеќе.

(120) *The theatre or the rooms, where he was most likely to be, were not fashionable enough for the Elliots, whose evening amusements were solely in the elegant stupidity of private parties, in which they were getting more and more engaged;* (Austen, 1994: 215)

Театарот или салоните каде што најверојатно тој се движеше не беа доволно модерни за Елиотови, чија вечерна забава се состоеше во елегантните глупави приватни забави, на кои тие **сè повеќе присуствуваа**. (Остин, 2017: 169)

Активната конструкција со глагол што има поинаква семантичка структура во македонскиот превод може да се јави и ако англискиот глагол е употребен со преносно значење, како во примерот (121). Во овој пример во македонскиот превод глаголот нема медијална семантика, тука емоционалната реакција се прикажува како активност, а не како погоденост.

(121) *Maybe it was the house calls he made last spring when I got busted up.* (Meyer, 2008: 187)

Можеби беше до домашните посети кои ги вршеше минатата година кога јас **збеснував**. (Мајер, 2010б: 123)

Во некои преводи со активен глагол со поинаква семантичка структура доаѓа до дискурсни промени. Во примерот (122) е претставена ситуација со емоционална реакција. Во активната конструкција во субјектната позиција стои стимулот и во англискиот и во македонскиот корелат, но чувствувачот е изразен во директен објект во англискиот (*something/someone bores someone*), а во индиректен објект во македонскиот јазик (*нешто/некој здодеа некому*). Во преводите се среќаваат повеќе вакви примери, каде што англиската конструкција *get bored* е преведена со *здодеа* или *здосади*. Тука има промена на синтаксичкиот субјект (во англискиот оригинал *I*, додека, пак, во преводот *умирањево*) со што се менува и перспективата во македонската реченица. Во македонската реченица стимулот е повеќе истакнат, но чувствувачот, сепак, има проминентна позиција како дативен објект и единствен одушевен аргумент. Сепак, ова е подобра варијанта од соодветната рефлексивна конструкција (*ми се здодеа од умирање*), па затоа сметаме дека преведувачот направил добар избор.

(122) *I'm getting as bored with dying as with everything else, he thought.* (Hemingway, 1961: 19)

Умирањево **ми здодеа** како и сè друго, си помисли. (Хемингвеј, 2021б: 28)

Ако преводниот еквивалент е активен преоден глагол **паралелен на англискиот** во инхоативната конструкција понекогаш се јавува промена на перспективата, односно, партиципантите во ситуацијата не се прикажани од ист агол, односно со иста комуникативна важност како во оригиналот. Во примерот (123) во англиската реченица субјектот е чувствувачот *he*, а стимулот е во позадината, за разлика од преводот каде што синтаксичкиот субјект е предизвикувачот на чувството (*јас*). Со тоа, во македонската реченица се истакнува одговорноста на лицето што повредува, додека повредениот е пасивен трпител. Медијалната конструкција упатува на одредена одговорност на субјектот за предизвиканите чувства. Поадекватен превод во македонски би била реченица со рефлексивниот глагол *се навреди*.

(123) *It was hard to answer, to say the word. Would he get hurt and avoid me?* (Meyer, 2006: 218)

Ми беше тешко нешто да му одговорам, или да му ја кажам вистината. Дали **би го повредила**? Дали би ме одбегнувал после тоа? (Мајер, 2009б:158)

Слична ситуација имаме и во (124), кој претставува пример за инхоативна резултативна конструкција со преводен еквивалент во актив. Во македонскиот превод може да се забележи дека за разлика од англиската верзија тука фокусот е ставен на стимулот, наместо на чувствувачот. Меѓутоа, бидејќи не се работи за одушевен агенс, промената е помалку истакната отколку во претходниот пример. Употребата на рефлексивниот глагол *да се збунам* е можна, но поради аспектот се чини дека преведувачот направил добар избор.

(124) *I must face it without getting muddled.* (Forster, 2001: 67)

Морам да се соочам со тоа и да не дозволам **да ме буни**. (Форстер, 2019: 58)

3.7.2.3. Состојбен резултатив

Друг преводен еквивалент што беше застапен во инхоативните примери е состојбен резултативот, со малку поголем процент кај примерите од литературата (6,4 %) отколку во тие од публицистиката (2,4 %). Терминот состојбен резултатив се однесува на конструкција составена од глагол-копула, како *сум*, или *стане*, проследен од глаголска придавка, а во некои случаи и придавка. Со овој тип на конструкција се нагласува резултатот од дејството, со што акцентот се става на крајната состојба, а не на процесот што доведува до таа состојба. Бидејќи инхоативните конструкции искажуваат промена кон некаква состојба, сметаме дека со овие еквиваленти се внесуваат некакви промени во македонскиот текст. Тоа се потврди и со примерите од истражувањето. Во примерите од литературата овој преводен еквивалент преовладува кај резултативните (125) и ситуациите во кои се искажуваат емоции (126). Во (125) македонската конструкција изразува состојба без упатување на процесот, додека во англиската се упатува на премин кон крајната состојба. Во суштина, значењето не се менува многу. Зошто преведувачот не ја избегнал македонската рефлексивна конструкција (*кога ќе се преморам*), која е исто така соодветна тука, не е сосема јасно.

(125) *When I get very tired sometimes I speak English.* (Hemingway, 1940: 99)
Кога **сум преморен**, понекогаш зборувам англиски. (Хемингвеј, 2000: 234)

Примерот (126) илустрира ситуација во која се искажува емоционална реакција. Во македонскиот превод освен дадениот партицип во конструкцијата е присутна и дополнителна придавка која не е застапена во англискиот оригинал. На овој начин, во македонската конструкција, се стативизира прикажаната ситуација.

(126) *But I ask that even in the times I get frustrated, please remember that I'm only human.* (Hoover, 2018a: 202)
Но те молам, дури и во моментите кога **сум нервозен** и **фрустриран**, имај на ум дека и јас сум само човек. (Хувер, 2018: 276-277)

Во примерот (127) има поголема разлика во лексичкиот аспект, додека, пак, во примерот (128) динамиката на англиската конструкција е искажана преку динамичката копула.

(127) *Because I'm weak, my brain got confused, and I screamed unconsciously.* (Brontë, 1994: 73)
Бидејќи сум слаба, мозокот **ми е збркан** па крикнав несвесно. (Бронте, 2004: 129)

(128) *Milkman was getting confused, but he was as excited as a child confronted with boxes and boxes of presents under the skirt of a Christmas tree.* (Morrison, 1977: 269)
Млекоар **стануваше збунет**, но беше возбуден како дете пред купиште кутии со подароци на подножјето на божиќната елка. (Морисон, 2012: 279)

И покрај тоа што состојбениот резултатив е преводен еквивалент кај само 2,4 % од примерите во втората група, сепак, тој е застапен кај различните типови на медијални конструкции, што е прикажано во следните примери (129-130). Во корпусот од истражувањето единствено не беше најден пример со автокаузална ситуација. И кај овие еквиваленти се јавуваат и други копули, освен *сум*. Забележавме примери со *стане* (128 погоре и 129 подолу) и *остане* (130). Во (128) е прикажана емоционална реакција. Со

оваа конструкција се истакнува настанувањето нова состојба, што е двојно изразено во англиската реченица: со глаголот *begin* ‘почне’ и со *get*-конструкцијата, па тоа се пренесува со македонската динамична копула која изразува инцептивност на дејството. Во примерот (130), *get*-конструкцијата изразува резултативен медиј, но тоа не е исто како состојбен резултатив што се прикажува во конструкцијата *остане заглавен*. Меѓутоа, во македонската реченица целата ситуација е прикажана од поинаков агол, односно од аспект на ‘погледот’, кој сам по себе не делува самостојно, за разлика од англиската реченица, каде што појдовниот партицип е човекот што перципира. Поради тоа, состојбениот резултатив се вклопува во структурата на реченицата.

(129) *If you begin to **get bored**, at first you will get the party going on your own.*
Ако **ви стане здодевно**, во прво време вие самите ќе ја иницирате забавата.
(MaCoCu_en_mk)

(130) *But in looking back, we must not **get caught** in the horrors of the past. Rather, we must look forward...*
Но, погледот назад не смее да **остане заглавен** во страшното минато, туку треба да биде насочен кон иднината... (MaCoCu_en_mk)

Од направената анализа може да се забележи дека во примерите каде што македонскиот еквивалент е состојбен резултатив се среќаваат глаголи со следниве карактеристики: соодветниот глагол во македонската реченица не е медијален; соодветниот глагол може да биде медијален или активен; исто така среќаваме глаголи со лексичка трансформација со задржување на перспективата и глаголи со лексичка трансформација со променета перспектива.

3.7.2.4. Номинализација

Во македонските еквиваленти на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип најдовме повеќе видови на номинализација. Најчести се глаголските именки на -ње (135-136, 137-138), но има и други одглаголски (139) или основни именки (132 и 134), како и именки во синтагми со глаголи и/или предлози (131 и 133) и перифрастични конструкции (141). Во испитуваните примери од литературата номинализацијата преовладува кај инхоативната конструкција *get married*. За оваа конструкција се јавуваат повеќе различни видови на номинализација како македонски преводни еквиваленти (*стапува во брак, сме во брак, свадба, брак, венчавање, мажење*), што е илустрирано со следните примери (131-136).

(131) *I've worried about a lot of things since we **got married**, but I don't think I've ever worried about us until after that moment.* (Hoover, 2018a: 202)
За многу работи се имам секирано откако **сме во брак**, но мислам дека никогаш се немам секирано за нас сè до тој момент. (Хувер, 2018: 281)

(132) *Do you realize how many people wish they could **get married** at Douglas Whimberly Plaza?* (Hoover, 2018a: 8)
Дали си свесна колку многу луѓе сонуваат за **свадба** во Douglas Whimberly Plaza?
(Хувер, 2018: 11)

(133) *I don't think anyone who **gets married** for the right reasons ever expects this moment to come.* (Hoover, 2018a: 188)

Мислам дека никој што **стапува во брак** од вистинските причини никогаш не очекував дека ќе дојде овој момент. (Хувер, 2018: 262)

(134) *She has some really intense opinions on **getting married** before you're thirty.* (Meyer, 2006: 564)

Таа има прилично цврсти ставови за бракот. За неа **брак** пред триесет години е табу. (Мајер, 2009б: 387)

(135) *But not about **getting married**.* (Meyer, 2007: 261)

Ама не заради **венчавањето**. (Мајер, 2010а: 328)

(136) *What other possible reason would sane people have for **getting married** at eighteen?* (Meyer, 2008: 16)

Кој друг изговор би го имале нормалните луѓе за **мажење** на осумнаесет? (Мајер, 2010б: 17)

Изборот на номинализација може да се должи на влијанието на често употребувани колокации во македонскиот јазик, но исто така и заради тоа што англискиот глагол има поширок семантички опсег па некои значења, обично не се изразуваат со паралелниот глагол во македонски (132). Така, на пр., во (133) употребената синтагма 'стапува во брак' звучи многу поприродно од 'секој кој се мажи/се жени'. Од друга страна, македонскиот еквивалент се разликува и по род и во случаи кога се однесува на повеќе лица од различен пол таквото обележување би било необично.

Номинализацијата е почесто застапен преводен еквивалент на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип во примерите од публицистиката. Тоа е втора по честота конструкција, со вкупно 58 од 513 примери, односно 11,3 % од примерите од публицистичкиот стил се преведени со номинализација, во споредба со само 3 % во примерите од литературата. Најголем дел од конструкциите чиј превод е номинализација, се акциони (137 и 134), акциони реципрочни (138), а некои се и резултативни (141). И тука има повеќе примери со еквиваленти на *get married* (138), но се јавуваат и други различни глаголи, меѓу кои најчести се *involve* 'вклучи' (139) и *acquaint* 'запознае' (140).

(137) *Visit the eTwinning self-teaching materials for tips and tutorials on **getting started**.*

Посетете ги материјалите за самоучење на еТвининг за совети и упатства при **започнување**. (MaCoCu_en_mk)

(138) *But from the time we decided to the time we actually **got married**, a decade of struggling and suffering had passed.*

Но од зборот до **венчавањето** помина една деценија заради борбата и патилата. (MaCoCu_en_mk)

(139) *We believe it's up to each one of us to develop further, learn something new every day and to **get involved** at work.*

Веруваме дека понатамошниот развој, учењето на нови работи и **учеството** во работата зависи од сите нас. (MaCoCu_en_mk)

(140) *The representatives from the grantee organizations had the opportunity to **get acquainted** with the project and the project cycle.*

Претставниците на организациите добитници на грантови на работилницата имаа можност за **запознавање** со проектот и проектниот циклус. (MaCoCu_en_mk)

Во некои примери номинализацијата што одговара на глаголот во англискиот инхоатив е дел од некоја фраза (како *станува во брак* во 133) или перифрастична конструкција (141).

(141) *Not to **get confused** here, by law the electoral roll is handled by the SEC, however, 90% of the information the SEC uses for the voters' list, originates from the Ministry of Interior.*

Избирачкиот список, да не **стане забуна**, по закон го води ДИК, меѓутоа податоците во него, речиси во 90 отсто се податоци што потекнуваат од службите во МВР. (MaCoCu_en_mk)

Карактеристично за номинализацијата е тоа што таа генерално се јавува како преводен еквивалент на конструкции со нефинитна форма. Нефинитните форми (134-137, 139-141) преовладуваат во двете бази за овој тип на превод (75 % во литературниот, а 88 % во публицистичкиот стил). Во литературниот стил, 50 % од примерите што се преведени со номинализација се во активен партицип на *get*: *getting married*, *getting scared* (134-136). Освен активниот партицип од нефинитните форми се јавуваат и примери и со инфинитив со *to*: *to get married*, како и примери со инфинитивна форма без *to* по модален глагол: *could get married*, *will get lanolined* (132).

Во примерите од литературните дела кај коишто преводот е номинализација 25 % од примерите се во финитна форма - *gets married*, *got married* (131, 133). За разлика од литературните дела каде што доминира активниот партицип, во публицистичкиот стил преовладуваат примерите со инфинитив со *to* (*to get involved*, *to get acquainted*) со 53 % (139-141). По нив следи активниот партицип со 31 % (137), а исто како и во првата група се јавуваат примери и со инфинитивна форма без *to* по модален глагол, како и глаголи во финитна форма (138).

3.7.2.5. Дативен предикатив

Овие конструкции се бессубјектни, содржат глагол копула и придавски предикат, а чувствуваачот е изразен во датив. Најчесто се користи копулата *сум* во сите форми, но може да се сретне и динамичната копула *стане* (144). Во литературниот стил, 1,7 % од преводните еквиваленти во македонскиот јазик беа со конструкцијата дативен предикатив (142-144), додека во публицистичкиот нема такви примери.

(142) *He lay down next to me—on top of the blanket so I **wouldn't get chilled**— and put his arm over me.* (Meyer, 2006: 53)

Легна покрај мене – врз јорганот, за да **не ми биде студено** – и ме прегрна со раката. (Мајер, 2009б: 43)

(143) *Are there? Milkman, if Kennedy **got drunk and bored** and was sitting around a potbellied stove in Mississippi, he might join a lynching party just for the hell of it.* (Morrison, 1977: 143)

Навистина? Млекар, да се испијанел Кенеди, да му било здодевно и да седел крај некоја тркалезна печка во Мисисипи, би можел да и' се придружи на толпа линчувачи само од забава. (Морисон, 2012: 146)

(144) *But, after a few centuries, sometimes one of us gets bored.* (Meyer, 2006: 447)

Но, по неколку недели, некому му станува досадно. (Мајер, 2009б: 302)

Оваа конструкција е често застапена во сите словенски јазици, особено во разговорниот функционален стил. Главната функција на дативно-предикативната структура е „да се прикаже како дативниот референт доживува некоја ситуација“, а со оглед на тоа што доживувачот е изразен во датив „тоа автоматски асоцира дека тој референт нема контрола врз тоа како ја доживува стварноста“ (Митковска, 2018: 82). Ова објаснува зошто овој еквивалент беше застапен кај резултативни и ситуации што изразуваат емоции (142-143). Истакнатиот партиципент, кој е типично чувствуваач на физиолошка, емоционална или интелектуална состојба, во македонски се изразува како индиректен предмет и на тој начин овој партиципент се става во позадина. За разлика од тоа, во англискиот јазик партиципентот примарно се изразува во субјектна позиција, како во овие *get*-конструкции, или во одредени случаи како директен предмет.

3.7.2.6. Глаголска придавка

Во преводните еквиваленти на инхоативните *get*-конструкции се јавува и глаголска придавка во функција на редуцирана реченица (релативна или прилошка), меѓутоа оваа конструкција не е често застапена во споредба со останатите. Всушност, само 2 од вкупно 513 примери во корпусот од публицистичкиот стил се преведени со глаголска придавка, од кои во едниот се прикажува резултативна (145), а другиот декаузална (146) ситуација. Во литературниот стил не сретнавме такви примери.

(145) *More and more German cities have declared a "climate emergency," with even the European Parliament recently **getting carried away** and following suit.*

Пред неколку дена дури и Европскиот парламент **поведен** од тоа прогласи "климатска вонредна состојба" за цела ЕУ. (MaCoCu_en_mk)

(146) *Ambulance **gets stuck** in parking lot!*

Итен случај **заглавен** на паркинг! (MaCoCu_en_mk)

3.7.2.7. Слободен превод

Во анализираните примери има и случаи на слободен превод како еквивалент на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип. Од вкупниот број примери од литературата 3 % се преведени со слободен превод, а во публицистичкиот има малку поголем процент (6,4 %). Овој податок не е изненадувачки и може да се објасни со влијание на самиот стил. Исто како и кај пасивните конструкции (3.6.2.7.), оваа група на преводни еквиваленти можеме да ја поделиме во неколку поткласи според начинот на кој е направен слободниот превод: испуштање на инхоативната конструкција, слободна парафраза на оригиналот и превод со синонимен збор или израз. Во продолжение, ќе разгледаме примери од секоја од овие подгрупи.

(а) испуштање на инхоативната конструкција во преводот

Во примерот (147) може да се забележи дека инхоативната конструкција со *get* + минат партицип е целосно изоставена во македонскиот превод, а со тоа недостасува и

одредена информација во реченицата, меѓутоа целокупното значење не е загубено. Прилогот *набрзо* треба во контекстот да асоцира дека се работи за ситуација по она што е претходно опишано.

(147) *Soon after we **got settled**, a Soviet sailor-officer in civilian clothes came and closed the hatch on the opening.* (Foteva, 2012: 40)

И тој отвор **набрзо** еден советски морнар-старешина во цивилна облека го затвори со капакот. (Фотева, 2012: 41)

(б) слободна парафраза на оригиналот

Во примерот (148) инхоативната конструкција е преведена со идиоматски израз кој има слично значење на англискиот глагол. Преведувачот, можеби, се одлучил за оваа опција за да постигне поголема експресивност.

(148) *“Maybe I’m hoping she’ll **get irritated** and rip your head off,” Edward suggested.* (Meyer, 2008: 483)

Можеби се надевам дека ќе **ја извадиш од кожа** и дека ќе ти ја откорне главата – предложи Едвард. (Мајер, 2010б: 308)

Во примерот (149), исто така, преведувачот употребил идиоматски израз со кој многу успешно го доловува значењето на англискиот глагол во дадениот контекст.

(149) *There’s a chance they’ve gone to Alaska not, hard to **get lost** in Alaska.* (Capote, 1966: 107)

Има шанси и да отишле на Алјаска – таму не е тешко да **ти се изгуби трага и глас**. (Капот, 2012: 183)

Освен во литературните дела и во публицистичкиот стил се јавуваат примери каде што инхоативната конструкција со *get* + минат партицип е преведена со идиоматски израз. Во примерот (150), во преводот, употребен е израз со соодветно значење на македонски иако структурно се разликува. Структурната разлика не е необична бидејќи многу често идиоматските изрази немаат формално близок пар во друг јазик.

(150) *You **get pissed off**: about the job, about the bills, about your husband (or ex), about the kids’ school, the housework, being pretty, not being pretty, being looked at, not being look at (and either way, not listened to), etc.*

Преку глава ти е: од работата, од сметките, од твојот сопруг (или бивш), од училиштето на децата, од работата во домаќинството, од тоа да си убава, од тоа да не си убава, од тоа да не те гледаат (и исто: да не те слушаат) итн. (MaCoCu_en_mk)

Во примерот (151), преводот одговара на ситуацијата иако се разликува од конструкцијата. Исто така, во македонскиот превод дадена е поширока информација од онаа во оригиналот, што не било неопходно.

(151) *We have managed to **get used** to the new situation.*

Ние многу бргу успеавме да **дадеме одговор** на оваа новонастаната ситуација. (MaCoCu_en_mk)

Во примерот (152) може да се забележи дека англиската конструкција е поапстрактна и обопштена за разлика од попрецизниот превод. Познато е дека преведувачите често прибегуваат кон стратегии на дообјаснување.

(152) *This period is quite demanding but at times we do have a cup of coffee, exchange some Macedonian-Serbian-Russian words that always ends up with everyone laughing because words **get mixed up**" says Atman.*

Во овој период имаме многу малку слободно време, но сепак понекогаш знаеме да седнеме на кафе и да размениме понекој македонско-српско-руски збор, кој секогаш завршува со смеа, **бидејќи пола сме се разбрале, а пола не** – духовито објаснува Атман. (MaCoCu_en_mk)

(в) превод со синонимен израз

Во примерот (153), употребен е слободен превод со синонимен израз при што се смени хиерархизацијата на партиципантите на дејството. Тука може да се забележи разлика во тоа како се распоредени партиципантите по синтаксичките позиции. Во англискиот оригинал субјектот е *he*, за разлика од македонскиот превод каде што субјектната позиција ја зафаќа *таа*. Како резултат на оваа промена постои разлика во тоа од аспект на кој партиципант се прикажува настанот. Ваквиот избор на преведувачот не е неопходен, со оглед на тоа што конструкцијата би можело да се преведе и како *почна да му се смачува од неа*, што значи дека станува збор за субјективен избор од страна на преведувачот.

(153) *Now, after more than a dozen years, he was **getting tired** of her.* (Morrison, 1977: 87)

Сега, по повеќе од 12 години, **таа почна да му станува здодевна**. (Морисон, 2012: 88)

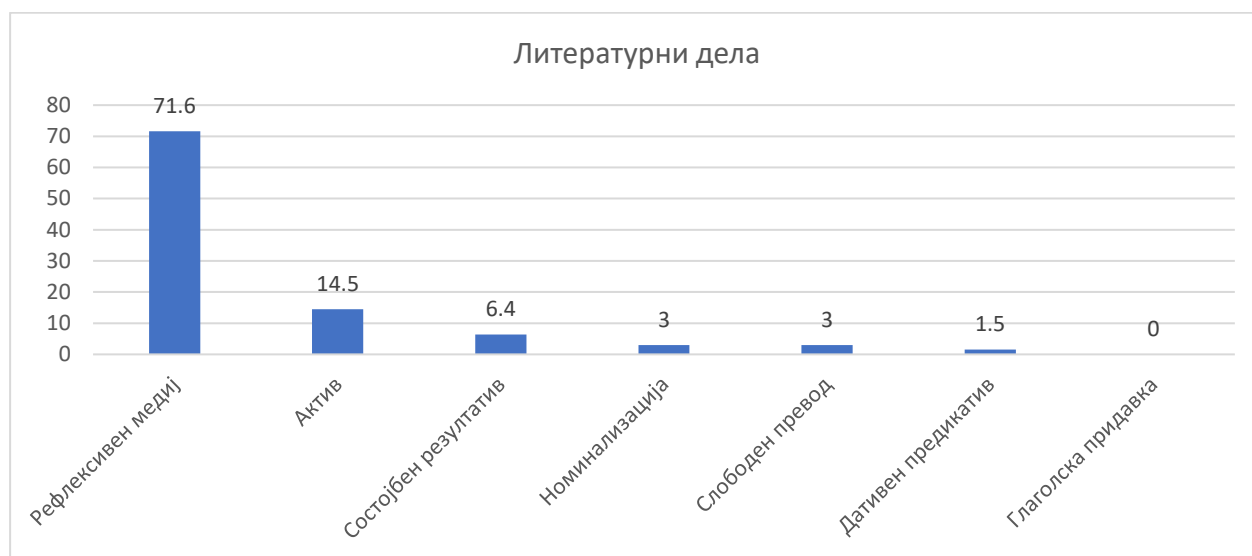
Во примерот (154), исто така, направен е превод со синонимен израз, иако преводниот еквивалент е блиску до номинализација, со тоа што постои мала разлика меѓу *connect* и контакт. Перифрастичната конструкција *остварува контакт* импликува поврзување.

(154) *People **get connected**, establish collaboration, learn and obtain brand new skills for the demanding and always changing present and future to come.*

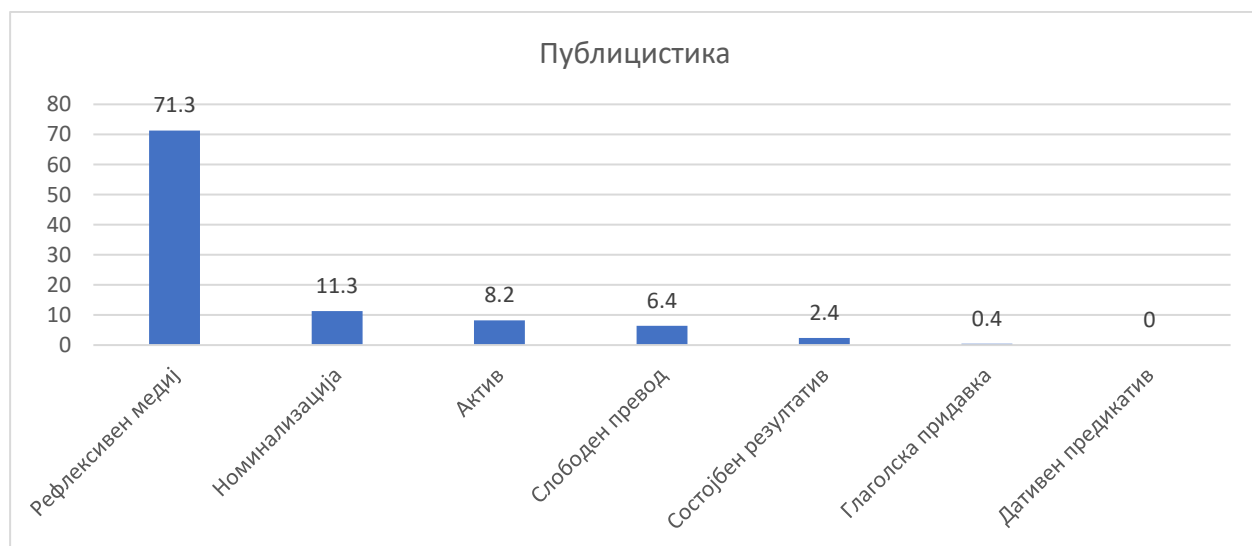
Луѓето **остваруваат контакти**, соработки, учат и се здобиваат со сосема нови вештини за светот кој постојано се менува и има се поголеми побарувања. (MaCoCu_en_mk)

3.7.3. Сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите на инхоативните *get*-конструкции

Со направената анализа на македонските паралелни примери се потврди хипотезата дека примарен преводен еквивалент на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип во македонскиот јазик претставува рефлексивниот медиј. Оваа глаголска форма убедливо доминира меѓу еквивалентите со над две третини од вкупниот број на примери и во двете групи, литературните дела и публицистиката, како што е прикажано на графиконите 3.6. и 3.7. Тоа укажува на сличностите во употребата на македонскиот рефлексивен медиј и англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип.

Графикон 3.6. Македонски преводни еквиваленти на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип во примерите ексерпирани од литературни дела

Графикон 3.7. Македонски преводни еквиваленти на англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип во примерите ексерпирани од публицистичките текстови

Покрај тоа, анализата покажа дека глаголски форми во активен залог во македонскиот јазик се исто така очекувани како чест преводен еквивалент на овие англиски конструкции (слични како кај пасивните). Активните форми се позастапени во литературниот стил, отколку во публицистичкиот, каде што номинализацијата е на второ место по честота. Сепак, и двете конструкции се јавуваат многу поретко отколку кај еквивалентите на англискиот *get*-пасив (поглавје 3.6).

Други форми што се јавуваат како преводни еквиваленти се состојбениот резултатив, дативниот предикатив, глаголската придавка и слободниот превод. Овие форми не се подеднакво распоредени во двата стила, а разликата во нивната дистрибуција е претставена во графиконите 3.6. и 3.7.

Меѓу македонските еквиваленти на инхоативните *get*-конструкции не наоѓаме пасивни конструкции, што упатува на фактот дека овие англиски конструкции се приклонуваат кон активниот пол, исто како и македонските медијални *se*-конструкции. Состојбениот резултатив, кој се јавува во некои еквиваленти и тоа почесто во литературниот стил, гравитира кон пасивниот пол и веројатно поради тоа се јавуваат кај резултативните инхоативни конструкции и оние за изразување емоции. Меѓутоа, како што забележавме во 3.7.2.3, со таквите еквиваленти се внесуваат промени во однос на оригиналот, со тоа што најчесто ситуацијата се стативизира.

Резултатите од анализата на македонските еквиваленти претставуваат потврда за изнесените тврдења во литературата дека англиските инхоативни *get*-конструкции имаат карактеристики на медијален залог (Fleisher, 2006; Chappell, 1980; Collins, 1996; Arce-Arenales et al. 1994; Mitkovska, Bužarovska 2012).

3.8. Анализа на неопределените конструкции со *get* + минат партицип (пасив/медиј)

Во примерокот има и неопределени примери кои во зависност од ситуацијата може да бидат толкувани и како пасивни и како медијални. Овие примери преовладуваат во публицистичкиот стил (73 наспроти 8 во литературните дела). Глаголи кои најчесто се среќаваат во оваа група се *get vaccinated – се вакцинира*, *get tested – се тестира* и *get infected – се заразува*. Причината за нивната голема застапеност во примерокот, најверојатно, се должи на тоа што примерите се ексцерпирани во периодот по пандемијата од Ковид-19. Карактеристично за глаголите како *get vaccinated – се вакцинира* и *get tested – се тестира* е тоа што партиципантот кој треба да се вакцинира/тестира треба да покаже иницијатива за дејството да биде извршено, но самиот чин на вакцинирање/тестирање е извршено од друго лице. Од една страна, може да се каже дека за настанатата промена на состојбата заслужно е самото лице кое се вакцинира/тестира (вршителот истовремено е и трпител на дејството), од што произлегува и медијалната интерпретација на реченицата. Од друга страна, пак, самата активност (вакцинирањето, тестирањето) секогаш е извршено од страна на професионално лице кое е претходно обучено за остварување на дејството. Во овој случај би имало пасивна интерпретација на дејството бидејќи агенсот е лицето кое ја/го врши вакцинацијата или тестирањето, а трпител е лицето кое се вакцинира или тестира. Сметаме дека ваквите примери се поблиски до медијалните отколку до пасивните бидејќи низ анализираните примери во повеќето случаи се покажа дека засегнатиот партиципант истовремено е и агенс и пациенс. Тоа се должи на фактот што во фокусот на реченицата со такви конструкции е иницијативата на субјектот, а не на активноста на извршителот. Освен тоа, во поголем дел од случаите преводен еквивалент на македонски е, всушност, рефлексивниот медиј, што дополнително го потврдува овој став. Само во одредени случаи може со сигурност да се каже дека се работи за пасивна конструкција (155).

(155) *While passengers arriving by plane must usually **get tested** before departure, those who can provide proof of vaccination instead are now exempt.*

Иако патниците кои пристигнуваат со авион обично треба да **бидат тестирани** пред поаѓање, оние што можат да обезбедат доказ за вакцинација се изземени. (MaCoCu_en_mk)

Примерот (156) илустрира како една реченица може да биде протолкувана и како пасив и како медиј. Ако се смета дека агенсот е изоставен од реченицата, тогаш конструкцијата *get vaccinated* би се интерпретирала како пасив. Сепак, може да се каже дека станува збор и за медиј доколку *they* истовремено се смета за вршител и трпител на дејството. Во овој случај, сметаме дека интерпретацијата на примерот е поблиска до медиј. Македонскиот преводен еквивалент исто така е рефлексивен медиј.

(156) *Filipce said that citizens should be aware that if they don't **get vaccinated**, they can become infected and develop a severe form of the disease, emphasizing that the vaccine also protects against new mutations in the virus.*

Граѓаните треба да се свесни, дека ако не **се вакцинираат** има шанса да заболат од болест предизвикана од вирусот и може да завршат во болница и да бидат со тешки компликации, истакна Филипче. (MaCoCu_en_mk)

Во примерот (157) претставена е малку поинаква ситуација со тоа што во овој случај субјектот не покажува иницијатива за извршување на дејството како што е во пример (156), туку тоа се случува ненамерно. Субјектот нема намера да го изврши дејството и со тоа е намалена и агентивноста на субјектот, слично како кај резултативните медијални конструкции. Меѓутоа, останува импликацијата за одговорноста на субјектот, што е одлика и на инхоативните и на пасивните конструкции со *get* + минат партицип, па затоа интерпретацијата е неодредена и субјективна. Македонскиот преводувач избрал *сум-пасив*, кој не импликува одговорност на субјектот, туку само погоденост како трпител.

(157) *Hepatitis C can cause both acute and chronic infections, but most people who **get infected** develop a chronic infection.*

Хепатитис Ц може да предизвика акутни и хронични инфекции, но повеќето луѓе кои **се заразени** развиваат хронична инфекција. (MaCoCu_en_mk)

Во оваа група почести се примерите со одушевен субјект (158), меѓутоа во примерокот се јавуваат и реченици со неодушевени субјектни референти (159).

(158) *The big surprise was the special attention paid to identity theft, where students immediately began sharing their private events related to this topic, immediately were asked questions about where to turn, where to report, is it a crime, how to **get protected** against this type of theft.*

На големо изненадување посебно внимание се обрна на кражбата на идентитет, каде учениците веднаш започнаа со споделување на свои приватни настани поврзани со оваа тема, веднаш беа поставувани прашања каде може да се обратат, каде да пријават, дали е казнено дело, дали можат да **се заштитат** од ваков тип на кражба. (MaCoCu_en_mk)

(159) *On the Balkans, Macedonia **gets limited** to roughly to its territories from the time before Philip II.*

На Балканот, Македонија **се ограничува** приближно до своите територии од времето пред Филип II. (MaCoCu_en_mk)

Во однос на типот на глагол искористен во конструкцијата, доминираат динамичните глаголи (160), но во примерокот се јавува и еден пример со состојбен глагол (161).

(160) *Suddenly, I was anxious again. Not about falling or **getting hurt** – (Meyer, 2008: 455)*

Одненадеж, повторно се загрижив. Не дека ќе паднам или дека **ќе се повредам** – (Мајер, 2010б: 291)

(161) *So Sam's not going to take any chances on him **getting convinced** to jump ship. (Meyer, 2008: 299)*

Па Сем нема да ризикува да **му текне** „да го смени возот“. (Мајер, 2010б: 191)

Што се однесува на македонските преводни еквиваленти, доминира рефлексивниот медиј (156), но се среќаваат и примери со пасив (157), актив (162), номинализација (163), глаголска придавка (164), како и слободен превод (165). Сепак,

преводот зависи од начинот на кој преведувачот ја толкува конструкцијата, што значи дека има извесна субјективност во поглед на употребените еквиваленти. Од анализираните примери, може да се каже дека, генерално, преведувачите се одлучувале за медијална интерпретација.

(162) *...if doctors and nurses are **getting infected**, what chance does the general public have?*

... ако лекарите и медицинските сестри **заболуваат**, што останува на општата популација? (MaCoCu_en_mk)

(163) *All job-seekers who are enthusiastic about working in innovative companies to grab this opportunity to **get personally introduced** to their potential employers, ...*

Сите лица во потрага по работа и со ентузијазам да работат во иновативни компании треба да ја искористат оваа шанса за **лично запознавање** со своите потенцијални работодавци, ... (MaCoCu_en_mk)

(164) *He said the best protection either way is vaccination, because the more people **get vaccinated**, the greater the immunity in the population and the smaller the infection rate.*

Во секој случај и според него најдобра заштита е вакцината. Беренс вели дека колку е поголем бројот на **вакцинирани** лица, толку поголем е имунитетот кај населението и помала е стапката на зараза. (MaCoCu_en_mk)

(165) *Something **gets added** to it—no one knows how...* (Forster, 1908: 243)

Има нешто повеќе во неа – никој не знае што... (Форстер, 2019: 198)

3.9. Заклучни забелешки за конструкциите со *get* + пасивен партицип и нивните македонски еквиваленти

Во овој дел ги сумираме резултатите од истражувањето на конструкциите со *get* + пасивен партицип. Видовме дека оваа конструкција се употребува за изразување на пасивен и медијален залог. И во двете основни функции таа има конкурентни конструкции со кои се кодираат пасивни и медијални ситуации: во сферата на пасив се употребува и *be*-пасив, а за изразување на медијална дијатеза се користат и непреодни активни глаголи (*the door opened – вратата се отвори*). Анализираниот примерок за ова истражување се состои од вкупно 1365 реченици во кои се содржат конструкции со *get* + минат партицип и нивните соодветни преводи на македонски јазик. Во табелата 3.15. е прикажана вкупната бројна состојба на двата типа конструкции, пасивни и инхоативни (медијални), и оние за кои не беше можно да се утврди точно бидејќи може да се толкуваат двојно (неодредени), како и нивната дистрибуција по стилови. Во вкупниот збир, и во секој од стиловите поединечно, преовладуваат инхоативните конструкции, додека пасивните се двојно поретки.

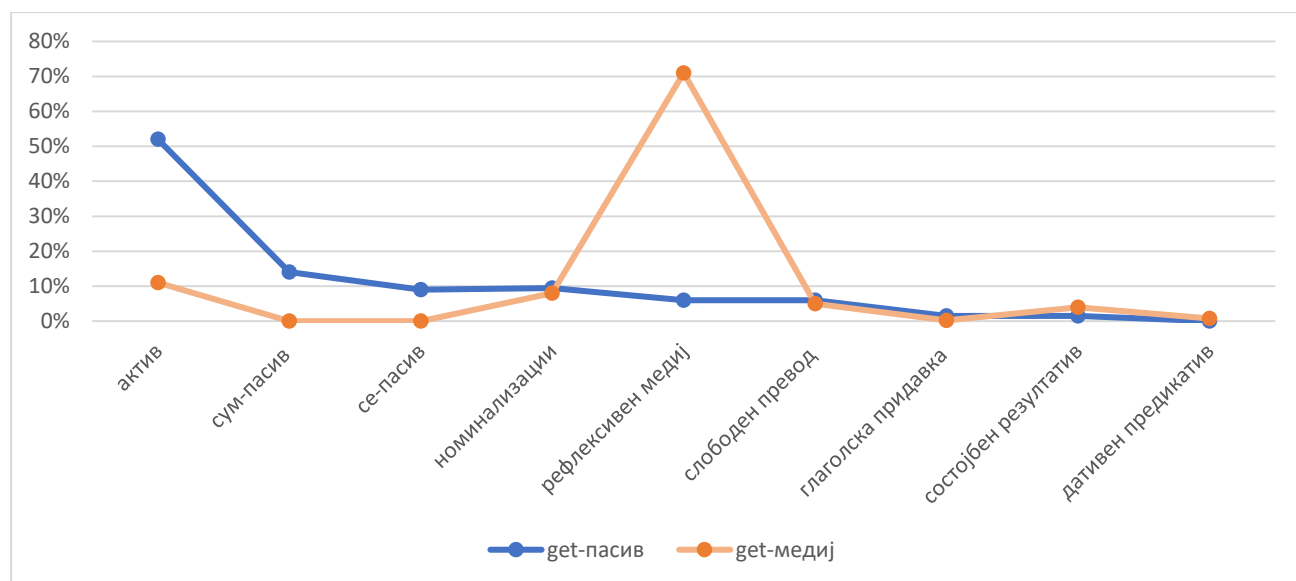
Пасивните *get*-конструкции се специфични и семантички и стилски и нивната дистрибуција во јазикот не е честа, особено во пишаните стилови. Поголемата застапеност во литературата се должи на употребата во дијалозите каде што постои тенденција јазикот да се приближува кон говорниот функционален стил. Како што беше објаснето погоре, истражувањата покажуваат дека *get*-пасивот е карактеристичен, главно, за колоквијалниот стил (Quirk et al., 1985: 161; Huddleston, 1984: 161; Collins, 1996: 43). Од друга страна, иако инхоативните конструкции се среќаваат многу почесто, оваа конструкција е помалку продуктивна, бидејќи бројот на лексеми со кои се јавува е ограничен (како што истакнавме во 3.7.1.), факт што е забележан и во други истражувања (на пр. Viber et al., 1999: 481; Hundt, 2001: fn. 29).

Табела 3.15. Дистрибуција на типовите *get* + минат партицип конструкции по стилови

	англиските <i>get</i> + минат партицип конструкции во примерокот					
	литература		публицистика		вкупно	
пасивни	234	36%	132	19%	366	27%
инхоативни	405	63%	513	71%	918	67%
неодредени	8	1%	73	10%	81	6%
вкупно	647	100%	718	100%	1 365	100%

Разликите меѓу двете англиски *get* + пасивен партицип конструкции доаѓаат до израз и во добиените преводни еквиваленти (3.6.2. и 3.7.2.). Со исклучок на пасивните *sum*- и *se*-конструкции, кои не ги регистриравме во преводите на инхоативните *get*-конструкции, главно, се појавуваат истите конструкции, но со различна процентуална застапеност. Кај *get*-пасивот преовладуваат активни глаголски конструкции (52,2 %), како што се очекуваше, додека пасивните конструкции се многу поретко употребени: *sum*-пасивот со 13,6 %, а *se*-пасивот со 9,3 %. Рефлексивниот медиј, исто така, се јавува многу ретко (6,3 %). Овие резултати се одраз на разликите меѓу македонскиот и англискиот јазик во однос на употребата на пасивниот залог и изразувањето на разликите во хиерархијата на аргументите, бидејќи збороредот во македонскиот јазик „зависи од прагматичкото значење на реченицата“ (Бужаровска, 2021: 41), што овозможува деградирање на агенсот или авансирање на трпителот без употреба на пасивни форми. Резултатите, исто така, покажуваат дека *get*-пасивот има специфични особини со кои се разликува од двете македонски пасивни конструкции. Сепак, може да се каже дека е

малку поблизок до *сум-пасивот*, особено во ситуации во кои е поистакнат ефектот на дејството врз субјектот.

Графикон 3.8. Распределба на македонските еквиваленти на англиските *get* + минат партицип конструкции

Доминацијата на македонските преводи со рефлексивен медиј кај инхоативните *get*-конструкции (71,4 %) укажува недвосмислено на семантичка корелација меѓу англиската и македонската структура. Отсуството на пасивни еквиваленти сведочи за тоа дека овие англиски конструкции главно не изразуваат пасивен залог, па затоа не е оправдано да се ставаат во иста категорија со *get*-пасивот, што може да се забележи во литературата на оваа тема (на пр. Viber et al., 1999: 481). Сметаме дека не е оправдано ни да се сметаат како посебен тип на *get*-пасив како кај Колинс (Collins, 1996), кој разликува централен *get*-пасив и други типови, како на пример психолошки *get*-пасив и реципрочен/рефлексивен *get*-пасив, за кои терминот *пасив* воопшто не одговара.

Нашето истражување покажува дека според нивната семантика, испитуваните инхоативни *get* + пасивен партицип конструкции се вклопуваат во описот на една кохерентна група на типови медијални ситуации кои често се кодираат со ист маркер, како што е опишано од Кемер (Kemmer 1993). Тоа е доволна причина да ги сметаме за медијален залог, за што се залагаат и некои други лингвисти, како што беше објаснето погоре (види 3.4). Дополнителен доказ дава нивната врска со пасивните *get*-конструкции. Во многу јазици, медијалниот домен е изворна структура за пасивен залог (Haspelmath 1990, Kemmer 1993, Shibatani 2004, меѓу другите). Убедливо е докажано (Hundt 2001, Fleisher 2006) дека инхоативните конструкции се директни претходници на *get*-пасивот, исто како што македонскиот *се-пасив* е директно поврзан со медијалниот домен (Geniušienė 1987, Siewierska 1988, Mitkovska 2011). Покрај тоа, англиските примери кои се одликуваат со двосмисленост, односно неодреденост меѓу медијално и пасивно толкување (3.8.) сведочат за преклопување меѓу двете функции на конструкциите *get* + пасивен партицип, а тоа е исто така показател за нивната дијахрониска повезаност. Забележавме дека нивните македонски еквиваленти се најчесто рефлексивен медиј, а поретко пасивни *се*-конструкции (со помала застапеност на номинализации, активни

конструкции и неколку *сум*-пасиви), факт што дополнително ја потврдува паралелата меѓу англиските инхоативни и македонските рефлексивни конструкции.

Фактот дека македонскиот *се*-пасив се разликува од англискиот *get*-пасив со тоа што има претежно нежив субјект и изразува акциони настани, како што забележавме погоре во 3.5. (види и во Mitkowska & Arsovska 2023), може да се објасни со разликите во медијалните ситуации кои им претходат директно. Доминантно одушевен субјект со одредена одговорност за настанот во *get*-пасивот е во согласност со акционите медијални ситуации, додека адверсативноста може да се поврзе со резултативните. Овие два типа медијални конструкции се најзастапени во нашиот примерок (3.7.1.), па врската со *get*-пасивот може да биде индикативна за правецот на граматикализација.

4. КАУЗАТИВНИ КОНСТРУКЦИИ СО ГЛАГОЛОТ *GET*

4.1. Вовед: изразување каузалност

Во ова поглавје ги разгледуваме перифрастичните каузативни конструкции во англискиот јазик со глаголот *get* и нефинитната глаголска форма. Нашата цел е да ги споредиме овие конструкции со нивните преводни еквиваленти на македонски со оглед на тоа што споредбената анализа и утврдувањето на структурните разлики и сличности помеѓу двата јазика може да ни даде некои појаснувања за типолошките карактеристики на средствата за изразување каузалност во овие два јазика. Во воведниот дел од поглавјето ги даваме основните теориски поставки за каузативните конструкции. Прво, кратко се навраќаме на терминот конструкција и понатаму го објаснуваме терминот каузалност.

Како што беше истакнато во второто поглавје, конструкциите претставуваат структури каде што се вкрстува формата и значењето на нејзините конституенти (Goldberg, 1995: 4). Конструкциите имаат свое, непредвидливо значење кое не претставува збир од значењата на конституентите. Така, основното значење на глаголот *get* е ‘добие’ чиј резултат е поседување на нешто, а тоа „нешто“ се предава со значењето на нефинитното дополние на глаголот.

Каузалноста е зависна причинско-последична релација меѓу два настана, од кои едниот настан му претходи и го предизвикува случувањето на другиот настан. Каузалноста може да се изрази имплицитно со составна реченица што кодира последователни, смисловно поврзани дејства (*Го сретнав и се израдував*); како и со причинска дел-реченица во сложена реченица (*Се израдував бидејќи/затоа што/откако/кога го сретнав*) или прилошки израз во проста реченица (*Се израдував заради средбата со него*).

Постојат и специјализирани јазични средства за кодирање на каузалната релација. Во јазиците на светот каузалните настани можат да се изразуваат со лексички, морфолошки и синтаксички каузативи. Куликов (Kulikov, 2001: 386) го дефинира терминот каузатив како глагол или глаголска конструкција која означува ‘предизвикува да V’, каде што V е зависниот глагол. Како лексички средства се сметаат каузативните полнозначни глаголи што во својата семантичка структура содржат два партиципанта, од кои едниот делува врз другиот и со својата енергија предизвикува кај него промена. Тоа се транзитивни, динамични глаголи што обично формираат пар со нетранзитивен глагол било преку суплетивен глагол (како *raise – rise, seat – sit, lay – lie* и др.) или друг каузален корелат (*kill – die, feed – eat* и др.). Агенсот намерно го иницира дејството во кое (физички) манипулира со трпителот за да го постигне посакуваниот резултат и затоа истовремено има две семантички улоги: тој е каузатор и агенс на дејството. Тука спаѓаат и т.н. лабилни глаголи кои стануваат преодни без употреба на морфема или без помошен каузативен глагол, како на пр. *I walk the dog* ‘го шетам кучето’ во англискиот јазик.

Во морфолошките каузални средства спаѓаат специјални морфемии што се додаваат на некаузативен глагол (на пр. во турскиот *oku- ‘чита’ : oku-t ‘прави да чита’*). Додавањето нов партиципанта во предикатско-аргументската структура на пропозицијата ја зголемува валентноста на глаголот.

Наметнувањето врз агенсот да направи нешто може да биде преку физичка манипулација или јазична интеракција, односно со убедување. Во вториот случај се користат аналитички средства: тоа се перифрастичните конструкции составени од два глагола (*I made/had/got him (to) read* ‘го натерав да чита’).

Од типолошка перспектива, овие средства треба да се разгледуваат како категории што формираат континуум бидејќи делумно се преклопуваат и меѓу нив има преодни структури (Comrie, 1989: 169-170). Прво доаѓаат лексичките, па следат морфолошките и на крај се перифрастичните каузативи. Морфолошките каузативи понекогаш се нарекуваат синтетички бидејќи каузативниот маркер е во состав на лексемата, а перифрастичните се познати и како аналитички или синтаксички (Shibatani & Pardeshi, 2001: 155, 159).

Важно е дека каузалните настани имаат сложена семантичка структура бидејќи се состојат од неколку поднастани или фази: иницирање (преку каузатор), извршување (од страна на каузатор-агенс) и резултат од дејството (нова состојба на трпителот).¹¹ Според Крофт (Croft, 2012: 286), секој партиципant има свој поднастан, а секој поднастан има свој аспектуален профил независен од темпорално-аспектуалниот профил на целата конструкција.

Како се изразува каузалната релација – дали со глагол, морфема или перифрастична конструкција – зависи од природата на каузалната врска (покрај типолошките својства на јазикот). Врската може да биде директна или индиректна, што за типолозите претставува најважна семантичка одлика на каузативите (Dixon, 2000: 67). Во лексичките каузативи каузалноста е директна: агенсот физички делува на трпителот, а во морфолошките и перифрастичните таа е медијаторска бидејќи делувањето се одвива посредно, односно еден ентитет го предизвикува и го контролира дејството, а друг го извршува.

Шибатани и Пардеша (Shibatani & Pardeshi, 2001: 147) ја нарекуваат индиректната каузативизација социјативна и разликуваат три подвида според степенот на контрола на каузаторот врз трпителот. Каузаторот има најсилна контрола кога го врши дејството заедно со трпителот, послаба кога му помага на трпителот, и најслаба кога го надгледува. Така, преодниот лабилен глагол *walk* во *Bill walks the dog in the morning* 'Бил го шета кучето наутро' агенсот непосредно го контролира шетањето на кучето, а во *Mother seated her child* 'Мајката го седна детето', каузаторот му помага на детето да седне. Манипулацијата на мајката подразбира контакт со детето коешто го врши дејството (седнувањето) истовремено со дејството на каузаторот (помош при седнување). Од друга страна, во перифрастичната каузативна конструкција *Mother got her child to sit* 'Мајката го натера детето да седне' мајката е само каузатор која посредно го контролира седнувањето на детето. Таквите аналитички каузативни конструкции не подразбираат физички контакт и истовременост (односно котемпоралност) меѓу настанот на наредувањето и настанот на седнувањето.¹²

Во каузативните перифрастични конструкции каузаторот дава наредба или инструкции на трпителот да го изврши дејството (Shibatani & Pardeshi, 2001: 139). Овие конструкции имаат различна семантичка и синтаксичка структура од лексичките и морфолошките каузативи бидејќи главното дејство е посредно предизвикано, па затоа предизвикувањето и вршењето на дејството во англискиот јазик се кодираат со конструкции со помош на глаголите *have*, *make* и *get*.

И во когнитивно ориентирана литература се тврди дека каузираниот настан во овие конструкции концептуално зависи од главниот настан и затоа не е доволно

---

¹¹ Треба да се напомене дека кај некои глаголи со каузална семантика (на пр. *скрши*) не е јасно дали агенсот е намерен иницијатор: во *Јован ја скрши чашата* резултатот на настанот (скршената чаша) може да биде случаен.

¹² Шибатани (Shibatani, 2002) го наведува ставот на некои автори за поделбата на каузалноста на контактна и дистанциска.

елабориран (Kemmer & Verhagen, 1994: 117), и дека поради преклопувањето на темпоралните рамки на двата настана целата каузална ситуација се претставува како единствен настан (Shibatani & Pardeshi, 2001: 140).¹³ Сепак, двата настана – причината и последицата – не мора временски да се преклопуваат, односно да бидат котемпорални.

Сметаме дека во каузативните перифрастични конструкции, заради зависната релација меѓу двата настана настанува нивно концептуално интегрирање (Givón, 2001). Тоа довело, во повеќе јазици, до синтаксичка интеграција на двете реченици во една конструкција и граматикализација на манипулативниот глагол во каузативен. При граматикализацијата делумно се губат семантичките и морфосинтаксичките својства на полнозначните зборови и тие преминуваат во службени (Hopper & Traugott, 2003). Во англискиот јазик такви глаголи се *make*, *have* и *get*, кои во каузативните конструкции функционираат како еден вид помошни глаголи.

Основните значења на полнозначниот глагол *get* се базираат на апстрахирана концептуализација на трансфер на некој предмет меѓу двата партиципанта (Hollmann, 2003). Оттука произлегува значењето ‘добие’ (*I got a book*) или трансфер на ентитетот на некоја локација (*I got home*). Бидејќи и двете значења пошироко подразбираат промена не е случајно што *get* се граматикализирал и во копула со значење на промена на состојбата како во *It got dark* ‘се стемни’, *I got angry* ‘се налутив’ и сл.

Во македонскиот јазик, како и во другите словенски јазици, не постојат специјализирани каузативни морфеми за зголемување на валентноста.¹⁴ За каузативизација и транзитивизација се користат различни перфектизирачки префикси (*плаче – расплаче, боде – прободe* и сл.). Како и во англискиот јазик, постојат лабилни глаголи: тоа најчесто се непреодни глаголи кои се употребуваат како преодни на пр. *го станав/ седнав/ легнав детето* (Бужаровска и Митковска, 2021). Таквите глаголи изразуваат посредна каузалност: или дејството го вршат агенсот и трпителот заедно (*мајката го шета детето*) или каузаторот му помага на агенсот (*мајката го стана детето*). Ако манипулацијата не подразбира физички контакт, контролата врз трпителот е послаба, што се манифестира со употреба на глагол што има дополнение реализирано со да-реченица. Така во *Марија го натера Јован да ја измие колата* настанот се изразува со сложена реченица во која иницирањето на дејството се кодира во главната реченица, а во зависната се изразува дејството што треба да се изврши.¹⁵ Првиот глагол го сметаме како глагол со каузативно значење (на пр. *натера*), но тој не се граматикализирал и затоа го задржал своето лексичко значење, па затоа е полнозначен. Меѓутоа, англискиот еквивалент на истата сложена реченица *Mary got John to wash the car* е еднореченична структура и, всушност, претставува каузативна конструкција бидејќи има свое значење коешто не претставува збир на значењата од нејзините компоненти.

Во англискиот јазик, овие конструкции се состојат од каузативен помошен глагол и полнозначен глагол и се дел од истата реченица. За тоа сведочи неможноста за

¹³ Диксон (Dixon, 2000: 74) смета дека степенот на граматичката компактност на каузативната конструкција е скаларен и се движи од најкомпактни (лексички каузативи), преку помалку компактни (морфолошките и перифрастични каузативи) до најмалку компактни (каузалноста се кодира со двореченична структура).

¹⁴ Словенските јазици спаѓаат во детранзитивирачки бидејќи поседуваат детранзитивачко морфолошко средство за смалување на валентноста на глаголот (Nichols et al., 2004). Во македонскиот јазик со морфемата *се* глаголот станува непреоден и декаузативен (*криши – се криши*).

¹⁵ Шибатани (Shibatani, 2002) забележува дека двореченичните структури со глаголи за зборување како на пример *рече* не се каузативни (*John told Bill to leave* ‘Дон му рече на Бил да си оди’), во споредба со каузативните глаголи *натера, убеди* и др. Оваа забелешка е спорна бидејќи двата глагола се манипулативни, само што манипулацијата има различна сила.

пасивизација на глаголот *get* за разлика од *натера* (*беше натеран да...*).¹⁶ Земајќи ја предвид различната синтаксичка структура на англиските перифрастични конструкции во споредба со нејзините преводни еквиваленти во македонскиот јазик (еднореченична наспрема двореченична структура) вторите не можеме да ги сметаме како конструкции. Затоа во овој труд ќе ги именуваме двореченични каузативни состави.

---

¹⁶ Типолозите сметаат дека тие се деривирале од редуцирана сложена реченица (Comrie, 1989), додека за авторите со функционално-когнитивен пристап каузативните конструкции се состојат од концептуални и структурно поедноставни единици (Kemmer & Verhagen, 1994: 116).

4.2. Каузативни конструкции со *get* во англискиот јазик

Во ова поглавје обработуваме три перифрастични англиски конструкции со глаголот *get*. Тие почесто се употребуваат во устен отколку во пишан јазик, што сведочи за колоквијалниот карактер на *get* во споредба со глаголите *have* и *make* во каузативна употреба (Gilquin, 2010: 226). Овој глагол се јавува со нефинитно дополние во форма на инфинитив, сегашен партицип¹⁷ и минат партицип. Од синтаксичка перспектива, *get* заедно со *have* и *make* се сметаат за т.н. катенативни глаголи бидејќи имаат инфинитивно дополние со авансиран објект (Huddleston & Pullum, 2002: 1433; Quirk et al., 1985: 1207). Авансирањето на објектот подразбира промоција на агенсот врз кој делува каузаторот во рамките на каузативниот настан; тоа ја прави концептуалната врска меѓу каузалниот настан и предизвиканиот настан уште посилен. Синтаксички, семантичката интеграција се маркира со преместување на субјектната именка од зависната нефинитна реченица во позицијата на директен објект на главната реченица.¹⁸

Конкурентни на каузативните *get*-конструкции се јавуваат конструкциите со помошниот глагол *have* ‘има’ со нефинитно дополние: *I had him wash/washing the car* и *I had the car washed*. Тие имаат состојбено значење со оглед на статичкиот лексички аспект на *have* за разлика од динамичното значење на *get*.

Во поглед на фреквенциската дистрибуција на трите *get*-конструкции во англискиот јазик, според истражувањето на Жилкин (Gilquin, 2010: 48), најчесто е присутна конструкцијата со минат партицип (62 %), по неа следи инфинитивната конструкција (28 %), додека конструкцијата со сегашен партицип (10 %) е најмалку застапена. Конструкциите не се разликуваат многу во однос на референцијалната семантика на каузаторот-субјект: и во трите конструкции тој доминантно (99 %) посочува на одушевен референт, односно човек (Gilquin, 2010: 112).

Овие заклучоци за дистрибуцијата на трите конструкции во корпусот на англискиот јазик се потврдија и во нашето истражување. Во испитуваниот примерок инфинитивните и конструкциите со сегашен партицип се помалку застапени од конструкциите со минат партицип. Од вкупно 371 примери со конструкциите *get* + објект + нефинитен глагол, 219 отпаѓаат на конструкциите со минат партицип (59 %), по нив следат инфинитивните со 99 употреби (26,7 %), а конструкциите со сегашен партицип се само 53 на број (14,3 %).

Табела 4.1. Фреквенциската дистрибуција на трите каузативни *get*-конструкции во примерокот

Каузативни конструкции	Публицистика		Литература		Вкупно	
Get smb/smith to do	24	19,3%	75	30,4%	99	26,7%
Get smb/smith doing	12	9,7%	41	16,6%	53	14,3%
Get smb/smith done	88	71,0%	131	53,0%	219	59,0%
Вкупно	124	100%	247	100%	371	100%

Треба да подвлечеме дека трите англиски *get*-конструкции се меѓусебно семантички и граматички поврзани. Инфинитивната и конструкцијата со сегашен партицип се поврзани по аспект, а инфинитивната конструкција е во опозиција по залог

¹⁷ Герундот и сегашниот партицип во англискиот јазик имаат иста форма, но функционално герундот повеќе се приближува до именката, а сегашниот партицип до глаголот.

¹⁸ Покрај каузативните *get* и *have*, во т.н. „raising verbs“ спаѓаат глаголите за волиција (*want*) и перцепција, на пр. *Someone must have seen/heard the car stolen* (Quirk et al., 1985: 1207).

со двете партиципни конструкции. Имено, конструкцијата со минат партицип (б) претставува пасивен корелат на (транзитивната) инфинитивна конструкција (а).

(а) *I got the manager to sign the contract.*

‘Издејствував директорот да го потпише договорот’.

(б) *I got the contract signed by the manager.*

‘Издејствував да се потпише договорот’.

Инфинитивната конструкција и конструкцијата со сегашен партицип имаат слична семантика и синтакса (види Табела 4.2.); тие обично изразуваат дејство иницирано од субјектниот референт (каузатор), но реализирано од објектниот референт. И во двете *get*-конструкции каузаторот (субјектот) обично посочува на човек, но референциската семантика на референтот на директниот објект може да биде различна. Според Жилкин (Gilquin, 2010: 118), во инфинитивната конструкција тој е најчесто живо суштество (92 %), но тоа е значително поретко во конструкцијата со сегашен партицип (37 %). Затоа семантичката улога на референтот на директниот објект зависи од одушевеноста: од една страна, тој го врши дејството, а од друга, го трпи притисокот на каузаторот. Тоа налага неговата улога да ја дефинираме како „агентивен трпител“, а улогата на неодушевен објектен референт како трпител.

Меѓусебно, двете конструкции се разликуваат според аспектуалните карактеристики на дејството (Huddleston & Pullum, 2002: 1233): во конструкцијата со сегашен партицип глаголот е маркиран со траен вид, како на пр. *I got him servicing the car* ‘Го натерав да ја поправи колата’, а во инфинитивната е немаркиран, на пр. *I got him to service the car*, ‘Го натерав да ја поправа колата’. Нефинитната форма може да биде преодна и непреодна. Преодните глаголи имаат уште еден партиципант – трпител врз кој делува агенсот под притисок на каузаторот. Во табелата 4.2 е прикажана структурата на преодните каузативни конструкции со одушевен директен објект, односно со агентивен трпител. Непреодните конструкции имаат слична структура и се разликуваат по тоа што немаат трпител (партиципант 3), на пр. *I got him to run* ‘Го натерав да трча’.

Табела 4.2. Семантичката и синтаксичката структура на неагентивните инфинитивни и конструкциите со сегашен партицип (преодни)

	Партиц.1	Каузација	Партиц.2	Манипулација	Партиц.3
Семантичко ниво	Каузатор/ иницијатор	Маркер за каузација	Агентивен трпител	Дејство	Трпител
Синтаксичко ниво	Субјект	<i>Get</i>	ДО ₁	Инфинитив/ сег. партицип	ДО ₂
Пример	<i>I</i>	<i>got</i>	<i>him</i>	<i>to service/ servicing</i>	<i>the car</i>
	‘Го натерав да ја сервисира колата.’				

Сметаме дека одушевеноста на директниот објект игра важна улога за семантиката на самата конструкција. Прототипните конструкции имаат одушевени трпители на кои каузаторот им налага да го извршат дејството, како преодно така и непреодно, на пр. *Bill got Sam to turn around* ‘Бил го натера Сем да се заврти’. Непрототипните конструкции имаат неодушевен трпител кој обично не може да го реализира наложено дејство (бидејќи е предмет), и затоа се импликува дека каузаторот сам го врши дејството, на пр. *Bill got the ball to turn* ‘Бил ја заврти топката’, односно ‘Бил

направи топката да се заврти’. Таквите конструкции ги нарекуваме **агентивни**. Под агентивност кај каузативните конструкции подразбираме преклопување на семантичките улоги на каузаторот и вршителот, односно каузаторот го иницира и сам го извршува дејството врз нежив трпител. И тука глаголот може да биде непреоден како примерот горе со топката или преоден како примерот во табелата подолу, чиј превод гласи ‘Ја фрлив топката така што таа го удри/удираше сидот’. Иницирањето на дејството не мора секогаш да биде намерно, како на пр. удирање по сидот со топка.

Табела 4.3. Семантичката и синтаксичката структура на агентивните инфинитивни и конструкции со сегашен партицип (преодни)

	Партиц. ₁	Каузација	Партиц. ₁	Манипулација	Партиц. ₂
Семантичко ниво	Каузатор/ вршител	Маркер за каузација	Трпител ₁	Дејство	Трпител ₂
Синтаксичко ниво	Субјект	Get	ДО	Инфинитив/сег партицип	ДО ₂
Пример	<i>I</i>	<i>got</i>	<i>the ball</i>	<i>to hit/ hitting</i>	<i>the wall</i>
	‘Направив топката да удри/удира во сидот.’				

Третата *get*-конструкција што ја истражуваме се разликува од претходните по тоа што има резултативна семантика изразена со партицип. Вршителот на дејството не е присутен во синтаксичката структура на реченицата, но обично е импликуван или индиректно посочен, а може и синтаксички да се изрази во предлошка конструкција со *by* (со т.н. агентивна фраза). Во таа смисла, конструкцијата со минат партицип има заеднички особини со пасивните конструкции, и од формален и од семантички аспект. Нефинитниот глагол, кој го носи значењето, е секогаш преоден. Присутни се два партиципанта: каузатор (*causer*) и трпител (*causee*), кој всушност е објект на глаголот во партицип. Како резултат на (физичка) манипулација на (нереализираниот) вршител, трпителот ја менува состојбата. Резултатот од манипулацијата на импликуваниот агенс врз агентивниот трпител се кодира со партицип. Тоа е прикажано на табела 4.4.

Табела 4.4. Семантичката и синтаксичката структура на конструкцијата со минат партицип

	Партиципанта ₁	Каузација	Партиципанта ₂	Манипулација
Семантичко ниво	Каузатор/ иницијатор	Каузативен маркер	Трпител	Резултат од дејство
Синтаксичко ниво	Субјект	Get	ДО	Партицип од преоден глагол
Пример	<i>We</i>	<i>got</i>	<i>our car</i>	<i>serviced</i>
	‘Ја сервисиравме колата.’			

Конструкциите со минат партицип се слични со пасивните по тоа што се одликуваат со резултативната семантика и тенденцијата да се испушта агенсот.¹⁹ Така, *I*

¹⁹ Агенсот е потиснат на периферијата на реченицата во предлошка фраза (т.н. *by*-phrase), која ретко се реализира во пасивната *get*-конструкција.

got him fired ‘Издејствував да го избркаат од работа’ импликува *he is fired* ‘тој е избркан’, а *I got my car serviced* ‘Ја сервисирав колата’ импликува дека *the car is serviced* ‘колата е сервисирана.’ Меѓутоа, се разликуваат од пасивните по присуството на дополнителен аргумент кој се додава во структурата на настанот. Тој, како иницијатор на дејството, ја зафаќа субјектната позиција поместувајќи го резултативниот трпител во позицијата на директен објект.

Трите конструкции имаат едно заедничко својство што е битно за нивната семантика, а тоа е одушевеност на референтот на директниот објект. Сметаме дека тоа влијае врз толкувањето на конструкцијата. Во инфинитивните конструкции директниот објект најчесто посочува на одушевен референт, обично човек, а во другите две конструкции само една третина од директните објекти укажуваат на лица. Треба да се истакне дека има разлика меѓу семантичките улоги на ДО во двете конструкции – во таа со сегашен партицип не се работи за „прав“ трпител, бидејќи тој е само поттикнат од каузаторот да го врши дејството.

Табела 4.5. Одушевеност на ДО во каузативните конструкции во примерокот

Каузативни конструкции	Публицистика одуш./неодуш.	Литература одуш./неодуш.	Вкупно одуш./неодуш.
Get smb/smith to do	18/24	71/75	89/99
Get smb/smith doing	2/12	17/41	19/53
Get smb/smith done	23/88	51/131	74/219
Вкупно	43/124	139/247	182/371

4.2.1. Инфинитивни и конструкциите со сегашен партицип *get smb/smith to do* и *get smb/smith doing*: структурни и семантички особини

Инфинитивните и конструкциите со сегашен партицип ги обработуваме заедно бидејќи имаат слична семантичка и синтаксичка структура (Табела 4.3.) и се разликуваат само по аспектот. И двете конструкции имаат по два партиципанта од кои првиот, каузаторот, му наметнува на вториот партиципанта да изврши одредено дејство и на тој начин манипулира со него. Каузаторот, речиси секогаш е лице, но најдовме два примера каде што притисокот врз трпителот е предизвикан од појава или нематеријален ентитет (1).

(1) *Will poetry be enough to **get** Czechs to **embrace** anti COVID-19 vaccination?*

Дали поезијата ќе биде доволен **поттик** за **Чесите да ја прифатат** вакцинацијата против ковид-19? (MaCoCu_en_mk)

Именски субјекти кои метонимично подразбираат луѓе (институции, држави, организации и сл.) ги сметавме за одушевени каузатори.

(2) *How did the old empires ever **get soldiers to go** to such places, ... to fight an endless round of small, wearying, unrecorded battles?*

Како империите успеале да ги **натераат војниците да одат** во такви места, ... да бијат бесконечни, заморни, нерегистрирани битки? (MaCoCu_en_mk)

Семантичката улога на вториот партиципанта зависи од одушевеноста. Партиципанта што посочуваа на човек, истовремено е и вршител и трпител; тој го трпи притисокот на каузаторот да го изврши дејството. Во (3) тоа се осомничените.

(3) *Police have cordoned off the printing house and is trying to **get suspects to surrender**.*

Полицијата ја опколи печатницата и се обидува да ги **натера осомничените да се предадат**. (MaCoCu_en_mk)

Неодушевениот партиципанта на директниот објект е изложен на притисокот од каузаторот во поголем степен, па следствено има улога на трпител. Веќе објаснивме дека овие конструкции ги нарекуваме агентивни.

(4) *Your neighbor doesn't stop washing and **getting** his little economy car to shine...*

Вашиот сосед по цели денови го мие и **гланца** својот мал и економичен автомобил. (MaCoCu_en_mk)

На синтаксичко ниво, каузаторот ја зафаќа субјектната, а вршителот на главното дејство (агентивниот трпител) е во зависната позиција на директниот објект. Маркерот за каузаацијата е *get*, а манипулираното дејство се изразува со инфинитив или сегашен партицип. Семантиката на овие конструкции не е доволно објаснета во англиските граматика бидејќи авторите се фокусираат на нивните синтаксички својства, пред сè на директниот објект. Тој се смета дека е авансиран од субјектната позиција на зависната реченица во објектната позиција во главната реченица, т.е. функционира како

дополнение на глаголот *get*.²⁰ Синтаксичката деривација, настаната од авансирањето на субјектот, има семантички причини бидејќи овозможува фокусирање на партиципантот на настанот наместо на самиот настан.

4.2.1.1. Семантичките својства на инфинитивните *get*-конструкции

Во поглед на бројноста на инфинитивните *get*-конструкции, тие се повеќе застапени во примерокот од уметничката проза (75), отколку во примерокот со публицистичките текстови (24). Според параметарот одушевеност, во нашиот примерок има разлика во нивната дистрибуција зависно од жанрот: во белетристиката објектниот референт посочува на човек во 72 примери, а само 3 имаат неодушевени референти (4 %), додека кај документарната проза од 24 примери на неживи ентитети посочуваат 3 директни објекти (12 %).

Одушевените агентивни трпители се соочуваат со притисок од страна на каузаторот, кој обично се врши вербално, преку убедување, а не со физичка сила. Таквите трпители се истовремено и вршители на дејството (5).

(5) *How do you **get people to spend** money and come to your events?*

Како да ги **убедите** луѓето да **потрошат** пари и да дојдат на вашите настани? (MaCoCu_en_mk)

Убедувањето понекогаш е пропратено со подрастични и понасилни методи (6), вклучително закани (7).

(6) *Sometimes I'd be begging her to stop it, crying, yelling at her, anything just to **get her to talk to me again**.* (Moriarty, 2005: 219)

Понекогаш ќе ја преколнував да престане, ќе плачев, ќе ѝ се дерев, ќе правев што било само за да ја **натерам повторно да ми зборува**. (Моријарти, 2022: 257)

(7) *Practically have to bribe her to **get her to take a bath** even, you have to threaten her.* (Atwood, 1985: 108)

Практично, мора да ја **подмитиш** за да ја **натераш да се избања**, мора да ѝ се заканиш. (Атвуд, 2020а: 132)

Сепак, притисокот на каузаторот врз агентивниот трпител може да биде поделикатен, без непријатно изнудување (8) или, пак, методите на принуда да не бидат наведени во текстот (9).

(8) *The only way I could **get her to communicate** was to ask her to read to me.* (Ondaatje, 1992: 185)

Единствен начин на кој ја **тера** да **комуницира** беше барањето да ми чита. (Ондатје, 1997: 271)

(9) *Sophie is telling her mother about how she **got Jake to smile** for the first time.* (Moriarty, 2005: 148)

Софи ѝ раскажува на мајка си како **го навела Џејк да се насмевне** првпат во неговиот живот. (Моријарти, 2022: 177)

---

²⁰ Можеме да го претставиме авансирањето на следен начин: *I got him to shine my car* < I caused that he shone my car]; *I got my car to shine* < I caused that my car shone].

Принудата може да потекнува и од општествени или административни норми. Во (10), конструкцијата се користи од службеникот како учтиво барање упатено кон клиентот.

(10) *I'll just **get you to fill** out these two forms, and then I will need proof of identity.* (Coetzee, 2013: 128)

Треба само да ги пополните овие два формулара, а потоа ќе ми треба документ за идентификација. (Куци, 2018: 148)

Примерите, како во (11), во кој инфинитивната конструкција не е дополние на глаголот *get* туку треба да се толкува како прилошка дел-реченица за цел (*за да ја повторува...*) не ги сметаме за каузални, бидејќи тука глаголот *get* е употребен во своето основно значење 'добие'.

(11) *... and as such, they **get media space to repeat** the disinformation and manipulate the public on multiple occasions.*

... и како таков секојдневно добива медиумски простор со безбројни прилики до недоглед да ја повторува дезинформацијата и да ја манипулира јавноста повеќекратно. (MaCoCu_en_mk)

Зависно од тоа дали полнозначниот глагол е преоден или непреоден инфинитивната конструкцијата може да биде транзитивна, како во горните примери (1, 5, 7, 10, 11).²¹ Прегледот на примерите покажува дека овој структурен фактор не ја менува семантиката на конструкцијата. Во примерокот не најдовме дитранзитивни инфинитивни конструкции со три партиципанти на зависната предикација од типот *He got her to tell me the truth* 'Тој ја натера да ми ја каже вистината'.

Во примерокот има примери во кои *get* предизвикува дејство што означува преместување на трпителот на друга локација (12). Тоа индиректно ја потврдува хипотезата дека инфинитивната конструкција историски потекнала од граматикализацијата на комбинацијата инфинитив + именски израз + локативно дополние (Hollmann, 2003: 90).²² Оваа комбинација е реализација на концептуализацијата трансфер: некој преместува некој/нешто на друго место, а локацијата е цел (на преместувањето).

(12) *First you and Bobby Lee **get him and that little boy to step over yonder** with you.* (O'Connor, 1953: 24)

Прво ти и Боби Ли однесете ги него и момчево таму позади. (O'Конор, 2021: 23)

Конструкциите со неодушевени референти на директниот објект изразуваат физичка манипулација врз некој предмет од страна на каузаторот. Тој се одликува со агентивност бидејќи истовремено е агенс којшто сака да ја исполни својата цел – да делува врз трпителот. Силата на манипулацијата зависи од семантиката на глаголот во

²¹ Во (6) вториот аргумент се реализира како предлошки објект (*to me*), а во (7) тој е дел од перифрастичниот предикат кој синтаксички е директен објект (*take a bath*).

²² Во оригинал стои следното: "... a crucial factor for the rise of the construction in question was the prior development of causative *get* with an NP plus LocP complement where "locative phrase" should be taken rather loosely, to include directional meaning as well."

инфинитив, а самата инфинитивна форма подразбира некоја цел што треба да се постигне. Така, во (4) погоре, каузаторот (истовремено и вршител), има цел да ја „светне“ колата преку миење, а во (13) делува на стапицата користејќи жица со цел да направи стапицата да функционира. Употребата на каузативна *get*-конструкција наместо обичен транзитивен глагол внесува дополнителен акцент на иницијалната фаза од настанот. Така, во (14), се чини дека агенсот прави поголем напор да ги отвори очите во споредба со реченицата со активниот преоден глагол *I opened my eye lids* (која е многу невообичаена).

(13) *He spent hours trying to construct a game-trap out of wire but could not get it to work.* (Coetzee, 1983: 68)

Со часови се обидуваше да направи стапица од жица, но **не му успеваше да ја натера да проработи.** (Куци, 2016: 126)

(14) *I got my lids to open, and I stared into warm gold.* (Meyer, 2007: 329)

Ги отворив очните капаци и погледнав во неговите топли златни очи. (Мајер, 2010а: 413)

Интересно е дека во следниот пример со истиот глагол (*open*) е употребен инфинитив без инфинитивниот маркер *to*. Тенденција да се испушта *to* забележуваме и во друг пример со истиот глагол (16), но во прилошка целна (т.е. финална) реченица.

(15) *I remain where I am, scared of what he might find when he finally gets that door open.* (Hoover, 2018b: 161)

Јас останувам во место, извадена од памет од тоа на што може да налета кога најверојатно **ќе ја отвори вратата.** (Хувер, 2019: 258)

(16) *It is amazing that it was such a struggle to get it open.* (Hoover, 2018a: 188)

Зачудувачки е тоа колкава борба требаше **за да се започне.** (Хувер, 2018: 256)

4.2.1.2. Семантичките својства на конструкциите со сегашен партицип

Конструкцијата со сегашен партицип е застапена со најмалку употреби во двата примерока со вкупно 53 примери: во литературната проза се присутни 41, а во документарната најдовме само 12 примери. Веќе спомнавме дека и двете конструкции имаат слична структура, но се разликуваат по аспектот на каузираниот настан којшто се концептуализира како траен (Huddleston & Pullum, 2002: 1233).

Како и другите две конструкции со *get*, каузаторот во конструкциите со сегашен партицип најчесто е човек (17), посебно во литературниот примерок, но во документарната проза половина од примерите имаат неодоушевени субјекти, како на пр. појава во (18).

(17) *Petrus slaved to get the market garden going for Lucy.* (Coetzee, 1999: 59)

Петрус се отепа од работа **за да ја подготви градината** на Луси. (Куци, 2013: 150)

(18) *Brief as it was, that taste of freedom had got us thinking.* (Prince Harry, 2023: 404)

Колку кусо и да траеше, таа вкусна слобода **не наведе на размислување.** (Принц Хари, 2023: 512)

Што се однесува до директниот објект, и тој е авансиран како и во инфинитивната конструкција: субјектниот референт се преместува напред во позицијата на директен објект на глаголот *get*. Тоа доведува до посилно синтаксичко поврзување на конституентите во една конструкција и истовремено означува посилна семантичка поврзаност меѓу настаните. Позиционирањето на субјектот во објектна позиција создава импликација на негова погоденост со статус на трпител во прототипната транзитивна реченица (Comrie, 1989: 128).²³ Од друга страна, тој го врши каузираното дејство, што значи има истовремено две семантички улоги: трпител и вршител.

Како и кај инфинитивната конструкција, факторот одушевеност на референтот на директниот објект одлучува дали конструкцијата со сегашен партицип е агентивна или не. Одушевените референти на директниот објект се сфаќаат како вршители на дејството предизвикано под притисок на каузаторот (19). Агентивните конструкции имаат неодушевен директен објект со улога на трпител (20).

(19) *She'd come up with something new to get people talking again.* (Moriarty, 2005: 309)

Ќе смислеше нешто ново за да ги наведе луѓето повторно да зборуваат за тоа. (Моријарти, 2022: 364)

(20) *I think you've got all the parts down. Now you just have to get it moving.* (Meyer, 2006: 185)

Мислам дека ги знаеш сите делови. Сега само треба да почнеш да возиш. (Мајер, 2009б: 137)

Освен фреквенциската дистрибуција и аспектуалноста на каузираниот настан семантиката на самата конструкција со сегашен партицип е причина за други важни разлики меѓу двете конструкции. Тие својства се: референцијалната семантика на директниот објект и избор на преводните еквиваленти. Како прво, конструкциите со сегашен партицип најчесто посочуваат на неодушевен ентитет: од 53 употреби, 34 се неживи, а 19 се живи трпители. Кај инфинитивните конструкции распределбата е спротивна: од 99 употреби, 89 имаат жив вршител-трпител.

4.2.2. Конструкции со минат партицип *get smb/smith done*: структурни и семантички својства

Конструкциите со минат партицип (понатаму ќе ги нарекуваме партиципни конструкции) се најбројни во нашите примероци со 219 употреби, од кои 88 се во публицистичката проза, а 131 во литературната. Споредбата на бројот на примерите со оваа конструкција во двата примерока покажува дека процентуално тие се позастапени во публицистичката проза (71 % наспроти 53 % во литературата).

Во анализата на партиципантите на каузативните конструкции тргнуваме од претпоставката дека при граматикализацијата на конструкцијата во нејзината семантика делумно се зачувуваат апстрахираните значења на деловите што ја сочинуваат. Веќе кажавме дека основното значење на глаголот *get* е 'добие' чиј резултат е поседување на нешто, а минатиот партицип импликува комплетираност и резултативност на дејството. Иницијаторот на дејството е типично човек којшто свесно и намерно го предизвикува

---

²³ Во таквите реченици субјектот е одушевен волитивен агенс, а директниот објект е неодушевен трпител.

извршувањето на дејството врз неодушевен ентитет. Затоа таквите конструкции се одликуваат со волитивност. Од друга страна, тие поседуваат и резултативна семантичка компонента бидејќи дејството врз некој ентитет е комплетирано и резултира со негова нова состојба во корист на иницијаторот. Заемодејството на овие семантички компоненти го потврдува мислењето дека каузаторот во англиските каузативни конструкции со *get* треба да се сфаќа како примател на каузираниот, односно предизвиканиот настан (Smith, 1998: 224). Така во *I had my hair cut*, говорителот сакал и успеал да му ја потшишаат косата.

Веќе спомнавме дека каузалната партиципна *get*-конструкција е конкурентна со конструкцијата градена со каузалниот глагол *have*. Во примерот (21) се употребени и двете конструкции. Овие конструкции се разликуваат и покрај истата резултативна и медијаторска семантика што ги обединува. Првата има динамично значење, што потекнува од комбинацијата на „перфективното“ *get* и глаголот *pull* ‘влечи’ кој подразбира физичка сила и манипулација. Втората конструкција има состојбено значење заради лексичкиот аспект на *have* ‘има’ и менталното значење на *ignore* ‘игнорира’, лишено од манипулативна сила.

(21) *Those in high places who knew the right people could get strings pulled to have their cases ignored.*

Тие на високи позиции знаеа за вистинските луѓе и **фаќаа врски** за да се **игнорира** нивниот случај. (MaCoCu_en_mk)

4.2.2.1. Семантичките својства на конструкциите со минат партицип

Анализата на англиските примери покажа дека во примерокот се застапени два типа партиципни конструкции според тоа дали улогите на иницијаторот и трпителот се раздвоени или не. Во првите, медијаторски, дејството се врши од непознато лице, а во вторите – агентивни, од самиот каузатор. Има и неколку примери во кои не е јасно дали има медијатор.

а) медијаторски

Во оваа категорија иницијаторот и вршителот имаат различни референти. Во примерокот провладуваат конструкциите со неодушевени трпители. Во прототипните структури трпителот се наоѓа во нова состојба како резултат на претрпената физичка манипулација од страна на некое непознато стручно лице. Вршителот обично отсутствува од реченичната структура но се импликува од контекстот.

(22) *Joyce had been trying in vain for some time to get this episode typed.*

Џојс некое време залудно се обидуваше да **најде** некој што **ќе ја искуца** ова епизода. (MaCoCu_en_mk)

(23) *He ... decided to wait and get his shoe fixed, his suit mended and get a new shirt.*

Одлучи да почека **да му го поправаат** чевелот, да му го **закрпат** костумот и да си купи нова кошула. (MaCoCu_en_mk)

Конструкции со одушевени трпители составуваат 38 % проценти од вкупниот број (50/131). Манипулација со референт што посочува на човек е послаба и поиндиректна (24), затоа што манипулираната личност тежнее да задржи извесен степен на контрола врз дадената ситуација (Givón, 2001: 78).

(24) *He didn't want to hurt anyone – he just wanted to **get** you **grounded**.* (Meyer, 2006: 580)

Тој не сакал никого да повреди – само сакал да **бидеш казнета**. (Мајер, 2019б: 388)

Непознати вршители обучени во некоја дејност можат да манипулираат и со одушевени трпители, но во тие настани иницијаторот на дејството има периферно учество, на пр. го носи детето на лекар (25), ги припрема документите (26) и сл.

(25) *Should I **get** my child **tested** for coronavirus disease?*

Треба ли моето дете да **го тестирам** за болеста што ја пренесува корона вирусот? (MaCoCu_en_mk)

(26) *He'd already **gotten me registered** for high school....* (Meyer, 2005: 5)

Веќе **ме запишал** во средно училиште ... (Мајер, 2009а: 10)

Кај еден број примери (27-28) забележавме непрототипна референцијална семантика на партиципантите: неодушевен каузатор и одушевен резултативен трпитель. Поради тоа, волитивната компонента е значително ослабната и преовладува резултативната.

(27) *The shoes alone would **get her denounced** nowadays.* (Atwood, 2019: 109)

Во ова време, самите потпетици ќе беа доволни за да **биде осудена**. (Атвуд, 2020б: 119)

(28) *Her light skin **got her picked** for a coloredgirls', normal school in Pennsylvania.* (Morrison, 1987: 139)

Нејзината светла кожа **ѝ помогна да ја примат** во едно пристојно училиште за црнци. (Морисон, 1999: 256)

Што се однесува до непознатиот вршител, тој најчесто отсуствува од реченицата. Во ретки случаи вршителот може да се реализира и во самата реченица со т.н. агентивна *by*-фраза (29, 30). Најдовме само четири такви употреби во целиот примерок.

(29) *One day Petre gave his watch to the local ranger to **get it repaired** by the watchmaker in Neret.* (Alabakov, 2011: 18)

Еден ден Петре се сретна со “полјакот“ и му го даде својот рачен часовник за да **го однесе на саатчија** во Нерет. (Алабаков, 2011: 13)

(30) *She'd **get her hair and make-up done** by a professional!* (Moriarty, 2005: 327)

Фризураата и шминката **ќе ѝ ја сработат** професионалци! (Моријарти, 2022: 386)

Во примерот (31), вршителот експлицитно се назначува дека е непознат, но преводот е погрешен бидејќи излегува дека протагонистот е вршител. Идентитетот на вршителот може да биде укажан во претходниот текст (32).

(31) *The younger boy, ..., **having got the door opened** for him by someone, made his determined appearance among them.* (Austen, 1817: 68)

Помалото момче, вистински дебелко, **сам ја отвори вратата**, решително влезе и веднаш отиде до софата. (Остин, 2017: 76)

(32) *I walked down the aisle to introduce myself to the teacher and **get my slip signed**.* (Meyer, 2005: 23)

Одев до катедрата да му се претставам на наставникот и **да добијам потпис** на формуларот. (Мајер, 2009а: 23)

Партиципната, односно конструкцијата со минат партицип, синтаксички дозволува употреба на непрототипни иницијатори во субјектна позиција. Така, субјектот во (33) не го иницирал дејството што го погодува, директниот објект не е типичен резултативен трпител, а медијаторот е некоја внатрешна сила поврзана со својството на мастиката да се залепува. Всушност, енциклопедиското знаење за природата на мастиките ни кажува дека иницијаторот е еден вид трпител, што граматички се обележува во македонската реченица со посесивна дативна клитика чиј англиски еквивалент е лична замена во номинатив (Mitkovska, 2011). Оваа конструкција е двосмислена – некој (без нејзина иницијатива) направил да ѝ се залепи мастика или таа несакајќи направила да ѝ се залепи мастика. Преводот упатува на второто, што значи дека конструкцијата спаѓа во агентивните.

(33) *Did she **get gum stuck** in it?* (Meyer, 2006: 156)

Да не **ѝ се залепила** мастика во косата? (Мајер, 2009б: 118)

б) агентивни

Во партиципните конструкции во кои преовладува волитивната компонента поделбата меѓу семантичките улоги на иницијатор и вршител не е остро разграничена. Нивната семантичка структура се разликува од прототипната (види Табела 4.3.) бидејќи субјектот е каузатор кој истовремено го иницира дејството и успешно го доведува до крај. Во следниот пример субјектот на зависната реченица свесно се залага да ја забележат луѓето.

(34) *I wonder how she manages to **get herself noticed**.* (Atwood, 1985: 66)

Се прашувам како успева **да биде забележана**. (Атвуд, 2020а: 79)

Конструкцијата, исто така, изразува состојби од дејства што не произлегуваат од физичка манипулација. Честопати, делувањето на човекот во општествената сфера се иницира и се врши од истата личност, што може да се маркира со рефлексивен трпител. Според Хаделстон и Палам (Huddleston & Pullum, 2002: 1443), конструкцијата станува експлицитно агентивна бидејќи субјектниот референт ја презема одговорноста за последицата на дејството (34-35).²⁴

(35) *I can't believe I **got myself sucked** into this mess.* (Meyer, 2008: 686)

Не ми се верува дека **се вовлеков** во кашава. (Мајер, 2010б: 434)

---

²⁴ Во оригиналот стои: Where the intervening NP is a reflexive, ... the construction is explicitly agentive, with the subject-referent taking the initiative or being responsible (cf. *Watch out! You're going to get yourself run over*). This construction thus provides an alternative to *get*-passives with agentive subject interpretations.

Волиитивната компонента преовладува во примерите со неодоушевен манипулиран предмет. Најдовме примери со неживи трпители врз кои иницијаторот намерно врши некоја физичка активност (36-38). Конструкцијата импликува дека вршителот на дејство свесно и намерно го врши дејството до крај. Тоа јасно се гледа ако ги замениме овие конструкции со минато просто време со кое се кодираат дејства извршени од агенсот (*I rolled down both windows; I opened the hatch; I finished the book*). Заслужува внимание синтаксичкото својство на конструкцијата да дозволува подолг конституент меѓу *get* и глаголот, како во (36).

(36) *I was able to **get both windows in the truck almost completely rolled down**.* (Meyer, 2005: 151)

Успеав да ги спуштам двата прозорца од камионетот. (Мајер, 2009а: 105)

(37) *Moving as if I were in a race, I **got the hatch open, the cap off, the card scanned, and the nozzle in the tank within seconds**.* (Meyer, 2008: 4)

Залетана божем сум на трка – го **тргнав капакот**, го **одвртев** капачето, ја **скенирав** картичката, и го **пикнав** млазникот во резервоарот дури да трепнеш. (Мајер, 2010б: 10)

(38) *She'd work serenely on the third Gublet book and **get it finished** by the end of the year.* (Moriarty, 2005: 71-72)

Таа спокојно ќе работи на третата книга со Габлет и **ќе ја заврши** до крајот на таа година. (Моријарти, 2022: 82)

Во двата примерока (литература и публицистика), бројни се примерите со конструкцијата *get smth done*. Контекстот на некои конструкции не нуди информација дали референтот на каузаторот и вршителот посочува на исто лице (39), но во некои примери јасно е дека се работи за истата личност (40).

(39) *During that time, we **got things done**.* (Vlsho, 2022: 136)

За тоа време, ги **завршивме** работите. (Влашо, 2022: 311)

(40) *I was rested enough to **get some work done**.* (Meyer, 2008: 347)

Се протегнав и решив дека сум доволно одморен за да **сработам нешто**. (Мајер, 2010б: 220)

Во публицистичкиот примерок релативно честа е конструкцијата *get smb/smith started*, во која доминираат одушевени трпители. Овие конструкции имаат истакната резултативна компонента заради семантиката на минатиот партицип.

(41) *Let's **get you started**.*

Да почнеме. (MaCoCu_en_mk)

Резултативноста на партиципот во следниот пример (42) е потпомогната од императивната форма на глаголот *get* која се чини дека создава различна импликација од синонимната конструкција со глаголот *have* (*Have some men spread...*). Може да претпоставиме дека динамичното *get* за разлика од статичното *have* во конструкцијата внесува и аспектуално значење на потполна заокруженост на дејството. Потврда за ова

наоѓаме кај Холман (Hollmann, 2003: 155), кој смета дека *get* и *persuade* го концептуализираат каузалниот настан како заокружен.

(42) *Get some men spread out down there.* (Brown, 2003: 238)

Нека се рашират онаму долу. (Браун, 2004: 296)

4.2.3. Заклучни забелешки

Анализата на трите испитувани *get*-конструкции покажа дека инфинитивната и конструкцијата со сегашен партицип имаат слична семантичка структура, за разлика од *get*-конструкција со минат партицип, која треба да се третира како нивна пасивна варијанта.

Првите две *get*-конструкции се разликуваат по аспект и застапеноста на одушевени објектни референти. Во *get*-конструкцијата со сегашен партицип објектот почесто посочува на нежив референт. Се утврди дека одушевеноста влијае врз интрепретацијата на конструкцијата: со неживи референти двете конструкции се агентивни: *Bill got the ball to hit/hitting the wall* наспроти *Bill got Sam to hit/hitting the wall* во која објектот (*Sam*) го извршува дејството под притисок на каузаторот (*Bill*), па затоа е наречен агентивен трпител. Со неодушевени објектни референти, каузаторот е агенс, а објектот (топката) е трпител. Претпоставуваме дека овие разлики ќе влијаат врз изборот на преводните еквиваленти на двете *get*-конструкции.

Get-конструкцијата со минат партицип има различна семантичка структура од претходните две *get*-конструкции. Таа се гради само со партиципи од преодни глаголи чиј објект е промовиран во позицијата на објект на помошниот глагол, што влијае врз синтаксичката интеграција на самата конструкција. Затоа очекуваме дека изборот на преводните еквиваленти на партиципната *get*-конструкција ќе се разликува од преводните еквиваленти на двете *get*-конструкции: инфинитивната и конструкцијата со сегашен партицип.

4.3. Преводните еквиваленти на англиските каузативни *get*-конструкции во македонскиот јазик

Во анализираните примероци каузативните *get*-конструкции се преведени на македонски со: (а) активни глаголи во кои разликуваме повеќе типови класифицирани според степенот на присутноста на каузалната семантика: каузативни глаголи, лабилни, квази-каузативни глаголи (имаат каузална семантика) и некаузативни глаголи, (б) двореченични состави, (в) парафрази, (г) номинализации, (д) пасивни глаголски форми и (е) друго. Во последната категоријата спаѓаат примери со слободен превод и примери што не се преведени. Изборот на преведувачките стратегии на каузативните *get*-конструкции зависи од структурата на самата конструкција, односно дали е инфинитивна/со сегашен партицип или минат партицип, па затоа ги разгледуваме во посебни под-поглавја. Во Табелата 4.6. дадени се македонските преводни еквиваленти на каузативните *get*-конструкции. Кратенката *Публиц* означува публицистика, а *Литер* означува литература.

Табела 4.6. Преводните еквиваленти на каузативните *get*-конструкции во испитуваните примероци

		Get smb/smith to do		Get smb/smith doing		Get smb/smith done	
		Публиц 27	Литер 74	Публиц 12	Литер 41	Публиц 88	Литер 131
Активни глаголски конструкции и	Каузативни гл	3	1	2	3	1	12
	Лабилни гл	1	0	0	1	20	8
	Квази-кауз гл	3	3	0	6	16	43
	Некаузативни гл	3	0	1	5	15	25
Двореченични состави		8	47	5	12	7	5
Парафрази		4	19	0	6	10	14
Номинализации		1	0	0	5	7	5
Пасивни конструкции и	се-пасив	1	/	1	0	5	4
	сум-пасив	/	/	0	0	0	8
Друго		3	4	3	3	7	7

4.3.1. Преводните еквиваленти на инфинитивната конструкција

Анализата на примерите од примерокот покажува дека во македонскиот јазик инфинитивната конструкција претежно се преведува со перифрастични каузативни конструкции (47 во литературната и само 8 во документарната проза). Тие имаат сложена двореченична структура: главната реченица ја кодира причината на дејството со глагол со каузална или широко сфатена манипулативна семантика, а комплементарната *да*-реченица го дава предизвиканото дејство. Во главната реченица најчесто се употребува глаголот *натера* (43), но исто така се среќаваат глаголите *наведе* (44), *наговори*, *принуди*, *убеди*, *се потруди*, *издејствува*, *побара*, *начне*, *се обиде*, *рече* и сл. Глаголите во зависната *да*-реченица се обично во свршен вид, освен неколку примери со глаголи што означуваат трајни дејства без промена, на пр. *спије* (45), *гледа* (48), или *пробува* (47) подолу.

(43) *Now I am trying to get her to leave again, if only for a break.* (Coetzee, 1999: 69)
Сега пак се обидувам **да ја натерам да си замине**, ако ништо друго, да се одмори.
(Куци, 2013: 138)

(44) *They were trying to get me to say something messy, newsy.*
(Prince Harry, 2023: 36)

Новинарите ... се обидуваа **да ме наведат да кажам** нешто хаотично, нешто сочно за на вести. (Принц Хари, 2023: 50)

Врската меѓу каузативниот и каузираниот настан може да биде уште подалечна, а тоа ја прави манипулацијата послаба. Во (45) наместувањето на детето во скут не гарантира дека тоа ќе го заспије, иако тоа се очекува.²⁵

(45) *Meanwhile Mom tried to get the little kid to sleep on her lap.* (Gauffrin, 2000: 1)
Во меѓувреме мама се обидува да го **намести** помалото синче **да спие** во нејзиниот скут. (Гофрен, 2000: 1)

Следни по бројноста се парафразите (околу 20) во кои вбојуваме послободни двореченични структури каде што *да*-реченицата може да означува цел. Таквите прилошки финални реченици се одликуваат со послаба синтаксичка интеграција заради тоа што двата настана не се едновремени.

Во некои примери во кои инфинитивната конструкција изразува цел, како преводен еквивалент се употребуваат глаголите *викне* или *најде* кои посредно го предизвикуваат дејството: доаѓањето или наоѓањето на потребниот човек е предуслов даденото дејство да се оствари (46-47). Во (48) глаголот *води* нема каузално значење но индиректно упатува на тоа дека каузаторот ќе му овозможи на партиципантот во објектната позиција да ја постигне целта: да го изврши дејството кодирано во финалната реченица.

(46) *Get somebody to fix that door. I want it shut.* (Morrison, 1977: 124)
Викни некој **да ја поправи** онаа врата. Сакам да се затвора.
(Морисон, 2012: 126)

²⁵ Подобар превод би бил: да го заспије помалото синче во skutot.

(47) *Mr. Rushworth could seldom get anybody to rehearse with him.*

(Austen, 1814: 142)

Господин Рашворт не можеше да најде никој да пробува со него.

(Остин, 2014: 154)

(48) *So I hear you're getting my girl to watch baseball.* (Meyer, 2005: 388)

Значи, ќе ја водиш мојата малечка да гледа бејзбол. (Мајер, 2009а: 257)

Во некои преводни еквиваленти оправдано се користат послободни парафрази. Во (49) буквалниот превод на инфинитивната конструкција ‘оди (до одредено место)’ не ја пренесува каузалноста, па затоа е употребено ‘однесе некого’ на укажаната локативна цел. Во (50) се прави каузална врска меѓу одење на мајстор и неговата извршена работа. Во таквите примери, двата настана не се одвиваат на исто место и во исто време (не се котемпорални туку последователни), па семантичката и синтаксичката врска меѓу речениците коишто изразуваат причина и последица не е толку тесна (Givón, 2001: 40). Тоа се одразува во нивниот превод со двореченични состави.

(49) *First you and Bobby Lee get him and that little boy to step over yonder with you.*

(O'Connor, 1953: 24)

Прво ти и Боби Ли однесете ги него и момчево таму позади. (О'Конор, 2021:23)

(50) *After much begging and whining, Circe got a Negro blacksmith to solder a bit of gold wire to the box.* (Morrison, 1977: 153)

На крајот по многу молење и цимолење, Кирке отиде кај еден ковач црнец кој ѝ залемил златна жичка на кутијата. (Морисон, 2012: 156)

Понекогаш се користат идиоматски изрази во кои манипулацијата на каузаторот е поочигледна затоа што постои единство на место и време меѓу двата настана.

(51) *I could not get her to speak to me.* (Austen, 1814: 41)

Јас од неа речиси и да не можев еден збор да извлечам. (Остин, 2014: 49)

Следни по честота на преводните еквиваленти се глаголите во активен залог во состав на да-реченица или самостојно употребени глаголи. Меѓу нив преовладуваат квази-каузативните глаголи (*мие, отвори, поверува, собира, раситни, пополни...*) кои, заради транзитивноста, се каузативни во поширока смисла на овој поим. Во (52) агенсот го светнува автомобилот со миење, а во (53) каузалното значење се засилува со употреба на деонтичкиот глагол *треба*.

(52) *Your neighbor doesn't stop washing and getting his little economy car to shine...*

Вашиот сосед по цели денови го мије и гланца својот мал и економичен автомобил. (MaCoCu_en_mk)

(53) *I'll just get you to fill out these two forms, and then I will need proof of identity.*

(Coetzee, 2013: 128)

Треба само да ги пополните овие два формулара, а потоа ќе ми треба документ за идентификација. (Куци, 2018: 148)

Поретко застапени во преводите се каузативните глаголи (*усние, разuverи, одмори, седне*) и некаузативните (*се тргне*). Каузалното значење може да се маркира морфолошки со префикс или отсуство на рефлексивниот маркер *се*. Така, преодниот глагол *усние* настанал со додавање на префиксот за свршен вид *у-* на непреодното *спие* (54), додека во (55) рефлексивниот глагол се транзитивизирал со отстранувањето на рефлексивниот маркер *се* (на пр. *се премислив – премислив некого*).²⁶

(54) *When they can't get the baby to sleep, Callum puts him over one shoulder and waltzes around the room.* (Moriarty, 2005: 44)

Кога не можат да го успијат бебето, Калум го става преку едно рамо и игра со него валцер низ собата. (Моријарти, 2022: 49)

(55) *In an attempt to get the police to reconsider and let them protest in front of the EU Info-Centre, citizens shouted "Release the people".*

Во обид да ја премислат полицијата да ги пушти да протестираат пред ЕУ-Инфоцентарот, граѓаните извикуваа "Пуштете го народот". (MaCoCu_en_mk)

(56) *However, you should flee from any sort of turmoil and noise in order to get your hypersensitive nervous system to relax.*

Меѓутоа, со цел да го одморите пречувствителниот нервен систем, би требало да ги избегнувате турканиците. (MaCoCu_en_mk)

Меѓу преводните еквиваленти на инфинитивната конструкција најдовме и лабилен глагол што станал каузативен без морфолошка деривација (57). Се работи за социјативна каузалност, при која каузаторот врши вербален притисок за да седне вршителот (иако тој седнува сам), но истовремено вршителот е и еден вид трпител, бидејќи тоа го прави под притисок. Интересно е дека авторот не го употребил преодниот каузативен глагол *to seat*, туку избрал инфинитивна конструкција. Сметаме дека глаголот *to seat* се однесува на физичко манипулирање, а глаголот *sit* е погоден да означи вербално наметнување врз одушевен вршител (и трпител) на дејството.

(57) *Now when I finally managed to get you to sit down with me, I wanted to ask you why you think that is the case?*

Сега кога конечно те седнав на маса, сакам да те прашам зошто така мислиш? (MaCoCu_en_mk)

Најдовме два примера каде што инфинитивната конструкција е преведена со *се-пасив* (58), но нема ниеден пример со *сум-пасив*. Претпоставуваме дека маргиналната застапеност на пасивот се должи на тенденцијата за употреба на активни реченици во македонскиот јазик, што се покажа и во еквивалентите на *get* + минат партицип.

(58) *It is amazing that it was such a struggle to get it open.*

Зачудувачки е тоа колкава борба требаше за да се започне. (MaCoCu_en_mk)

---

²⁶ Претпоставуваме дека тоа е правецот на деривација при каузативизацијата на непреодни, нединамични глаголи кои не изразуваат промена на состојба. Во македонскиот јазик вообичаена е декаузативација со додавање на рефлексивното *се*.

4.3.2. Преводните еквиваленти на *get*-конструкциите со сегашен партицип

Меѓу преводните еквиваленти на *get*-конструкциите со сегашен партицип постои порамномерна застапеност на примери со самостојно употребени глаголи и двореченични состави (вклучително парафрази): во примерокот најдовме 17 полнозначни глаголи наспроти 23 сложени структури. Во двосложните состави се употребуваат глаголи со каузално значење што подразбираат посредна манипулација со агентивниот трпител, како што се *натера* (59), *поттикне* (60) и *научи* (61).

(59) *Esme's got them finishing things up out back.* (Meyer, 2008: 47)
Есме ги **натера да довршат** одзади во дворот. (Мајер, 2010б: 36)

(60) *The fundamental role of a teacher is to get all of the brains working, all of the time-regardless of ability, personality or culture.*
Основната улога на наставникот е постојано да ги **поттикнува** сите да го **користат мозокот**, без оглед на способноста, личноста или културата. (MaCoCu_en_mk)

(61) *Of course, Connie had been the one to get Rose smoking in the first place.* (Moriarty, 2005: 341)
Се разбира, Кони првично беше онаа што **ја научи Роуз да пуши**. (Моријарти, 2022: 401)

Во (62) преведувачот го избрал глаголот *почне* како еквивалент на помошниот глагол *get*, со што се губи каузалната семантика на конструкцијата и улогата на каузаторот се припишува на агентивниот трпител (Џесика).

(62) *Once I got Jessica talking, I would be able to get away with a few mumbled responses.* (Meyer, 2006: 102)
Штом Џесика ќе почнеше да **зборува**, јас не морав да учествувам во разговорот. (Мајер, 2009б: 82)

Во конструкциите со неодоушени референти на директниот објект, трпителот не е агентивен затоа што субјектот истовремено е иницијатор и агенс на дејството. Во (63) е употребен идиоматски израз.

(63) *But sometimes when I was starting a new story and I could not get it going, I would sit in front of the fire.* (Hemingway, 1964: 11)
Но, понекогаш, кога почнував нов расказ и не можев да **влезам во ритам**, седнував пред каминот. (Хемингвеј, 2021а: 17)

Погоре спомнавме дека доста голем број примери во примерокот е преведен со полнозначни глаголи. Зависно од семантиката на глаголот, манипулацијата со трпителот може да биде послаба или посила. Во (64) субјектот „трча“ вршејќи разни работи поврзани со Божик. Каузалноста во македонскиот превод е изразена морфолошки со додавање на два префикси (*из+на*) на непреодниот глагол *трча*. Во (65) манипулацијата со неодоушениот трпител е изразена со глаголот *придвижи* преку префиксот за образување на свршен вид *при-*.

(64) *They **got me runnin** tonight. Christmas comin and all, all I do is run up and down the street.* (Morrison, 1977: 102)

Ме изнагрчаа вечерва. Со доаѓањето на Божиќ и сè друго, само трчам ваму-таму по улицава. (Морисон, 2012: 103)

(65) *Meg's doctor had tried several homeopathic ways to **get things moving**.* (Prince Harry, 2023: 390)

Докторката на Мег претходно се обиде со неколку хомеопатски средства **да ги придвижи нештата**. (Принц Хари, 2023: 495)

Во следните примери каузалната семантика е послабо изразена кај глаголите во преводните еквиваленти. Во (66) каузаторот го моли вршителот да ги поправи мотоциклите за да работат (трајно дејство), а не само да проработат (пунктуално, ингресивно дејство). Оттука, глаголот има траен вид во англискиот јазик. Во преводот се користи глаголот *поправи* (свршен вид) што импликува трајна последица – ако нешто се поправи тоа ќе работи.

(66) *I recently acquired a couple of bikes, and they're not in the greatest condition. I wonder if you could **get them running**?* (Meyer, 2006: 135)

Пред некое време најдов мотоцикли, кои не се во најдобра состојба. Се прашував дали ти би можел **да ги поправиш**? (Мајер, 2009б: 104)

Во преводните еквиваленти на следните агентивни конструкции каузалното значење е многу избледено, пред сè, заради семантиката на дејството (*гори, размисли*). Фокусот на конструкцијата во (67) е на горењето на огнот, процес којшто временски се преклопува со моментот на зборување. Затоа конструкцијата *get a fire going* се преведува со глаголот *пали*, ингресивен настан што подразбира последица - ако нешто се пали тоа гори (несвршен вид). Од друга страна, непреодниот, па следствено некаузативниот, глагол *размисли* е приближен превод на конструкцијата во (68) која буквално значи 'да го натераш мозокот да мисли'.

(67) *Behind the stable they **get a fire going**.* (Coetzee, 199: 54)

Палат оган зад шталата. (Куци, 2013: 118)

(68) *Get some sleep, Bells. You've got to **get your head working**.* (Meyer, 2006: 299)

Наспиј се, Бела. За да можеш убаво **да размислиш**. (Мајер, 2009б: 209)

Во (69) употребен е непреодниот некаузативен глагол *полуде* за изразување на идиоматското значење на англиската конструкцијата. Каузалноста се предава со дополние *од ова* и го означува каузаторот. Друго можно преведувачко решение би било „ова ќе ги полуди“ со оглед на фактот што глаголот е лабилен (*таа полуде – некој ја полуде*). Свршениот вид го означува почетокот на новата состојба која се претпоставува дека ќе трае.

(69) *I'll bet this really **gets them going**.* (Meyer, 2007: 273)

Се обложувам дека од ова навистина **ќе полудат**. (Мајер, 2010а:342)

Во примероците има и неколку номинализации од кои некои се дополнени на глагол со каузална семантика. Во (70) каузалноста е експлицитно изразена со свршеното *пушти* но се импликува дека греењето е подолг процес. Сепак, послободниот превод на *get*-конструкцијата во прилошката целна реченица со номинализација во (71) речиси го потиснува каузалното значење. Се чини дека трајноста на дејството изразена во сегашниот партицип се преклопува со атемпоралноста на номинализацијата.

(70) *I got the heater running, for once not caring about the mind-numbing roar of the engine.* (Meyer, 2006: 53)

Пуштив греење, барем овој пат не водејќи грижа за избезумувачкото урлање на моторот. (Мајер, 2009б: 42)

(71) *I was told only a half-million-pound grant would be needed to get the games going.* (Prince Harry, 2023: 239)

Речено ми е дека **за почетни активности околу игрите** ќе ми биде потребен грант од само половина милион фунти. (Принц Хари, 2023: 309)

4.3.3. Преводните еквиваленти на *get*-конструкциите со минат партицип

Како преводни еквиваленти на партиципната конструкција (со минат партицип) се јавуваат неколку јазични средства. Покрај лексичките, односно самостојно употребени глаголи, исто така се употребуваат двореченични состави, парафрази, номинализации, пасивни конструкции и слободни преводи.

Најчесто во примерокот се употребени личните форми на глаголите меѓу кои преовладуваат преодни глаголи со каузална семантика (наречени „квазикаузативни“): *поправи, закрпи, сработи, отвори, предаде, покрие, извлече, добие, забрани, сплеска, среди, соши* и др. Речиси сите се во свршен вид со што се потенцира промена на состојба кај агенсот во агентивните конструкции (72) или кај агентивниот трпител во медијаторските конструкции (73). Во (74) може да се употреби и глагол во свршен вид (*ги информира*).

(72) *We were able to get a lot of work done.* (Prince Harry, 2023: 420)

Успевавме да **сработиме** многу. (Принц Хари, 2023: 531)

(73) *She'll get us arrested.* (Atwood, 2019: 328)

Ќе нè уапсат поради неа. (Атвуд, 2020б: 371)

(74) *Minister of Finance also get them informed about the new Budget Law,*

Министерот **ги информираше** и за новиот Закон за буџети ... (MaCoCu_en_mk)

Во преводните еквиваленти се среќаваат и некаузативни глаголи со медијална семантика и рефлексивна форма.

(75) *I have to get to work before she can get her feelings hurt.* (Meyer, 2006: 64)

Морам да почнам со работа пред да **се навреди**. (Мајер, 2009б: 51)

(76) *The main goal of the meeting was to get the project team informed about the project activities.*

Главна цел на состанокот беше членовите на проектниот тим да **се запознаат** со проектните активности. (MaCoCu_en_mk)

Групата на каузативните глаголи во македонскиот превод е значително голема. Неа ја сочинуваат лабилни глаголи и глаголи што стануваат медијални или декаузални со рефлексивен маркер (*се запише/ се омажи/ се истушира/ се пресоблече – запише/ истушира/ омажи/ пресоблече некого*). Во лабилните спаѓа глаголот *легне* (77), кој е употребен како преоден без морфолошко маркирање.

(77) *By the time Jeremy got her showered, changed, and put to bed, the spaghetti was cold.* (Hoover, 2018b: 154)

Додека Џереми да **ја истушира, да ја пресоблече и да ја легне во кревет**, неговите шпагети веќе беа камен ладни. (Хувер, 2019: 247)

Присутноста на голем број лабилни глаголи во примероците се должи на честата употреба на конструкцијата *get smb/smith started* и *get smb/smith done*. Првата, типично се преведува со лабилниот глагол *почне* (78), а втората со *заврши* (79). Двата глагола по

својата семантика се фазни,²⁷ а фазните глаголи во многу јазици во светот се лабилни (Letuchiy, 2009). Втората конструкција се преведува и со квази-каузативниот глагол *сработи* (80) или со други начини, како на пр. со двореченична парафраза (81).

(78) *And don't get me started on the number of my friends who complain about their children.* (Hoover, 2018a: 40)

А да не почнувам ич за бројот на пријатели кои се жалеа за своите деца. (Хувер, 2018: 52)

(79) *During that time, we got things done.* (Vlasho, 2022: 136)

За тоа време, ги **завршивме** работите. (Влашо, 2022: 311)

(80) *I was rested enough to get some work done.* (Meyer, 2008: 347)

Се протегнав и решив дека сум доволно одморен за да **сработам нешто**. (Мајер, 2010б: 220)

(81) *I wasn't getting any writing done.* (Hoover, 2018b: 132)

Плус не **успевав да се концентрирам** на пишувањето. (Хувер, 2019: 214)

Анализата на примерите покажа дека интерпретацијата на партиципната конструкција како медијаторска или агентивна зависи од контекстот, а не само од одушевеноста. Во следните примери со сличен глагол трпителот е институција во (82) и човек во (83), но и двете се агентивни па се преведуваат со полнозначни глаголи со каузална семантика. Најдовме пример во кој конструкцијата е преведена со непреоден глагол (84), но каде што каузалноста се изразува со присуството на агенс (*од вас*).

(82) *I have gotten my bank involved too far already.* (Brown, 2003: 176)

Веќе доволно **ја замешав банката** во ова. (Браун, 2004: 220)

(83) *I got Leigh involved in this.* (Brown, 2003: 339)

Го заплеткав Ли во ова. (Браун, 2004: 416)

(84) *You're going to get someone fucking killed.* (Prince Harry, 2023: 260)

Од вас некој ќе загина, бестрага! (Принц Хари, 2023: 336)

Важно е да се забележи дека во најголем број случаи во преводот на овие конструкции се користат полнозначни глаголи во свршен вид. Тоа ја потврдува претпоставката дека *get* внесува значење на завршеност на дејството кое резултира со нова состојба на трпителот. Исклучок од оваа тенденција претставуваат двовидските глаголи во македонскиот јазик, како на пр. *се вакцинира* (85).

(85) *While the Canadians appalled over the example of a rich man who cheated in order to get himself and his wife vaccinated...*

И додека Канаѓаните беа згрозени од примерот на богат човек кој по пат на измама **се вакцинирал** себеси и неговата сопруга... (MaCoCu_en_mk)

---

²⁷ Фазните глаголи означуваат почетна, средна или завршна фаза на дејството.

Најдовме и неколку лексикализирани *се*-конструкции со инхоативна семантика како превод на партиципната конструкција со рефлексивен објект (86). Во преводот се губи имплицираното значење на иронија што ја има тука англиската конструкција. Можеме да ги сметаме примерите со рефлексивни објекти како дел од агентивната класа.

(86) *The three cats **got** themselves **perched** on a limb of a tree, all hunched-up and wide-eyed.* (Gauffrin, 2000: 1)

Откако **се искачија** на дрвото, мачките стоеја на една гранка стуткани и со ококорени очи. (Гофрен, 2000: 1)

Во примерокот маргинално се застапени преводи со двореченични состави, како на пр. со глаголот *направи* (87), *помогне* (88) и *издејствува* (89).

(87) *You could **get me transferred**, I said. To the Colonies.* (Atwood, 1985: 150)

Можеш да **направиш** да **ме префрлат**, реков. Во колониите. (Атвуд, 2020а: 181)

(88) *Her light skin **got her picked** for a coloredgirls', normal school in Pennsylvania, ...* (Morrison, 1987: 139)

Нејзината светла кожа **ѝ помогна да ја примат** во едно пристојно училиште за црнци, ... (Морисон, 1993: 256)

(89) *... another Prince Harry, who **got himself exiled**, then came back and annihilated everything and everyone in sight.* (Prince Harry, 2023: 16-17)

...еден друг принц Хари, кој **издејствувал да го протераат**, а потоа се вратил и уништил се. (Принц Хари, 2023: 25)

Најдовме и неколку примери преведени со перифрастични предикати градени од синсемантичкиот глагол *добие* и номинализација, на пр. *добие одобрение* (90) или *проверка* (91) каде што агентивното дополнение е преведено со изразот *од страна на...*

(90) *... it might only take the researchers in the German city of Mainz about a year to **get their** vaccines **approved** in the US.*

... истражувачите од Мајнц би можеле да **добијат одобрение** во САД за својата вакцина за нешто повеќе од една година. (MaCoCu_en_mk)

(91) *Rocket Lawyer allows you to create a variety of types of contracts (and other types of legal documents), **get them checked** by a lawyer.*

Rocket Lawyer овозможува да креирате најразлични видови на договори (и останати видови документи), за истите да **добие** **проверка** од страна на адвокат. (MaCoCu_en_mk)

Следната стратегија за преведување на партиципните каузативи се номинализациите. Тие почесто се среќаваат во примерокот со публицистичка проза. Номинализациите можат да бидат во субјектна позиција (92) или во состав на агентивното дополнение реализирано со предлошка фраза (93).

(92) *Is there a fee for **getting a security clearance certificate issued**?*

Дали се наплаќа **добивањето** безбедносен сертификат? (MaCoCu_en_mk)

(93) *The Law also underpins greater transparency by **getting** the potential investors **informed** in a clear, unambiguous and comprehensible manner...*

Со Законот се поддржува и поголема транспарентност **преку информирање** на потенцијалните инвеститори на јасен, недвосмислен и разбирлив начин. (MaCoCu_en_mk)

Двете пасивни конструкции во македонскиот јазик релативно ретко се користат како преведувачка стратегија на партиципната конструкција. Употребата на *сум*-пасивот беше малку повисока, веројатно заради резултативната семантика на англиската конструкција (95), отколку на *се*-пасивот (94).

(94) *You could ... set a target like **getting homework done** before dinner.*

Може ... да поставите цел домашната работа **да се заврши** пред вечера. (MaCoCu_en_mk)

(95) *We managed to **get our paper accepted** in the journal.*

Успевме нашиот труд да **биде прифатен** во списанието. (MaCoCu_en_mk)

Во преводот почесто се среќаваат парафрази кои ја пренесуваат каузалноста на овие конструкции со преоден глагол, на пр. *причини* и *најде* со директен објект (96 – 97). Во некои случаи таквите парафрази се граничат со слободен превод.

(96) *I couldn't let his temper **get him hurt**.* (Meyer, 2006: 495)

Не сакав да дозволам неговиот бес **да му причини некој проблем**. (Мајер, 2009б: 333)

(97) *All his closest kin ... left for Constantinople. They left in time to get themselves **well settled**.* (Starova, 2017: 12)

Негови блиски ... заминаваа во Цариград. На време да си **најдат добра strea**. (Старова, 2000: 16)

Понекогаш преведувачите користат и идиоматски изрази за превод, како на пр. со глаголот *фаќа* во изразот *фаќа врски* (98).

(98) *Those in high places who knew the right people could **get strings pulled** to have their cases ignored.*

Тие на високи позиции знаеа за вистинските луѓе и **фаќаа врски** за да се игнорира нивниот случај. (MaCoCu_en_mk)

Во поглед на веродостојноста на преводните еквиваленти наспрема нивните оригинали забележавме неколку несоодветни преводи. Неколку примери беа погрешно преведени поради неразбирањето на семантиката на конструкцијата. Во (99 – 100) грешката во македонскиот превод потекнува од поистоветувањето на иницијаторот и вршителот во конструкции со медијаторска интерпретација.

(99) *I **got our** chapter of Ohio University alumni **named** for him.* (Vlasho, 2022: 32)

По него го **именував** нашиот огранок на Универзитетот на Охајо алумни. (Влашо, 2022: 197)

(100) *The younger boy, ..., having got the door opened for him by someone, made his determined appearance among them.* (Austen, 1817: 68)

Помалото момче, вистински дебелко, **сам ја отвори вратата**, решително влезе и веднаш отиде до софата. (Остин, 2017: 76)

Во следниот пример глаголот *get* е преведен буквално и затоа каузалното значење на конструкцијата е послабо изразено. Всушност, со овој пример се илустрира семантички јазол меѓу две функции на партиципот: модификувачката ако тој се сфати како определба на супстантивизираната именка *вработени* (добиваат фокусирани вработени) или дополнувачка, како дел од пасивната конструкција (ги тераат вработените да бидат фокусирани).

(101) *companies get employees focused on business processes*

компаниите **добиваат вработени фокусирани** на бизнис процесите ... (MaCoCu_en_mk)

4.3.4. Сумирање на резултатите од анализата на еквивалентите

Анализата покажа дека инфинитивните конструкции претежно се преведуваат со двореченичен состав и парафрази (78) наспроти ретката застапеност на активни полнозначни глаголи (13). Кај инфинитивните конструкции разликата во преводните еквиваленти со транзитивен глагол и преводните еквиваленти со двореченичните состави е значителна (повеќе од двапати).

Кај конструкциите со сегашен партицип нема поголема бројчана разлика меѓу двете стратегии. Имено, во преводите на конструкциите со сегашен партицип таа разлика е многу помала: 23 двореченични состави и 17 активни глаголи, од кои значителен број се преведуваат со лабилни каузативни глаголи.

Конструкциите со минат партицип доминантно се преведени со активни глаголи во споредба со двореченични структури (130 наспроти 36). Сметаме дека тоа може да се објасни со поголема семантичка и синтаксичка интегрираност на *get*-конструкцијата со минат партицип. Заради отстранувањето на агентивниот трпитељ од предикатско аргументската структура на конструкцијата и промовирањето на попериферен конституент (објектот на глаголот) во јадрото на предикацијата фазите на настанот и партиципантите се повеќе интегрирани: *I got **the car** washed* наспроти *I got him to wash **the car**.*

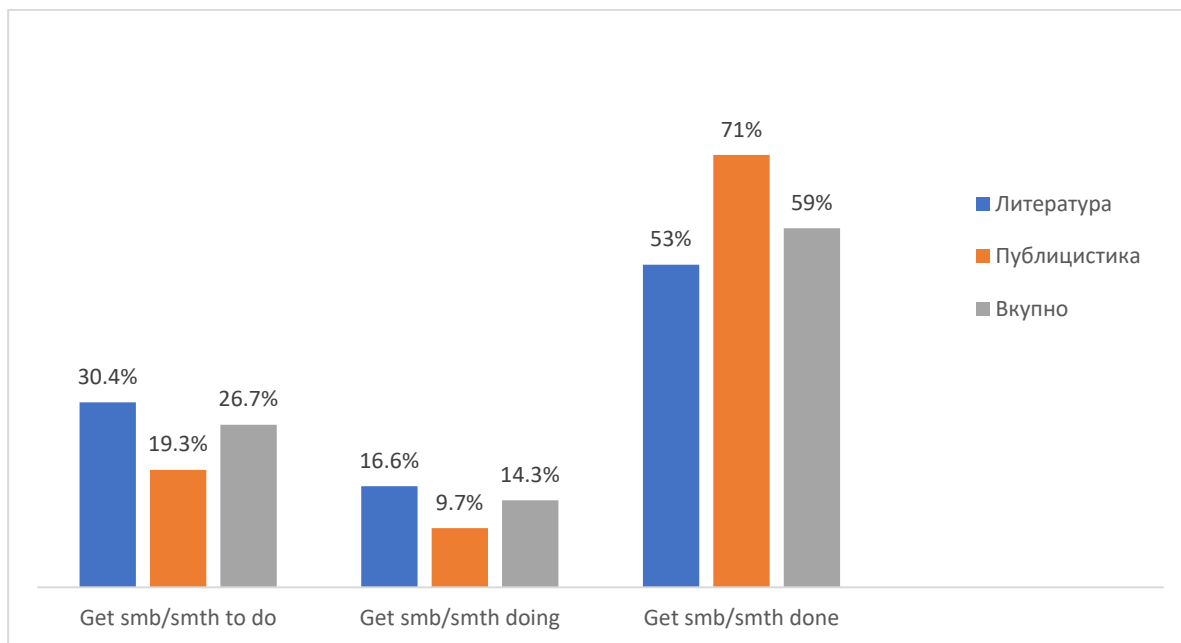
4.4. Заклучни забелешки за каузативните конструкции со глаголот *get* и нивните македонски еквиваленти

Во овој дел ги сумираме резултатите од истражувањето на каузативните конструкции со глаголот *get*: инфинитивни конструкции (*get smb/smith to do*), конструкции со сегашен партицип (*get smb/smith doing*), и конструкции со минат партицип (*get smb/smith done*). Овие конструкции се конкурентни со каузативните конструкции со глаголот *have*. Разликата помеѓу двете серии конструкции е во тоа што *get*-конструкциите имаат динамично значење за разлика од состојбеното значење на *have*-конструкциите.

Во 4.2. видовме дека инфинитивната конструкција и конструкцијата со сегашен партицип имаат слична семантика и синтакса, но се разликуваат по аспект. Тие обично изразуваат дејство што е иницирано од субјектниот референт, но е реализирано од објектниот референт. Разликата помеѓу овие две конструкции е во аспектвалните карактеристики на дејството, односно во конструкцијата со сегашен партицип глаголот е маркиран во траен вид, додека пак во инфинитивната конструкција е немаркиран. Друга карактеристика која е типична за овие конструкции е одушевеноста на директниот објект. Ова својство е важно во поглед на семантиката на самата конструкција. Прототипните конструкции имаат одушевен трпител кому каузаторот му налага да го изврши дејството, додека пак непрототипните конструкции имаат неодушевен трпител и затоа не може самостојно да го реализира наложеното дејство. Ваквите конструкции ги нарекуваме агентивни бидејќи каузаторот сам го врши дејството.

Конструкцијата со минат партицип се разликува од претходните две по резултативната семантика. Овие конструкции се градат само со партиципи од преодни глаголи чиј објект е промовиран во позицијата на објект на помошниот глагол. Оваа конструкција, всушност, претставува пасивна варијанта на претходните конструкции. Кај оваа конструкција вршителот на дејството не е присутен во синтаксичката структура на реченицата, но обично е импликуван, а понекогаш е изразен и синтаксички во предлошка конструкција со *by*.

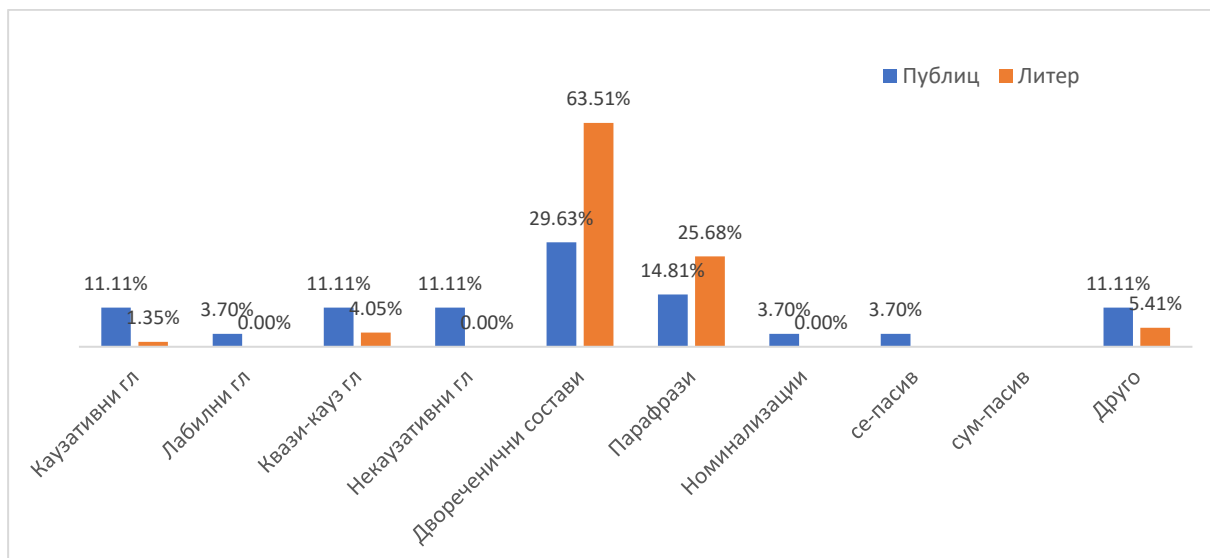
Што се однесува на употребата на каузативните конструкции со глаголот *get*, исто како и пасивните и инхоативните конструкции со *get*, тие почесто се среќаваат во усниот отколку во пишаниот јазик. Додека пак, во поглед на фреквенциската дистрибуција на трите каузативни *get*-конструкции како што е прикажано со графиконот 4.1. спроведеното истражување покажа дека и во литературниот и во публицистичкиот стил најчесто се употребува конструкцијата со минат партицип (59%), по која следи инфинитивната конструкција (26,7%), а најмалку употребувана е конструкцијата со сегашен партицип (14,3%). За разлика од инфинитивните и конструкциите со сегашен партицип, кои доминираат во литературниот стил, конструкциите со минат партицип се позастапени во публицистиката отколку во литературата.

Графикон 4.1. Фреквенциската дистрибуција на трите каузативни *get*-конструкции во примерокот

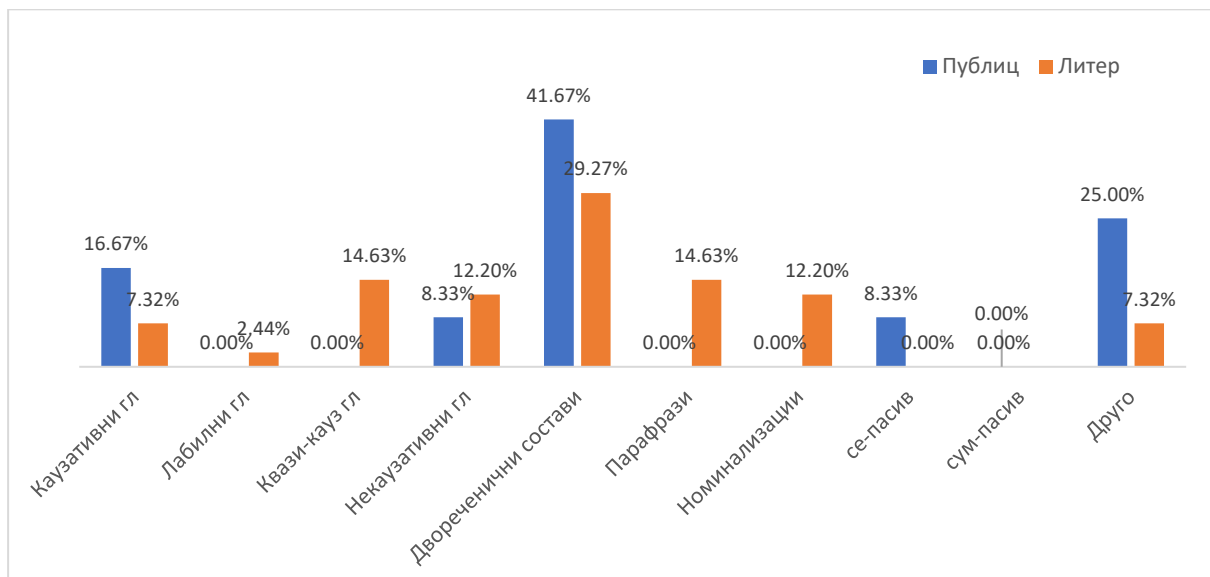
Во поглед на македонските еквиваленти на каузативните конструкции со глаголот *get*, анализата покажа дека инфинитивната и конструкцијата со сегашен партицип генерално се преведуваат со двореченичен состав и со парафрази, за разлика од конструкцијата со пасивен партицип која главно е преведена со активни глаголи при што доминираат квази-каузативните глаголи. Претпоставуваме дека тоа се должи на поголемата семантичка и синтаксичка интегрираност на конструкцијата со минат партицип.

Во графиконот 4.2. прикажани се македонските преводни еквиваленти на инфинитивната каузативна конструкција во двата разгледувани стила. Може да се забележи дека двореченичните состави доминираат кај оваа конструкција, особено во примерите ексцерпирани од литературните дела. По двореченичните состави следат парафразите чиј процент е исто така повисок во литературата. Што се однесува на активните конструкции, тие се побројни во публицистиката, а во нив подеднакво се среќаваат каузативни, квази-каузативни и некаузативни глаголи, додека пак лабилните глаголи се помалку застапени. Пасивните конструкции не се типични преводни еквиваленти на овие англиски конструкции: најдовме само еден пример со *se*-пасив во публицистиката, а *sum*-пасивот не е воопшто застапен. Исто така присутни се и примери со слободен превод.

Графикон 4.2. Македонски преводни еквиваленти на англиската каузативна конструкција *get smb/smt to do*

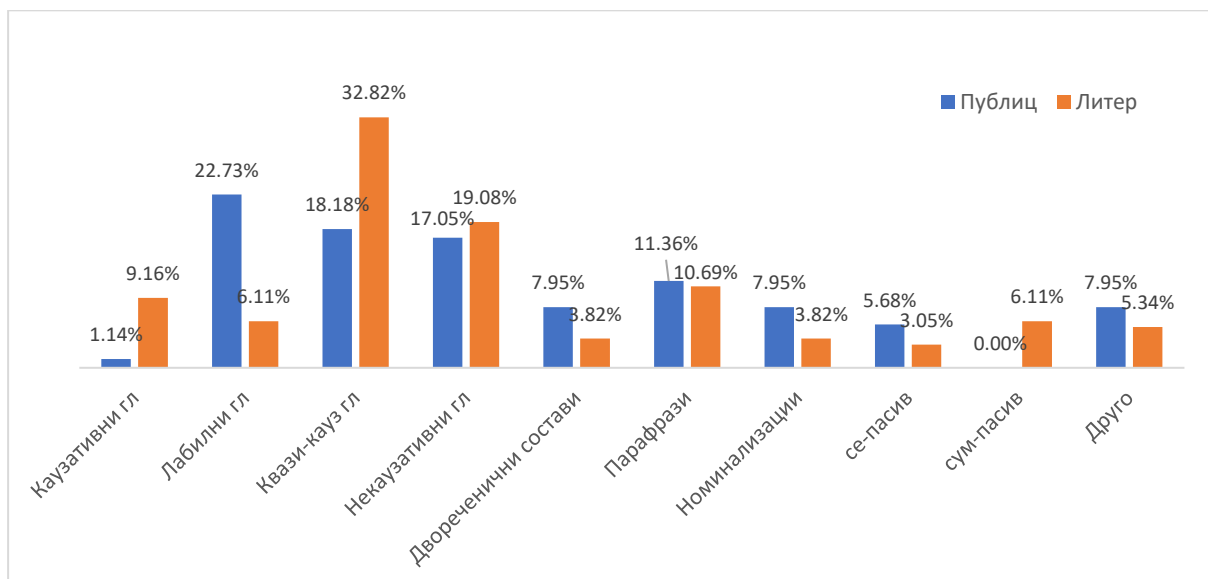
Во графиконот 4.3. прикажана е дистрибуцијата на македонските преводни еквиваленти на каузативната конструкција со сегашен партицип. Кај оваа конструкција распределбата на еквивалентите е слична како и кај претходната конструкција, со таа разлика што двореченичните состави доминираат во публицистиката, што не беше случај кај инфинитивната конструкција. Исто така, во публицистиката оваа конструкција не е преведена со парафрази, а почесто се среќава слободниот превод како преводен еквивалент. Сличната распределба на еквивалентите во инфинитивната и конструкцијата со сегашен партицип се должи на семантичките и синтаксичките сличности помеѓу двете конструкции што претходно ги разгледавме.

Графикон 4.3. Македонски преводни еквиваленти на англиската каузативна конструкција *get smb/smt doing*

За разлика од претходните две конструкции, истражувањето покажа дека конструкцијата со минат партицип генерално се преведува со активни глаголи, од кои доминираат квази-каузативните глаголи, посебно во примерите од литературата. Како

што и претходно напоменавме, сметаме дека ваквата разлика може да се должи на поголемата семантичка и синтаксичка интегрираност на конструкцијата со минат партицип, односно, фазите на настанот се повеќе интегрирани поради тоа што агентивниот трпител е отстранет од предикатско-аргументската структура на конструкцијата, а објектот на глаголот е промовиран. По активните конструкции следат парафразите и двореченичните состави, а поретки се номинализациите, кои повеќе се присутни во публицистичкиот стил. Освен тоа, со оглед на тоа што оваа конструкција претставува пасивен корелат на претходните две, како преводни еквиваленти тука се јавуваат и пасивни конструкции, при што доминира рефлексивниот *се-пасив*, но има и примери со перифрастичниот *сум-пасив*. Како и кај претходните конструкции, така и кај оваа како преводен еквивалент се јавува и слободен превод, позастапен во публицистиката.

Графикон 4.4. Македонски преводни еквиваленти на англиската каузативна конструкција *get smb/smith done*

Да сумираме: во примерокот најзастапена е *get*-конструкцијата со пасивен партицип, која претставува пасивен корелат на другите две испитувани конструкции во: инфинитивна форма и со сегашен партицип. Кај двете активни конструкции разликуваме агентивни и неагентивни според одушевеноста на објектниот референт.

Преводните еквиваленти на каузативните конструкции со глаголот *get* се разликуваат според видот на конструкцијата и жанрот. Така, инфинитивните конструкции во литературата доминантно се преведуваат со двореченични состави и парафрази (вторите поретко). Во публицистиката изборот на еквивалентите е поразновиден со оглед на поголемата застапеност на активни глаголи. Изборот на преводните еквиваленти на конструкциите со сегашен партицип е поразновиден во литературниот жанр; во публицистиката не најдовме номинализации и парафрази, но затоа пак има каузативни глаголи. Со оглед на тоа што конструкциите со пасивен партицип претставуваат пасивни корелати на двете претходно испитувани конструкции, нивните преводи коренито се разликуваат од преводите на двете активни конструкции поради доминантната употреба на активни глаголи и минималната застапеност на двореченични состави. Меѓутоа, употребата на активните глаголи покажува жанровски разлики затоа што во публицистиката повеќе се употребуваат лабилни и квази-каузативни глаголи.

5. ЗАКЛУЧНИ СОГЛЕДУВАЊА

Во овој труд ги анализиравме англиските конструкции со глаголот *get* и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. Спроведеното истражување ни помогна да ги утврдиме македонските преводни еквиваленти и контекстот во кој секој од нив се јавува. Во фокусот на нашето истражување беа две групи на формално различни конструкции. Првата група се состои од конструкции со *get* + минат партицип од некој полнозначен глагол (*get done*) коишто функционално се делат на пасивни и инхоативни *get*-конструкции. Втората група се состои од конструкции во кои меѓу *get* и нефинитната форма од полнозначниот глагол стои именска синтаagma. Во оваа група се опфатени каузативните конструкции со *get* во која спаѓаат инфинитивните и конструкциите со сегашен партицип *get smb/smith to do* и *get smb/sth doing*, како и конструкциите со минат партицип *get smb/smith done*.

За да се постигнат целите на истражувањето за анализата, користен е споредбениот метод при што појдовна точка ни беше формата на конструкциите, а преку анализата се дојде до значењето на овие конструкции. За истражувањето се користени над 2000 примери преведени од англиски на македонски и обратно. Користениот примерок содржи примери од литературни дела и од новинарски текстови, при што во самата анализа ги воочивме и разликите во употребата на конструкциите во двата стила. Примерите од литературниот стил беа ексцерпирани од англојазични дела напишани во 19-тиот, 20-тиот и 21-иот век. За потребата на истражувањето беа користени електронски бази на податоци (*ParaSol* и *CLARIN.SI*) и електронски верзии на книгите, меѓутоа вадењето на примерите и пронаоѓањето на соодветните преводни еквиваленти беше направено рачно.

Во анализата на конструкциите со *get* + партицип прво се фокусиравме на конструкциите што изразуваат пасивен залог. Се покажа дека македонските преводни еквиваленти на англиските пасивни *get*-конструкции имаат различни форми: активен глагол, *сум*-пасив, *се*-пасив, номинализација, рефлексивен медиј, партицип и состојбен резултатив. Исто така, во анализираниите примери има и случаи на слободен превод на овие конструкции. Примарниот преводен еквивалент на овие конструкции во македонскиот јазик е глагол во активен залог, така што со истражувањето се потврди ставот дека пасивните конструкции, како некарактеристични за македонскиот јазик, сè поретко се употребуваат, а на нивно место се користат активните конструкции. Постојат повеќе фактори што влијаат врз изборот на активниот наместо пасивниот залог во преводот: прагматичко-семантички фактори, дискурсно-прагматички фактори, структурни фактори и лексичко-семантички фактори. За разлика од англискиот, македонскиот јазик располага со дополнителна стратегија со која се врши топикализација на објектниот партиципант преку употреба на активни глаголи со синтаксички нереализиран субјект. Таа стратегија е мотивирана од неколку причини: потребата на немаркирана информациска структура на реченицата и потребата од поексплицитно изразување на анафорските релации меѓу две соседни реченици. Во примерите преведени со актив има и примери каде што е употребен глагол со поинаква аргументска структура од англискиот корелат. Исто така, во некои примери постои идиоматска употреба на англискиот глагол во пасивна конструкција.

По активот, како втор по честота преводен еквивалент на пасивната англиска *get*- конструкција, следи перифрастичниот *сум*-пасив. Заради слични морфолошки и функционални карактеристики со англискиот *get*-пасив, македонскиот *сум*-пасив почесто се јавува како преводен еквивалент на *get*-пасивот од рефлексивниот *се*-пасив. Разликата помеѓу *сум*- и *се*-пасивот е понагласена во литературниот стил, каде што примерите преведени со *сум*-пасив се трипати побројни од оние со *се*-пасив, додека пак во публицистичкиот стил разликата помеѓу двата типа македонски пасив е незначителна. Следен преводен еквивалент на англиската пасивна *get*-конструкција е рефлексивниот *се*-пасив, но со ограничена дистрибуција бидејќи се користи за преведување на тековни настани. Се утврди дека *се*-пасивот, генерално, се избегнува во преводните еквиваленти на *get*-пасивот со синтаксички реализиран агенс (*by-phrase*) бидејќи основната прагматичка особина на македонскиот рефлексивен пасив е апстрахирање од дејството на некој неконкретизиран агенс кој се подразбира од контекстот. Во поретко застапените преводни еквиваленти на пасивните конструкции спаѓаат номинализациите, рефлексивниот медиј, глаголската придавка, состојбениот резултатив, како и слободниот превод. Номинализацијата е почест преводен еквивалент во публицистичкиот стил, додека, пак, слободниот превод е позастапен во литературните дела. Глаголската придавка и состојбениот резултатив не се типични претставници на еквивалентите со оглед на тоа што се малобројни и во двете групи.

Во втората голема функција, конструкциите со *get* + партицип изразуваат инхоативност и како такви се дел од медијалнаат дијатеза. Инхоативните конструкции означуваат промена на состојба, односно почетокот на некоја ситуација што резултира со засегнатост на субјектниот партиципант. Истражувањето покажа дека постојат повеќе конструкции во македонскиот јазик со кои се преведуваат инхоативните конструкции со *get* + минат партицип: рефлексивен медиј, активен глагол, состојбен резултатив, номинализација, дативен предикатив, глаголска придавка, како и слободен превод. Во двата стила беа забележани главно истите преводни еквиваленти на инхоативните *get*-конструкции. Најчест преводен еквивалент на инхоативните конструкции со *get* + минат партицип е рефлексивниот медиј во двата стила со приближно иста застапеност со повеќе од две третини од примерите. Големиот број на преводи со рефлексивен медиј потврдува дека англиските инхоативни конструкции со *get* + минат партицип претставуваат медијален залог и се споредливи со македонските рефлексивни конструкции со медијална семантика.

Глаголските форми во активен залог во македонскиот јазик се исто така чест преводен еквивалент на овие англиски конструкции. Активните форми се позастапени во литературниот стил, а по честота следи номинализацијата. Сепак, активните глаголи и номинализациите се јавуваат многу поретко отколку кај преводните еквиваленти на англискиот *get*-пасив. Други форми што се јавуваат како преводни еквиваленти се состојбениот резултатив, дативниот предикатив, глаголската придавка, како и слободниот превод. Меѓу македонските еквиваленти на инхоативните *get*-конструкции не наоѓаме пасивни конструкции, што упатува на фактот дека овие англиски конструкции се приклонуваат кон активниот пол, исто како и македонските медијални *се*-конструкции.

Може да заклучиме дека нашето истражување придонесува за разјаснувањето на медијалните конструкции. Преку испитување на конструкциите со *get* + минат партицип и нивните преводни еквиваленти на македонски јазик се дојде до нови сознанија за

маркирањето на медијалната дијатеза во англискиот јазик. Нашите наоди го поткрепуваат тврдењето дека овие конструкции изразуваат ситуациски типови карактеристични за медијалниот домен, на што укажува употребата на рефлексивните медијални конструкции во македонските преводи. Дополнително, сличностите меѓу англиските инхоативни *get*-конструкции со нивните македонски еквиваленти потврдуваат дека тие претставуваат континуум на семантички карактеристики, што придонесува за нашето разбирање за нивниот развој кон пасивни конструкции.

Што се однесува на втората група конструкции, спроведената анализа покажа дека во примерокот најзастапена е *get*-конструкцијата со пасивен партицип. Оваа конструкција претставува пасивен корелат на каузативната *get*-конструкција во инфинитивна форма и *get*-конструкцијата со сегашен партицип. Двете активни конструкции може да бидат агентивни или неагентивни во зависност од одушевеноста на објектниот референт. Прототипните, неагентивни, конструкции имаат одушевен трпител кому каузаторот му налага да го изврши дејството. За разлика од нив, непрототипните конструкции имаат неодушевен трпител и затоа не може самостојно да го реализира наложеното дејство. Овие конструкции се нарекуваат агентивни бидејќи каузаторот сам го врши дејството.

Македонските преводни еквиваленти на каузативните конструкции со глаголот *get* се разликуваат според видот на конструкцијата и жанрот. Инфинитивните конструкции во литературата генерално се преведуваат со двореченични состави и парафрази, меѓутоа двореченичните состави доминираат. Во примерокот се забележани и квази-каузативни и каузативни глаголи како преводни еквиваленти, но тие се многу поретко застапени. За разлика од тоа, во публицистиката изборот на еквивалентите е поразновиден со оглед на поголемата застапеност на активни глаголи. Кај конструкциите со сегашен партицип изборот на преводните еквиваленти е поразновиден во литературниот жанр: тука се застапени примери со каузативен глагол, лабилни глаголи, квази-каузативни глаголи, некаузативни глаголи, двореченични состави, парафрази, номинализации, како и слободен превод. Во примерите од публицистиката не најдовме номинализации и парафрази. Кај конструкциите со пасивен партицип постои значителна разлика во поглед на преводните еквиваленти со оглед на тоа што овие конструкции претставуваат пасивен корелат на претходните две испитувани конструкции. Овие конструкции најчесто се преведуваат со активен глагол (исто како и конструкциите со *get*-пасив), а двореченичните состави поретко се употребуваат. Меѓутоа, можевме да забележиме жанровски разлики кај употребата на активните глаголи. Така, во публицистиката доминираат лабилните глаголи, за разлика од квази-каузативните глаголи кои се најчести во литературниот стил.

Во поглед на ограничувањата на истражувањето, сметаме дека резултатите до некоја мера може да се предусловени од изборот на анализираниот материјал. Во нашето истражување анализирани се примери само од литературни дела и новинарски текстови, но доколку се направи истражување кое опфаќа повеќе стилови, резултатите би можело да се поинакви. Исто така, на резултатите влијае и фактот што и преводот во извесна мера е субјективен и зависи од изборот на преведувачот, па не може да се каже со сигурност дека дадените резултати имаат апсолутна вредност или би варирале доколку истиот материјал би бил преведен од друг преведувач. Во таа насока, предлагаме дека ова истражување може да води кон понатамошно подетално истражување кое би опфатило повеќе стилови или, пак, споредба на даден материјал кој би бил преведуван од повеќе преведувачи со цел утврдување на сличности/разлики кај еквивалентите на испитуваните конструкции.

Сепак, сметаме дека нашето истражување има значаен придонес во поглед на сознанијата за типолошките разлики меѓу конструкциите во англискиот и македонскиот јазик. Направената анализа ќе придонесе за подобро и полесно разбирање на поврзаноста меѓу формата и функцијата на овие конструкции, па така ќе биде од особена корист во наставата при изучувањето на дадените конструкции. Таа ќе им помогне на македонските изучувачи на англискиот јазик поуспешно да ја усвојат многустраната употреба на англиските *get*-конструкции. Исто така, истражувањето ќе најде примена и во изработката на учебни помагала од типот на граматика, речници и слично. Освен тоа, забелешките за соодветноста на преводот, отстапувањата од оригиналот и различните можности кои се дадени во овој труд ќе бидат корисни за преведувачите при изработката на преводи од англиски на македонски јазик.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

Кирилица

- Бужаровска, Е, Митковска, Л. (2021). Немаркирана промена на валенцијата кај македонските глаголи. *Македонски јазик LXXII* (стр 61–76), ИМЈ.
- Бужаровска, Е. (2021). Информациската структура и синтаксата на простата реченица во македонскиот јазик. *Современа филологија*, 4 (1): 41–58. doi.org/10.37834/JCP21410041b
- Велковска, С. (1998). *Изразување на резултативност во македонскиот стандарден јазик*. Скопје: ИМЈ.
- Конески, Б. (1981). *Грамматика на македонскиот литературен јазик*. Култура: Скопје.
- Конески, Б. (1986). *Историја на македонскиот јазик*. Култура: Скопје.
- Корубин, Б. (1990). *На македонско граматички теми*. Нова Македонија: Скопје.
- Минова-Ѓуркова, Л. (1994). *Синтакса на македонскиот стандарден јазик*. Скопје: Магор.
- Минова-Ѓуркова, Л. (2003). *Стилистика на современиот македонскиот јазик*. Скопје: Магор.
- Митковска, Л. (2006). „Номинализациите во административно-правниот стил”, Зборник на трудови од научниот собир *Функционалните стилови во македонскиот јазик*, Јазикот наш денешен кн.14, Скопје: Институт за македонски јазик „Крсте Мисирков”, 36-46.
- Митковска, Л. (2011). *Македонските се-конструкции и нивните еквиваленти во англискиот јазик*. Скопје: Македонска реч.
- Митковска, Л. (2018). „Овде ми е убаво: дативот за искажување состојби и ставови во македонскиот јазик“ *Македонски јазик LXIX*, 2018, 79-91.
- Тополињска, З. (2003). *Полски-Македонски граматичка конфронтација. Синтаксичка деривација*. Скопје: МАНУ.
- Тополињска, З. (2008). *Полски-Македонски граматичка конфронтација. Развоток на граматичките категории*. Скопје: МАНУ.

Латиница

- Alexiadou, A. (2005). A note on non-canonical passives: the case of the *get* passive. In H Broekhuis, N. Corver, R. Huybregts, U. Kleinhenz, and J. Koster (eds.). *Organizing Grammar: Linguistic Studies in Honor of Henk van Riemsdijk*, 13-21. Berlin: de Gruyter.
- Anderwald, L. (2017). GET, GET-constructions and the GET-passive in 19th-century English: Corpus analysis and prescriptive comments. In S. Hoffmann, A. Sand, and S. Arndt-Lappe (eds). *Studies in Variation, Contacts and Change in English*, Vol. 18. Helsinki: Varieng. [online] Available from: <https://varieng.helsinki.fi/series/volumes/18/anderwald/> [Accessed: March 30th, 2023]
- Arce-Arenales, M., M. Axelrod and B. Fox. (1994). Active voice and middle diathesis: A cross-linguistic perspective. In *Voice: Form and Function*, ed. by Barbara Fox and Paul Hopper, 1-22. Amsterdam: John Benjamins.
- Bache, C. and Davidsen-Nielsen, N. (1997). *Mastering English. An advanced grammar for non-native and native speakers*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Barlow, M. and Kemmer, S. (1994). “A schema-based approach to grammatical description.” In: Lima, Susan D.; Corragan, Roberta L.; and Iverson, Gregory K. (eds). *The reality of linguistic rules*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins. pp. 19-42.
- Biber, D., Johnson, S., Leech, G., Conrad, S., and Finegan, E. (1999). *Longman Grammar of Spoken and Written English*. Harlow: Pearson.
- Brus, I. (1992). “Towards a typology of voice.” In: Kefer, Michel, Van der Auwera, Johan (eds). *Meaning and grammar. Cross-linguistic perspectives*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter. pp. 45-76.
- Carter, R. and McCarthy, M. (1999). The English *get*-passive in spoken discourse: Description and implications for an interpersonal grammar. *English Language and Linguistics*, 3 (1): 41–58. DOI:10.1017/S136067439900012X

- Chappell, H. (1980). Is the *get*-passive adversative? *Papers in Linguistics: International Journal of Human Communication*, 13 (3): 411–451. DOI: 10.1080/08351818009370504
- Collins, P. C. (1996). *Get*-passives in English. *World Englishes*, 15: 43–56. DOI:10.1111/j.1467-971X.1996.tb00091.x
- Comrie, B. (1989). *Language Universals and Language Typology*. Blackwell
- Croft, W. (2005). Logical and typological arguments for Radical Construction Grammar. In: Östman, Jan-Ola and Mirjam Fried, eds. *Construction Grammars: Cognitive Grounding and Theoretical Extension*, 273–314. Amsterdam: Benjamins.
- Croft, W. (1991). *Syntactic categories and grammatical relations*. Chicago: University of Chicago Press.
- Croft, W. (2012). *Verbs: Aspect and clausal structure*. Oxford: Oxford University Press.
- Dixon, R.M.W. (2000). A typology of causatives: form, syntax and meaning. In Dixon, R.M.W. and S. Aikhenvald (eds.) *Changing valency: Case Studies in Transitivity*, 30-83. Cambridge: Cambridge University Press.
- Downing, A. (1996). The semantics of *get*-passives. In R. Hasan, C. Cloran, and D. Butt (eds). *Functional descriptions. Theory in practice*, 179–205. Amsterdam: Benjamins. doi.org/10.1075/cilt.121.07dow
- Downing, A. & Locke, P. (2006). *English Grammar: A University Course*. 2nd ed. Abingdon and New York: Routledge.
- Dryer, M. S. (1982). In Defense of a Universal Passive. *Linguistic Analysis* 10: 53-60.
- Traugott, E. C. and Trousdale, G. (2013). *Constructionalization and Constructional Changes*. Oxford University Press.
- Fleisher, N. (2006). The origin of passive *get*. *English Language and Linguistics*, 10: 225–252. doi.org/10.1017/S1360674306001912
- Fried, M. (2015). Construction Grammar. In A. Alexiadou & T. Kiss (eds.), *Syntax – Theory and Analysis*. An International Handbook. Handbooks of Linguistics and Communication Science. 42.1-3 (974-1003). Berlin: Mouton de Gruyter.] doi 10.13140/RG.2.1.1860.7447
- Fried, M. and Östman, J-O. (2004). Construction Grammar: a thumbnail sketch. In: Fried, Mirjam and Jan-Ola Östman eds. *Construction Grammar in a Cross-Language Perspective*, 11–86. Amsterdam: Benjamins.
- Geniušienė, E. (1987). *The Typology of Reflexives*. Mouton de Gruyter.
- Gilquin, G. (2003). Causative 'get' and 'have'. So close, so different. *Journal of English Linguistics*, Vol.31, no. 2, p. 125-148.
- Givón, T. (1993). *English grammar. A function-based introduction*. Vol.2. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Givón, T. (2001). *Syntax. A functional-typological introduction*. Vol. 2. Amsterdam: Benjamins.
- Goldberg, A. E. (1995). *Constructions: A Construction Grammar Approach to Argument Structure*, Chicago: University of Chicago Press.
- Goldberg, A. E. (2003). 'Constructions: A new theoretical approach to language', *Trends in Cognitive Sciences* 7/5: 219–24.
- Goldberg, A. E. (2013). Constructionist Approaches. In: Hoffmann, Thomas and Graeme Trousdale, eds. *The Oxford Handbook of Construction Grammar*. New York: Oxford University Press.
- Gronemeyer, C. (1999). On deriving complex polysemy: the grammaticalization of *get*. *English Language and Linguistics* 3: 1-39.
- Haspelmath, M. (1990). The grammaticization of passive morphology. *Studies in Language*, 14: 25–72.
- Hatcher, A. G. (1949). To *get/be* invited. *Modern Language Notes*, 64: 433–446.
- Hilpert, M. (2014). *Construction Grammar and its Application to English*. Edinburgh: Edinburgh University Press.
- Hollmann, W. B. (2003). Synchrony and diachrony of English periphrastic causatives: a cognitive perspective. PhD dissertation. University of Manchester.
- Hopper, P., & Traugott, E.C. (2003). *Grammaticalization* Cambridge: CUP
- Huddleston, R. (1984). *English Grammar: An Outline*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Huddleston, R. and Pullum, G. K. (2002). *The Cambridge grammar of the English language*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Hundt, M. (2001). What corpora can tell us about the grammaticalisation of voice in *get*-constructions. *Studies in Language*, 25 (1): 49–88. doi.org/10.1075/sl.25.1.03hun
- Kazenin, K. (2001). The passive voice. In M. Haspelmath, E. König, W. Östereicher and W. Raible (eds.) *Language typology and language universals. An International Handbook*, 899–916. Berlin: de Gruyter.
- Keenan, L. E. & Dryer, S. (2007). Passive in the world’s languages. In Shopen (ed.), *Language Typology and Syntactic Description*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Kemmer, S. (1992). “Grammatical prototypes and competing motivations in a theory of linguistic change.” In: Davies, G., Iverson, G. (eds). *Explanation in historical linguistics*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins. pp. 145-166.
- Kemmer, S. (1993). *The middle voice*. Amsterdam: John Benjamins.
- Kemmer S, & Verhagen A. (1994). The grammar of causatives and the conceptual structure of events. *Cognitive Linguistics* 5-2 (1994), 115-156.
- Kim, J. B. (2012). English Get-Passive Constructions: A Corpus-Based Approach. *Studies in Generative Grammar*, 22 (2): 437–457. DOI:10.15860/SIGG.22.2.201205.437
- Kulikov L. (2001). Causatives. In Martin Haspelmath, Ekkehard König, Wulf Östereicher and Wolfgang Raible (eds.) *Language typology and language universals: An International Handbook*, 886–898. Berlin: de Gruyter.
- Kulikov, L. (2011). Voice typology. In *The Oxford Handbook of Linguistic Typology*, J.J. Song (ed.), 368–398. Oxford: OUP.
- Lakoff, G. (1987). *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories Reveal about the Mind*. Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, R. (1971). Passive resistance. *Papers from the Regional Meeting of the Chicago Linguistic Society*, 7: 149–162.
- Langacker, R. W. (1987). *Foundation of Cognitive Grammar, Vol. I: Theoretical Prerequisites*. Stanford: Stanford University Press.
- Langacker, R. W. (1991). *Foundations of Cognitive Grammar, Vol. II: Descriptive Application*. Stanford University Press, California.
- Lee, D. (2001). *Cognitive Linguistics: An Introduction*. Oxford University Press.
- Leech, G., Hundt, M., Mair, C. and Smith, N. (2009). *Change in Contemporary English: A Grammatical Study*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Letuchiy, A. (2009). Towards a typology of labile verbs: Lability vs. Derivation. In *New Challenges in Typology: Transcending the Borders and Redefining the Distinctions*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Mitkovska, L. (2011). “Competition between nominal possessive constructions and the possessive dative in Macedonian.” In: Nomachi, Motoki (ed) *The Grammar of Possessivity in South Slavic Languages: Synchronic and Diachronic Perspectives*, 83-110. Sapporo: Hokkaido University, Slavic Research Centre.
- Mitkovska, L. (2021). The network of reflexive dative constructions in South Slavic. *Poznań Studies in Contemporary Linguistics* 57(1), 59–83.
- Mitkovska, L. and Bužarovska, E. (2012). An Alternative Analysis of the English *Get*-Past Participle Constructions: Is *Get* All That Passive? *Journal of English Linguistics*, 20 (10): 1-20. doi.org/10.1177/0075424211418978
- Mitkovska, L. and Arsovska A. (2023). “Macedonian translation equivalents of the English GET-passive” *Journal of Contemporary Philology*, 6 (2), 7–25. <https://doi.org/10.37834/JCP2362007m>
- Nichols, J., Peterson, D. A. & Barnes, J. (2004). Transitivity and detransitivizing languages. *Linguistic Typology* 8(2). 249–311.
- Payne, T. E. (2011). *Understanding English Grammar: A Linguistic Introduction*. Cambridge University Press.
- Perek, F. (2015). *Argument Structure in Usage-Based Construction Grammar: Experimental and corpus-based perspectives*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins.
- Quirk, R.; Greenbaum, S.; Leech, G. and Svartvik, J. (1985). *A Comprehensive Grammar of the English Language*. London: Longman.

- Schwarz, S. (2018). *Passive voices: BE-, GET- and prepositional passives in recent American English*. PhD Dissertation. Uppsala University.
- Schwarz, S. (2019). Signs of grammaticalization. In Claridge & Bös (eds.), *Developments in English Historical Morpho-Syntax*. Amsterdam/Philadelphia: Benjamins.
- Shibatani, M. (2002). Some basic issues in the grammar of causation. *The Grammar of Causation and Interpersonal Manipulation*. Shibatani, M (ed). 1-22, Amsterdam: Benjamins.
- Shibatani, M. (2004). Voice. In: Geert Booij, Christian Lehmann, Joachim Mugdan, Stavros Skopeteas (eds.) *Morphology: An International Handbook on Inflection and Word-Formation, Volume 2*, 1145- 1165. Berlin, New York: Walter de Gruyter.
- Shibatani, M. (2006). On the conceptual framework for voice phenomena. *Linguistics* 44–2 (2006), 217–269.
- Shibatani, M. & Pardeshi, P. (2001). The causative continuum. *Kobe Papers in Linguistics* 3, 136-177.
- Siewierska, A. (1984). *The Passive: A Comparative Linguistic Analysis*. London: Croom Helm.
- Siewierska, A. (1988). The passive in Slavic. In: *Passive and Voice*, edited by Masayoshi Shibatani, 243–289. Amsterdam: John Benjamins.
- Smith, T. Y. (1998). How ‘give’ and ‘receive’ provide structure for more abstract notions: the case of benefactives, adversatives, causatives, and passives. *Proceedings of the Twenty-Fourth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society: General Session and Parasession on Phonetics and Phonological Universals*, 219-231. Berkeley, California, USA.
- Stein, G. (1979). *Studies in the function of the passive*. Tübingen: Narr.
- Svartvik, J. (1966). *On voice in the English verb*. The Hague/Paris: Mouton.
- Taranto, G. (2005). *An event structure analysis of the causative and passive get*. Ms., University of California, San Diego.
- Taylor, J. R. (2002). *Cognitive Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Vanrespaille, M. (1991). A semantic analysis of the English get-passive. *Interface*, 5: 95–112.

ИЗВОРИ НА ЕКСЦЕРПИРАНИТЕ ПРИМЕРИ

Кирилица

- Алабаков, К. (2011). *Мојот партизански живот*. Еботсворт: Политикон Публикации.
<https://www.pollitecon.com/html/ebooks/Mojot-Partizanski-Zivot.pdf>
- Атвуд, М. (2020а). *Завети*. Скопје: Бегемот.
- Атвуд, М. (2020б). *Приказната за робинката*. Скопје: Бегемот.
- Браун, Д. (2004). *Кодот на Да Винчи*. Скопје: ТРИ.
- Браун, Д. (2005). *Ангели и демони*. Скопје: ТРИ.
- Бронте, Е. (2004). *Оркански височини*. Скопје: Нова наша книга.
- Влашо, Л. (2022). *Американски син на Македонија*. Скопје: Македонска искра.
- Гофрен, Р. (2000). *Туристички водич. Блесок бр.12*.
<https://blesok.mk/mk/литература/туристички-водич-12/>
- Капотти, Т. (2013). *Ладнокрвно убиство*. Скопје: Магор.
- Куци, Џ. М. (2006). *Животот и времињата на Мајкл К*. Скопје: Арс Либрис.
- Куци, Џ. М. (2013). *Срамота*. Скопје: Магор.
- Куци, Џ. М. (2018). *Детството на Исус*. Скопје: Артконект.
- Мајер, С. (2009а). *Самрак*. Скопје: ТРИ.
- Мајер, С. (2009б). *Млада месечина*. Скопје: ТРИ.
- Мајер, С. (2010а). *Помрачување*. Скопје: ТРИ.
- Мајер, С. (2010б). *Зазорување*. Скопје: ТРИ.
- Моријарти, Л. (2022). *Последната годишнина*. Скопје: Арс Ламина.
- Морисон, Т. (1993). *Љубена*. Скопје: Детска радост.
- Морисон, Т. (2012). *Соломоновата песна*. Скопје: Магор.
- О'Конор, Ф. (2021). *Тешко ќе најдеш добар човек*. Скопје: Темплум.
- Ондатје, М. (1997). *Англискиот пациент*. Скопје: Детска радост.
- Остин, Џ. (2008). *Гордост и предрасуда*. Скопје: Нова наша книга.
- Остин, Џ. (2011). *Ема*. Скопје: Магор.
- Остин, Џ. (2014). *Менсфилд парк*. Скопје: Арс Ламина.
- Остин, Џ. (2017). *Убедување*. Скопје: Гурѓа.
- Принц Хари. (2023). *Резерва*. Скопје: Арс Либрис.
- Роулинг, Џ. К. (2001). *Хари Потер и каменот на мудроста*. Скопје: Култура.
- Руни, С. (2022). *Прекрасен свету, каде си*. Скопје: ТРИ.
- Старова, Л. (2000). *Патот на јагулите*. Скопје: Матица македонска.
- Форстер, Е. М. (2019). *Соба со поглед*. Скопје: Арс Либрис.
- Фотева, Е. В. (2012). *До пеколот и назад*. Торонто: Публикации Ристо Стефов.
https://macedonianhistory.ca/Stefov_Risto/Do%20pekolot%20i%20nazad%20-%20e-book.pdf
- Хемингвеј, Е. (1979). *Сонцето одново изгрева*. Скопје: Мисла, Култура, Македонска книга, Наша книга.
- Хемингвеј, Е. (2020). *За кого бијат камбаните*. Скопје: Матица македонска.
- Хемингвеј, Е. (2021а). *Подвижна гозба*. Скопје: Арс Либрис.
- Хемингвеј, Е. (2021б). *Снеговите на Килиманџаро и други приказни*. Скопје: Арс Либрис.
- Хувер, К. (2018). *Сите твои совршености*. Скопје: Сакам книги.
- Хувер, К. (2019). *Верити*. Скопје: Сакам книги.

Латиница

- Alabakov, K. (2011). *My Partisan Life*. Abbotsford: Pollitecon Publications.
<https://www.pollitecon.com/Assets/Ebooks/My-Partisan-Life.pdf>
- Atwood, M. (1985). *The Handmaid's Tale*. Toronto: McClelland & Stewart.
<https://icmotrospaises.files.wordpress.com/2016/07/the-handmaids-tale-margaret-atwood.pdf>
- Atwood, M. (2019). *The Testaments*. Toronto: McClelland & Stewart.
<https://archive.org/details/the-testaments-margaret-atwood>
- Austen, J. (1813). *Pride and Prejudice*. London: Thomas Egerton.
<https://www.gutenberg.org/files/1342/old/pandp12p.pdf>
- Austen, J. (1814). *Mansfield Park*. London: Thomas Egerton.
https://fb2bookfree.com/uploads/files/2019-07/1562268711_mansfield-park-by-jane-austen.pdf
- Austen, J. (1815). *Emma*. London: John Murray.
https://fb2bookfree.com/uploads/files/2020-04/1587923584_emma-by-jane-austen.pdf
- Austen, J. (1818). *Persuasion*. London: John Murray.
<https://www.planetebook.com/free-ebooks/persuasion.pdf>
- Bronte, E. (1847). *Wuthering Heights*. London: Thomas Cautley Newby.
<https://www.ucm.es/data/cont/docs/119-2014-04-09-Wuthering%20Heights.pdf>
- Brown, D. (2000). *Angels and demons*. New York: Pocket Books.
https://drive.google.com/file/d/0B52T-3ANbGi_S1VBcTBSQ185T2M/view?resourcekey=06aZg95L4K4u1SwV8eRSfBw
- Brown, D. (2003). *The Da Vinci Code*. New York: Doubleday.
https://ia600404.us.archive.org/9/items/TheDaVinciCode_201308/The%20Da%20Vinci%20Code.pdf
- Capote, T. (1966). *In Cold Blood*. New York: Random House.
<http://library.lol/main/EC19F30EE887BD89E7A89B2FBF913D74>
- Coetzee, J.M. (1983). *Life & Times of Michael K*. Johannesburg: Ravan Press.
<https://archive.org/details/lifetimesofmicha00coet>
- Coetzee, J.M. (1999). *Disgrace*. London: Secker & Warburg.
<http://kkoworld.com/kitablar/con-maksvell-kutzee-rusvayciliq-eng-kko.pdf>
- Coetzee, J.M. (2013). *The Childhood of Jesus*. Melbourne: Text Publishing (Australia). New York: Viking Press (U.S. edition).
https://archive.org/details/childhoodofjesus0000coet_j8h4
- Forster, E. M. (1908). *A Room with a View*. London: Edward Arnold.
<https://www.gutenberg.org/files/2641/2641-h/2641-h.htm>
- Foteva, E. V. (2012). *To Hell and Back*. Toronto: Risto Stefov Publications.
https://macedonianhistory.ca/Stefov_Risto/To%20hell%20and%20back%20-%20e-book.pdf
- Gaufrin, R. (2000). *The Tour Guide*. Blesok no.12.
<https://blesok.mk/en/literature/the-tour-guide-12/>
- Hemingway, E. (1926). *The Sun Also Rises*. New York: Scribner's.
<http://englishonlineclub.com/pdf/Ernest%20Hemingway%20-%20Fiesta.%20The%20Sun%20also%20Rises%20%5BEnglishOnlineClub.com%5D.pdf>
- Hemingway, E. (1940). *For Whom the Bell Tolls*. New York: Charles Scribner's sons.
<https://content.ikon.mn/banners/2015/4/9/1468/Hemingway-for-whom-the-bell-24grammata.compdf.pdf>
- Hemingway, E. (1961). *The Snows of Kilimanjaro and Other Stories*. New York: Charles Scribner's sons.
<https://pdcrodas.webs.ull.es/naturalismo/HemingwayTheSnowsOfKilimanjaro.pdf>
- Hemingway, E. (1964). *A Moveable Feast*. New York: Scribner's.
<https://fb2bookfree.com/classic/1195-a-moveable-feast.html>
- Hoover, C. (2018a). *All Your Perfects*. New York: Atria Books.
https://fb2bookfree.com/uploads/files/2023-04/1681787994_all-your-perfects.pdf
- Hoover, C. (2018b). *Verity*. New York: Atria Books. https://fb2bookfree.com/uploads/files/2022-10/1666921484_verity.pdf
- Meyer, S. (2005). *Twilight*. New York: Little, Brown.

<https://ia801305.us.archive.org/6/items/Book3Eclipse/Book%201%20-%20Twilight.pdf>
Meyer, S. (2006). *New Moon*. New York: Little, Brown.
<https://ia601305.us.archive.org/6/items/Book3Eclipse/Book%202%20-%20New%20Moon.pdf>
Meyer, S. (2007). *Eclipse*. New York: Little, Brown.
https://www.deyeshigh.co.uk/downloads/literacy/world_book_day/book_3_-_eclipse.pdf
Meyer, S. (2008). *Breaking Dawn*. New York: Little, Brown.
<https://ia801305.us.archive.org/6/items/Book3Eclipse/Book%204%20-%20Breaking%20Dawn.pdf>
Moriarty, L. (2005). *The Last Anniversary*. New York: HarperCollins.
<https://d-pdf.com/electronic-boosk/2951>
Morrison, T. (1977). *Song of Solomon*. New York: Alfred A. Knopf Inc.
<https://www.scribd.com/document/455123038/SONG-OF-SOLOMON>
Morrison, T. (1987). *Beloved*. New York: Alfred A. Knopf Inc.
<https://docs.google.com/file/d/0B9ajomQ0SF7UYjZzc19ESUZaMGs/view?resourcekey=0-S60rb8nwxPPRP18gy0Zbtw>
O'Connor, F. (1955). *A Good Man Is Hard to Find and Other Stories*. New York: Harcourt, Brace and Company.
<https://learning.hccs.edu/faculty/desmond.lewis/prer0100/a-good-man-is-hard-to-find/A%20Good%20Man%20Is%20Hard%20To%20Find.pdf>
Ondaatje, M. (1992). *The English Patient*. Toronto: McClelland & Stewart.
<https://archive.org/details/englishpatientno0000onda>
Prince Harry. (2023). *Spare*. New York: Random House.
https://archive.org/details/spare_202302
Rooney, S. (2021). *Beautiful World, Where Are You*. London: Faber & Faber.
<https://www.dirzon.com/file/telegram/Ebook%20Gallery/Beautiful%20World%20Where%20Are%20You%20by%20Sally%20Rooney.pdf>
Rowling, J. K. (1997). *Harry Potter and the Philosopher's Stone*. London: Bloomsbury Publishing plc.
<https://archive.org/details/book-1-the-philosopher-s-stone>
Starova, L. (2017). *The Path of the Eels*. Iowa City: Autumn Hill Books.
Vlasho, L. (2022). *An American Son of Macedonia*. Skopje: Macedonian Spark.

Електронски бази на податоци

ParaSol English-Macedonian parallel texts. <http://parasolcorpus.org/>
MaCoCu_en_mk Macedonian-English parallel corpus.
<https://www.clarin.si/repository/xmlui/handle/11356/1513>

Авторезиме на докторската дисертација

Вовед

Предмет на нашето истражување се англиските конструкции со глаголот *get* + нефинитна глаголска форма и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. Во фокусот на истражувањето се две групи формално различни конструкции: конструкции со *get* и минат партицип од некој полнозначен глагол (*get done*) и конструкции во кои меѓу *get* и нефинитната форма од полнозначниот глагол стои именска синтагма (*get someone to do/doing something* и *get something done*). Од семантичка гледна точка, првите конструкции се дијатетички бидејќи претставуваат стратегии за дефокусирање на појдовниот аргумент. Тие и се делат на два вида: пасивни, во кои вршителот на дејството е отстранет од синтаксичката конструкција (*get broken* ‘се скрши’) но секогаш е присутен на семантички план и инхоативни (медијални), во кои вршителот се дефокусира на тој начин што ги губи агентивните особини и е кореферентен со погодениот партиципант (*get lost* ‘се изгуби’). Во втората група на *get*-конструкции се зголемува валентноста на глаголот со тоа што улогите на иницијалниот аргумент се распределува на два партиципанта – иницијатор и вршител: така инфинитивните конструкции и конструкциите со сегашен партицип (*get someone to do/doing something*) се каузативни, додека конструкциите со минат партицип (*get something done*) се пасивни корелати на овие каузативни конструкции. Сите овие конструкции се разликуваат по функција, но се обединети со присуството на граматикализираниот глагол *get*.

Основната цел на ова истражување е да се направи детална анализа на различните типови на *get*-конструкции во англискиот јазик со што полесно би се разбрале разликите помеѓу одделните типови и покрај нивната формална сличност. Исто така со ова истражување треба да се утврдат конструкциите во македонскиот јазик што претставуваат функционални еквиваленти на англиските *get*-конструкции. Треба да утврдиме во кој контекст се користат истите и зошто токму тие конструкции одговараат како еквиваленти на *get*-конструкциите. Оригиналност на овој труд се потврдува со фактот што досега кај нас не е направена контрастивна анализа на овие конструкции со нивните корелати во македонскиот јазик. Таков труд би бил корисен не само од теориски туку и од практичен аспект. Сознанијата од ова истражување имаат теориска релевантност бидејќи ќе послужат за откривање на типолошките разлики меѓу двата испитувани јазици. Новите сознанија што ќе произлезат од деталната анализа на клучните типови *get*-конструкции во англискиот јазик ќе придонесат за подобро и полесно разбирање на поврзаноста меѓу формата и функцијата на овие конструкции. Покрај тоа, заклучоците од истражувањето ќе дадат свој придонес и во наставната и преведувачката дејност. Утврдувањето на преводните еквиваленти во македонскиот јазик треба да помогне во расветлувањето и објаснувањето на различните функции на истата форма на *get*-конструкцијата во англискиот јазик.

Во поглед на структурата, трудот е поделен на пет главни поглавја. Во воведното поглавје, го дефинираме предметот, целта и методологијата на истражувањето. Во втората глава дадена е теориската рамка на истражувањето што се заснова главно на поставките на конструкциската граматика како дел од когнитивниот правец, но исто така се дава објаснување за предикатско-аргументската структура на реченицата со оглед на улогата на аргументите при зголемување односно намалување на валентноста на глаголот. Во третото поглавје дадени се резултатите од деталната анализа на англиските

конструкции со *get* + минат партицип и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. Во четвртото поглавје се презентираат резултатите од анализата на каузативните конструкции во англискиот јазик со глаголот *get* и нефинитната глаголска форма. Во петтата глава прикажани се заклучните согледувања од истражувањето, ограничувања на темата, предлог за понатамошна работа на темата, како и приказ на придонесот од резултатите добиени од истражувањето. На крајот на трудот додадена е библиографијата во која е прикажан прегледот на користената литература и изворите за анализираниот материјал.

Методи

Со цел да се направи контрастивна анализа на *get*-конструкциите во англискиот јазик со нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик за истражувањето користени се над 2000 примери преведени од англиски на македонски јазик и обратно. Примерите се поделени во две главни групи: првата група се состои од примери ексцерпирани од литературни дела напишани во 19-тиот, 20-тиот и 21-виот век, а втората група се состои од примери од новинарски и есеистички текстови што спаѓаат во публицистичкиот стил. За ексцерпирањето на примерите користени се електронски бази на податоци (*ParaSol* и *CLARIN.SI*) како и електронски верзии на книгите, но вадењето на примерите и пронаоѓањето на соодветните преводи е направено рачно. Примерите кај кои преводот не соодветствуваше на оригиналот не се вклучени во примерокот и затоа се изземени од анализата. Беа создадени две датабази: едната со примери од литературата, втората со примери од публицистички текстови. До секој пример во двете бази беше даден неговиот преводен еквивалент во склад со методите на контрастивната анализа. Секој пример беше анализиран според неколку параметри: форма и значење на англиската конструкција, формата на преведувачкиот еквивалент, присуство на агенс, референцијалната семантика на партиципантите, како и времето и видот на глаголот во преводот. Креирањето на базите овозможи квантификација на примерите според испитуваните својства. Според добиените квантифицирани податоци се утврди фреквенциската дистрибуција на секоја јазична структура односно форма што се користеше како преводен еквивалент за секоја англиска *get*-конструкција. Квантифицираните податоци за анализираните својства послужија како основа за понатамошна дискусија на карактеристиките на секоја *get*-конструкција и нејзините преводни еквиваленти.

Резултати

Во овој труд ги анализиравме англиските конструкции со глаголот *get* и нивните преводни еквиваленти во македонскиот јазик. Спроведеното истражување ни помогна да ги утврдиме македонските преводни еквиваленти и контекстот во кој секој од нив се јавува.

Во анализата на конструкциите со *get* + партицип прво се фокусиравме на конструкциите што изразуваат пасивен залог. Се покажа дека македонските преводни еквиваленти на англиските пасивни *get*-конструкции имаат различни форми: активен глагол, *сум*-пасив, *се*-пасив, номинализација, рефлексивен медиј, партицип и состојбен резултатив. Исто така, во анализираните примери има и случаи на слободен превод на овие конструкции. Примарниот преводен еквивалент на овие конструкции во македонскиот јазик е глагол во активен залог, така што со истражувањето се потврди ставот дека пасивните конструкции, како некарактеристични за македонскиот јазик, сè поретко се употребуваат, а на нивно место се користат активните конструкции. Постојат повеќе фактори што влијаат врз изборот на активниот наместо пасивниот залог

во преводот: прагматичко-семантички фактори, дискурсно-прагматички фактори, структурни фактори и лексичко-семантички фактори. По активот, како втор по честота преводен еквивалент на пасивната англиска *get*-конструкција следи перифрастичниот *сум*-пасив. Заради слични морфолошки и функционални карактеристики со англискиот *get*-пасив македонскиот *сум*-пасив почесто се јавува како преводен еквивалент на *get*-пасивот од рефлексивниот *се*-пасив. Следен преводен еквивалент англиската пасивна *get*-конструкција е рефлексивниот *се*-пасив но со ограничена дистрибуција бидејќи се користи за преведување на тековни настани. Во поретко застапените преводни еквиваленти на пасивните конструкции спаѓаат номинализациите, рефлексивниот медиј, глаголската придавка, состојбениот резултатив, како и слободниот превод.

Истражувањето покажа дека постојат повеќе конструкции во македонскиот јазик со кои се преведуваат инхоативните конструкции со *get*+минат партицип: рефлексивен медиј, активен глагол, состојбен резултатив, номинализација, дативен предикатив, глаголска придавка, како и слободен превод. Во двата стила беа забележани главните истите преводни еквиваленти на инхоативните *get*-конструкции. Најчест преводен еквивалент на инхоативните конструкции со *get*+минат партицип е рефлексивниот медиј во двата стила со приближно иста застапеност со повеќе од две третини од примерите. Преку испитување на конструкциите со *get* + минат партицип и нивните преводни еквиваленти на македонски јазик се дојде до нови сознанија за маркирањето на медијалната дијатеза во англискиот јазик. Нашите наоди го поткрепуваат тврдењето дека овие конструкции изразуваат ситуациски типови карактеристични за медијалниот домен, на што укажува употребата на рефлексивните медијални конструкции во македонските преводи. Дополнително, сличностите меѓу англиските инхоативни *get*-конструкции со нивните македонски еквиваленти потврдуваат дека тие претставуваат континуум на семантички карактеристики, што придонесува за нашето разбирање за нивниот развој кон пасивни конструкции.

Следната група конструкции што ги гради глаголот *get* изразуваат каузални настани иницирани од субјектниот референт (каузатор), но реализирани од објектниот референт. Бидејќи во македонскиот јазик нема слични по форма еквиваленти, овие конструкции претставуваат посебна тешкотија за разбирање и усвојување од страна на македонските изучувачи на англискиот јазик. Две од овие перифрастични конструкции, инфинитивната и конструкцијата со сегашен партицип имаат слична семантика и синтакса но се разликуваат по аспект. Тие се во опозиција по залог со третата конструкција, која се гради со минат партицип од основниот глагол. Спроведената анализа покажа дека инфинитивните конструкции и конструкциите со сегашен партицип претежно се преведуваат со сложени реченици составени од главна и зависна реченица. Главната реченица изразува поттикнување на дејство чија реализација е кодирана во зависната реченица. Исто така се користат и парафрази но многу поретко се застапени номинализациите и активни глаголи. Од друга страна, конструкциите со минат партицип доминантно се преведуваат со активни глаголи. Сметаме дека тоа може да се објасни со поголема семантичка и синтаксичка интегрираност на *get*-конструкцијата со минат партицип бидејќи тие претставуваат пасивни корелати на инфинитивните *get*-конструкции.

Со оглед на фактот дека во досега во македонските граматика и научни трудови не се обработени начините на изразување каузалност во македонскиот јазик согледувањата за преводните еквиваленти на англиските каузативни конструкции можат да послужат како солидна основа за проучувањето на јазичните каузални средства во предметната литература.

Заклучок

Сметаме дека нашето истражување има значаен придонес во поглед на сознанијата за типолошките разлики меѓу конструкциите во англискиот и македонскиот јазик. Извршената анализа ќе придонесе за подобро и полесно разбирање на поврзаноста меѓу формата и функцијата на овие конструкции, па така ќе биде од особена корист во наставата при изучувањето на дадените конструкции. Таа ќе им помогне на македонските изучувачи на англискиот јазик поуспешно да ја усвојат многустраната употреба на англиските *get*-конструкции. Исто така истражувањето ќе најде примена и во изработката на учебни помагала од типот на граматика, речници и прирачници. Освен тоа, забелешките за соодветноста на преводот, отстапувањата од оригиналот и различните можности што се дадени во овој труд ќе бидат корисни за преведувачите при изработката на преводи од англиски на македонски јазик.

Dissertation Summary

Introduction

The research in this dissertation explores English constructions with the verb *get* + nonfinite verb form and their translation equivalents in Macedonian. It focuses on two different construction groups: constructions with *get* + past participle of a lexical verb (*get done*) and constructions with *get* + NP + nonfinite form of the lexical verb (*get someone to do/doing something* and *get something done*). From a structural point of view the first ones are diathetic, since they represent strategies for defocusing the initial argument. We divide them into two groups: passive ones, where the agent is demoted from the syntactic construction (*get broken*), but it is always present semantically, and inchoative (middle) constructions, where the agent is defocused by losing their agentive properties and is co-referent with the affected participant (*get lost*). In the second group of *get*-constructions the valence of the verb is increased and the roles of the subject are distributed to two participants – causer (initiator) and causee (doer): the infinitive constructions and the constructions with present participle (*get someone to do/doing something*) are causative, while the constructions with past participle (*get something done*) are passive counterparts of these causative constructions. Though differing in function, these constructions are linked within a constructional network through the grammaticalized verb *get*.

The main aim of the research is to conduct a detailed analysis of the various types of *get*-constructions in English in order to clarify the differences between them, despite their similarity in form. In addition, the research seeks to identify the Macedonian constructions which represent functional equivalents of the English *get*-constructions. We aim to establish the contexts of their use and to understand the reason why those specific constructions are chosen as counterparts to the *get*-constructions. This paper is unique, because so far there has not been done any contrastive analysis of these constructions with the Macedonian counterparts. Such paper would be useful from both theoretical and practical point of view. The findings have theoretical relevance as they reveal certain typological differences between the two languages compared. Furthermore, the detailed analysis will contribute to a better and easier understanding of the relation between form and function of these constructions. The conclusions from the research will also contribute to teaching and translation practice. Establishing the Macedonian translation equivalents should shed some light on the different functions of the same form of the *get*-construction in English and provide deeper explanation.

The dissertation is structured in five main chapters. The introductory chapter defines the subject, aim, and methodology of the research. In the second chapter we provide the theoretical framework of the research which is primarily based on Construction Grammar as part of the cognitive theory. We also provide explanation about the predicate-argument structure of the sentence, considering the role of arguments in the increase and decrease of the verb valency. The third chapter presents the results of the detailed analysis of the English *get* + past participle constructions and their Macedonian translation equivalents. In the fourth chapter we discuss the findings from the analysis of the English causative constructions with the verb *get* and a nonfinite verb form. The fifth chapter provides concluding remarks, draws attention to the limitations of the study, suggests future research possibilities on the topic, and highlights the contribution of the findings. At the end of the paper lists of references and sources used in the analyzed material are provided.

Methodology

In order to conduct a contrastive analysis of the English *get*-constructions and their translation equivalents in Macedonian we analyzed over 2000 examples of English-Macedonian translations and vice versa. The examples are divided into two main groups: the first group consists of examples excerpted from novels written in the 19th, 20th and 21st c., while the second group consists of examples from journalistic and essayistic texts. We gathered examples using electronic databases (*ParaSol* и *CLARIN.SI*), as well as the electronic versions of the books. However, the extraction of the examples and finding the suitable translation was done manually. The examples with unsuitable translation were exempted from the analysis.

We created two databases: one with examples from fiction, and the other one with examples from journalistic texts. We added the translation equivalent alongside each example in both databases, in accordance with the contrastive analysis methods. Each example was analyzed according to several parameters: the form and meaning of the English construction, the form of the translation equivalent, the presence of an agent, the referential semantics of the participants, as well as the verb type in the translation. The creation of the bases enabled quantification of the examples according to the examined properties. Based on the data from the quantification we established the frequency distribution of each linguistic structure which was used as a translation equivalent for each English *get*-construction. The quantified data for the analyzed properties served as the basis for further discussion of the characteristics of each *get*-construction and their translation equivalents.

Results

In this paper we analyzed the English constructions with the verb *get* and their translation equivalents in Macedonian. The conducted research enabled us to determine the Macedonian translation equivalents and the context in which each of them occurs. In our analysis of constructions with *get* + participle, we first focused on constructions that express passive voice. It has been shown that the Macedonian translation equivalents of the English passive *get*-constructions have various forms: active verb, *sum*-passive, *se*-passive, nominalization, reflexive middle, participle, and statal resultative. Furthermore, in the analyzed examples there are also cases of free translation of these constructions. The primary translation equivalent of these constructions in Macedonian is an active verb, so the research confirmed the view that passive constructions, as uncharacteristic for the Macedonian language, are rarely used, and active constructions are used instead. Several factors influence the choice of active rather than passive voice in translations: pragmatic-semantic factors, discourse-pragmatic factors, structural factors and lexical-semantic factors. The second most frequent translation equivalent of the English passive *get*-construction is the periphrastic *sum*-passive. Due to similar morphological and functional characteristics with the English *get*-passive, the Macedonian *sum*-passive appears more often as a translation equivalent of the *get*-passive than the reflexive *se*-passive. The next translation equivalent of the English passive *get*-construction is the reflexive *se*-passive but with a limited distribution because it is used to translate current events. The less common translation equivalents of passive constructions include nominalizations, reflexive middle, verbal adjective, statal resultative, as well as free translation.

Our research also showed that there are several constructions in the Macedonian language that translate inchoative constructions with *get*+past participle: reflexive middle, active verb, present resultative, nominalization, dative predicative, verbal adjective, as well as

free translation. In both styles, the most common translation equivalent of inchoative constructions with *get*+past participle is the reflexive middle, with roughly the same representation in more than two-thirds of the examples. By examining the constructions with *get* + past participle and their translation equivalents in the Macedonian language, we gained insights into the marking of the middle diathesis in the English language. Our findings support the claim that these constructions express situation types characteristic of the middle domain, as demonstrated by the use of reflexive middle constructions in their Macedonian translation equivalents. In addition, the similarities between English inchoative *get*-constructions and their Macedonian equivalents confirm that they represent a continuum of semantic features, which contributes to our understanding of their development towards passive constructions.

The next group of constructions formed by the verb *get* express causal events initiated by the subject referent (causer), but realized by the object referent (causee). Since there are no similar equivalents in Macedonian, these constructions represent a special difficulty for understanding and acquisition by Macedonian learners of English. Two of these periphrastic constructions, the infinitive and the present participle construction have similar semantics and syntax but differ in aspect. They are in opposition by voice with the third construction, which is built with the past participle of the base verb. The conducted analysis showed that infinitive constructions and constructions with the present participle are mostly translated with complex sentences composed of a main and a dependent clause. The main clause expresses the causation of an action, whose realization is encoded in the dependent clause. Paraphrases are also used, but nominalizations and active verbs are much less common. On the other hand, past participle constructions are predominantly translated with active verbs. We believe that this can be explained by greater semantic and syntactic integration of the *get*-construction with the past participle because they represent passive counterparts of the infinitive *get*-constructions.

Considering that expressing causation in Macedonian has not been extensively studied in Macedonian grammars and scientific works, the observations regarding the translation equivalents of English causative constructions can serve as a solid basis for the study of linguistic causal means in the subject literature.

Conclusion

We believe that our research has a significant contribution to the understanding of typological differences between the studied constructions in the English and Macedonian languages. The performed analysis will contribute to a better and easier understanding of the relationship between form and function of these constructions, so it will be of particular benefit in teaching the given constructions. It will help Macedonian learners of English to acquire the versatile use of English *get*-constructions more successfully. The findings will also be applicable in the production of teaching materials such as grammars, dictionaries and manuals. In addition, the insights on appropriateness of the translation, the deviations from the original and the different possibilities provided in this paper will be useful for translators when making translations from English to Macedonian.